JUSTITIEOMBUDSMANNENS

ÄMBETSBERÄTTELSE

afgifven vid lagtima riksmötet år 1908;

samt

Tryckfrihetskommitterades berättelse.

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI A. B., 1908.

INNEHÅLL.

Justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

Sid.

Inledning 1

Redogörelse för åtal, anställda mot:

1) häradshöfdingen F. G. Timelin, för felaktiga beslut i två inteckningsärenden 2
2) borgmästaren G. E. Winquist m. fl., i fråga om magistrats behörighet att inskränka redan meddeladt tillstånd till anordnande af offentliga föreställningar m. m. (forts. från ämbetsber. till 1907 års Riksdag, sid. 20—25) ... 10
3) kommissionslandtmätaren Ivan Hedén, för felaktigt förfarande i sammanhang med hemmansklyfning (forts. från ämbetsber. till 1907 års Riksdag, sid. 39—54) 11
4) förste polisintendenten W. A. Tamm, för underlåtenhet att häkta en för brott anhållen person 14
5) baningenjören L. L. Marcus, för det han, innan ett särskildt arbete ännu blifvit utfördt, attesterat en å samma arbete utställd räkning (forts. från ämbetsber. till 1906 års Riksdag, sid. 8—15) 23
6) länsmannen C. Rhodin, för det han vid utdelning af understödsmedel från en donationsfond obehörigen gjort vissa afdrag (forts. från ämbetsber. till 1907 års Riksdag, sid. 63—68) 23
7) kontraktsprosten J. O. Boström, för vägran att utlämna en af skolrådets handlingar 24
8) jägmästaren V. T. D. Gaunitz, för olaga beslag (forts. från ämbetsber. till 1907 års Riksdag, sid. 32—39) 29
9) öfversten J. C. Lemchen, för vägran att för en konstituerad sergeant utfärda fullmakt å sergeantsbeställningen 30
10) länsmannen K. W. E. Lundström, för fel vid utmätning 37
11) stadsfogden G. W. Tegner, för dröjsmål med utslags verkställande 48
12) e. o. notarien G. von Post, för felaktigt beslut i fråga om omyndigförklaring 61
13) kronokassören G. Löf, för vägran att tillhandahålla taxeringsbevis 64
14) e. o. notarien N. Malmsten-Örbom, för lagstridigt ådömande af straffskärpning 67
15) generaltulldirektören S. Cederschiöld m. fl., för obehörig tillrättavisning åt underlydande 69
16) häradshöfdingen T. Ringenson, för lagstridigt ådömande af vanfräjdspåföljd 75

Sid.

17) auditören G. Åhrling, för försumlighet i fråga om expedierande af straffuppgifter ... 77
18) häradshöfdingen J. A. Lilliesköld, i fråga om skyldighet att lösa expedition i ett lagfartsärende (forts. från ämbetsber. till 1907 års Riksdag, sid. 62) 79
19) kronofogden G. Lindeberg, för dröjsmål med utmätning ... 81

Ärenden, som föranledt annan åtgärd än åtal:

1. Om tid för valförrättning ... 86
2. Obehörig anteckning i ett flyttningsbetyg ... 88
3. Fråga, huruvida omyndig förklarad officer kan vara ledamot af krigsrätt 90
4. Om magistratskungörelsers införande i tidningarna ... 94
5. Om stationsföreståndares vid statens järnvägar skyldighet att tillhandahålla tjänstehandlingar ... 98
6. Olämpligt förfarande vid bötesstraffs bringande till verkställighet ... 99

Redogörelse för utgången af en hos Kungl. Maj:t under år 1906 gjord framställning om ett förenkladt skrif- och arbetssätt i hofrätterna (forts. från ämbetsber. till 1907 års Riksdag, sid. 96—99) ... 102

Framställning till Kungl. Maj:t angående befrielse för svarande och förklarande i hofrätt och hos kammarrätten att erlägga afgift för stämpel å dom och utslag m. m. ... 105

Framställning till Kungl. Maj:t angående lösen för äganderättsbevis ... 123

Framställning till Kungl. Maj:t angående inrättande af en särskild hofrätt för Norrland ... 127

Framställning till Kungl. Maj:t angående öfverflyttning till allmänna domstolarna af vissa kammarrätten tillhörande mål ... 140

Framställning till Kungl. Maj:t angående brottmålsdomares aflöningsförmåner ... 149

Framställning till Kungl. Maj:t angående upphäfvande af kungl. kungörelsen den 9 november 1836 om upphörandet af posträtter m. m. ... 157

Framställning till Kungl. Maj:t angående ifrågasatt ändring i fångtransporters anordning ... 161

Framställning till Kungl. Maj:t angående behofvet af en revision af lagstiftningen om äktenskapsskillnad ... 163

Framställning till Kungl. Maj:t angående omarbetning af gällande bestämmelser om vissa magistratskungörelsers införande i tidningar ... 168

Framställning till Kungl. Maj:t angående instruktionen för stationsföreståndare vid statens järnvägar ... 174

Redogörelse för utgången af en hos Kungl. Maj:t under år 1899 gjord framställning angående dagtraktamente ... 176

Tillämpningen af bestämmelserna om afdrag å straff för häktningstid ... 177

Tillämpningen af första stycket af 3 § i 5 kap. strafflagen ... 179

Om straffmätning vid ådömande af straffarbete ... 183

Framställning till Riksdagen om ändring af vissa bestämmelser i 24 kap. strafflagen ... 184

Framställning till Riksdagen om ändring af 14 § i 22 kap. strafflagen ... 192

Framställning till Riksdagen om ändring af 4 § i 23 kap. strafflagen ... 194

Framställning till Riksdagen om löneförbättring åt tjänstemännen i justitieombudsmansexpeditionen ... 197

Ämbetsresor under år 1907 ... 197

Sid.
Handlagda klagomål och anställda åtal 198
Angående lagförklaring enligt 19 § regeringsformen 199
Angående i bilagan intagna förteckningar öfver Riksdagens skrifvelser till Kungl. Maj:t 199

Berättelse af kommitterade för tryckfrihetens vård 201

Bilaga till justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

I. Förteckning på Riksdagens år 1907 till Kungl. Maj:t aflåtna skrifvelser, jämte anteckningar om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning af samma skrifvelser 205
II. Särskild förteckning på sådana i förteckningen under I upptagna ärenden, som vid utgången af år 1907 i sin helhet eller till någon del icke hos Kungl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande 243
III. Förteckning på ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrifvelser från Riksdagen före år 1907 men vid 1906 års slut varit i sin helhet eller till någon del oafgjorda, jämte uppgifter om den behandling, dessa ärenden undergått år 1907 247
Tabell, upptagande Riksdagens år 1907 till Kungl. Maj:t aflåtna skrifvelser 279

Till RIKSDAGEN.

Jämlikt § 14 i den för Riksdagens justitieombudsman gällande instruktion får jag härmed vördsamt öfverlämna redogörelse för justitieombudsmansämbetets förvaltning sistförflutna år. Jag har därvid att först

anmäla, att jag till följd af sjukdomsförfall nödgats, med den rätt § 25 i nämnda instruktion medgifver, till ämbetets förrättande påkalla min af Riksdagen utsedde efterträdare. Af denna anledning har häradshöfdingen friherre Lave Robert Beck-Friis förvaltat justitieombudsmansämbetet från och med den 9 mars 1907 till och med den 6 april samma år, under hvilken tid jag för hälsans vårdande vistats vid en kurort i utlandet.

Efter vedertagen ordning kommer förevarande ämbetsberättelse att till en början innehålla redogörelse för sådana mot ämbets- eller tjänstemän för fel eller försummelse i ämbete eller tjänst anställda åtal, som under år 1907 blifvit slutligen afgjorda eller åtminstone i en instans pröfvade.

Felaktiga beslut i två inteckningsärenden.

I en den 25 augusti 1905 dagtecknad och påföljande dag hit ingifven klagoskrift anförde Johan August Bergström i Staggträsk följande.

Jämlikt köpebref af den 25 juli 1899 försålde Johan Oskar Karlsson till klaganden $^1/_{16}$ mantal n:r 1 Staggträsk, å hvilken egendom klaganden den 23 december samma år af Lycksele lappmarks tingslags häradsrätt undfick lagfart. Den 1 oktober 1901 ingaf nämndemannen C. O. Lindström i Långsele till nämnde häradsrätt med begäran om inteckning en af bemälte Karlsson den 28 augusti 1901 till innehafvaren eller order utställd skuldsedel å 600 kronor jämte ränta, och fanns å handlingen tecknadt, att till säkerhet för densammas innehåll inteckning finge meddelas i $^1/_{16}$ mantal n:r 1 Staggträsk. Sedan för häradsrätten företetts ett den 9 mars 1898 för Karlsson utfärdadt lagfartsbevis å pantförskrifna fastigheten, meddelades inteckning i $^1/_{16}$ mantal n:r 1 Staggträsk till säkerhet för Karlssons berörda förbindelse. I slutet af år 1903 blef klaganden såsom ägare till ifrågavarande fastighet hos Konungens befallningshafvande i Västerbottens län lagsökt för berörda inteckning, och genom Konungens befallningshafvandes utslag den 16 december 1903 förklarades skuldbeloppet 600 kronor jämte ränta och kostnader fastställdt till betalning ur intecknade fastigheten. För att rädda denna undan exekutiv försäljning nödgades klaganden erlägga ett belopp af sammanlagdt 769 kronor 42 öre. — Emellertid hade Johan Oskar Karlsson till 1902 års lagtima vinterting med Lycksele lappmarks tingslag instämt klaganden, med påstående, bland annat, att förut omförmälta, mellan Karlsson och klaganden den 25 juli 1899 upprättade köpeafhandling rörande ifrågakomna fastighet måtte för-

klaras ogiltig, och Karlson berättigas återfå hemmanet. Enligt protokollet i målet för den 21 juni 1902 skulle anteckning om tvisten göras i häradsrättens lagfartsprotokoll. Vid samma ting ingaf kronolänsmannen J. G. Lindberg till rätten ett emellan Karl Israelsson och Karlsson den 4 juni 1902 upprättadt födorådskontrakt, och fanns i detta kontrakt föreskrift om att till säkerhet för kontraktets fullgörande inteckning skulle ske i hemmanet $^1/_{16}$ mantal n:r 1 Staggträsk. Sedan vidare företetts utdrag af lagfartsprotokollet den 9 mars 1898, utvisande att lagfart då meddelats för Karlsson å $^1/_{16}$ mantal n:r 1 Staggträsk, meddelades likaledes den 21 juni 1902 inteckning uti fastigheten i fråga, Karl Israelsson och hans hustru Anna Sofia till säkerhet för födoråd enligt Karlssons utfästelse i berörda kontrakt. Sedermera hade klaganden blifvit till häradsrätten instämd för underlåtenhet att utgifva det i kontraktet bestämda födorådet, men vore denna tvist ännu vid tiden för klagoskriftens ingifvande icke af häradsrätten afgjord. — Att de två ifrågakomna inteckningarna blifvit oriktigt meddelade, syntes vara ställdt utom allt tvifvel, då ju klaganden redan den 23 december 1899 erhållit lagfart å den intecknade fastigheten, och lika uppenbart borde vara, att klaganden härigenom åsamkats stor förlust, i det att klaganden dels för penninginteckningens infriande nödgats erlägga 769 kronor 42 öre och dels haft afsevärda kostnader med anledning af de mot klaganden anhängiggjorda rättegångarna samt däraf föranledda resor till Lycksele för inhämtande af besked i saken, uppvaktningar vid rätten och konsultationer med juridiskt bildade personer. — Enligt klagandens förmenande hade häradsrättens ordförande, häradshöfdingen F. G. Timelin, genom de felaktigheter, han härutinnan låtit komma sig till last, gjort sig skyldig till straffbar försummelse i sin ämbetsutöfning; och ville klaganden därför anhålla, att justitieombudsmannen måtte mot Timelin vidtaga de åtgärder, som kunde finnas lämpliga. Klaganden hemställde tillika, att, i händelse åtal komme att emot Timelin anställas, klaganden måtte beredas tillfälle att inkomma med de ersättningsanspråk, hvartill han kunde äga fog.

Till bestyrkande af angifvelsens riktighet hade vid klagoskriften fogats särskilda utdrag af Lycksele lappmarks tingslags häradsrätts lagfarts- och inteckningsprotokoll samt dombok äfvensom det i klagoskriften omförmälta utslag af Konungens befallningshafvande i Västerbottens län. En å sistberörda handling af vederbörande kronofogde den 29 mars 1904 tecknad påskrift utvisade, att klaganden nämnde dag på grund af utslaget erlagt i kapital 600 kronor, i ränta 93 kronor, för expenser 17 kronor 13 öre och såsom exekutionskostnad 59 kronor 29 öre, eller alltså tillhopa 769 kronor 42 öre.

Öfver denna anmälan hörd, upplyste häradshöfdingen Timelin i afgifven förklaring till en början, att den inteckning, som den 21 juni 1902 meddelats i klagandens hemmansdel till säkerhet för födoråd åt Karl Israelsson och hans hustru, blifvit den 3 oktober 1905 dödad. Timelin uttalade i afseende å ifrågavarande inteckning vidare den förmodan, att då klaganden icke ens påstått, att han måst på grund af inteckningen utgifva någon del af födorådet, klaganden komme att frånträda sitt ersättningspåstående, i hvad det grundade sig på tillvaron af samma inteckning.

Angående klagomålen anförde häradshöfdingen Timelin i öfrigt, bland annat, följande.

För en hvar, som ägde någon kännedom om formerna för inteckningsärendens behandling vid häradsrätterna, borde det synas klart, att öfverklagade felaktigheten uteslutande haft sin grund i och varit föranledd af det bedrägliga förfarande, hvartill Johan Oskar Karlsson gjort sig skyldig genom att till säkerhet för sina förbindelser pantförskrifva en fastighet, till hvilken han långt förut afhändt sig äganderätten. Det svikliga i Karlssons handlingssätt framträdde ännu bjärtare, om man toge i betraktande, att åt en nämndeman, bosatt i motsatta ändan af tingslaget, uppdragits att ombesörja skuldförbindelsens intecknande, då det annars plägade vara vanligt, att dylika ärenden ombesörjdes af länsmannen i distriktet. Att detta nu anmärkta brottsliga förfarande, ehuru det gifvetvis vore af beskaffenhet att falla under allmänt åtal, icke blifvit af allmän åklagare beifradt, vore så mycket mera anmärkningsvärdt som hvarken kronofogden i orten eller länsmannen i distriktet vore främmande för nu förevarande sak. Lika anmärkningsvärdt vore, att klaganden eller hans ombud i lagsökningsärendet icke ens aktat nödigt bestrida betalningsskyldighet för en skuldförbindelse, för hvilken klaganden icke varit i någon mån ansvarig, och förebringa sådana nära till hands liggande skäl, som kunnat föranleda, att ärendet såsom tvistigt förvisats till domstols behandling. Genom denna sin i ögonen fallande likgiltighet och genom sin underlåtenhet att hänvända sig direkt till Timelin för sakens ordnande, hade klaganden sig själf att skylla för de olägenheter, som hittills vållats honom. — Ehuru Timelin måste beklaga, att de på svekfullt sätt tillkomna pantförskrifningarna undfallit hans och domstolens uppmärksamhet, kunde Timelin dock icke helt medgifva, att någon felaktighet vid ifrågavarande inteckningsärendens behandling låge honom till last. — Ärendena förelågo i vanlig ordning, i det sökanden företedde skuldförbindelse och kontrakt, båda med bevittnad pantförskrifning, samt tillika bevis, att den, som gjort pantförskrifningen å skuldebrefvet och utfästelsen i födorådskontraktet, fått lagfart å sitt fång till pantförskrifna fastigheten. — Att under pågående tingsförhand-

lingar göra ofta nog ganska besvärliga forskningar i rättens lagfartsböcker — om de annars vore till hands — skulle vara ägnadt att i hög grad tynga och försvåra tingsarbetet och vålla tidsutdräkt för såväl domstolen som den rättssökande allmänheten. En dylik undersökning påkallades icke heller af omständigheterna vid de särskilda inteckningarnas beviljande, då inteckningshandlingarna omhänderhades, den ena af en bisittare i rätten och den andra af länsmannen i Karlssons hemort, hvilken senare bort vara väl underkunnig om hvem som varit rätte ägaren till pantförskrifna fastigheten. Att falsarium förelåge, ägde domstolen ej rätt förutsätta, och en forskning i lagfartsböckerna i ändamål att utröna, huruvida sådant hinder för intecknings beviljande, som omförmäles i 13 § inteckningslagen, förefunnes, skulle ej varit ägnadt att förhindra misstaget, då den anmälan, som skett om instämdt klander af klagandens fång till fastigheten, vid tiden för födoråds inteckningens beviljande ännu ej kunnat blifva införd i lagfartsboken. — Att vid inteckningsärendenas inskrifning uti inteckningsboken falsariet ej upptäckts, hade tydligen berott därpå, att ingen inskrifning i boken skett rörande ifrågavarande hemmansdel, sedan klaganden däråt fått lagfart. I hvarje fall måste den af domaren verkställda inskrifningen öfverensstämma med rättens protokoll. — Af särskilda vid förklaringen fogade handlingar framginge, att Karlsson ägde fordran hos klaganden, hvadan denne genom infriandet af Karlssons skuldförbindelse endast förskaffat sig en motfordran till utjämnande af sitt mellanhafvande med Karlsson, äfvensom att klaganden varit ställd under åtal såsom misstänkt att hafva sig till fördel i Karlssons namn utfärdat en skuldförbindelse å 400 kronor och däraf begagnat sig. — På grund af det anförda och med särskild hänsyn därtill, att Timelin icke ägde eller ens genom ett på förevarande anmälan följande åtal vunne sakägares befogenhet gent emot Karlsson, hemställde Timelin, att justitieombudsmannen måtte lämna klagomålen utan någon åtgärd, helst klaganden ju hade öppet att söka sitt åter af Karlsson och jämväl emot Karlsson föra ansvarstalan, om han funne skäl därtill vara för handen.

Vid häradshöfdingen Timelins förklaring hade fogats utdrag af häradsrättens inteckningsprotokoll för den 3 oktober 1905, hvarigenom bestyrktes Timelins i förklaringen lämnade uppgift, att ofvan omförmälta, den 21 juni 1902 i $^1/_{16}$ mantal n:r 1 Staggträsk beviljade inteckning till säkerhet för födoråd åt Karl Israelsson och hans hustru blifvit af häradsrätten dödad.

Vidare hade bilagts utdrag af häradsrättens dombok för den 11 mars och den 22 juni 1902, utvisande dels att Karl Oskar Karlsson efter stämning å klaganden vid häradsrätten yrkat, bland annat, att både det emellan Karlsson och klaganden enligt afhandlingen den 25 juli 1899 afslutade

köpeaftalet och ett i sammanhang därmed upprättadt kontrakt, hvarigenom fastigheten utarrenderats till Karlsson, måtte förklaras ogiltiga och den för klaganden meddelade lagfarten undanröjas, eller ock klaganden förpliktas att till Karlsson utbetala köpeskillingen med ränta, dels ock att häradsrätten i meddeladt utslag af anförda skäl ogillat yrkandet om köpe- och arrendeaftalens upphäfvande, samt förklarat Karlssons alternativt förda talan om köpeskillingens utbekommande icke för det dåvarande kunna bifallas.

Slutligen hade bilagts utdrag af häradsrättens dombok för den 8 mars, den 18 juni och den 4 oktober 1904, hvaraf inhämtades, att häradsrätten nämnde dagar handlagt ett af vederbörande åklagare efter angifvelse af Johan Oskar Karlsson emot klaganden anhängiggjordt åtal om ansvar för förfalskning af ett den 28 oktober 1898 dagtecknadt, den 30 påföljande december i hemmanet $^1/_{16}$ mantal n:r 1 Staggträsk intecknadt skuldebref å 400 kronor med ränta, hvilket åtal af häradsrätten i utslag den 23 december 1904 ogillats, äfvensom utdrag af häradsrättens dombok för den 10 mars och den 20 juni 1903, utvisande att häradsrätten genom utslag sistnämnde dag i ett mål emellan Karlsson och klaganden om utbekommande af resterande köpeskilling för ifrågavarande hemmansdel förklarat Karlssons i målet förda talan icke för det dåvarande kunna bifallas.

Till bemötande af häradshöfdingen Timelins i ärendet afgifna förklaring inkom klaganden med en skrift, däri klaganden erinrade, bland annat:

att klaganden på grund af födorådskontraktets intecknande, för att värja sin rätt gent emot födorådstagaren, måst vidkännas besvär, kostnader och obehaget af en rättegång, hvarför klaganden fordrade ersättning med 60 kronor för en uppvaktning vid tinget och 11 kronor för protokollslösen;

att födorådskontraktet för inteckning vinnande blifvit till häradshöfdingen Timelin insändt af länsmannen J. G. Lindberg;

att skuldebrefvet å 600 kronor af ingenjören P. V. Gavell i Umeå, hvilken uppsatt detsamma, i bref öfversändts till häradshöfdingen Timelin själf, hvilken således bäst borde kunna förklara, hvarför en nämndeman från andra ändan af tingslaget ingifvit reversen för inteckning;

att klaganden i det hos Konungens befallningshafvande anhängiggjorda lagsökningsmålet handlat enligt råd af sitt rättegångsbiträde, vice häradshöfdingen K. M. Lind från Stockholm;

att Karlsson icke ägde några tillgångar, hvarför det vore lönlöst att söka få ersättning af honom;

att klaganden icke användt den intecknade reversen, hvars dödande borde åligga häradshöfdingen Timelin att ombesörja, jämte det att han borde ersätta klaganden för denne orsakad skada och förlust;

samt att klaganden icke visste Karlsson hafva någon fordran hos klaganden, hvarför klaganden bestrede häradshöfdingen Timelins tal om kvittningsrätt.

Jämte det att klaganden i påminnelserna hemställde, att, därest åtal mot häradshöfdingen Timelin blefve anställdt, i målet måtte såsom vittnen inkallas dels ofvanbemälte länsmannen Lindberg, ingenjören Gavell och vice häradshöfdingen Lind dels ock nämndemannen C. Lindström i Långsele, fordrade klaganden såsom ersättning för sitt lidande i följd af det anmälda förfarandet ett belopp af 500 kronor.

I en i ärendet senare ingifven skrift anmärkte klaganden, att, äfven om ansvar för något af hvad häradshöfdingen Timelin låtit komma sig till last skulle befinnas vara preskriberadt, klaganden fortfarande vore berättigad till skadestånd.

* *
*

Den af häradshöfdingen Timelin i detta ärende afgifna förklaringen fann justitieombudsmannen icke vara nöjaktig, utan uppdrog justitieombudsmannen åt advokatfiskalen vid Svea hofrätt att inför hofrätten anställa åtal mot Timelin för hvad denne i saken låtit komma sig till last. I den skrifvelse, hvarigenom nämnda uppdrag lämnades åt advokatfiskalen, yttrade justitieombudsmannen hufvudsakligen följande.

I ärendet syntes häradshöfdingen Timelin hafva velat göra gällande den uppfattningen, att vid intecknings sökande det skulle vara tillräckligt, att den person, som medgifvit inteckning, visades en gång hafva varit ägare till den fastighet, medgifvandet afser. En dylik uppfattning torde emellertid strida mot de första grunderna för vårt inskrifningsväsen i fråga om fast egendom.

Klart vore nämligen, att ansökningar om inskrifning, som under ting till sittande rätt ingifvas, i regeln endast kunde villkorligt bifallas, i det att endast undantagsvis vid rätten styrktes mer än vederbörandes åtkomst till den fastighet, inskrifningen afser. Ansökningens behörighet borde sedan af domaren med ledning af lagfartsboken och lagfartsprotokollet närmare kontrolleras, och om af dessa handlingar framginge, att hinder emot ansökningens bifallande förefunnes, finge ärendet ånyo hänskjutas till rättens pröfning.

Hvad anginge de båda inteckningsärenden, mot hvilkas behandling klaganden gjort anmärkning, så hade en granskning af lagfartsboken genast ådagalagt, att inteckningsansökningarna bort afslås på grund af den klaganden under den 23 december 1899 meddelade lagfarten å $^1/_{16}$ mantal n:r 1 Staggträsk. En sådan granskning syntes emellertid icke hafva blifvit företagen, och inteckningsansökningarna hade af häradsrätten bifallits å samma dagar, å hvilka ärendena blifvit anhängiggjorda.

Beträffande särskildt det af klaganden klandrade beslutet af den 21 juni 1902, hvarigenom inteckning meddelats uti ifrågavarande hemman till säkerhet för utfästa födorådsförmåner, vore att märka, att, såsom af handlingarna i ärendet inhämtades, häradsrätten under den 11 mars 1902 handlagt ett af Johan Oskar Karlsson instämdt mål, däruti Karlsson yrkat, bland annat, att det emellan honom och klaganden afslutade köpet om $^1/_{16}$ mantal n:r 1 Staggträsk måtte förklaras ogiltigt samt den för klaganden meddelade lagfarten undanröjas, och att vid detta rättegångstillfälle, hvarunder häradshöfdingen Timelin tjänstgjort såsom ordförande i häradsrätten, företetts köpebrefvet af den 25 juli 1899 med åtecknadt bevis af häradsrätten om den å fånget meddelade lagfarten. Om berörda mål gjordes anmälan till lagfartsprotokollet den 21 juni 1902 för anteckning i lagfartsboken, och påföljande dag afgjordes målet af häradsrätten genom utslag, i hvilket Karlssons förutnämnda yrkande ogillades. Timelin borde sålunda vid handläggningen af sistberörda inteckningsärende hafva haft kännedom om, både att klaganden under den 23 december 1899 erhållit lagfart å ifrågavarande hemman, och att följaktligen hinder för inteckningsansökningens bifallande förefunnits.

Häradshöfdingen Timelin, hvilken vid de tillfällen, då omförmälta inteckningsärenden anhängiggjorts, tjänstgjort såsom ordförande i häradsrätten, vore för ärendenas handläggning och afgörande ansvarig, och på grund af hvad förut anförts, ansåge justitieombudsmannen honom hafva därvid gjort sig skyldig till fel i domareämbetet. Att klaganden genom berörda ämbetsfel lidit skada, torde få anses uppenbart, om ock full utredning af skadans storlek ännu ej föreläge. Utan afseende härå syntes dock Timelins åtgörande i nu ifrågavarande ärenden innefatta en för den allmänna rättssäkerheten allt för vådlig uppfattning, för att hans ämbetsfel skulle kunna lämnas utan laga beifran. I målet borde advokatfiskalen, sedan behörig utredning däri åstadkommits, å Timelin yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet äfvensom, i mån af befogenhet, understödja klagandens ersättningsanspråk.

Under skriftväxlingen i det åtal, som i enlighet härmed blef emot häradshöfdingen Timelin anställdt, yrkade advokatfiskalen, att Timelin

måtte för de fel i domareämbetet, han i saken låtit komma sig till last, dömas till ansvar enligt 25 kap. 17 § strafflagen. Tillika yrkade advokatfiskalen förpliktande för Timelin att till Bergström, hvilken såsom målsägare i särskilda hänseenden fordrat skadestånd för genom Timelins felaktiga förfarande Bergström åsamkad förlust, utgifva dels det belopp, Bergström på grund af Konungens befallningshafvandes utslag den 16 december 1903 erlagt, 769 kronor 42 öre, jämte ränta dels 11 kronor, som Bergström utgifvit för lösen af protokoll i den af Karl Israelsson emot Bergström anställda rättegången om utfående af födoråd, dels 50 kronor för en inställelse i samma rättegång dels ock 275 kronor i ersättning för besvär och kostnader, som Bergström i och för åtalet haft hos justitieombudsmannen och hos advokatfiskalen.

Efter skriftväxlingens afslutande meddelade hofrätten utslag i målet *den 27 februari 1907*. Hofrätten utlät sig däri:

Enär jämlikt grunderna för gällande stadganden angående förande af fastighetsböcker, och på sätt framginge särskildt af 1, 5, 12 och 13 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, jämförda med 10, 11, 13, 16 och 18 §§ i förordningen af samma dag angående lagfart å fång till fast egendom, det ålegat häradshöfdingen Timelin, hvilken såsom ordförande i häradsrätten den 1 oktober 1901 och den 21 juni 1902 handlagt i målet ifrågakomna inteckningsärenden, att genom granskning af tingslagets lagfartsbok utröna, huruvida däri förekomme anteckning om förhållande af beskaffenhet att utgöra hinder för bifall till de gjorda ansökningarna om inteckning, men Timelin sådant underlåtit, till följd hvaraf inteckning felaktigt fastställts uti Bergström tillhöriga $^1/_{16}$ mantal Staggträsk n:r 1 dels den 1 oktober 1901 till säkerhet för 600 kronor med ränta och dels den 21 juni 1902 till säkerhet för vissa i kontraktet af den 4 juni 1902 närmare omförmälta fördelsförmåner, funne hofrätten jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen skäligt döma Timelin, hvilken vore ansvarig för häradsrättens i berörda inteckningsärenden fattade beslut, att för den vårdslöshet i domareämbetets utöfning, han genom ifrågavarande underlåtenhet låtit komma sig till last, böta 75 kronor.

Hvad anginge Bergströms i målet förda talan om ersättning, i den mån densamma biträdts af advokatfiskalen, så enär Bergström underlåtit att afgifva förklaring i det af Konungens befallningshafvande i Västerbottens län pröfvade lagsökningsärendet, och Bergström måste anses hafva därigenom vållat, att den uti hans hemman felaktigt meddelade inteckningen å 600 kronor med ränta blifvit jämte lagsökningskostnaderna fastställd till betalning ur intecknade fastigheten, samt Bergström i den vid häradsrätten anhängiga rättegången emellan Karl Israelsson och Bergström

icke framställt anspråk på ersättning för rättegångskostnaderna, funne hofrätten de i dessa båda hänseenden emot häradshöfdingen Timelin framställda ersättningsanspråken icke kunna bifallas, men pröfvade hofrätten rättvist förplikta Timelin att såsom godtgörelse för de besvär och kostnader, Bergström haft för bevakande af sin talan såväl hos justitieombudsmannen som hos advokatfiskalen, till Bergström utgifva 275 kronor; och skulle Timelin därjämte ersätta Bergström hvad denne visade sig hafva erlagt för stämpel å hofrättens utslag.

I målets afgörande deltogo hofrättens president och fyra dess ledamöter. Den mening, hofrättens utslag innehåller, omfattades af presidenten och tre ledamöter, hvaremot referenten i målet var från beslutet skiljaktig och yttrade: Enär häradshöfdingen Timelin icke kunde anses hafva gjort sig skyldig till ämbetsfel i de af advokatfiskalen angifna hänseenden, blefve advokatfiskalens i målet förda ansvars- och ersättningstalan af referenten ogillad.

I hofrättens utslag har häradshöfdingen Timelin sökt ändring genom besvär hos Kungl. Maj:t. Dessa besvär äro på pröfning beroende.

Fråga om magistrats behörighet att inskränka redan meddeladt tillstånd till anordnande af offentliga föreställningar m. m.

I ämbetsberättelsen till 1907 års Riksdag (sid. 20 o. f.) redogöres för ett af min företrädare i justitieombudsmansämbetet anbefalldt åtal mot borgmästaren Gustaf Emanuel Winquist samt rådmännen Per Gustaf Samuelsson, Carl Axel Lindgren och Anders Gustaf Ericsson såsom ansvariga för ett af magistraten i Hedemora den 19 juni 1905 meddeladt, förment felaktigt beslut. Detta åtal afsåg följande.

Genom resolution den 15 juni 1905 lämnade magistraten åt karusellägaren G. Axel Eriksson från Sala tillstånd att å en tomt i Hedemora tillhandahålla allmänheten en karusell, panorama, skjutbana m. m. under tiden 16 juni—2 juli 1905, dock med villkor att föreställningar icke finge äga rum under gudstjänsttid eller efter kl. 10 e. m. På framställning af styrelsen för ett i staden Hedemora till midsommaren 1905 anordnadt s. k. ungdoms- och nykterhetsmöte m. fl. beslöt emellertid magistraten den 19 juni 1905 att på det sätt inskränka det Eriksson meddelade tillståndet, att Eriksson förbjöds gifva föreställningar under tiden från den 23 juni kl. 2 e. m. till den 25 juni kl. 9 f. m.

Beslutet af den 19 juni fann min företrädare innefatta en obehörig inskränkning af det tillstånd, som magistraten den 15 juni lämnat

Eriksson, samt förordnade därför om åtal mot magistratens ordförande och ledamöter. Sedan Svea hofrätt genom utslag den 23 maj 1906 dömt borgmästaren Winquist och de tre rådmännen till böter samt förpliktat dem att till Eriksson utgifva vissa ersättningsbelopp, sökte Winquist och hans medparter hos Kungl. Maj:t ändring i hofrättens utslag.

De i målet sålunda anförda besvären äro numera pröfvade af Kungl. Maj:t, som genom utslag *den 14 mars 1907* utlåtit sig: Enär magistraten icke varit lagligen förhindrad att genom beslutet den 19 juni 1905 under de omständigheter, som då förelegat, inskränka det tillstånd att hålla föreställningar i Hedemora, som magistraten den 15 i samma månad meddelat Eriksson, pröfvade Kungl. Maj:t rättvist att, med upphäfvande af hofrättens utslag, förklara den emot Winquist och hans medparter i målet förda talan icke kunna bifallas.

Felaktigt förfarande i sammanhang med hemmansklyfning.

I ämbetsberättelsen till 1907 års Riksdag har (sid. 39—54) lämnats redogörelse för ett af min företrädare i justitiecombudsmansämbetet emot kommissionslandtmätaren Ivan Hedén anbefalldt åtal, hvarmed afsetts att bereda hemmansägaren Anders Olsson i Hufvudtofta godtgörelse för den skada, han lidit genom att Hedén förfarit felaktigt vid en landtmäteriförrättning. Af omförmälta redogörelse framgår, att berörda åtal anställts vid Inlands Fräkne häradsrätt, som meddelat utslag i målet den 25 juli 1906 och därvid till en början yttrat sig om en i målet framställd jäfsanmärkning samt därefter utlåtit sig i hufvudsaken på följande sätt:

Enär genom hvad i målet förekommit måste anses ådagalagdt, att, sedan vid en af Hedén år 1897 verkställd hemmansklyfning å utmarken till $^3/_4$ mantal Östra Forshälla rågångarne omkring skifteslaget förklarats ostridiga, fråga uppstått om rätta sträckningen på marken af det stycke af rågången, som utgjorde skillnad mot det Anders Olsson tillhöriga hemmanet Hufvudtofta, samt att därvid blifvit nedsatt en sten i en linje, som icke sammanfallit med den, som upptagits å hemmansklyfningskartan såsom rätt rågång, äfvensom att, om än icke fulltygadt blifvit, att stenen nedsatts på Hedéns föranstaltande, Hedéns förhållande i afseende å den uppkomna rågångsfrågan likväl måste hafva ingifvit delägarne i skifteslaget den föreställning, att den rätta rågången ginge i den riktning, som utmärktes af nämnda sten, i enlighet hvarmed de ock begagnat det af en sålunda antydd linje inneslutna området, hvilket åter föranledt Anders Olsson att genom påkallande af behörig rågångsförrättning söka få rågångens rätta läge be-

stämdt; och som Hedén, oaktadt vid berörda hemmansklyfning tvetydighet således förekommit om rågångens rätta sträckning, underlåtit att i laga ordning behandla rågångsfrågan och därigenom gjort sig skyldig till vårdslöshet i sin tjänst, hvilken förseelse ådragit Anders Olsson skada, som utgjordes af den kostnad, han fått vidkännas för omförmälta rågångsförrättning med därför utbetalt arfvode 151 kronor 48 öre; alltså pröfvade häradsrätten rättvist förplikta Hedén att till Anders Olsson utgifva nämnda belopp, hvarjämte Hedén ålades att godtgöra Anders Olsson de vittneslöner, denne måst i målet utgifva, med 17 kronor, men skyldighet att ersätta de öfriga utgifter, Anders Olsson ådragit sig för utförande af talan i målet, funne häradsrätten icke kunna Hedén åläggas.

Af redogörelsen för åtalet framgår vidare, att kommissionslandtmätaren Hedén genom besvär hos Göta hofrätt anfört klagomål öfver häradsrättens utslag.

Dessa besvär äro numera pröfvade af hofrätten, som genom utslag i målet *den 5 april 1907* dels förklarat sig finna skäl icke hafva förekommit, ledande till ändring i häradsrättens utslag, dels ock förpliktat Hedén såsom i hofrätten klagande att ersätta Anders Olsson hvad denne kunde visa sig hafva utgifvit till stämpel å ett exemplar af hofrättens utslag.

Hofrättens utslag är utfärdadt i enlighet med den mening, som vid målets afgörande uttalades af hofrättsrådet A. N. Romberg, med hvilken hofrättsrådet C. G. Swalander var ense. Öfrige i besvärens pröfning deltagande ledamöter af hofrätten voro däremot från beslutet skiljaktiga. Sålunda yttrade e. o. notarien I. A. Koch:

»I jäfsfrågan fastställer jag häradsrättens utslag.

Beträffande hufvudsaken så ehuru klaganden vid den af honom verkställda klyfning af utmarken till $^3/_4$ mantal Östra Forshälla förfarit felaktigt därutinnan, att han, oaktadt tvetydighet förekommit om rågångens omkring utmarken rätta sträckning mot angränsande Anders Olsson tillhöriga hemmanet $^1/_4$ mantal Hufvudtofta, och fastän ett märke, som enligt de vid förrättningen följda fastställda kartor skolat finnas i en brytningspunkt å rågången, icke återfunnits å marken, underlåtit att i laga ordning verkställa utstakning af rågången;

likväl och som rågången å den vid förrättningen uppgjorda kartan utmärkts i öfverensstämmelse med omförmälta fastställda kartor,

kan enligt mitt förmenande Anders Olsson icke på klagandens berörda felaktiga förfarande lika litet som på klagandens under förrättningen tilläfventyrs fällda yttranden rörande rågångens sträckning med fog grunda något ersättningsyrkande uti nu ifrågavarande afseende;

men emedan klaganden, oaktadt laga undersökning af rågångens rätta

sträckning sålunda icke skett, tillstadt, att under förrättningen i enlighet med af klaganden därvid lämnade uppgifter och efter af gode männen verkställda mätningar en sten nedsatts till utmärkande af ofvan omförmälta brytningspunkt i rågången,

och klaganden härigenom visat oförstånd i sin tjänst,

samt Anders Olsson därigenom, på sätt i målet blifvit upplyst, tillskyndats skada, som gifvit honom fullgiltig anledning att genom i laga ordning tillkommen rågångsutstakning få rågångens rätta sträckning bestämd;

ty och som klaganden måste anses pliktig att ersätta Anders Olsson hvad han för sådant ändamål måst utgifva,

men det arfvodesbelopp af 151 kronor 48 öre, som Anders Olsson för utstakning af rågången till kommissionslandtmätaren Reenstierna och gode män utgifvit, enligt hvad en af klaganden i målet företedd, den 16 maj 1904 dagtecknad handling utmärker, redan till en del blifvit Anders Olsson godtgjordt sålunda, att Reenstierna såsom ersättning för de kostnader, Anders Olsson fått vidkännas för nämnda rågångsutstakning och en i anledning af densamma uppkommen tvist vid häradsrätten, till Anders Olsson erlagt 150 kronor;

alltså och då, i brist på utredning i hvad mån det af Reenstierna erlagda beloppet afsett att godtgöra Anders Olssons kostnader vid rågångsförrättningen och i hvad kostnaderna för omförmälta rättegång, hela beloppet måste beräknas såsom ersättning för kostnader i anledning af rågångsförrättningen,

i följd hvaraf å arfvodesbeloppet återstår allenast en krona 48 öre, som icke blifvit Anders Olsson godtgjorda,

pröfvar jag rättvist sålunda ändra häradsrättens utslag härutinnan, att klaganden har att till Anders Olssson utgifva allenast sistsagda belopp.

I fråga om rättegångskostnaderna varder häradsrättens utslag af mig gilladt.»

Assessoren P. E. M. Kellgren utlät sig:

»I jäfsfrågan fastställer jag häradsrättens utslag; men enär beträffande målet i öfrigt det felaktiga förfarande, hvartill klaganden vid ifrågavarande af honom under år 1897 verkställda hemmansklyfning må anses hafva låtit komma sig till last, icke lagligen kan föranleda till skyldighet för honom att gälda skadestånd uti det afseende, hvarom i målet är fråga, pröfvar jag rättvist att, med upphäfvande af häradsrättens utslag härutinnan, ogilla den mot Hedén i målet förda talan, skolande dock med afseende å omständigheterna i målet Hedén själf vidkännas sina kostnader däråt.»

Assessoren H. Zetterberg yttrade:

»I jäfsfrågan är jag ense med e. o. notarien Koch.

Enär, beträffande målet i öfrigt, klaganden, oaktadt laga undersökning angående rätta sträckningen af rågången emellan Östra Forshälla och Hufvudtofta ej skett, tillstadt, att under ifrågavarande förrättning i enlighet med af klaganden därvid lämnade uppgifter och efter af gode männen verkställda mätningar en sten nedsatts till utmärkande af en brytningspunkt i rågången mellan nämnda hemman,

samt omförmälta sten anbragts ej å den plats, hvarest berörda brytningspunkt rätteligen är belägen, utan ett stycke inpå Hufvudtofta mark;

alltså och då klaganden härigenom visat oförstånd i sin tjänst,

samt klaganden genom sitt anmärkta förfarande måste anses hafva förorsakat Anders Olsson den kostnad till belopp af 151 kronor 48 öre, denne för den af Reenstierna företagna rågångsutstakningen fått vidkännas,

fastställer jag det slut, hvartill häradsrätten i dessa delar af målet kommit; skolande klaganden ersätta Anders Olsson hvad denne kan visa sig hafva utgifvit till stämpel å ett exemplar af kungl. hofrättens utslag.»

Hofrättens utslag har vunnit laga kraft.

Underlåtenhet att häkta en för brott anhållen person.

Stockholms rådstufvurätts protokoll för den 29 augusti 1906 i mål emellan stadsfiskalen Nils Ohlsson Valentin, å tjänstens vägnar, åklagare, samt kassören i riksgäldskontoret Johan Ludvig Eugen Neijber, svarande, om ansvar för olofligt tillgrepp, utvisar följande.

Den 14 augusti 1906 anmälde vice ordföranden och förste deputeraden i riksgäldskontoret filosofie doktor Otto Magnus Höglund hos polismyndigheten här i hufvudstaden, att ur en inom riksgäldskontorets kassahvalf belägen särskildt afstängd nisch, den s. k. runda nischen, till hvilkens inre dörr, en gallergrind, Höglund innehade nyckeln, men hvilkens ytterdörr varit olåst, olofligen tillgripits en svenska statens obligation å 5,000 kronor, utfärdad den 30 december 1887, med tillhörande kuponger från och med n:r 37 till och med n:r 40, gällande för tiden från och med den 30 juni 1906 till och med den 30 december 1907, äfvensom talong.

Angående de närmare omständigheterna vid detta tillgrepp meddelade doktor Höglund, *att* ifrågavarande obligation vid stöldtillfället, som antagligen inträffat i slutet af juli eller början af augusti 1906, varit jämte andra dylika obligationer förvarad i nyssnämnda nisch innanför den låsta

gallergrinden; *att* obligationen, som vid nämnda tid jämte en del andra obligationer flyttats från den s. k. lilla nischen i kassahvalfvet till den runda nischen, hade legat på en låda innanför gallergrinden; *samt att* vid tillgreppet antagligen tillgått så, att föröfvaren däraf sträckt in armen emellan gallerstängerna och uttagit obligationen, som då legat i en bundt andra obligationer omslagna med ett kautschukband.

I fråga om nycklarna till kassahvalfvet och dess olika afdelningar upplyste doktor Höglund, *att* till kassahvalfvets ytterdörr innehade kamreraren och kassören hvar sin olika nyckel; *att* till kassahvalfvets inre dörr (gallergrind) innehade kamreraren ensam nyckeln; *att* till den runda nischens yttre dörr innehade förste deputeraden, kamreraren och kassören hvar sin olika nyckel; *samt att* till nischens inre dörr (gallergrind) innehade, såsom förut nämnts, förste deputeraden nyckeln.

Genom förfrågningar å härvarande bankinrättningar utröntes samma dag, att omförmälta obligation blifvit den 7 augusti 1906 belånad hos bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland af kassören Neijber till ett belopp af 4,000 kronor.

I anledning häraf blef Neijber anhållen och den 15 augusti inställd till förhör inför polisens detektiva afdelning.

Vid nämnda förhör förmälte Neijber följande. Neijber, som varit i riksgäldskontorets tjänst från år 1875, hade varit kassör därstädes sedan år 1894. Från och med onsdagen den 1 augusti 1906 åtnjöt Neijber semester under hela månaden och under första hälften af september månad. Under denna tid tjänstgjorde i Neijbers ställe såsom kassör i riksgäldskontoret kassabokhållaren Erik Gösta Nordvall. Tisdagen den 7 augusti hade Neijber från sin sommarbostad inrest till hufvudstaden för att ordna en del enskilda affärer. Samma dag hade Neijber infunnit sig å riksgäldskontoret och där fått tillträde till kassahvalfvet, hvarest han i den s. k. låsta nischen hade ett honom tillhörigt skrin stående. Vid detta tillfälle eller åtminstone vid ett tillfälle samma dag, då Neijber befann sig i kassahvalfvet, hade han sträckt in handen genom gallret till den runda nischen och genom gallret tagit ut en bundt obligationer, samt ur denna bundt olofligen tillgripit nu ifrågavarande obligation, hvarefter han lagt bundten tillbaka på sin plats å en låda strax innanför gallret till nischen. Samma dag kort därefter hade Neijber mot 4,000 kronor belånat obligationen hos bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland på en månads tid.

Neijber påstod, att hans mening icke varit att olofligen tillägna sig obligationen, utan hade hans afsikt allenast varit att tillfälligt belåna densamma samt senast vid lånetidens slut utlösa och åter lägga obligationen på dess plats i riksgäldskontoret.

Enligt hvad Neijber vidare uppgaf, hade de genom belåningen erhållna penningarna, 4,000 kronor, af Neijber användts till inbetalning af ett lån å 3,000 kronor till en privatperson, hvarefter återstoden, med undantag af 200 kronor, som Neijber fortfarande innehade, af honom utgifvits i mindre poster.

Beträffande nycklarna till kassahvalfvet och den ifrågavarande nischen lämnade Neijber samma uppgifter, som doktor Höglund förut meddelat. I fråga om sin ansvarighet för riksgäldskontorets värdepapper hänvisade Neijber till en tjänstgöringsordning för riksgäldskontorets tjänstemän af den 11 januari 1906, § 10, utvisande att förste deputeraden, kamreraren och kassören vore ansvariga, en för alla och alla för en, för handlingar och värdepapper i riksgäldskontorets räkenskaps- och kassakontor.

Enligt hvad vid förhöret tillika upplystes, hade Neijber samma dag, då förhöret hölls, låtit genom annan person inbetala omförmälta lån å 4,000 kronor, för hvilket ifrågavarande obligation lämnats såsom säkerhet, hvarefter obligationen blifvit till riksgäldskontoret återställd.

Med anledning af hvad vid förhöret sålunda förekommit kvarhölls Neijber å detektivstationen för att inställas i poliskammaren för dess vidare förordnande. Om sina personliga förhållanden uppgaf Neijber vid förhöret, bland annat, att han innehade af fullmäktige i riksgäldskontoret utfärdad fullmakt på kassörstjänsten, för hvilken han hade att uppbära en årlig lön af 5,500 kronor; *att* han vore född den 28 augusti 1851 i Adolf Fredriks församling i Stockholm, son till expeditionssekreteraren Ludvig Teodor Neijber och hans hustru Constance, född Broberg; *samt att* han, som vore gift och kyrkoskrifven i Oscars församling, vore boende i huset n:r 36 vid Storgatan här i Stockholm.

Samma den 15 augusti inställdes Neijber inför öfverståthållareämbetet i poliskammaren, därvid Neijber vidhöll sina vid polisförhöret lämnade uppgifter. Utan att meddela föreskrift om Neijbers häktande beslöt öfverståthållareämbetet samma dag målets remitterande till rådstufvurätten. Enligt en den 17 augusti 1906 dagtecknad ansökning utverkade sig stadsfiskalen Valentin stämning å Neijber till den 29 augusti med yrkande om ansvar å Neijber för olofligt tillgrepp. Neijber blef därefter af två stämningsmän eftersökt för stämningens delgifvande dels den 18 augusti på aftonen och den 19 augusti på morgonen dels ock den 20, 25, 27 och 29 augusti, utan att likväl kunna anträffas, och utan att annan upplysning om hans vistelseort kunde erhållas, än att han afrest från hufvudstaden.

Vid målets företagande till handläggning den 29 augusti 1906 förklarade rådstufvurätten stämningen förfallen, enär Neijber icke blifvit

vederbörligen stämd. Rådstufvurätten förordnade tillika, att målet skulle från vidare behandling afskrifvas.

Efter att hafva tagit kännedom om rådstufvurättens protokoll i förevarande mål fann min företrädare i justitiecombudsmansämbetet — med hänsyn till beskaffenheten af det brott, hvartill Neijber erkänt sig vara skyldig, och då verklig anledning syntes hafva förelegat till farhåga för att Neijber, på sätt jämväl inträffat, skulle genom afvikande söka undandraga sig straff för samma brott — det vara anmärkningsvärdt, att öfverståthållareämbetet vid målets handläggning i poliskammaren icke förordnat om Neijbers häktande. I en till öfverståthållareämbetet den 29 september 1906 aflåten ämbetsskrifvelse anhöll fördenskull min företrädare, att öfverståthållareämbetet måtte, så snart ske kunde, hit inkomma med vederbörandes yttrande i anledning af anmärkningen.

Sedan därefter öfverståthållareämbetet infordrat yttrande från förste polisintendenten Wilhelm Adolf Tamm, hvilken den 15 augusti 1906 tjänstgjort såsom t. f. polismästare och i sådan egenskap å öfverståthållareämbetets vägnar fattat beslut i målet angående Neijber, afgaf Tamm den 29 oktober 1906 förklaring i ärendet. Tamm anförde därvid hufvudsakligen följande.

För bedömande af frågan, huruvida Neijber i förevarande fall bort häktas eller icke, syntes först böra pröfvas beskaffenheten af det brott, för hvilket Neijber tilltalats, och som skulle kunna hafva föranledt hans häktande. Det föremål, Neijber olofligen tillägnat sig, utgjordes af en statens obligation å 5,000 kronor med tillhörande kuponger och talong. Denna obligation, som förvarades i riksgäldskontorets kassahvalf, i afvaktan på att vid behof försäljas, var en skuldsedel, ställd till innehafvaren men af sedelgifvaren ännu icke utlämnad. Det vore enligt Tamms mening ganska tveksamt, huruvida staten varit skyldig att inlösa en skuldsedel, som staten ännu icke utgifvit och för hvilken staten icke bekommit valuta. Hade staten ej varit skyldig inlösa obligationen, hade densamma i Neijbers hand saknat värde och hans tillgrepp icke varit tjufnadsbrott. Neijbers handling att sedermera belåna obligationen i bank skulle visserligen, om banken å lånet gjort förlust, hafva inneburit bedrägeri mot banken, men då någon förlust ej uppstått för banken, kunde dylikt brott icke heller anses föreligga. Handlingen borde sålunda hafva bedömts endast efter 25 kap. 16 § strafflagen och bestraffats högst med afsättning.

Skulle emellertid obligationen hafva haft värde, d. v. s. om staten ansetts skyldig att, ehuru obligationen ännu icke blifvit försåld, inlösa densamma, gällde det i fråga om Neijbers handlingssätt att pröfva, huruvida Neijber begått brottet i utöfningen af sin tjänst eller icke. Neijber

och två andra riksgäldskontorets tjänstemän, dessa tre personer såsom tjänstemän innehafvare af hvar sin nyckel, hade gemensamt öppnat den yttre dörren till kassahvalfvet, hvarefter Neijber sannolikt själf placerat den packe obligationer, i hvilken den sedermera tillgripna befunnit sig, på en sådan plats innanför den inre gallerdörren, att den därefter utan gallerdörrens öppnande kunnat åtkommas, och därigenom förberedt möjligheten att utan inbrott föröfva det olofliga tillgreppet. Neijber hade därefter, visserligen under semester men dock i sin egenskap af kassör, haft tillträde till kassahvalfvet, en förmån som säkerligen ej stått en icke tjänsteman till buds. Det begångna brottet syntes alltså böra anses såsom en förbrytelse i tjänsten, och det måste väl också antagas, att, därest Neijber icke genast gittat återställa den tillgripna obligationen, hans ifrågavarande olofliga tillgrepp icke skulle hafva bedömts enligt 20 kapitlet strafflagen, utan belagts med det strängare straff, som stadgades i 25 kap. 11 § samma lag. Att Neijber genast återställt det tillgripna, förringade icke tillämpligheten af sistberörda lagrum, men medförde, att det straff, hvartill Neijber gjort sig förfallen, blefve allenast afsättning.

Bedömdes brottet på något af de sätt, på hvilka Tamm sålunda framställt detsamma, skulle Neijber alltså i intetdera fallet blifvit dömd till högre straff än afsättning. Något skäl till häktning hade följaktligen icke förelegat.

Skulle däremot anses, att den tillgripna obligationen ägt värde, och att Neijber icke i eller genom sin egenskap af tjänsteman föröfvat tillgreppet, hade förelegat vanligt tjufnadsbrott, i 20 kap. 1 § strafflagen belagdt med straffarbete i högst sex månader. I sådant fall skulle öfverståthållareämbetet på grund af Neijbers innehafda tjänst häktat Neijber, som fullständigt erkänt sitt brott, endast i det fall att skäligen befaras kunde, att han skulle afvika. Nyss anmärkta synpunkter vid brottets bedömande borde dock enligt Tamms mening hafva förmått Neijber att hellre underkasta sig en rättegång med utsikt att varda dömd endast till afsättning, än att för hela sin återstående lefnad öfvergifva sitt fädernesland. Neijber borde nämligen hafva haft anledning antaga, att sedan preskriptionstiden för tjufnadsbrott gått till ända, han likväl, då han icke vidare innehade sin tjänst, kunde ådömas fängelsestraff för ämbetsbrott. På grund af hvad Tamm sålunda anfört och då han ej heller i öfrigt ansett skäl föreligga att befara, det Neijber skulle afvika, hade Tamm funnit häktningsskäl ej föreligga, äfven om brottet skulle bedömas såsom stöld.

* * *

Förste polisintendenten Tamms i förklaringen yttrade mening, att Neijbers åtgörande med ifrågavarande obligation skulle kunna betraktas såsom en handling i tjänsten, fann jag mig ingalunda kunna dela. Den befattning, Neijber å tjänstens vägnar hade med de i den runda nischen förvarade handlingar och värdepapper, var begränsad därtill, att förste deputeraden i riksgäldskontoret, hvilken ensam innehade nyckel till nischens innerdörr (gallergrind), icke utan Neijbers medverkan ägde tillgång till samma handlingar och värdepapper. Af anordningen med nycklarna till kassahvalfvet och dess olika afdelningar, en anordning som tydligen betingats af den för förste deputeraden, kamreraren och kassören enligt arbetsordningen gemensamma ansvarigheten, kunde möjligen anses följa, att nämnda tre personer innehade en del i kassahvalfvet förvarade handlingar och värdepapper under en viss art af gemensam besittning. Omöjligt syntes emellertid vid nyssberörda förhållande vara att så uppfatta Neijbers andel i denna sambesittning, som om han haft de i den runda nischen förvarade värdehandlingarna uti sin vård, i den mening en tillämpning af 25 kap. 11 § strafflagen skulle förutsätta. Men äfven om förhållandet varit sådant, borde dock fasthållas, att behöriga innehafvet af vederbörande nyckel utgjort en nödvändig förutsättning för besittningsförhållandet, hvadan i händelse af tjänstledighet besittningen tillkommit vikarien, och tjänstemannen själf varit utestängd från möjligheten att med samma värdepapper eller handlingar vidtaga någon tjänsteåtgärd. Enligt hvad i ärendet blifvit upplyst, åtnjöt Neijber tjänstledighet vid den tid, då han ur den runda nischen i kassahvalfvet uttog obligationen i fråga. Huru Neijber inkommit i kassahvalfvet vid det tillfälle, då uttagandet skedde, hade icke blifvit fullständigt utredt, men äfven om han för ändamålet skulle hafva tillfälligtvis af sin vikarie lånat den nyckel, Neijber såsom kassör plägade innehafva, kunde detta enligt min mening ingalunda anses hafva medfört, att Neijber ånyo å tjänstens vägnar i något afseende kommit i besittning af de i kassahvalfvet förvarade värdepapperen.

Då Neijber således vid omförmälta tillfälle icke å tjänstens vägnar haft någon som helst besittning af obligationen och vid dess uttagande icke befunnit sig i utöfning af sin tjänst såsom kassör i riksgäldskontoret, fann jag det vara uppenbart, att Neijber omöjligen kunde hafva å tjänstens vägnar tagit någon befattning med obligationen och följaktligen icke heller kunde hafva i afseende å dess handhafvande gjort sig skyldig till tjänstefel. Särskildt syntes mig den omständigheten, att Neijbers tjänstebefattning i riksgäldskontoret medfört, att innehafvarne af nycklarna till kassahvalfvet ansett sig kunna lämna Neijber tillträde till hvalfvet, ingalunda

kunnat åt Neijbers förehafvande därstädes gifva egenskapen af en i eller för tjänsten vidtagen åtgärd.

I sin förklaring hade förste polisintendenten Tamm vidare sökt göra gällande, att tillgreppet af obligationen icke kunnat betraktas såsom tjufnadsbrott, enär obligationen, såsom ännu icke från riksgäldskontoret utlämnad, saknat allt värde och af sådan anledning icke kunnat utgöra föremål för tjufnadsbrott.

Äfven denna Tamms mening ansåg jag möta allvarliga betänkligheter vid en närmare granskning. Allmänheten lärer med all rätt betrakta statens obligationer såsom obestridligen ägande värde och detta utan att ingå på någon undersökning, huruvida dessa obligationer blifvit från riksgäldskontoret vederbörligen utlämnade eller icke. Af en utelöpande obligations utseende kan icke heller dragas någon slutsats därom, huruvida den på sin tid utlämnats emot erläggande af behörig valuta. Att staten skulle ens söka undandraga sig att inlösa en dylik obligation, som, ehuru till formen riktig, tilläfventyrs obehörigen utkommit i rörelsen, lärer faktiskt icke ifrågakomma. En af riksgäldskontoret utfärdad obligation torde i nu ifrågavarande hänseende böra till alla delar likställas med en riksbankssedel; och ingen lärer väl sätta i fråga, att riksbanken skulle kunna undandraga sig att inlösa sina sedlar på den grund, att de icke vederbörligen utgifvits och riksbanken sålunda ej för dem erhållit valuta.

Med denna uppfattning fann jag det vara utom tvifvel, att Neijbers tillgrepp måste betraktas såsom stöld. Hvar och en, som icke kunde dela min åsikt härutinnan, borde enligt min mening vara nödsakad medgifva, att Neijber genom att hos bankaktiebolaget Stockholm—Öfre Norrland belåna obligationen gjort sig skyldig till ett för den allmänna samfärdseln synnerligen farligt bedrägeribrott. Enligt sakens natur hade i sådant fall detta brott varit fullbordadt i och med det att penningar lämnats i utbyte mot den värdelösa panten.

Förordningen om strafflagens införande lämnar i 19 § 5 punkten en ovillkorlig föreskrift, att den, som misstänkes för brott, hvarå straffet lägst utgör straffarbete i två år, skall häktas, hvarefter samma paragraf i 6 punkten innehåller följande stadgande: »Misstänkes någon att hafva begått brott, som ringare är, än i 5 punkten sägs, men hvarå dock straffarbete efter lag följa kan; den må i häkte tagas. Hafver han ämbete eller tjänst eller fast egendom eller eljest stadigt hemvist eller yrke, och kan det ej skäligen befaras, att han afviker, eller att han genom undanrödjande af bevis eller egendom sakens tillbörliga utredning hindrar; då skall han på fri fot lämnas.»

Enligt 20 kap. 1 § strafflagen utgör straffet för första resan stöld i regeln straffarbete i högst sex månader, och jämlikt 22 kap. 1 § strafflagen kan straffet för bedrägeri uppgå, i vanliga fall till straffarbete i två år och under synnerligen försvårande omständigheter till straffarbete i fyra år.

I följd af nu åberopade lagrum hade öfverståthållareämbetet vid handläggningen af målet angående Neijber all anledning att till en grundlig pröfning upptaga frågan därom, huruvida det kunde befaras, att Neijber skulle afvika. Klart är, att den fria pröfningsrätt rörande tillvaron af en farhåga för afvikande, som lagen tillerkänt vederbörande häktningsmyndighet, måste utöfvas på ett förståndigt sätt och med iakttagande af grundsatsen om allas likhet inför lagen.

Ofvan införda bestämmelse i 19 § 6 punkten af förordningen om strafflagens införande, hvarigenom nämnda pröfningsrätt upplåtits åt häktningsmyndigheten, lämnar också någon ledning för denna rätts utöfvande. Ifrågavarande lagrum föreskrifver uttryckligen, att den, som misstänkes för brott, hvarå straffarbete under kortare tid än två år följa kan, skall lämnas på fri fot under vissa förutsättningar. Dessa förutsättningar, hvilka hafva det gemensamt att utgöra omständigheter, som lagstiftaren funnit innefatta garantier mot att den för brottet misstänkte undandrager sig rannsakning och dom eller ådömdt straffs verkställande, äro dels positiva: innehafvande ämbete eller tjänst, fast egendom eller eljest stadigt hemvist eller yrke, dels negativa: frånvaron af farhåga för afvikande eller för obehörigt hindrande af målets utredning. Dessa olika förutsättningar hafva tydligen ett visst sammanhang med hvarandra. Så kan man t. ex. säga, att ju mindre de föreliggande positiva omständigheterna äro ägnade att afhålla den för brottet misstänkte från att afvika, desto mindre fordringar torde häktningsmyndigheten behöfva ställa på de omständigheter, som direkt antyda ett uppsåt att afvika.

I förevarande fall var att beakta, att Neijber, som erkänt sig hafva begått olofligt tillgrepp, på grund af innehållet i 110 § af gällande reglemente för riksgäldskontoret förverkat sin därstädes innehafda anställning såsom kassör. Någon fast egendom hade han icke, likasom ej heller särskildt yrke, i den mening lagen måste antagas använda detta ord. Att Neijber hade stadigt hemvist genom sin mantalsskrifning i Stockholm och innehafvet af förhyrd bostad därstädes, borde i förevarande hänseende icke tillmätas allt för stor vikt.

I enlighet med hvad jag förut antydt hade följaktligen vid pröfningen af frågan, om Neijber borde häktas eller icke, hvarje omständighet,

som kunde anses direkt utgöra motiv för afvikande, bort tilläggas den allra största betydelse. Och dylika motiv saknades ingalunda.

Härutinnan var att taga hänsyn till det för en person i Neijbers förra ställning förödmjukande i att vara förvunnen till ett vanärande brott och att undergå dom och bestraffning därför. Därtill kom, att det begångna brottet och därpå följande straff skulle hafva medfört synnerlig svårighet för honom att i hemlandet erhålla lämplig, inkomstbringande sysselsättning. Att ett afvikande icke skulle hindras af brist på därför nödiga medel, borde hafva varit tydligt af den omständigheten, att Neijber omedelbart efter upptäckten af tillgreppet kunnat inlösa den pantsatta obligationen.

På grund af hvad jag anfört ansåg jag, att öfverståthållareämbetet vid handläggningen i poliskammaren den 15 augusti 1906 af målet angående Neijber haft synnerligen vägande skäl för det antagande, att Neijber komme att afvika, om han lämnades på fri fot, hvarför det ålegat öfverståthållareämbetet såsom en ämbetsplikt att i sammanhang med målets remitterande till rådstufvurätten förordna om Neijbers inmanande i häkte. Genom sin underlåtenhet härutinnan hade öfverståthållareämbetet vid tillämpningen af föreskrifterna i 19 § 6 mom. af förordningen om strafflagens införande, enligt min mening, ådagalagt oförstånd i ämbetet, och detta ämbetsfel hade haft den för den allmänna rättskänslan högligen sårande följden, att Neijber lyckats undandraga sig allt straff för sin gärning. Då jag ansåg det begångna ämbetsfelet icke böra lämnas utan laga beifran, uppdrog jag åt advokatfiskalen vid Svea hofrätt att för samma ämbetsfel inför hofrätten anställa åtal mot förste polisintendenten Tamm, såsom ansvarig för öfverståthållareämbetets anmärkta beslut; och borde advokatfiskalen därvid å Tamm yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Efter föregången skriftväxling meddelade hofrätten *den 17 april 1907* i målet utslag af följande innehåll:

Hofrätten ansåge den förbrytelse, hvartill Neijber inför polisens i Stockholm detektiva afdelning och öfverståthållareämbetet erkänt sig skyldig, böra, såväl med hänsyn därtill att densamma föröfvats å tid, då Neijber åtnjutit semester, som på grund af öfriga i målet upplysta omständigheter, hänföras till brott enligt 20 kapitlet strafflagen, hvarå följer sådant straff, som omförmäles i 19 § 6 punkten 1 stycket i förordningen om strafflagens införande. Följaktligen skulle Neijber hafva lämnats på fri fot allenast i det fall, att det ej skäligen kunnat befaras, att han skulle afvika. Emellertid hade, med hänsyn såväl till arten af förenämnda brott som till de omständigheter, hvarunder Neijber lefvat och den sannolika

utsikten för honom att kunna erhålla medel att lämna landet, Tamm bort finna grundad anledning befara, att Neijber skulle, på sätt äfven skett, afvika, om han lämnades på fri fot. Hofrätten funne alltså Tamm, hvilken vore ansvarig för öfverståthållareämbetets anmärkta åtgärd, genom sin underlåtenhet att förordna om Neijbers häktande hafva visat oförstånd i ämbetet och dömde fördenskull Tamm jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen att härför böta 75 kronor.

I hofrättens utslag har förste polisintendenten Tamm sökt ändring genom besvär hos Kungl. Maj:t, och äro dessa besvär på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

Attesterande af räkning å arbete för statens järnvägar, innan samma arbete blifvit utfördt.

Justitieombudsmannens ämbetsberättelse till 1906 års Riksdag innehåller (sid. 8—15) redogörelse för ett efter förordnande af min företrädare i justitieombudsmansämbetet vid rådstufvurätten i Örnsköldsvik anställdt åtal mot baningenjören Louis Lesser Marcus, för det denne å tjänstens vägnar intygat riktigheten af en räkning å arbete för statens järnvägar, ehuru samma arbete ännu icke varit utfördt.

Redogörelsen för åtalet utvisar, att sedan rådstufvurätten genom utslag den 13 juni 1905 dömt baningenjören Marcus att för oförstånd i tjänsteutöfning böta 20 kronor, samt detta utslag blifvit af Svea hofrätt genom utslag den 28 juli 1905 fastställdt, hade Marcus hos Kungl. Maj:t anfört besvär i målet.

Dessa besvär äro numera pröfvade af Kungl. Maj:t, som genom utslag *den 19 april 1907* förklarat sig ej finna skäl att göra ändring i hofrättens utslag.

Fråga om behörigheten af vissa afdrag, som gjorts vid utdelning af understödsmedel.

De besvär, som, enligt hvad ämbetsberättelsen till 1907 års Riksdag (sid. 63—68) utvisar, i Göta hofrätt anförts öfver ett af Tunge, Stångenäs, Sörbygdens och Sotenäs häradsrätt den 31 oktober 1906 meddeladt utslag på åtal mot länsmannen Carl Rhodin för tjänstefel, äro numera pröfvade af hofrätten, som genom utslag *den 16 maj 1907* förklarat sig ej finna skäl göra annan ändring i häradsrättens utslag, än att Rhodin

befriades från skyldighet att till målsägandena utgifva ersättning för inställelsen vid häradsrätten.

Hofrättens utslag har vunnit laga kraft.

Vägran af skolrådsordförande att utlämna en af skolrådets handlingar.

Ett till mig insändt exemplar af »Sundsvalls tidning» för den 22 december 1906 innehöll i en artikel med rubriken »Särskild barnavårdsnämnd», bland annat:

att skolrådet i Sundsvall på förslag af andre stadsläkaren, medicine licentiaten G. Stéenhoff beslutit ingå till kyrkostämman med framställning om utseende af särskild barnavårdsnämnd för staden;

att Stéenhoffs nämnda förslag framlagts uti en till skolrådet afgifven skrifvelse, däri jämväl framställts åtskilliga anmärkningar emot det sätt, hvarpå skolrådet i egenskap af barnavårdsnämnd handhaft barnavården i Sundsvall;

att en medarbetare i »Sundsvalls tidning» å pastorsexpeditionen begärt att få taga del af nämnda skrifvelse;

att i anledning häraf kyrkoherden i Sundsvall, kontraktsprosten J. O. Boström vägrat att utlämna handlingen, såsom varande »en enskild persons anmälan», samt hänvisat till protokollet öfver ärendets behandling af skolrådet;

samt att, då samma anhållan något senare skriftligen framställts, kyrkoherden Boström endast företett skolrådets protokoll, men angående Stéenhoffs skrifvelse förklarat, att kyrkoherden icke vore skyldig att bevara skrifvelsen såsom bilaga till protokollet och för öfrigt ej visste, hvar den funnes.

Öfver hvad emot kyrkoherden Boström sålunda förekommit infordrade jag kyrkoherdens yttrande. I afgifven förklaring anförde denne hufvudsakligen följande.

Såsom ledamot af barnavårdsnämnden i Sundsvall hade stadsläkaren Stéenhoff vid nämndens sammanträde den 19 oktober 1906 gjort några muntliga framställningar, hvilka Stéenhoff på nämndens anmodan sedermera skriftligen affattat och vid nämndens sammanträde den 26 i samma månad aflämnat. I sin ifrågavarande skrifvelse hade Stéenhoff lämnat meddelanden om åtskilliga namngifna enskilda personers sätt att fostra barnen samt om dessa personers enskilda lefverne, hem och familjelif. Vid tidningsmannens besök på pastorsexpeditionen hade Boström icke sagt,

att han »bestämdt vägrade att utlämna denna handling», utan hade Boström meddelat, att ifrågavarande inlaga för tillfället icke vore tillgänglig, och att Boström icke visste, hvar den då funnes. Boström hade äfven tillagt, att han icke ansåge sig pliktig att såsom skolrådets eller barnavårdsnämndens handlingar förvara alla möjliga inlagor, som ingåfves till skolrådet eller barnavårdsnämnden, samt att Stéenhoffs skrifvelse, i den mån densamma varit föremål för barnavårdsnämndens åtgärd och beslut, funnes behörigen förvarad i nämndens protokoll, hvilket vore en offentlig, för allmänheten tillgänglig handling. Detta protokoll hade för öfrigt utan anmärkning eller reservation blifvit justeradt af Stéenhoff själf. — Förslaget om tillsättande af särskild barnavårdsnämnd hade Stéenhoff framställt icke, såsom i tidningsartikeln uppgifvits, uti sin ifrågakomna skrifvelse utan vid ett senare sammanträde, och blef detta förslag af skolrådet bifallet den 20 december 1906. — Att till tryck utlämna och åt allmänheten prisgifva Stéenhoffs skrifvelse, i vidare mån än barnavårdsnämnden behandlat densamma och däröfver fattat beslut, hade Boström funnit betänkligt. Då Stéenhoff vore ledamot af skolrådet och barnavårdsnämnden, borde hans anföranden — vare sig muntliga eller skriftliga — betraktas såsom gjorda till nämndens öfriga ledamöter och inginge såsom i viss mån förtroliga meddelanden i nämndens öfverläggningar. Frågan, huruvida dylika framställningar vore att anse som offentliga handlingar, berodde således därpå, huruvida nämndens öfverläggningar i sin helhet eller endast nämndens i protokollet intagna beslut vore offentliga. — I barnavårdsnämnden skulle t. ex. utredas och pröfvas, i hvilken mån och på hvad sätt föräldrar och barnavårdare vanvårdade och sedligt försummade ett hos nämnden anmäldt barn. Därvid komme naturigen föräldrars eller andra vårdares enskilda lefverne och seder, t. o. m. deras laster, att framdragas. Skulle sådant genom tidningsreferat kunna framläggas inför allmänheten och ledamöternas mening i hvarje fråga offentliggöras, måste enligt Boströms förmenande därigenom åstadkommas endast förargelse och skada. Icke heller kunde sådant stämma väl öfverens med innehållet af och grunden för den i tryckfrihetsförordningens 2 § meddelade bestämmelsen, som förbjuder att meddela eller till tryck utlämna utdrag af kyrkoböcker eller af själavården och kyrkodisciplinen rörande handlingar i afseende på enskilda personers lefverne och seder, så vidt de lända dem till skada och förklenande. De i 7 § af lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn den 13 juni 1902 föreskrifna förmaningar och varningar hade ju till ändamål att söka förbättra föräldrar, barnavårdare eller barn. Anledning till dylika åtgärders vidtagande vore vederbörandes dåliga lefverne, sorgliga lefnadsförhållanden i

hemmet, oarter och laster hos föräldrar eller andra uppfostrare eller barn. Att genom pressen offentligen utsprida dessa enskilda personers missförhållanden samt framlägga det enskilda familjelifvets skuggsidor — hvilket skedde, när dessa enskilda personers namn m. m. uppgåfves i tidningarna — måste otvifvelaktigt lända den det gällde »till skada och förklenande» samt äfven ofta förhindra och omintetgöra varningarnas åsyftade verkan. Att märka vore för öfrigt, att nyssnämnda åtgärder, som genom 1902 års lag ålagts barnavårdsnämnden, enligt 22 § 2 mom. i 1862 års kyrkostämmoförordning inginge bland de skyldigheter, som åligga kyrkorådet. Dessa åtgärder borde följaktligen räknas till kyrkodisciplinens område. — Då ett offentliggörande i pressen af Stéenhoffs skrifvelse skulle hafva verkat »till skada och förklenande» för däri namngifna enskilda personer, och då enligt Boströms mening lagligt stöd saknades för att en ledamots skriftliga anförande inför barnavårdsnämnden skulle anses såsom en offentlig handling i vidare mån, än för så vidt detsamma infördes i protokollet eller reservationsvis åberopades, hemställde Boström, att jag måtte låta bero vid hvad i detta ärende förekommit.

Till bemötande af hvad kyrkoherden Boström andragit i sin förklaring, inkom medarbetaren i »Sundsvalls tidning» J. E. Modén med en skrift, däri Modén förmälte, att det varit han, som å pastorsexpeditionen begärt att utfå ifrågavarande skrifvelse, samt i öfrigt anförde hufvudsakligen följande.

Vid besöket å pastorsexpeditionen den 21 december 1906 hade kyrkoherden Boström utan tidsreservation vägrat att tillhandahålla stadsläkaren Stéenhoffs för barnavårdsnämndens ordförande besvärande anmälan af den 26 oktober samma år om försummelser, som ordföranden låtit komma sig till last. Äfven om det varit så, att kyrkoherden endast »för tillfället» vägrat att tillhandahålla Stéenhoffs skrifvelse, hade kyrkoherden förorsakat, att skrifvelsens utlämnande, i strid mot 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen, obehörigen fördröjts. Vid ordinarie kyrkostämma med Sundsvalls församling den 30 december 1906 hade företagits val af skolråd och därjämte af särskild barnavårdsnämnd. Förslaget om denna nämnds tillsättande hade uppkommit på grund af de grava anklagelser, som Stéenhoff framställt emot skolrådets sätt att fungera som barnavårdsnämnd. Genom kyrkoherdens vägran att tillhandahålla Stéenhoffs skrifvelse hade den vid kyrkostämman närvarande allmänheten undanhållits noggrann kännedom om skolrådets lagstridiga handlingar, till hvilka den vid valen kunnat vilja taga hänsyn. — Vid ett nytt besök å pastorsexpeditionen den 19 mars 1907 hade kyrkoherden icke heller tillhandahållit ifrågavarande skrifvelse, hvilken kyrkoherden förklarade ännu icke hafva tillrättakommit. Un-

der samtalet hade emellertid kyrkoherden yttrat, dels att frågan om skrifvelsens utlämnande skulle bero af mitt blifvande beslut i ärendet, dels ock sedermera, att saken skulle underställas skolrådet. — Att kyrkoherden Boström ville hänföra barnavårdsnämndens åtgöranden till hvad som rörde »själavården och kyrkodisciplinen», utvisade en felaktig sammanblandning af begreppen »kyrka» och »skola». Vidkommande kyrkoherdens öfverdrifna nit att vilja skydda enskilda personers lefverne och seder för förklenande omdömen, borde erinras, att det i förevarande fall gällde att för allmänheten framlägga skolrådets sätt att gå till väga i egenskap af barnavårdsnämnd men ingalunda att lämna mer eller mindre uppbyggliga skildringar ur privatpersoners enskilda lif. — Vid besöket å pastorsexpeditionen den 19 mars hade kyrkoherden förklarat, att den efterfrågade skrifvelsen icke vore registrerad, samt att kyrkoherden icke plägade registrera inkommande handlingar i annan mån, än att af dem föranledda beslut intoges i vederbörande protokoll, och ej heller förde något diarium.

På grund häraf anhöll Modén om åtgärders vidtagande mot kyrkoherden Boström, dels för det han vägrat eller obehörigen fördröjt utlämnandet af stadsläkaren Stéenhoffs ifrågavarande skrifvelse, dels ock för det han brustit i den skyldighet, som enligt 31 § i kyrkostämmoförordningen åläge honom i fråga om vårdande och registrerande af skolrådets handlingar.

Vid denna skrift hade fogats ett af två personer afgifvet intyg, hvari vitsordades riktigheten af Modéns uppgifter om hvad som förefallit vid besöket å pastorsexpeditionen den 19 mars.

I ett jämväl bilagdt intyg bekräftades tillika, att kyrkoherden Boström den 21 december 1906 utan någon tidsinskränkning vägrat att utlämna den begärda skrifvelsen.

* * *

I ärendet syntes vara utredt,

att stadsläkaren Stéenhoff vid skolrådets i Sundsvall sammanträde den 19 oktober 1906 muntligen framställt vissa anmärkningar angående det sätt, hvarpå barnavården i staden öfvervakades;

att Stéenhoff vidare vid skolrådets sammanträde den 26 oktober aflämnat en skrifvelse, innehållande samma anmärkningar, hvilken skrifvelse omhändertagits af kyrkoherden Boström i hans egenskap af skolrådets ordförande;

att denna skrifvelse icke i sin helhet intagits i skolrådets protokoll,

hvari endast influtit en redogörelse för skrifvelsens väsentliga innehåll i de delar af densamma, som föranledt beslut eller åtgärd af skolrådet;

samt att skrifvelsen vid särskilda tillfällen af medarbetaren i »Sundsvalls tidning» J. E. Modén efterfrågats å pastorsexpeditionen, därvid likväl kyrkoherden Boström undandragit sig att genast tillhandahålla densamma.

Stöd för sitt åtgörande härutinnan syntes kyrkoherden hafva velat hämta närmast från den omständigheten, att ifrågavarande skrifvelse innehållit detsamma, som Stéenhoff såsom medlem af skolrådet muntligen anfört vid ett tidigare hållet sammanträde med skolrådet. Skrifvelsen borde därför, enligt kyrkoherdens mening, likställas med muntliga anföranden till skolrådets protokoll, hvilka icke kunde vara tillgängliga för allmänheten i vidsträcktare mån än de influtit i protokollet.

Denna uppfattning fann jag emellertid icke vara hållbar. I och med det att Stéenhoff till skolrådets ordförande för behandling af skolrådet aflämnat en skriftligen affattad, formlig framställning, hade därmed till skolrådet inkommit en handling, som ordföranden haft att behörigen föredraga och därefter vårda och förvara. Detta förhållande kunde uppenbarligen icke i någon mån rubbas af den omständigheten, att skrifvelsen innehållit detsamma, som Stéenhoff förut muntligen andragit. Vidare hade kyrkoherden sökt göra gällande, att en barnavårdsnämnds handlingar öfver hufvud, och således äfven nu ifrågavarande skrifvelse, skulle i följd af sitt innehåll vara undandragna offentligheten, på den grund att de utgjorde kyrkodisciplinen och själavården rörande handlingar, hvilkas offentliggörande, i hvad de afsåge enskilda personers lefverne och seder, kunde lända dessa personer till skada och förklenande.

Icke heller denna mening kunde jag dela. Sannt är väl, att genom 22 § i kyrkostämmoförordningen blifvit kyrkorådet ålagdt att upptaga frågor om, bland annat, vårdslösad barnuppfostran, samt att vårdslöshet i afseende på barnuppfostran enligt kyrkolagen skulle kunna ådraga den häri felaktige kyrkotukt. Visserligen kan på denna grund ett kyrkorådsprotokoll, som handlar om åläggande af kyrkotukt med anledning af försumlighet i barnuppfostran, enligt den i 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen meddelade undantagsbestämmelsen anses såsom en handling, som icke får till tryck utlämnas. Men häraf följer ingalunda, att detsamma skulle gälla om handlingar i ärenden enligt lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn den 13 juni 1902. Kyrkoherden hade icke heller ens påstått, att skolråds- eller barnavårdsnämnds protokoll i dylika frågor skulle vara undandragna offentligheten.

På grund af hvad jag anfört ansåg jag, att kyrkoherden Boström vid

de tillfällen, då framställning hos honom gjordes om ifrågavarande skrifvelses tillhandahållande, också varit lagligen pliktig att genast och utan tidsutdräkt utlämna samma skrifvelse. Att kyrkoherden undandragit sig denna plikts uppfyllande, kunde icke betraktas annorlunda än såsom fel i hans ämbetsutöfning, då hvad kyrkoherden anfört till ursäkt för sitt förhållande i saken icke förtjänade afseende.

Jag aflät fördenskull till Konungens befallningshafvande i Västernorrlands län en ämbetsskrifvelse, med anhållan att Konungens befallningshafvande måtte förordna en åklagare att vid vederbörlig domstol väcka och utföra åtal mot kyrkoherden Boström för det felaktiga förhållande i ämbetet, som i förevarande hänseende låg kyrkoherden till last. Enligt en af mig utfärdad instruktion för åklagaren skulle denne i målet yrka dels ansvar å kyrkoherden efter lag och sakens beskaffenhet dels ock förpliktande för honom att vid anfordran, i den ordning tryckfrihetsförordningen stadgar, tillhandahålla ofvanbemälte Modén ifrågavarande handling.

I enlighet härmed blef åtal mot kyrkoherden Boström anställdt inför rådstufvurätten i Sundsvall, som meddelade utslag i målet *den 14 juni 1907*. Genom detta utslag blef Boström, jämlikt 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen och 25 kap. 17 § strafflagen, dömd att för det fel i sin ämbetsutöfning, han i anmärkta hänseendet låtit komma sig till last, böta 15 kronor. Därjämte förpliktades Boström att vid anfordran, i den ordning tryckfrihetsförordningen föreskrifver, tillhandahålla Modén ifrågavarande skrifvelse. Slutligen ålades Boström att för uppvaktningen vid rätten ersätta åklagaren i målet, t. f. landsfiskalen Karl Mårtensson Stiernström, med 4 kronor 50 öre.

Rådstufvurättens utslag har icke blifvit öfverklagadt.

Olaga beslag.

I min till 1907 års Riksdag afgifna ämbetsberättelse (sid. 32—39) redogöres för ett af min företrädare i justitieombudsmansämbetet emot jägmästaren i Sorsele revir Victor Theodor Didrik Gaunitz anbefalldt åtal för olaga beslag. Af redogörelsen för detta åtal framgår, bland annat, *att* åtalet, som tillkommit efter angifvelse af gårdsägaren A. Sällström i Sorsele, anhängiggjorts vid Lycksele lappmarks tingslags häradsrätt; *att* nämnde häradsrätt genom utslag i målet den 14 juli 1906 dels, under åberopande af 25 kap. 17 § strafflagen, dömt Gaunitz att för det tjänstefel, som i målet lagts honom till last, böta 100 kronor, dels ock af anförda skäl ogillat den af Sällström i egenskap af målsägare vid härads-

rätten förda talan i målet; *samt att* både Gaunitz och Sällström i Svea hofrätt anfört besvär öfver häradsrättens utslag.

I sina besvär yrkade jägmästaren Gaunitz ändring af häradsrättens utslag, i hvad utslaget gått honom emot. Sällström å sin sida hemställde, att hofrätten måtte döma Gaunitz till högre straff än det af häradsrätten stadgade, samt yrkade bifall till sin i öfrigt i målet förda talan.

På de sålunda anförda besvären har hofrätten *den 19 juli 1907* meddelat utslag, däri hofrätten utlåtit sig:

Enär, beträffande den emot Gaunitz i målet förda ansvarstalan, dennes åtgärd att den 2 januari 1904 taga i beslag ifrågavarande af Sällström å Vindelälfven nedförda 63 stockar saknat stöd af lag, funne hofrätten lika med häradsrätten, att Gaunitz genom att det oaktadt hafva beslagtagit virket gjort sig förfallen till ansvar för oförstånd i ämbetet, men på grund af omständigheterna i målet blefve häradsrättens utslag i denna del på det sätt ändradt, att det straff, hvartill Gaunitz uti ifrågavarande afseende gjort sig förfallen, bestämdes till allenast 25 kronors böter.

Vidkommande den af Sällström förda skadeståndstalan äfvensom i fråga om utgifterna å målet vid häradsrätten blefve häradsrättens utslag af hofrätten fastställdt.

Sällström, hvilken fordrat godtgörelse för sina utgifter å målet i hofrätten, skulle själf vidkännas samma utgifter.

Äfven öfver hofrättens utslag har jägmästaren Gaunitz anfört besvär; och äro dessa besvär beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Vägran af regementschef att för en konstituerad sergeant utfärda fullmakt å sergeantsbeställningen.

I en hit ingifven klagoskrift anförde förre sergeanten Lars Robert Sundholm i hufvudsak följande.

Den 19 april 1892 blef klaganden antagen till volontär vid dåvarande Smålands grenadjärkår. Efter aflagd, med beröm godkänd, examen i underofficersskolans högre kurs och efter att hafva klanderfritt utfört en mängd kommenderingar blef klaganden därpå den 24 augusti 1901 utnämnd till sergeant i kåren samt utnämndes och konstituerades den 31 januari 1903 till sergeant vid Karlskrona grenadjärregemente. Under hela sin tjänstetid hade klaganden icke ådömts någon bestraffning.

Enligt del. II kap. III § 11 mom. 1 stycket 2 af tjänstgöringsreglementet för armén hade det varit regementschefens skyldighet att, då två

år förflutit från det klaganden tillträdt sin sergeantsbeställning, för klaganden utfärda fullmakt å beställningen. Gällande föreskrift i detta afseende vore ovillkorlig, och vederbörande chefer ägde därför icke efter godtycke utfärda eller icke utfärda fullmakt för de sergeanter, som, efter att två år hafva innehaft konstitutorial på sin sergeantsbeställning, fortfarande tillåtes kvarstå i tjänsten. Sedan klaganden oförvitligt tjänat i nära femton år, däraf såsom sergeant i fem och ett halft år samt såsom konstituerad till befattningen i öfver fyra år, hade regementschefen öfversten Joachim Christofer Lemchen, enligt en klagoskriften vidfogad regementsorder af den 20 februari 1907 och en klaganden tillställd skrifvelse af den 28 i samma månad, entledigat klaganden från beställningen. Därest fullmakt för klaganden utfärdats, hade öfversten Lemchen icke kunnat på sätt som skett entlediga klaganden, och då klaganden varit berättigad att erhålla fullmakt, vore afskedandet alldeles olagligt. Genom afskedandet ansåge sig klaganden synnerligen hårdt kränkt både i ekonomiskt och i moraliskt afseende. Då klaganden tillåtits att kvarstå i tjänsten så lång tid som fyra år efter det klaganden erhöll konstitutorial såsom sergeant, och aldrig straffats utan fullgjort sina tjänsteåligganden klanderfritt, hade klaganden ansett sin framtid vid regementet betryggad. Och klaganden hade därför låtit gå sig ur händerna anställningar, som under för handen varande förhållanden kunnat anses såsom för klaganden synnerligen fördelaktiga. Ovisst vore, om någon dylik anställning vidare stode klaganden till buds.

På grund häraf och då öfversten Lemchen haft skyldighet att, efter det klaganden varit konstituerad till sergeant i två år, antingen entlediga klaganden eller, då så ej skett, för klaganden utfärda fullmakt å sergeantsbeställningen men underlåtit detta och därigenom eftersatt sin ämbetsplikt, samt då öfversten vidare genom att sedermera entlediga klaganden mot klaganden öfvat våld och maktmissbruk, anhöll klaganden, att öfversten måtte ställas till ansvar för hvad han sålunda låtit komma sig till last.

Härjämte påkallade klaganden mitt ämbetsbiträde för att af öfversten Lemchen erhålla skadestånd med belopp, som klaganden förbehöll sig att framdeles få närmare angifva.

Vid klagoskriften voro fogade följande handlingar:

1:o) i bevittnad afskrift en af öfversten Lemchen till riktigheten bestyrkt, den 28 februari 1907 dagtecknad tjänsteförteckning för klaganden, af hvilken förteckning vitsordades de af klaganden om hans anställning vid Smålands grenadjärkår och Karlskrona grenadjärregemente lämnade uppgifter;

2:o) ett den 20 mars 1907 dateradt, af regementskvartermästaren F. W.

Löwenborg underskrifvet utdrag ur straffregistret vid Karlskrona grenadjärregemente, utvisande att klaganden varit ostraffad;

3:o) den i klagoskriften omförmälta regementsorder, i hithörande delar så lydande:

»Regementsorder den 20 februari 1907.

— —

8. Då jag icke ansett lämpligt, att sergeant Sundholm, som blifvit konstituerad till sergeant af 2 kl. vid regementet, genom erhållande af fullmakt vid denna beställning bibehålles, har jag med stöd af tjänstgöringsreglementet del. II kap. III § 11 mom. 1 med denna månads slut entledigat honom från berörda beställning. — — — — — — — — —

— —

Karlskrona som ofvan.

C. Lemchen,
Regementschef.

Löwenborg.»

4:o) i klagoskriften omnämnda skrifvelse, så lydande:

»Chefen för kungl. Karlskrona grenadjärregemente entledigar härmed sergeanten af 2 kl. Lars Robert Sundholm från sin hittills vid regementet innehafvande beställning.

Karlskrona den 28 februari 1907.

C. Lemchen,
Regementschef.

F. W. Löwenborg.»

Öfver klagomålen hörd, anförde öfversten Lemchen i afgifven förklaring hufvudsakligen följande.

Såsom af förklaringen bilagda intyg framginge, vore klaganden utan all fråga olämplig såsom underofficer. Att klaganden icke afskedades den 31 januari 1905 berodde därpå, att han, som på sommaren 1904 ingått äktenskap, bestämdt lofvat att göra en kraftansträngning för att resa sig ur sitt förfall. Då efter erfarenheterna från 1906 års vapenöfningar och från en civil sysselsättning, som klaganden hösten 1906 erhållit, öfverstens förhoppning om klagandens förbättring svikits, hade öfversten både person-

ligen och genom klagandens kompanichef uppmanat honom att inlämna sin afskedsansökan. Emellertid hade klaganden icke efterkommit dessa uppmaningar; och då vapenöfningarna varit förestående, hade öfversten sett sig nödsakad att skilja klaganden från hans plats.

De i förklaringen åberopade intygen, sex till antalet, voro af följande lydelse:

1:o) »Att f. d. sergeanten R. Sundholm, som under senaste åren på grund af alkoholmissbruk varit vid upprepade tillfällen mindre tjänsteduglig, numera lider af kronisk alkoholism och på grund däraf är oduglig till krigsmannabefattning, betygas på heder och samvete. Karlskrona den 20 mars 1907. J. Th. Grönwall, regementsläkare.»;

2:o) »Att f. d. sergeanten R. Sundholm, hvilken som extra biträde haft tjänstgöring uti regementsförvaltningen från den 28 september 1902—29 augusti 1905, vid flera tillfällen infunnit sig till tjänstgöring i onyktert tillstånd, samt vid upprepade tillfällen visat slarf och opålitlighet i tjänsten, varder härmed intygadt. Karlskrona den 21 mars 1907. Georg Hjort, regementsintendent.»;

3:o) »Till chefen för kungl. Karlskrona grenadjärregemente. — Angående förre sergeanten vid kungl. Karlskrona grenadjärregemente R. Sundholm, som i egenskap af biträdande lärare var kommenderad till 1905—1906 års underofficersskola vid regementet, får jag vördsamt afgifva följande omdöme. — Sergeant Sundholm, som redan före nämnda kommendering gjort sig känd såsom notorisk alkoholist, visade sig redan från första början af sin tjänstgöring vid skolan på grund af nämnda last vara oanvändbar för tjänstens skötande. — Sergeant Sundholm förmådde i regel aldrig uppfatta eller utföra de af officeren vid skolan gifna befallningarna och visade dessutom stor opålitlighet, hvarpå såsom ett exempel kan anföras, att då eleverna vid ett tillfälle hade s. k. uppsatsskrifning ur minnet, och läroböckerna således ej fingo anlitas, sergeant Sundholm, som var satt att vaka häröfver, icke blott uraktlät detta, utan tvärtom uppmanade eleverna att anlita nämnda böcker, med andra ord till fusk. Sin fullständiga brist på hållning och uppfattning af sin ställning som underofficer och lärare vid en skola, där man särskildt lägger an på att dana elevernas karaktär, visade sergeant Sundholm tydligast i sitt förhållande till öfrigt underbefäl, särskildt af manskapsklassen, hvilka han vid flere tillfällen sökte förleda till superi. På grund häraf får jag såsom mitt omdöme om sergeant Sundholm förklara, att jag ansåg honom vara såsom underofficer absolut olämplig. Karlskrona den 21 mars 1907. R. Drangel, kapten och chef för 1905—1906 års skolor vid kungl. Karlskrona grenadjärregemente.»;

4:o) »Under de senaste två årens beväringsrekrytskola har sergeant Sundholm varit placerad till tjänstgöring på mitt kompani. Han har därunder visat ringa duglighet i sin tjänsteutöfning, och som han enligt min bestämda uppfattning hela denna tid varit hemfallen under alkoholmissbruk, anser jag honom vara olämplig som befäl och uppfostrare af de unga värnpliktige. Kurrebo, Urshult den 27 mars 1907. D. M. Klingspor, kapten.»;

5:o) »Att f. d. sergeanten Lars Robert Sundholm under de senare åren i hög grad vanskött sina affärer, left öfver sina tillgångar och låtit lagsöka kamrater, som för honom gått i borgen, utan att underrätta dem om att föreskrifna afbetalningar å lån ej blifvit gjorda, o. s. v., intygas härmed. Karlskrona den 21 mars 1907. J. W. Wedell, fanjunkare. Emil Fr. Hårdh, sergeant.»; och

6:o) »Öfversten m. m. C. Lemchen, Karlskrona. — Ang. omskrifne sergeant S. gjorde jag nyss förfrågan hos kamrern på sockerbruket härstädes och fick ordagrannt följande svar: 'Ja, det är icke riktigt bra. Han har visserligen ej varit full så att han ej kunnat sköta sitt arbete, men han går jämt och småsuper. Häromdagen hade han supit tillsammans med arbetarne eller bjudit dem eller huru det var, men emellertid hade han fått uppsträckning af fabriksföreståndaren.' Precis så föllo hans ord. Teckomatorp den 16 november 1906. Axel Joh. Ekdahl, fördelningsläkare.»

I afgifna påminnelser förmälte sig klaganden icke kunna tillerkänna de af öfversten Lemchen åberopade intygen vitsord. Särskildt vore, anförde klaganden, det af regementsläkaren Grönwall afgifna intyget synnerligen vilseledande och oriktigt. Till bevis härom ville klaganden åberopa ett påminnelserna bilagdt intyg, utfärdadt af lasarettsläkaren G. Bäärnhielm, hvilken för en åkomma behandlat klaganden nästan dagligen under tiden från den 1 januari till den 1 april 1907. De öfriga vid förklaringen fogade intygen förtjänade icke mera afseende än Grönwalls. Antoge man emellertid, att uppgifterna i intygen vore riktiga, skulle vederbörande befäl eftersatt sin tjänsteplikt, då det i åratal sett igenom fingrarna med och underlåtit att till laga bestraffning befordra en under dess lydnad stående underordnad, som förgått sig med upprepade förseelser. Hvad öfversten andragit till sitt försvar för klagandens afskedande vore därför så långt ifrån ägnadt att tjäna honom till ursäkt, att det i stället visade, att han icke efter reglementariska föreskrifter utan efter godtfinnande styrde sitt regemente. — Af öfversten hade icke vederlagts, att klaganden under hela sin tjänstetid varit ostraffad; och klagandens tjänsteförteckning utvisade icke, att klaganden vanskött sin tjänst. I afseende å sina kommenderingar

ville klaganden särskildt framhålla, att han haft ett så grannlaga uppdrag som att tjänstgöra såsom biträde åt ledaren af militäröfningarna vid högre allmänna läroverk. — Klaganden vidhölle, att sedan han tillåtits tjänstgöra utöfver den tid, då regementschefen haft skyldighet att för honom utfärda fullmakt, hade klaganden varit berättigad att äfven utan fullmakt kvarstå med samma rätt och säkerhet, som om fullmakt för honom utfärdats.

Det i påminnelserna omförmälta, af lasarettsläkaren Bäärnhielm utfärdade intyget var af följande lydelse:

»Att sergeanten R. Sundholm, hvilken sedan den 1 jan. detta år nästan dagligen varit under min behandling till den 1 april, under denna tid *aldrig* i sitt sätt och uppträdande visat något, som berättigar till att anse honom som notorisk drinkare, får jag härmed intyga. Eksjö den 1 maj 1907. G. Bäärnhielm, lasarettsläkare.»

* * *

Jämlikt del. II kap. III § 11 mom. 1 af tjänstgöringsreglementet för armén skall sergeant af 2 klassen, efter bataljons- och kompanichefernas hörande, tillsättas medelst konstitutorial å sergeantsbeställning vid regementet. Fullmakt å sergeantsbeställning skall utfärdas för den, som bibehålles vid sin beställning, när två år förflutit från konstitutorialets meddelande, men får ej utfärdas dessförinnan.

I förevarande ärende var upplyst, att klaganden den 31 januari 1903 erhållit konstitutorial såsom sergeant vid Karlskrona grenadjärregemente. Enligt omförmälta stadgande skulle klaganden, när två år förflutit från nämnda tid, försetts med fullmakt å beställningen, därest han ej på grund af befunnen olämplighet eller af annan anledning dessförinnan blifvit entledigad. Nu hade emellertid klaganden, som icke erhållit sådan fullmakt, tillåtits tjänstgöra såsom sergeant ända till utgången af februari månad 1907, då han entledigats. Enligt det ingifna utdraget ur straffregistret vid Karlskrona grenadjärregemente hade, såsom af klaganden erinrats, klaganden under hela sin tjänstgöringstid vid regementet icke varit föremål för bestraffning.

De af öfversten åberopade omständigheter, som ansetts ådagalägga klagandens olämplighet såsom underofficer, syntes visserligen, i den mån de förefunnits jämväl under de två åren närmast efter det klaganden erhöll konstitutorial, hafva bort föranleda till klagandens entledigande före de två årens utgång. Då så emellertid ej skett, kunde dessa omständigheter icke tjäna såsom ursäkt för öfverstens underlåtenhet att efter föreskrifven tid meddela klaganden fullmakt å hans sergeantsbeställning.

På grund häraf fann jag öfversten Lemchen hafva i förevarande sak gjort sig skyldig till fel i sin tjänst. Jag uppdrog därför åt krigsfiskalen att inför krigshofrätten anställa åtal mot öfversten för berörda tjänstefel med yrkande om ansvar å öfversten efter lag och sakens beskaffenhet. De ersättningsanspråk, som klaganden, i målet hörd, kunde komma att däri framställa, borde tillika, i mån af befogenhet, af krigsfiskalen understödjas.

I enlighet härmed blef åtal emot öfversten Lemchen anställdt inför krigshofrätten. Under skriftväxlingen i målet yrkade Sundholm i en till krigshofrätten ställd skrift, att krigshofrätten måtte dels förplikta öfversten att till Sundholm utgifva ersättning i åtskilliga uppgifna hänseenden dels ock besluta om Sundholms återinsättande i tjänsten.

Krigsfiskalen yrkade i afgifvet memorial, att öfversten måtte för det fel i ämbetet, hvartill han gjort sig skyldig, dömas till ansvar enligt 144 § strafflagen för krigsmakten. Tillika förklarade sig krigsfiskalen i så måtto biträda Sundholms i målet framställda ersättningsyrkanden, att krigsfiskalen hemställde, att öfversten måtte såsom vållande till den rättskränkning, Sundholm lidit, förpliktas till denne utgifva ett skäligt skadestånd, äfvensom att öfversten måtte varda ålagdt att med 75 kronor ersätta Sundholm för utgifter i målet härstädes och för ersättningsanspråkens framställande i krigshofrätten.

Efter slutad skriftväxling meddelade krigshofrätten utslag i målet *den 3 augusti 1907,* därvid krigshofrätten utlät sig:

Hvad först beträffade den mot öfversten förda ansvarstalan, så enär öfversten, då han, på sätt i målet vore upplyst, vid utgången af de två år, som följt närmast efter det Sundholm den 31 januari 1903 konstituerats till sergeant vid regementet, underlåtit att för Sundholm utfärda fullmakt å hans sergeantsbeställning eller att redan då fatta beslut om hans skiljande från hans tjänst vid krigsmakten, förfarit i strid med stadgandet i tjänstgöringsreglementet för armén del. II kap. III § 11 mom. 1, pröfvade krigshofrätten, jämlikt 144 § strafflagen för krigsmakten, rättvist döma öfversten för det han därigenom visat oförstånd i fullgörande af tjänsteplikt, som reglementsenligt ålegat honom, att undergå arrest utan bevakning i 10 dagar.

Vidkommande åter den emot öfversten Lemchen i målet förda skadeståndstalan, så enär i målet icke blifvit styrkt, att Sundholm i följd däraf, att han, utan att vara behörigen befullmäktigad, tillåtits kvarstå i tjänsten under tiden från och med den 1 februari 1905 till och med utgången af februari 1907, lidit annan förlust än den, som tillskyndats Sundholm därigenom, att han under sagda tid måst af sina löneförmåner till arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa erlägga de för sergeant

af andra klassen stadgade afgifter, hvilka afgifter genom Sundholms afskedande icke vidare komme honom till godo;

ty och då Sundholm desto mindre kunde anses hafva tillskyndats skada därigenom, att han under angifna tidrymd kvarstått i tjänst vid krigsmakten, som, för såvidt handlingarna i målet utmärkte, Sundholms sålunda förlängda tjänstetid tillkommit allenast efter Sundholms eget medgifvande,

funne krigshofrätten, som det icke tillkomme att afgifva yttrande rörande det af Sundholm framställda yrkandet om rätt att åter varda i tjänsten insatt, att de utaf Sundholm framställda och af krigsfiskalen i ofvan angifna omfattning biträdda ersättningsyrkandena icke kunde i vidsträcktare mån bifallas, än att öfversten förpliktades att till Sundholm utgifva ersättning ej mindre för ofvanberörda af Sundholm till pensionskassan och änke- och pupillkassan erlagda, men Sundholm ej tillgodokommande afgifter jämte sex procent ränta därå från de särskilda inbetalningsdagarna, än äfven för hans kostnader å målet med 75 kronor.

I krigshofrättens utslag sökte såväl öfversten Lemchen som Sundholm ändring genom besvär hos Kungl. Maj:t.

Genom utslag *den 4 december 1907* har Kungl. Maj:t förklarat sig ej finna skäl göra annan ändring i krigshofrättens utslag, än att — då den af krigshofrätten i ersättningsfrågan åberopade omständigheten, att Sundholm för den tid, han efter utgången af januari 1905 kvarstått i tjänsten, af sina löneförmåner måst utgifva vissa pensionsafgifter, som sedermera ej kommit honom till godo, icke innebure, att Sundholm tillskyndats någon skada eller förlust i följd af Lemchens underlåtenhet att före sagda tid skilja honom från tjänsten — Lemchen befriades från utgifvande af det Sundholm i sådant hänseende tillagda ersättningsbelopp med ränta äfvensom från gäldande af kostnader å målet.

Den mening, Kungl. Maj:ts utslag innehåller, omfattades af tre justitieråd och en militär ledamot af högsta domstolen. Två justitieråd och en militär ledamot voro från beslutet så till vida skiljaktiga, att de, med ändring af krigshofrättens utslag i ansvarsfrågan, bestämde det straff, hvartill Lemchen gjort sig förfallen, till arrest utan bevakning i 5 dagar.

Fel vid utmätning.

Handlingarna i ett genom klagomål af Betty Vilhelmina Pettersson hos min företrädare i justitieombudsmansämbetet anhängiggjordt ärende jämte andra af min företrädare infordrade handlingar utvisade följande.

Sedan Konungens befallningshafvande i Stockholms län i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad, till byggmästaren Karl Johan Karlsson för 400 kronor försålt en från Orlångsjö-Högmora n:r 1 i Huddinge socken afsöndrad, Trehörningens aktiebolag tillhörig lägenhet, benämnd Orlångsjö-Högmora n:r 6 eller Trehörningen, utfärdade Konungens befallningshafvande salubref å lägenheten den 8 juli 1903. Genom köpebref af den 1 juni 1904 försålde byggmästaren Karlsson samma lägenhet till Betty Vilhelmina Pettersson för 5,000 kronor. Lagfart å båda fången beviljades af Svartlösa häradsrätt den 26 september 1904.

För år 1904 blefvo kronoutskylder och andra allmänna afgifter för lägenheten till ett sammanlagdt belopp af 3 kronor 83 öre påförda Trehörningens aktiebolag, hvarjämte debetsedel, upptagande nämnda belopp, utställdes å bolaget. På uppbördsstämman för kronoutskylder, hvilken inom Huddinge socken hölls den 9 februari 1905, erlades icke de för lägenheten debiterade utskylderna, men den 12 februari aflämnade byggmästaren Karlsson för Betty Vilhelmina Petterssons räkning utskyldsbeloppet jämte indrifningsprovision 10 öre till fjärdingsmannen Nils Karlsson i Huddinge, hvilken efter utskyldernas erläggande försåg debetsedeln med kvitto. Fjärdingsmannen Karlsson inbetalade emellertid icke till vederbörande uppbördsman det af byggmästaren Karlsson erlagda beloppet.

Sedan utskylderna för lägenheten blifvit uppförda på restlängd, och restlängden den 15 februari 1905 för indrifning tillställts länsmannen i Svartlösa härads södra distrikt Knut Wilhelm Enoch Lundström, utmätte denne den 30 mars 1905 för utskyldernas gäldande ifrågavarande lägenhet. Den 13 september samma år förrättades å Stockholms läns landskansli exekutiv auktion för lägenhetens försäljning, därvid densamma för 400 kronor inropades af förvaltaren Viktor Kinberg. Auktionen vann laga kraft, och sammanträde för köpeskillingens fördelning hölls inför Konungens befallningshafvande den 25 oktober 1905.

I besvär, som till Svea hofrätt ingåfvos den 14 november 1905, anförde Betty Vilhelmina Pettersson, att hon, som redan den 12 februari 1905 erlagt utskylderna för lägenheten jämte indrifningsprovision, saknat all kännedom om de med fastigheten vidtagna exekutiva åtgärderna, i följd hvaraf Betty Vilhelmina Pettersson yrkade, att utmätningen, den exekutiva auktionen och köpeskillingslikviden måtte, såsom varande helt och hållet olagliga, till all kraft och verkan upphäfvas. Genom utslag den 3 april 1906 förklarade hofrätten, att som klagan öfver utmätning ej finge omedelbarligen i hofrätten äga rum, samt det enligt lag och meddelad besvärshänvisning ålegat den, som ej åtnöjdes med ifrågavarande auktionsförrättning, att däröfver hos hofrätten anföra besvär sist den 3 oktober 1905, men

Betty Vilhelmina Petterssons besvär till hofrätten ingifvits först den 14 påföljande november, kunde besvären, i hvad de afsåge utmätnings- och auktionsförrättningarna, ej till pröfning upptagas. Beträffande besvären i öfrigt utlät sig hofrätten, att enär Betty Vilhelmina Pettersson icke till stöd för sitt yrkande om köpeskillingslikvidens upphäfvande åberopat någon sådan omständighet, att på grund däraf likviden kunde anses i och för sig ogill, funne hofrätten hennes talan i denna del icke kunna bifallas.

I en till min företrädare i justitieombudsmansämbetet ingifven klagoskrift påkallade därefter Betty Vilhelmina Pettersson justitieombudsmannens ämbetsåtgärd i anledning af länsmannen Lundströms och fjärdingsmannen Karlssons åtgörande i denna sak. Gent emot Lundström anförde klaganden, bland annat:

att Lundström vid utmätningsförrättningen, som af Lundström förrättats med biträde af fjärdingsmannen Karlsson, icke infunnit sig på platsen och följaktligen icke förvissat sig om, huruvida därstädes funnits lös egendom, oaktadt sådan egendom i första hand bort utmätas;

att Lundström å en plats, som vore belägen på åtminstone en fjärdedels mils afstånd från den utmätta lägenheten, förrättat utmätningen och uppsatt bevis därom;

att Lundström i en till hofrätten afgifven förklaring öfver klagandens där anförda besvär yttrat, dels att han ej haft sig bekant, hvem som vid den tid, då restlängden befunnit sig hos Lundström för indrifning, eller vid utmätningstillfället varit ägare till lägenheten, trots det att han gjort »allt hvad göras kunde» för att få upplysning därom, dels ock att Lundström ej iakttagit, att lösören funnits på fastigheten, och, äfven om detta varit förhållandet, ändock ej ägt kännedom om vare sig ägaren till fastigheten eller till lösörena;

att emellertid upplysning om ägaren kunnat erhållas hos domaren, hvarförutom grannarne å ömse sidor om klagandens lägenhet känt till, att klaganden var lägenhetens ägare;

att sålunda, därest Lundström, såsom han bort, infunnit sig vid lägenheten och tillsagt närboende granne att närvara, hade å ena sidan Lundström kunnat erhålla erforderlig upplysning om ägaren till lägenheten och klaganden å andra sidan blifvit underrättad om hvad som föregick;

att å lägenheten funnits klaganden tillhörigt virke;

att klaganden genom byggmästaren Karlsson uppdragit åt närmaste granne att öfva tillsyn såväl öfver egendomen som öfver det å densamma befintliga virkesupplaget, hvarför uppgiften i protokollet öfver utmätningen, att någon lösegendom ej kunde vid förrättningen upptäckas, vore oriktig;

samt att Lundström följaktligen förfarit felaktigt, dels genom att han

vid utmätningen ej varit på platsen, dels genom att han ej utmätt där befintlig lösegendom, dels ock genom att han ej tillkallat någon af grannarne, allt åtgärder hvilka, om de vidtagits, enligt klagandens förmenande hvar för sig skulle hafva förhindrat hvad som skett.

Fjärdingsmannen Karlsson lades i klagoskriften hufvudsakligen till last, att, därest han varit berättigad att, på sätt som skett, uppbära utskylderna för ifrågavarande lägenhet, hade han försummat att i restlängden införa beloppet och ej heller på annat sätt redovisat detsamma till vederbörande kronofogde samt därigenom vållat lägenhetens utmätning och exekutiva försäljning.

På grund af hvad klaganden sålunda anfört, yrkade hon, att, därest länsmannen Lundström och fjärdingsmannen Karlsson skulle befinnas hafva handlat olagligt, emot dem måtte vidtagas de åtgärder, till hvilka anledning kunde föreligga. Klaganden anhöll tillika att i en möjligen blifvande rättegång få yrka att i första hand återbekomma lägenheten eller, om utmätningsauktionen ej kunde upphäfvas, erhålla fullt skadestånd af den eller dem, som kunde därtill finnas skyldige.

Vid klagoskriften hade fogats, jämte andra handlingar, bestyrkt afskrift af ett protokoll af följande lydelse:

»Protokoll hållet vid utmätningsförrättning vid lägenheten Trehörningen i Huddinge socken den 30 mars år 1905.

S. D. Inställde sig undertecknad, kronolänsman med fjärdingsmannen N. Karlsson från Huddinge som vittne, vid lägenheten Trehörningen i Huddinge socken för att jämlikt herr kronofogdens i fögderiet order uttaga

Enligt restlängd:

resterande kronoutskylder och allmänna afgifter för år 1904 inom Huddinge socken påförda Trehörningens aktiebolag enligt debetsedel n:r 391	kr. 3: 83	
indrifningsafgift	» 0: 11	kr. 3: 94

hvartill kommer:

kostnader för beskrifning och värdering af fasta egendomen lägenheten Trehörningen	» 11: —
Summa	kr. 14: 94

Något ombud för bolaget anträffades icke å stället, hvarför landtbrukaren H. Andersson å Mellansjö tillkallades för att öfvervara förrättningen.

På tillfrågan förklarade Andersson, att några penningar till förestående utskylders gäldande ej funnes, honom veterligt, och som någon bolaget

tillhörig lös egendom ej kunde upptäckas, förklarades fasta egendomen, lägenheten Trehörningen n:r 1 i Huddinge socken, Svartlösa härad och Stockholms län i mät tagen till betäckande af förestående belopp jämte uppkommande kostnader; och skulle beskrifning samt värdering däråt genast företagas.

Några egendomen rörande handlingar funnos ej tillgängliga, ej heller kunde upplysning vinnas hvar sådana funnos att tillgå.

Bevis enligt 84 § utsökningslagen, hvarå jämväl fanns tecknad nödig besvärshänvisning, som upplästes, öfverlämnades till Andersson för att bolaget tillställas, hvarefter förrättningen afslöts.

(Besvärshänvisning.)

Som ofvan

Knut Lundström.»

Vidare hade bilagts bestyrkta afskrifter af två så lydande intyg:

1:o) »Undertecknad får härmed på begäran under edlig förpliktelse intyga följande. — Den 30 mars 1905 på förmiddagen skjutsade jag efter förut skedd tillsägelse kronolänsman Knut Lundström i sällskap med fjärdingsmannen N. Karlsson från Huddinge station till egendomen Orlångsjö. Enligt uppgift skulle länsman Lundström därstädes verkställa en utmätning. Efter en stunds förlopp kom herr Lundström ut till mig, som befann mig på gårdsplatsen och frågade mig, om jag visste, hvar lägenheten Orlångsjö-Högmora n:r 6 var belägen. Härtill svarade jag då, att detta kände jag ej, hvarpå emellertid Lundström genmälde, att det var den dalsänka, som går ned till sjön Trehörningen. Jag upplyste nu, att jag erinrade mig lägenheten i fråga, samt tillade, att enligt hvad jag kunde minnas, denna lägenhet antagligen tillhörde en byggmästare Karlsson från Stockholm, hvilken jag visserligen icke personligen kände, men som en min hyresgäst omtalat på grund däraf, att han af honom erhållit löfte att jaga på lägenheten i fråga. Lundström tillsporde mig ytterligare, huruvida lägenheten var bebyggd, hvarpå jag svarade, att, så vidt jag visste, detta icke var förhållandet, i det att den åtminstone icke var bebyggd i november månad 1904, ehuru väl en del gammalt virke legat framme på platsen. Lundström yttrade nu ungefär följande: 'Den där lägenheten få vi taga i mät för oguldna kronoutskylder.' Sedan var det icke vidare tal om saken, utan åkte vi omedelbart därefter från Orlångsjö till Hörningsnäs villastad, hvarest utmätningar förrättades. Från Hörningsnäs skjutsade jag sedermera herr Lundström till Rosenhill, hvarest han efteråt höll en frivillig lösöreauktion. Efter att hafva bevistat auktionen en tid, for jag hem på eftermiddagen, och någon vidare skjutsning för länsman Lundströms räkning

ifrågakom ej, i det nämligen Rosenhill ligger allenast cirka 10 minuters väg från Huddinge station. — Vid Rosenhill erhöll jag af herr Lundström en skriftlig uppgift, som antagligen uppsatts därstädes, innehållande denna uppgift meddelande om, att utmätning ifrågavarande dag verkställts å lägenheten Orlångsjö-Högmora n:r 6. — Slutligen kan jag tillägga, att här förut berörda lägenhet Orlångsjö-Högmora n:r 6 ligger på ett afstånd af ungefär 1/4 mil från Orlångsjö. Mellansjö den 2 mars 1906. Herman Andersson. Bevittnas: T. Karlsson. C. W. Ohlson;» och

2:o) »Undertecknade, som på begäran af fröken Betty Vilhelmina Pettersson besiktigat ett å tomten Orlångsjö-Högmora n:r 6, Huddinge socken, befintligt byggnadsmateriel, bestående af plank, bräder, bjälkar, sparrar, dörrar, fönster, en byggnadspaviljong, ett lusthus, trädgårdssoffor och trädgårdsstolar, ett badkar, vedlårar, cirka 800 meter stängseltråd, samt en plog, harf och trästock, få härmed under edlig förpliktelse intyga, att ofvanstående materialier äga ett värde af minst femhundra (500) kronor. Orlångsjö & Sjöudden den 19 november 1905. J. E. Thorsell, jordbruksarbetare. J. A. Andersson, snickare. E. A. Eriksson, snickare.

Att ofvan uppräknade materialier, som från Stockholm utforslats till tomten Orlångsjö-Högmora n:r 6 i olika poster, finnas på denna tomt åtminstone sedan jultiden 1904 och allt sedan denna tid allt framgent där förblifvit, hvaraf framgår, att de alltså funnos på tomten vid utmätningstillfället den 30 mars detta år, det få vi närmaste grannar härmed under edlig förpliktelse intyga, och få vi samtidigt intyga, att hvarken vid ofvannämnda utmätningstillfälle eller vid annat tillfälle vederbörande kronolänsman eller fjärdingsman frågat oss, om några utmätningsbara tillgångar funnos, hvarigenom, om så skett, vi kunnat upplysa om tillvaron af dessa materialier och således kunnat förhindra utmätningen af denna tomt. Orlångsjö & Sjöudden som ofvan. J. E. Thorsell. J. Thorsell. Klara Thorsell. E. A. Eriksson. Egenhändiga namnteckningarna bevittna: Arvid Nyström. Karlsson.»

Sedan min företrädare genom Konungens befallningshafvande i Stockholms län infordrat vederbörandes yttrande, insände Konungens befallningshafvande särskilda yttranden af länsmannen Lundström och fjärdingsmannen Karlsson, af hvilka den förstnämnde hufvudsakligen upprepade hvad han i en till Svea hofrätt afgifven förklaring yttrat i anledning af klagandens därstädes anförda besvär. Lundström androg sålunda:

att till Lundström icke inbetalts 1904 års oguldna kronoutskylder för ifrågavarande fastighet;

att Lundström icke heller haft sig bekant, att samma utskylder blifvit inbetalta till annan person;

att i restlängden öfver 1904 års kronoutskylder som ägare till fastigheten upptagits Trehörningens aktiebolag;

att Lundström icke haft sig bekant, hvilken annan person som var ägare till fastigheten i fråga;

att restlängden å oguldna utskylder till kronan ankommit till Lundström för indrifning den 15 februari och skulle redovisas den 1 april 1905;

att under tiden, som restlängden var hos Lundström för verkställighet, gjordes allt hvad göras kunde för att få rätt på ägaren, men utan att någon upplysning kunde erhållas, hvarför utmätning sista dagen före redovisningstidens utgång måste vidtagas för utskyldernas indrifvande;

att Lundström icke iakttagit, att lösören voro befintliga å fastigheten, och äfven om så varit förhållandet, icke kunnat i stället taga dessa lösören i mät, då Lundström icke ägde kännedom om ägare till vare sig fastighet eller lösören, hvarför Lundström, vid det förhållande att utskylderna utgjordes af bevillning för fastigheten, endast hade att hålla sig till fastigheten;

att klaganden bort hafva fått reda på att exekutiv auktion var lyst å fastigheten — då tillkännagifvanden därom funnos intagna i tidningarna, och för öfrigt nye köparen afvetat saken och under tiden intill auktionsdagen legat i underhandling med klagandens ombud, byggmästaren Karlsson, om försäljning af närgränsande områden, enligt hvad för Lundström uppgifvits — och således bort kunna i tid ställa saken till rätta;

samt att, då Lundström i saken hvarken öfverskridit sin befogenhet eller uraktlåtit sin skyldighet, Lundström ansåge sig icke kunna ikläda sig några förpliktelser.

Härutöfver anförde länsmannen Lundström i sin förklaring, bland annat, följande.

Angående det af klaganden åberopade intyget af Herman Andersson ville Lundström påpeka, att det tillkommit, sedan Herman Andersson blifvit svåger med en af parterna i målet, fjärdingsmannen Karlsson, och borde därför icke tillerkännas laga vitsord. I alla händelser strede Herman Anderssons uppgifter mot verkliga förhållandet. I själfva saken ville Lundström hänvisa till utmätningsprotokollet.

Hvad anginge intyget af J. E. Thorsell m. fl. kunde Lundström icke bestrida möjligheten af att något virke funnits å området, något som, enligt hvad Lundström förut påpekat, icke bort kunna inverka. Efter hvad för Lundström blifvit upplyst, skulle dock de uti intyget omförmälta partierna hafva legat å en plats strax utom lägenhetens gräns vid tiden för utmätningen och sedermera flyttats inom gränsen.

Länsmannen Lundström bestred för sin del klagandens yrkanden och hemställde, att klagoskriften icke måtte föranleda till någon åtgärd

Fjärdingsmannen Karlsson medgaf i sin förklaring, att han i fråga om de till honom inbetalta utskylderna för ifrågavarande lägenhet gjort sig skyldig till en mycket beklaglig glömska, samt erinrade, bland annat, att, eftersom Karlsson vid det tillfälle, då utskylderna till honom inbetaltes, hvarken innehade någon restlängd eller eljest fått i uppdrag att taga emot utskylderna och icke heller sedermera fått uppdrag att utsöka samma utskylder, Karlsson icke tagit befattning med det till honom erlagda beloppet i och för sin tjänst, utan hade Karlsson, då han emottagit penningarna på byggmästaren Karlssons begäran, därmed enskildt gått klaganden tillhanda.

Klaganden inkom därefter med påminnelser i ärendet, därvid klaganden påpekade, bland annat, att länsmannen Lundström underlåtit att afgifva något detaljeradt svaromål på klagandens anmärkningar mot förfarandet vid utmätningsförrättningen, samt att Lundström icke, såsom han bort, afgifvit något sakligt svaromål beträffande innehållet af Herman Anderssons intyg, utan bestridt afseende å detsamma på den grund, att Herman Andersson skulle vara jäfvig. I afseende å detta påstådda jäfsförhållande erinrade klaganden, att, därest allenast Lundström skulle anses hafva i förevarande hänseende gjort sig skyldig till fel i tjänsten, vore Herman Anderssons ojäfvighet utom allt tvifvel.

* * *

Genom hvad i ärendet förekommit fann justitieombudsmannen det icke vara ådagalagdt, att fjärdingsmannen Karlsson i förevarande hänseende gjort sig skyldig till felaktigt förhållande i tjänsten, hvarför klagomålen, såvidt de angingo Karlsson, icke föranledde till någon vidare ämbetsåtgärd från justitieombudsmannens sida.

Däremot ansåg justitieombudsmannen, att länsmannen Lundströms åtgörande vid ifrågavarande utmätningsförrättning innefattade ett tjänstefel af beskaffenhet att påkalla laga beifran. I en till Konungens befallningshafvande aflåten ämbetsskrifvelse anhöll därför justitieombudsmannen, att en åklagare måtte förordnas att emot Lundström anställa åtal för detta tjänstefel. Till utveckling af åtalet anförde justitieombudsmannen i en för åklagaren utfärdad instruktion hufvudsakligen följande.

Vid utmätningen af klagandens lägenhet syntes länsmannen Lundström icke hafva med erforderlig noggrannhet ställt sig gällande föreskrifter i ämnet till efterrättelse. Enligt 59 och 60 §§ utsökningslagen skulle i regeln gäldenär underrättas om att utmätning för fordran blifvit å honom sökt. Hade underrättelse behörigen meddelats, kunde utmätning ske jämväl i

gäldenärs frånvaro. I vissa undantagsfall medgåfve lagen också, att utmätning i gäldenärs frånvaro kunde ske utan föregående underrättelse, nämligen om anledning vore att antaga, att gäldenär håller sig undan eller rest bort, förty att han väntar utmätning. Då utmätning i dessa fall skedde i gäldenärs frånvaro, skulle hans hustru eller husfolk eller annan, som har egendomen i vård eller besittning, tillsägas att vid förrättningen närvara. Funnes ej de, skulle närboende granne, som anträffas, tillsägas.

Enligt 7 § i förordningen angående förändrade föreskrifter om utmätning för krono- eller kommunalutskylder, allmänna afgifter m. m. den 12 juli 1878 skulle vid utmätning för de i förordningen afsedda utskylder eller afgifter i allmänhet tillämpas utsökningslagens föreskrifter om verkställighet af utmätning; dock finge utmätning äfven i den skattskyldiges frånvaro genast förrättas, utan att sådan underrättelse, som i 59 och 60 §§ utsökningslagen sägs, blifvit honom meddelad. Hvad som enligt 59 § utsökningslagen gäller om tillvägagåendet vid utmätning i gäldenärs frånvaro vore följaktligen omedelbart tillämpligt på de fall, då kronoutskylder utmätas, utan att den skattskyldige är tillstädes.

Sedan utmätning i gäldenärs frånvaro blifvit afslutad, skulle utmätningsmannen enligt 84 § utsökningslagen genast tillställa den, som enligt 59 § varit om förrättningen tillsagd, skriftlig uppgift på skuldbeloppet till så kapital som ränta och lagsökningskostnad, grunden för utmätningen och dagen, då den blifvit verkställd.

Angående den ordning, hvari gäldenärs egendom finge utmätas, uppställde 62 § utsökningslagen den regeln, att lösören skola gå i mät förr än fast egendom må utmätas.

Om värdering af utmätt egendom stadgade 73 § utsökningslagen, att lös egendom, som utmätes, skall af utmätningsmannen upptecknas och värderas, samt att utmätningsmannen, där så finnes nödigt, äger tillkalla sakkunnige män att vid förrättningen biträda. Vid utmätning af fast egendom skulle utmätningsmannen enligt 79 § samma lag upprätta beskrifning däröfver, och gällde om egendomens värdering hvad i 73 § stadgats om värdering af utmätt lös egendom.

Därest nu anförda stadganden i utsökningslagen noggrannt tillämpades, syntes de böra medföra betryggande skydd emot inträffande af just sådana händelser, som det af klaganden i förevarande ärende anmärkta, eller att en fastighet till gäldande af utskylder till belopp af ett fåtal kronor, utan ägarens vetskap, blefve till underpris försåld. Af utsökningslagens stadgande om närboende grannes tillsägande att närvara vid utmätning, som sker i ägarens frånvaro, äfvensom af bestämmelsen, att bevis om utmätningen skall tillställas den sålunda tillsagde grannen, följde omedelbart,

att utmätningsmannen hade en ovillkorlig plikt att se till, att den granne, han för ändamålet tillsäger, har kunskap om hvem som äger fastigheten. Kunskap om ägaren kunde enligt sakens natur väntas hos närmaste grannarne. I förevarande fall hade länsmannen Lundström enligt utmätningsprotokollet tillsagt Herman Andersson, som vid tillfället skjutsade Lundström, att såsom granne bevista förrättningen. Det af Herman Andersson utfärdade intyget, hvars riktighet Lundström visserligen i sin i ärendet afgifna förklaring helt allmänt under hänvisande till utmätningsprotokollet bestridt, men som likväl till sin sanning hade stöd af i ärendet förekomna omständigheter, syntes utvisa, att under samtal mellan Lundström och Herman Andersson framkommit, att den sistnämnde saknat närmare kännedom om hvem, som vid tillfället för utmätningen ägde fastigheten i fråga. Det måste därför betraktas som ett fel af Lundström, att denne om förrättningen tillsade Herman Andersson. Af samma grund måste det anses hafva varit felaktigt att Lundström tillade någon betydelse åt den omständigheten, att Herman Andersson icke kände till någon Trehörningens aktiebolag tillhörig lös egendom att utmäta före fastigheten, och att Lundström öfverlämnade beviset om utmätningen till Herman Andersson. Anledningen till dessa felaktigheter framginge helt osökt af den omständigheten, att, såsom klaganden i ärendet uppgifvit och Herman Anderssons intyg bestyrkte, utmätningsförrättningen icke företogs å den utmätta lägenhetens område. Hade Lundström till förrättningen kallat, i Herman Anderssons ställe, någon af de närmast boende grannarne, torde kunna antagas, både att Lundström fått anvisning på klaganden tillhörig lös egendom att utmäta, och att utmätningsbeviset blifvit klaganden tillställdt.

Äfven om det icke kunde sägas, att utmätning af fast egendom under alla förhållanden borde ske inom gränsen för egendomen, vore det tydligt, att beskrifning och värdering af en fastighet förutsätter ett besök på platsen. Enligt en hos Konungens befallningshafvande förvarad, af Lundström undertecknad handling skulle Lundström samma dag, som utmätningen förrättades, eller den 30 mars 1905, hafva värderat den utmätta lägenheten med biträde af Herman Andersson såsom värderingsman; och hade Lundström härför tillgodofört sig ersättning.

Omständigheterna syntes emellertid ådagalägga, att denna värdering, därvid fastigheten skulle hafva åsatts ett värde af 950 kronor, alls icke skett på lägenheten, hvarom emellertid närmare utredning antagligen kunde vinnas först genom vittnesförhör.

Hvad emot länsmannen Lundström i saken förekommit syntes göra det sannolikt, att han vid ifrågavarande utmätningsförrättning gått till väga på ett om vårdslöshet eller oförstånd vittnande sätt. Upplyst vore

tillika, att klaganden lidit en väsentlig förlust genom att hennes lägenhet blifvit exekutivt försåld.

På grund häraf borde åklagaren, sedan klaganden blifvit i målet hörd och erforderlig utredning vunnits genom vittnesförhör med fjärdingsmannen Karlsson, Herman Andersson, de å ömse sidor om den från klaganden exekutivt försålda lägenheten vid tiden för utmätningsförrättningen närmast boende personerna äfvensom de andra personer, som klaganden kunde komma att i målet åberopa såsom vittnen, å länsmannen Lundström yrka ansvar efter lag och sakens genom utredningen i målet närmare fastställda beskaffenhet. Därjämte borde åklagaren i mån af befogenhet understödja klagandens ersättningsanspråk.

Sedan i enlighet härmed åtal mot länsmannen Lundström anställts inför Svartlösa häradsrätt, meddelade häradsrätten utslag i målet *den 26 augusti 1907*.

Häradsrätten ogillade därvid till en början en emot vittnet Herman Andersson i målet framställd jäfsanmärkning.

I själfva saken yttrade häradsrätten vidare angående åklagarens ansvarspåståenden emot länsmannen Lundström, *att* Lundström medgifvit riktigheten af Herman Anderssons vittnesmål, hvaraf framginge, att Lundström vid ifrågavarande utmätning — vid hvilken förrättning Herman Andersson enligt Lundströms uppgift skulle hafva närvarit i egenskap af tillkallad granne — icke besökt den utmätta egendomen; *att* af 59 § utsökningslagen med tydlighet framginge, att utmätning bör äga rum i gäldenärens närvaro, hvaraf åter följde, att utmätning bör ske, där gäldenärens egendom finnes; *att* detta icke motsades af föreskrifterna i förordningen den 12 juli 1878; *att* enligt 62 § utsökningslagen lös egendom skulle utmätas före fastighet, därest ej annat åsämjes, eller fråga är om i fastigheten intecknad gäld; *att* i följd häraf utmätningsman borde förvissa sig om förefintligheten af lös egendom; *samt att* Lundström måste anses hafva brustit i den honom jämlikt 59 § utsökningslagen åliggande skyldigheten att inkalla någon af de i sagda lagrum nämnda personer att i gäldenärens ställe öfvervara förrättningen.

På dessa grunder pröfvade häradsrätten, som fann, att länsmannen Lundström i förevarande fall visat oförstånd vid utöfningen af sin tjänst, jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen, rättvist döma honom att härför böta 75 kronor.

Häradsrätten ålade tillika Lundström att till statsverket utgifva ersättning för hvad af detsamma förskjutits till på åklagarens begäran i målet hörda vittnen. Ett af åklagaren framställdt yrkande om Lundströms förpliktande att ersätta statsverket hvad af detsamma utgifvits till åklagaren såsom

rese- och traktamentsersättning, fann däremot häradsrätten vara obestyrkt och saknande stöd af lag, hvarför samma yrkande icke blef af häradsrätten bifallet.

Beträffande målsägaren Betty Vilhelmina Petterssons anspråk på skadestånd yttrade häradsrätten, *att* hon icke mot länsmannen Lundströms bestridande styrkt sig hafva utgifvit 5,000 kronor för omförmälta egendom; *att* densammas värde ej heller skäligen borde sättas högre än till 3,390 kronor; *att* det i ersättning för afkomst af egendomen fordrade beloppet, 300 kronor, icke kunde anses för högt; *att* de för dikning, grundläggning och byggnadsritning målsägaren vållade förlusterna syntes böra uppskattas till 110 kronor; *att* målsägaren hvarken styrkt sin å virkespartiet lidna förlust eller visat, om och i hvilken mån Lundström vore därför ansvarig; *samt att* målsägaren ej heller visat fog för sina öfriga yrkanden.

På grund häraf blef länsmannen Lundström af häradsrätten förpliktad att till målsägaren utgifva skadestånd med tillhopa 3,800 kronor jämte 5 procent ränta därå från stämningsdagen den 22 augusti 1906, tills betalning komme att ske. Vid fullgörande af denna betalning skulle dock Lundström äga tillgodonjuta den efter afdrag för utmätnings- och försäljningskostnaderna återstående, för egendomen vid den exekutiva auktionen erhållna köpeskillingen jämte därå löpande 5 procent ränta från stämningsdagen. Slutligen skulle Lundström ersätta målsägarens rättegångskostnader med skäliga ansedda 350 kronor.

Öfver häradsrättens utslag hafva besvär i Svea hofrätt anförts dels af länsmannen Lundström dels ock af Betty Vilhelmina Pettersson. Dessa besvär äro på hofrättens pröfning beroende.

Dröjsmål med utslags verkställande.

I en till mig ingifven klagoskrift anförde länsmannen i Ölme och Väse härads distrikt af Värmlands län Carl Emanuel Berg följande.

Den 13 mars 1905 dömdes grosshandlaren N. F. Vinblad i Örebro af Ölme, Visnums och Väse härads tingslags häradsrätt för försummelse att söka lagfart å fast egendom att utgifva försutet vite med 360 kronor till lika fördelning emellan kronan och Berg såsom åklagare i målet. I skrifvelse den 21 juni 1905 anmodade därefter Konungens befallningshafvande i Värmlands län magistraten i Örebro att uttaga nämnda belopp hos Vinblad, och öfversände magistraten den 27 i samma månad Konungens befallningshafvandes skrifvelse till stadsfogden i Örebro Gustaf Waldemar Tegner för indrifning af det försutna vitet. Tegner emottog indrifningsordern den 28 juni 1905, men vidtog, så vidt hans diarium utvisade, icke någon

åtgärd för beloppets uttagande eller beslutets bringande till verkställighet förr än den 11 januari 1906, då Vinblad emellertid befanns sakna utmätningsbar tillgång efter att samma dag hafva blifvit försatt i konkurs.

Enligt 2 och 3 §§ i kungl. kungörelsen angående redovisning inom länen för verkställigheten af meddelade bötesbeslut och för influtna bötesmedel den 5 juli 1884 åläge det vederbörande redogörare och exekutorer att »skyndsamligen vidtaga alla för bötesbeslutens verkställande erforderliga» åtgärder samt att, då handräckning begärdes, utan dröjsmål meddela densamma. Innebörden af dessa bestämmelser borde vara klar och tydlig. Klaganden ville dock i sammanhang härmed erinra om bestämmelserna i 139 § utsökningslagen, hvarest stadgades, att, då stadsfogde ej inom en månad från vederbörande handlingars emottagande verkställt utmätning af lös egendom och densamma försålt, han själf svarade för det belopp, hvarför utmätning bort ske.

Stadsfogden Tegner hade tydligen uti ifrågavarande afseende gjort sig skyldig till dröjsmål, och han hade därigenom förorsakat, att vitesbeloppet icke utgått, ty Vinblad saknade icke utmätningsbara tillgångar, då handräckningsärendet emottogs af Tegner. Enligt den i anledning af Vinblads konkurs upprättade boupptecknigen innehade nämligen Vinblad ännu den 11 januari 1906 kontanta medel och lös egendom till ett sammanlagdt värde af icke mindre än 47,480 kronor 87 öre.

På grund häraf ville klaganden, som ansåge sig hafva genom försumligheten gått miste om sin åklagarandel af vitesbeloppet, hemställa, att jag måtte ställa Tegner under åtal, och att yrkande därvid måtte framställas om åläggande för honom att till vederbörande redogörare utbetala vitesbeloppet, 360 kronor, till lika fördelning mellan kronan och klaganden.

Till bevis rörande de i klagoskriften lämnade uppgifter åberopade klaganden följande handlingar:

1:o) utdrag af afskrift utaf saköreslängd, hållen vid lagtima vårtinget med Ölme, Visnums och Väse härad år 1905, utvisande att grosshandlaren N. F. Vinblad i Örebro, på åtal af länsmannen Berg, för försummelse att söka lagfart dömts att utgifva 360 kronor till lika fördelning mellan kronan och åklagaren;

2:o) två så lydande bevis:

a) »Enligt hvad magistratens och rådstufvurättens i Örebro diarium öfver ankomna bref utvisar, har en af Konungens befallningshafvande i Värmlands län till magistraten ställd, den 21 juni 1905 dagtecknad skrifvelse med anmodan att hos handlanden N. F. Vinblad härstädes uttaga 360 kronor böter den 27 juni 1905 öfverlämnats till stadsfogden W. Teg-

ner för indrifning; betygar, Örebro den 20 december 1906. Ex officio: Erik Lundblad.»;

b) »Att den 28 juni 1905 för verkställighet ankom en skrifvelse från Konungens befallningshafvande i Värmlands län, dagtecknad den 21 i samma månad, angående uttagande hos handlanden N. F. Vinblad härstädes af 360 kronor böter, samt att ärendet den 15 februari innevarande år redovisades till magistraten härstädes med ett den 11 sistlidne januari dagtecknadt bevis, att Vinblad, som häktats för växelförfalskning och försatts i konkurs, saknade utmätningsbara tillgångar till böternas gäldande; det varder i enlighet med här fördt diarium härmed på begäran till bevis meddeladt. Örebro den 28 december 1906. Wald. Tegner, stadsfogde.»;

3:o) i styrkt afskrift utdrag af sakörelängden vid Ölme m. fl. härads vårting för år 1905 med därå af Tegner tecknadt, Örebro den 11 januari 1906 dateradt bevis, att Vinblad, som vore häktad och nämnde dag blifvit försatt i konkurs, därstädes saknade utmätningsbara tillgångar, hvarmed ifrågavarande vitesbelopp kunde gäldas;

4:o) bestyrkt transumt af en den 11 januari 1906 och följande dagar förrättad uppteckning och värdering af Vinblads samt dennes hustrus till konkurs afträdda bo. Enligt nämnda bouppteckning uppgingo tillgångarna i konkursboet till 78,730 kronor 87 öre, däraf fast egendom 31,250 kronor och lös egendom 47,480 kronor 87 öre. Skulderna angåfvos till — frånsedt borgensförbindelser å tillhopa 73,451 kronor 87 öre — 134,013 kronor 8 öre, hvadan bristen i boet utgjorde 55,282 kronor 21 öre.

I anledning af länsmannen Bergs klagomål inkom stadsfogden Tegner med infordrad förklaring, hvari han anförde hufvudsakligen följande.

Tegner ville till en början bestrida klagandens befogenhet att i ärendet föra talan. Det ifrågavarande vitesbeloppet hade visserligen utdömts på yrkande af klaganden i egenskap af allmän åklagare, men därmed hade ock hans befattning med ärendet upphört. Klaganden hade icke haft med det försutna vitets indrifning eller redovisning att skaffa. Hade i fråga därom tjänstefel blifvit begånget af Tegner, hade i anledning däraf talan bort väckas af vederbörande bötesredogörare eller Konungens befallningshafvande. Nu hade emellertid hvarken vederbörande kronofogde, som hos Konungens befallningshafvande i Värmlands län begärt handräckningen, eller bemälde Konungens befallningshafvande, som meddelat handräckningsordern, framställt någon anmärkning mot det sätt, på hvilket Tegner förfarit med ärendet.

Sedan Konungens befallningshafvandes i Värmlands län skrifvelse af den 21 juni 1905 till magistraten i Örebro den 15 februari 1906 besvarats med bevis, att Vinblad saknade tillgångar till böternas gäldande, hade

Konungens befallningshafvande i ny skrifvelse den 10 mars 1906 anmodat magistraten att, därest Vinblad fortfarande saknade tillgång till det försutna vitets gäldande, låta föranstalta om dess förvandling i motsvarande fängelsestraff; och hade med anledning däraf Konungens befallningshafvande i Örebro län, efter framställning af Tegner, förordnat om beloppets förvandling och sammanläggning med straffarbete, som Vinblad underginge å länsfängelset i Örebro. Ärendet vore således ännu icke slutredovisadt. Först när afstraffningsbevis erhållits, kunde ärendet af Tegner och magistraten redovisas.

Hvad därefter själfva saken anginge, syntes klaganden förmena, att då lagen i särskilda fall stadgade, att viss andel af ådömda böter skulle tillfalla åklagaren, denne i sådana fall komme i samma förhållande till den bötfällde som en fordringsägare till sin gäldenär, d. v. s. att åklagaren finge en fordran till samma belopp som hans andel af de ådömda böterna. Emellertid uppkomme väl ett fordringsanspråk, först när bötesbeloppet kontant influtit. Vederbörande bötesredogörare hade då att till åklagaren utbetala den honom tillkommande andelen. Det bötesbelopp, som för visst brott eller viss förseelse ådömts en person, vore ett straff, för hvars verkställande vare sig i ena eller andra formen staten såsom den straffande myndigheten vore intresserad. Hufvudsaken finge väl från statens synpunkt anses vara, att den skyldige underginge honom ådömdt straff, likgiltigt om genom böters erläggande eller aftjänande. De åberopade bestämmelserna i 139 § utsökningslagen vore således icke å föreliggande fall tillämpliga.

Klagandens påstående, att Tegner, efter att den 28 juni 1905 hafva erhållit handräckningsordern, icke förrän den 11 januari 1906 vidtagit någon åtgärd för dess verkställande, vore icke med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Tegner hade omedelbart efter handräckningsorderns erhållande vidtagit åtgärder för det försutna vitets uttagande. Vinblad blef nämligen flera gånger anmanad att betala beloppet. Myndighet eller tjänsteman, som hade att verkställa ett bötesbeslut, borde icke anses skyldig att genast verkställa utmätning eller låta införpassa den bötfällde för undergående af förvandlingsstraff, utan borde han i detta som i andra fall hafva att förfara efter omständigheterna.

Tegner visste, att Vinblad hade invecklade affärer, och att han vore känd såsom en »trög betalare», men Tegner visste äfven af egen och andras erfarenhet, att Vinblad dittills alltid honorerat sina förbindelser. Ehuru Tegner haft flera uppdrag af exekutiv art mot Vinblad, hade Tegner dock aldrig behöft verkställa utmätning hos honom, utan hade Tegner genom hot om utmätning lyckats förmå Vinblad att betala. Hade utmätning verk-

ställts hos Vinblad, skulle denne sannolikt begärt sig i konkurs. Själfva hotet om utmätning hade ofta i dylika fall visat sig verksammare än den verkställda utmätningen. Vinblad skulle säkerligen äfven denna gång godvilligt betalt beloppet, därest han icke den 2 januari 1906 häktats för växelförfalskning.

Af de utaf klaganden åberopade lagrum vore tydligen endast 3 § af kungl. kungörelsen den 5 juli 1884 i förevarande fall tillämplig. Där föreskrefves, att den myndighet eller tjänsteman, som hade att ombesörja eller verkställa handräckningen, hade att den sökta handräckningen utan dröjsmål meddela. Någon annan bestämmelse än detta generella stadgande funnes, Tegner veterligen, icke. Således funnes icke föreskrift om bestämd tidrymd, inom hvilken redovisning skulle vara afgifven. Föreskriften i förordningen angående förändrade föreskrifter om utmätning för krono- eller kommunalutskylder, allmänna afgifter m. m. den 12 juli 1878, att redovisning skall afgifvas sist inom tre månader efter det handräckningen begärts, gällde tydligen icke i fråga om böter.

Man måste antaga, att en ämbets- eller tjänsteman hade att fullgöra alla sina åligganden »utan dröjsmål». Att det ärende, som klaganden åsyftade, tagit en tid af omkring sex månader, berodde därpå, att stadsfogden i Örebro hade en mångfald andra tjänsteärenden, som också måste ombesörjas utan dröjsmål i den tur och ordning de inkommit. Den tid, ifrågavarande handräckningsärende kräft, vore ingalunda osedvanligt lång. Det vore tvärtom ganska vanligt, att både sex månader och längre tid hunnit förflyta, innan ärenden af dylik art kunnat expedieras. Att så vore förhållandet, vore lätt nog att visa genom utdrag af landskontorens handräckningsdiarier.

Det vore ej heller bevisadt, att Vinblad haft för utmätande af ifrågavarande vitesbelopp tillräckliga tillgångar. Vinblads ställning hade nämligen ingalunda varit så god, som konkursboupptcckningen syntes utvisa. Till bestyrkande häraf ville Tegner åberopa ett förklaringen bilagdt intyg af sysslomännen i konkursen. Slutligen ansåge sig Tegner böra påpeka, att då Tegner för verkställighet emottog utslaget å Vinblad, detsamma icke varit försedt med bevis, att det vunnit laga kraft. Visserligen hade Tegner i liknande fall ofta brukat själf anskaffa dylikt bevis, men det vore högst tvifvelaktigt, huruvida Tegner därtill varit skyldig. Anskaffande af sådant bevis borde åligga den, som begärde handräckningen. I saknad af ifrågavarande bevis kunde Tegner icke lagligen företaga någon annan åtgärd mot Vinblad än att söka förmå honom att godvilligt betala beloppet.

På grund af hvad han sålunda anfört, anhöll Tegner, att jag måtte lämna klagandens anmälan utan afseende.

Till bevis därom, att han vidtagit åtgärder för bötesbeslutets verkställande före den 11 januari 1906, åberopade Tegner ett så lydande intyg:

»På begäran får jag härmed intyga, att jag på stadsfogdens order vid flera särskilda tillfällen under tiden från den 1 juli 1905 till samma års slut anmanat handlanden N. F. Vinblad härstädes att betala honom ådömda 360 kronor böter, om hvilkas uttagande skrifvelse från Konungens befallningshafvande i Värmlands län ankommit till stadsfogdekontoret den 28 juni samma år. Örebro den 2 februari 1907. Knut Rydberg, exekutionsvaktmästare.»

Det i förklaringen åberopade intyget af sysslomännen i Vinblads konkurs hade följande lydelse:

»Undertecknade sysslomän uti agenten Nils Fredrik Vinblads vid rådstufvurätten i Örebro anhängiga konkurs få härmed, på anhållan af stadsfogden W. Tegner, meddela, att enligt den i anledning af Vinblads konkurs i januari 1906 upprättade boupptecknigen Vinblads tillgångar utgjorts af fast egendom och lösegendom å annan ort än Örebro till ett åsatt värde af kronor 35,927: 55 samt af fastighet, möbler och fordringar i Örebro till sammanlagdt värdebelopp af kronor 42,803: 32, under det att Vinblads skulder uppgått till kronor 134,013: 08, oberäknadt borgensförbindelser till ett belopp af kronor 73,451: 87, samt att under boutredningen det emellertid visat sig, att Vinblads hufvudsakligaste tillgångar varit af tvistig natur, däribland alla boets fastigheter och större delen af fordringarna, eller ock varit hos borgenärer pantsatta. Örebro den 9 februari 1907. Max Wedberg. Vilhelm Hjelmqvist.»

Gent emot hvad Tegner i sin förklaring anfört erinrade klaganden i afgifna påminnelser i hufvudsak följande.

Klaganden hade funnit sig så mycket mera befogad till sin anmälan, som han af den angifna försummelsen lidit direkt skada. Att ärendet icke vore af magistraten slutredovisadt, utgjorde icke något skäl mot åtal, ty den angifna försummelsen vid bötesindrifningen hade redan skett.

Bestämmelserna i 139 § utsökningslagen hade Berg endast åberopat såsom ett bevis för att Tegner otillbörligt öfverskridit den tid, inom hvilken vitesbeslutet emot Vinblad bort verkställas, ty då nämnda paragraf stadgade, att i ett enskildt skuldfordringsmål stadsfogde vid eget betalningsansvar skulle hafva verkställt utmätning och försäljning af lös egendom inom en månad från det stadsfogden emottagit vederbörande handlingar, så syntes det klaganden uppenbart, att Tegner försummat sin tjänsteplikt, då han icke inom sex månader verkställt den emottagna ordern om indrifning af ifrågavarande vitesbelopp. För öfrigt kunde ifrågasättas, om icke den i 139 § utsökningslagen föreskrifna redovisningstid af en månad

äfven i förevarande fall vore tillämplig. I 22 § af förordningen om utsökningslagens införande m. m. den 10 augusti 1877 stadgades nämligen, att, därest utmätning skall ske för verkställighet af utslag i brottmål, utsökningslagens föreskrifter därvid i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse, såvidt de ej äro stridande mot hvad angående nämnda mål särskildt finnes stadgadt.

Enligt den af Tegner omförmälta förordningen af den 12 juli 1878 skulle redovisning afgifvas sist inom tre månader efter det handräckningen blifvit begärd, och syntes alla skäl tala för att berörda tidrymd i allt fall vore den yttersta, inom hvilken en stadsfogde kunde dröja med att redovisa en uppbördsorder rörande bötesmedel utan att ådraga sig ansvars- och ersättningsskyldighet. — Förutnämnda kungl. kungörelse den 5 juli 1884 stadgade, att vederbörande redogörare skola halfårsvis afgifva redogörelse öfver vidtagna åtgärder för verkställighet af domstolars och andra myndigheters beslut. När då vederbörande exekutor, såsom här varit fallet, under mera än ett halft år efter emottagandet af handräckningsordern underlåtit att vidtaga någon laga åtgärd, syntes detta icke under några omständigheter kunna försvaras.

Då det ärende, hvarom här vore fråga, varit af så enkel beskaffenhet som att verkställa utmätning och försäljning af lös egendom inom den stad, hvarest stadsfogden vore bosatt, hade det icke bort taga lång tid att utföra detsamma. Tegner hade för ärendets verkställande icke behöft vidtaga någon resa, och utmätningen hade kunnat verkställas på mindre än en timme. Tegner hade uppgifvit, att han genom en exekutionsvaktmästare flere gånger låtit anmana Vinblad att betala vitesbeloppet. Denna åtgärd, hvarom icke någon anteckning funnes i Tegners diarium, vore enligt klagandens förmenande icke att anse såsom någon tjänsteåtgärd. De fruktlösa anmaningarna hade däremot bort visa Tegner nödvändigheten af att verkställa utmätning för vitesbeloppets uttagande. Något hinder för Tegner att verkställa utmätning inom rimlig tid hade icke förekommit, och någon rätt för en stadsfogde att så förfara efter omständigheterna, som Tegner i detta fall tillåtit sig, funnes icke.

Tegner hade anfört, att det ej vore bevisadt, att Vinblad ägt för utmätande af vitesbeloppet tillräckliga tillgångar, ehuru såväl af Vinblads konkursboupptecknings som af sysslomännens af Tegner åberopade intyg tydligt framginge, att Vinblad haft utmätningsbara tillgångar mer än tillräckliga för beloppets gäldande. För öfrigt hade det varit Tegners skyldighet att utröna detta genom utmätningsförsök.

Vidkommande frågan om laga kraftbevis funnes i 3 § af kungl. kungörelsen den 5 juli 1884 stadgadt, huru de handlingar skulle vara in-

rättade, som skulle vidfogas, då handräckning begärdes, men vore där intet stadgadt om att de skulle vara försedda med laga kraftbevis. Tegner vidginge äfven, att han i sådana fall ofta brukat själf anskaffa laga kraftbevis. Praxis vore äfven att den, som i sista hand skulle verkställa ett bötesbeslut, anskaffade dylikt bevis, då detsamma erfordrades. Hade Tegner ansett sig icke vara skyldig eller icke varit villig att anskaffa laga kraftbeviset, hade han ovillkorligen bort återsända utslaget, så snart det visat sig, att den bötfällde icke i godo ville betala böterna.

Det kunde vidare icke vara staten likgiltigt, om statsverket, såsom i detta fall, skulle få uppbära en bötesandel af 180 kronor eller om statsverket skulle nödgas att, för straffets utkräfvande genom fängelse eller straffarbete, för den bötfällde vidkännas direkta utgifter genom hans förvarande i straffanstalt. Ej heller kunde det vara staten likgiltigt, om genom en stadsfogdes försummelse statens tjänare, den allmänna åklagaren, ginge förlustig den honom enligt lag tillkommande bötesandelen.

Efter det Tegner på begäran lämnats tillfälle att taga del af hvad klaganden i sina påminnelser anfört, androg Tegner i en till mig insänd, den 5 april 1907 dagtecknad skrifvelse i hufvudsak följande.

Klaganden kunde icke anses hafva genom Tegners förfarande lidit någon rättskränkning. Läte sig staten nöja med, att böter, där de af en eller annan anledning icke kunde utgå i penningar, i stället finge aftjänas, borde äfven den enskilde, trots att han ginge förlustig den beräknade inkomsten af böterna, få finna sig i berörda af lagstiftaren vidtagna anordning.

För sin uppfattning, att det från statens straffsynpunkt vore af underordnad betydelse, om bötesstraffet verkställdes genom böternas erläggande i penningar eller böternas aftjänande, trodde sig Tegner finna stöd i gällande lag. Vore icke så förhållandet, utan lade staten vikt vid bötesstraffets egenskap af att under vissa förhållanden utgöra en inkomstkälla, borde lagstiftaren icke hafva medgifvit, att vid utmätning för böter finge undantagas egendom i betydligt vidsträcktare grad än eljest, och icke heller stadgat, att böter ägde minsta rätt. Vidare borde i sådant fall afbetalning af böter vara tillåten och något tvångsmedel finnas, då en bötfälld undandolde sina tillgångar.

Tegner kunde så mycket mindre anses hafva gjort sig skyldig till någon tjänsteförsummelse, som lagen icke bestämt någon viss tid, inom hvilken bötesbeslut skulle verkställas eller redovisas. Det finge antagas, att lagstiftaren icke utan skäl uraktlåtit att, såsom uti de äldre stadgandena, i utsökningslagen och i förordningen den 12 juli 1878, föreskrifva en bestämd tid. Anledningen till den bestämda, korta redovisningstiden i

fråga om skuldfordringsmål och utskylder syntes vara den, att gäldenären icke skulle hinna förskingra sina tillgångar, under det att saknaden af bestämda föreskrifter i nämnda hänseende i fråga om böter vore att söka uti bötesbeslutets egenskap af ett straff, som kunde verkställas på två sätt. Risken att den bötfällde skulle hinna förskingra sina tillgångar betydde här mindre, då i sådant fall böterna förvandlades till fängelse eller straffarbete.

Beträffande tolkningen af omförmälta föreskrift om indrifning och redovisning af böter ville Tegner framhålla, att om en bestämmelse som denna kunde tolkas på olika sätt, man finge antaga den för den bötfällde och utmätningsmannen gynnsammaste, helst denna tillika vore den allmännaste. Hufvudsaken vore, att den bötfällde icke undginge sitt straff. Staten hade icke något intresse af att den bötfällde ansattes för hårdt, och bötesindrifvaren borde hafva rätt att taga hänsyn till beloppets storlek och den bötfälldes förhållanden, särskildt då icke fara förelåge, att den bötfällde afveke. Bestämmelsen »utan dröjsmål meddela handräckning» medförde väl rätt men ej skyldighet för bötesindrifvaren att genast verkställa utmätning eller låta införpassa den bötfällde. Enligt allmän praxis plägade bötfällde kräfvas å beloppet en eller flera gånger, innan någon af nyssnämnda åtgärder vidtoges; och likaledes brukades allmänt att lämna bötfällde anstånd, kortare eller längre, allt efter omständigheterna och särskildt i sådana fall, då den bötfällde med säkerhet beräknades komma att betala böterna. Ofta vore det äfven lämpligt att lämna den bötfällde respittid. Bötesindrifvaren hade så mycket hellre kunnat lämnas rätt att förfara efter omständigheterna, som han på grund af sin personalkännedom vore i tillfälle att bedöma, huruvida den bötfällde hade utsikt att betala eller ej.

Hvad särskildt beträffade det af klaganden i hans anmälan omnämnda fall, läte sig Tegners åtgöranden väl försvaras, då man toge i betraktande de särskilda omständigheter, som förelegat. Vitesbelopppet i fråga vore ovanligt högt. Den bötfällde hade invecklade affärer och vore af Tegner känd såsom en trög betalare. Någon utmätning hade dock ditintills icke behöft företagas, utan Vinblad hade alltid efter några anmaningar betalt. Kort tid förut hade han betalt en större post utskylder, som handräckningsvis skolat uttagas hos honom. Det hade icke funnits någon anledning att misstänka, det han skulle afvika, och Tegner hade välgrundad anledning antaga, att han skulle betala vitesbeloppet, därest han finge någon respittid. Att så likväl ej skedde berodde på en händelse, som Tegner hvarken kunnat eller bort kunna förutse.

Klaganden kunde haft fog för sin talan, om Tegner icke vidtagit

någon åtgärd för böternas uttagande förr än så lång tid som 6 månader från det Tegner mottog handräckningen, eller om den tid, Tegner öfver hufvud användt på ärendet, vore osedvanligt lång, eller om den bötfällde genom någon Tegners försummelse undgått sitt straff. Nu hade emellertid Tegner »utan dröjsmål» vidtagit åtgärder för vitesbeslutets verkställande genom att anmana Vinblad betala. Dylik anmaning måste nämligen anses såsom en tjänsteåtgärd. I brist på föreskrifter om skyldighet att föra bötesdiarium eller huru ett dylikt diarium skulle föras, finge väl, såsom ock i praxis skedde, tillämpas föreskrifterna i förutnämnda förordning den 12 juli 1878 angående den dagbok, stadsfogde skulle hålla öfver mål, som i nämnda förordning afsåges. Stadsfogde vore skyldig att i denna dagbok anteckna »dagen, då målet inkommit, myndighet, som handräckningen begärt, beloppet, som skall uttagas, samt medel, som influtit, eller hinder, som mött», ej något annat eller mera. Så snart Tegner å tjänstens vägnar anmanat eller förständigat den bötfällde att betala, hade enligt Tegners förmenande verkställigheten börjat. Såsom förut erinrats, stode äfven detta tillvägagångssätt i öfverensstämmelse med allmän praxis.

För att visa, att den tid Tegner användt på ärendet ej vore osedvanligt lång, ville Tegner åberopa ett skrifvelsen bilagdt utdrag af länsstyrelsens i Örebro handräckningsdiarium för år 1905. Antalet handräckningsärenden angående böter uppginge sagda år till 464, hvaraf emellertid större delen endast omfattade en eller två poster. Bötesbeloppen vore i allmänhet 5 till 10 kronor, och intet belopp öfverstege 240 kronor. Af utdraget framginge, att i 57 fall ungefärligen lika lång eller längre tid än den af Tegner i förevarande fall använda åtgått, innan ärendet redovisats. I sammanhang härmed ville Tegner nämna, att enligt praxis länsstyrelserna, i allmänhet först sedan 7 eller 8 månader förgått utan att svar inkommit, brukade afläta påminnelser eller skrifvelse med förfrågan, huru långt ärendet fortskridit.

Slutligen ville Tegner ytterligare framhålla, att ifrågavarande ärende ännu ej slutredovisats, och att det ej vore afgjordt, om Vinblad betalade vitesbeloppet eller ej. Vinblad underginge honom ådömdt straffarbete och skulle frigifvas först under år 1908. Vitesbeloppet vore visserligen sammanlagdt med straffarbetet, men endast villkorligt; och det förefunnes alltid en möjlighet, att Vinblad betalade beloppet för att tidigare blifva frigifven. Ett bifall till klagandens yrkande om åläggande för Tegner att gälda vitesbeloppet skulle kunna medföra, att vitet utginge dubbelt, kontant erlagdt af Tegner och aftjänadt af Vinblad.

Det af Tegner åberopade utdraget af det å landskontoret i Örebro län förda handräckningsdiarium för år 1905 utvisade beträffande 62 ärenden

rörande bötesindrifning dagen, då skrifvelse med begäran om handräckning inkommit, den bötfälldes namn, bötesbelopp, dag, då handräckningsorder expedierats, myndighet, som anmodats meddela handräckningen, samt dag, då svar ankommit.

I anledning af Tegners senare skrifvelse inkom klaganden med ytterligare påminnelser, däri han anförde, bland annat:

Då Tegner trodde sig af stadgandet i 2 kap. 9 § strafflagen, om hvad som ej finge tagas i mät för böter, kunna sluta sig till, att från statens synpunkt vore likgiltigt, om böter erlades eller aftjänades med kroppen, ville klaganden erinra, att nämnda stadgande tillkommit för att skydda den bötfällde och hans familj från ögonblicklig nöd, och för att han ej skulle komma att öka proletärernas klass.

Uttrycket »utan dröjsmål» i kungl. kungörelsen den 5 juli 1884 vore enligt klagandens förmenande liktydigt med uttrycken: »utan uppskof», »ofördröjligen», »genast» eller dylikt, och innebure, att stadsfogde icke ägde rätt att förfara efter omständigheterna och lämna en bötfälld kanske årslångt anstånd. En stadsfogde hade icke blott rätt utan äfven skyldighet att genast låta verkställa utmätning eller låta vid bristande tillgång införpassa den bötfällde till allmänt häkte. Just genom orden »utan dröjsmål» vore denna skyldighet uttalad, och lagen talade icke om något föregående kraf eller anmaning.

I afseende å det af Tegner åberopade utdraget af landskontorets i Örebro handräckningsdiarium ville klaganden erinra, *att* af utdraget icke framginge, hvilka hinder som mött för handräckningsärendenas redovisande inom behörig tid; *att* hälften af de i utdraget antecknade diarienumren upptoge flera personer; *att* i regel ett diarienummer icke redovisades förrän alla ärendet rörande böter vore klara; *samt att,* då redovisning ägt rum, redovisningen helt säkert skett med kontanta medel eller afstraffningsbevis. Tegner däremot hade först mera än 6 månader efter ärendets emottagande sökt genom utmätning uttaga det försutna vitet, hvilket då misslyckats, enär Vinblad enligt Tegners den 11 januari 1906 dagtecknade undersökningsbevis saknade utmätningsbar tillgång till det försutna vitets gäldande.

Något oformligt funne klaganden icke däruti, att vitesbeloppet skulle utgå dubbelt, därest Tegner alades ersättningsskyldighet, ty om en tjänsteman ådömdes ansvar enligt 25 kapitlet strafflagen för försummelse, borde han äfven enligt 6 kap. 1 § samma lag åläggas gälda den skada, som uppstått. Då sedermera det utdömda skadeståndet utgått, borde det af vederbörande redogörare i bötesredogörelsen uppdebiteras och på vanligt sätt redovisas i likhet med hvad som ofta skedde i fråga om influtna medel

för försåldt förbrutet gods. I sammanhang härmed ansåge sig klaganden böra erinra om det gamla stadgandet i 2 kap. 8 § rättegångsbalken, enligt hvilket, därest kronofogde försummade föreskrifven tid för bötesindrifning och den sakfällde ej kunde gälda böterna, fogden själf skulle fylla skadan. Däraf framginge, att lagstiftaren tänkt sig den af klaganden yrkade påföljden för en försumlig bötesindrifvare.

* * *

I ärendet var sålunda upplyst, att sedan Ölme, Visnums och Väse härads tingslags häradsrätt genom beslut den 13 mars 1905 dömt grosshandlaren N. F. Vinblad att utgifva försutet vite, 360 kronor, stadsfogden Tegner den 28 juni 1905 emottagit order att bringa ifrågavarande beslut till verkställighet; samt att Tegner icke förr än den 11 januari 1906 vidtagit annan åtgärd för beslutets verkställande, än att han — enligt af honom åberopadt intyg af en exekutionsvaktmästare — låtit genom nämnde vaktmästare vid särskilda tillfällen anmana Vinblad att betala det försutna vitet. Först den 11 januari 1906, sedan Vinblad den 2 i samma månad häktats för förfalskningsbrott, hade Tegner företagit utmätning hos Vinblad, därvid Vinblad, som berörde den 11 januari 1906 blifvit försatt i konkurs, befunnits sakna utmätningsbara tillgångar till gäldande af vitesbeloppet.

Jämlikt 3 § i kungl. kungörelsen angående redovisning inom länen för verkställigheten af meddelade bötesbeslut och för influtna bötesmedel den 5 juli 1884 har den tjänsteman, af hvilken handräckning äskats för verkställande af beslut, hvarigenom böter ådömts, att den sökta handräckningen utan dröjsmål meddela; och enligt 9 § i samma kungörelse gäller hvad i kungörelsen föreskrifvits om böter äfven i afseende å försutna viten. Ifrågavarande stadgande innehåller en ovillkorlig föreskrift, och vederbörande tjänsteman äger sålunda icke i fråga om utförande af en begärd handräckning att förfara efter omständigheterna eller att själf afgöra, hvilka åtgärder böra af honom vidtagas för att bringa till verkställighet ett bötesbeslut.

Från statens sida kan det naturligtvis icke vara likgiltigt, huruvida ådömda böter eller försutna viten kontant gäldas eller komma att aftjänas med frihetsstraff. Af vikt från straffsynpunkt är äfven, att ett beslut om ådömdt straff utan onödigt dröjsmål bringas till verkställighet.

Den åtgärd, stadsfogden Tegner haft att i förevarande fall vidtaga, hade varit af synnerligen enkel och föga tid kräfvande beskaffenhet. Teg-

ner hade ej heller visat, att hinder mött för verkställigheten på grund af andra tjänsteärenden, som bort före vitesbeslutet bringas till utförande.

Då således Tegner utan giltig ursäkt mera än sex månader dröjt att vidtaga en handräckningsåtgärd, som skolat af honom utan dröjsmål utföras, kunde jag ej finna annat än att Tegner gjort sig skyldig till försummelse vid utöfvandet af sin tjänst såsom stadsfogde.

Likaledes fann jag omständigheterna föranleda därtill, att Tegner genom denna sin försummelse måste anses hafva förorsakat, att omförmälta vitesbelopp icke kommit att inflyta.

Jag anmodade fördenskull Konungens befallningshafvande i Örebro län att förordna en åklagare att för omförmälta tjänstefel vid vederbörlig domstol väcka och utföra åtal mot Tegner. Åt den blifvande åklagaren uppdrog jag, i särskild instruktion för åtalets utförande, att yrka dels ansvar å Tegner efter lag och sakens beskaffenhet dels ock åläggande för honom att till vederbörande för stadgad fördelning kontant redovisa ifrågavarande vitesbelopp.

I enlighet härmed anställdes åtal mot stadsfogden Tegner vid rådstufvurätten i Örebro. Genom utslag *den 18 oktober 1907* yttrade rådstufvurätten: Enär Tegner måste anses hafva i anmärkta hänseendet gjort sig skyldig till försummelse vid utöfvandet af sin tjänst såsom stadsfogde, samt Tegner genom denna sin försummelse måste anses hafva förorsakat, att ifrågakomna vitesbelopp af 360 kronor icke kommit att inflyta, pröfvade rådstufvurätten rättvist jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen döma Tegner för berörda tjänstefel att böta 25 kronor till kronan äfvensom ålägga Tegner att till vederbörande för stadgad fördelning kontant redovisa ifrågavarande vitesbelopp.

Från detta utslag, hvarom rådstufvurättens ordförande och två ledamöter förenade sig, var en ledamot skiljaktig och yttrade: »Lika med rådstufvurättens öfriga ledamöter finner jag Tegner genom anmärkta förfarandet hafva gjort sig skyldig till försummelse af sin tjänst och dömer honom att härför jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen böta 25 kronor till kronan, men enär, enligt min mening, det icke kan anses ådagalagdt, att Tegner genom denna sin försummelse orsakat, att det Vinblad ådömda vitesbeloppet icke utgått, ogillar jag yrkandet om åläggande för Tegner att redovisa detta belopp.»

Öfver rådstufvurättens utslag har stadsfogden Tegner anfört klagomål genom besvär i Svea hofrätt. Dessa besvär äro på hofrättens pröfning beroende.

Felaktigt beslut i fråga om omyndigförklaring.

Vid 1906 års hösteting med Orsa tingslag den 25 september nämnda år ingafs till häradsrätten en skrift, däri Forsmans Anders Persson och Hedvalls Anders Ersson, i egenskap af närmaste grannar till hemmansägaren Ångmans Per Persson i Orsa, anhöllo, att denne genast måtte blifva ställd under förmyndareinseende. Såsom skäl för sin framställning anförde sökandena, att Per Persson en längre tid fört ett onyktert lefnadssätt och försålt den ena fastigheten efter den andra, att han inom kort vore ruinerad, och att i följd däraf han och hans hustru snart komme att behöfva socknens hjälp för sitt framtida uppehälle. Till förmyndare för Per Persson föreslogo sökandena hans broder, hemmansägaren Ångmans Erik Persson i Hansjö.

Sedan därefter nämndemannen Smids Anders Andersson, hvilken till häradsrätten inlämnat ansökningen, uppgifvit, att Per Persson under de 20 sista åren »gjort af» med 50,000 kronor, däraf under sista året 17- till 18,000 kronor, vitsordade nämnden riktigheten af de i ansökningen förekommande och af Anders Andersson lämnade uppgifterna, samt att det vore högst nödvändigt, att Per Persson ställdes under förmyndare.

Enligt beslut, meddeladt samma den 25 september, fann häradsrätten, däri ordet fördes af e. o. notarien Georg von Post, med afseende å hvad sålunda blifvit upplyst lagligt förklara Per Persson omyndig. I enlighet med sökandenas förslag förordnade häradsrätten därjämte Erik Persson att vara förmyndare för Per Persson.

Öfver häradsrättens beslut anförde Per Persson besvär i Svea hofrätt. I anledning af besvären hördes den förordnade förmyndaren Erik Persson, hvarjämte e. o. notarien von Post å häradsrättens vägnar inkom med utlåtande i ärendet.

I sin förklaring anförde Erik Persson, att han instämde uti besvären. Erik Persson anhöll tillika att varda befriad från all befattning med ifrågavarande förmynderskap.

Under åberopande af dels hvad häradsrätten förut i ärendet yttrat och dels innehållet af tre vid utlåtandet fogade intyg hemställde däremot e. o. notarien von Post, att hofrätten måtte lämna besvären utan afseende.

De sålunda företedda intygen voro af följande lydelse:

a) »Härmed får jag intyga, att de uppgifter, som af nämndemannen Smids And. Andersson i Orsa kyrkoby till Orsa tingslags häradsrätt läm-

nats om hemmansägaren Ångmans Per Persson, helt öfverensstämma med de åsikter om nämnde Ångmans Per Persson, som jag under en 14-årig kännedom om hans oordentliga lefnadssätt vunnit, samt att jag anser, att häradsrättens åtgärd att sätta nämnda person under förmynderskap varit fullt berättigad. Orsa i Kopparbergs län den 5 december 1906. Ludvig Karlsson, v. pastor, kommunalstämmans i Orsa ordförande.»;

b) »I skrifvelse af gårdagens datum anmodad af t. f. ordföranden i Orsa tingslags häradsrätt, notarien G. von Post, att afgifva läkarebetyg öfver hemmansägaren Ångmans Per Perssons i Orsa kyrkby sinnesbeskaffenhet i anledning af till häradsrätten ingifven ansökan om hans försättande under förmynderskap, får undertecknad härmed, efter att hafva tagit del af handlingarna i målet, afgifva följande utlåtande:

Att omförmälde Ångmans Per Persson sedan flere år tillbaka lider af kronisk alkoholism med tidvis påkommande anfall af fyllerigalenskap (delirium tremens), samt att hans sinnesbeskaffenhet äfven dessemellan är präglad af ett jäktande och en oro, som är för dylika personer utmärkande och som hos honom särskildt tagit sig uttryck i en feberaktig affärsifver, hvadan med skäl kan ifrågasättas, huruvida han är skicklig att råda öfver sig själf och sitt gods, detta allt intygas härmed på heder och samvete. Orsa den 7 december 1906. H. R. Warodell, e. provinsialläkare.»; och

c) »Med kännedom om det oordentliga lefnadssätt, som hemmansägaren Ångmans Per Persson i Orsa kyrkoby fört och fortfarande för, får jag härigenom vitsorda Orsa tingslags häradsnämnds uppfattning af nödvändigheten att sätta berörde Ångmans Per Persson under förmyndare. Orsa den 6 december 1906. Birger Lundholm, kronolänsman i Orsa distrikt.»

Genom utslag den 25 januari 1907 förklarade hofrätten, att, enär Anders Persson och Anders Ersson icke, såvidt visadt blifvit, varit behöriga att framställa påstående om Per Perssons försättande i omyndighetstillstånd, samt denne ej ens blifvit vid häradsrätten i ärendet hörd, blefve öfverklagade beslutet af hofrätten undanröjdt.

Sedan jag från e. o. notarien von Post infordrat yttrande i anledning af häradsrättens beslut, anförde denne i afgifven förklaring hufvudsakligen följande. Af de utaf von Post till hofrätten ingifna intygen framginge tydligt, att Per Persson icke vore förmögen att råda öfver sig och sitt gods, enär han lede af delirium tremens och under lång tid fört ett synnerligen slösaktigt lefverne. Detta förhållande hade varit för häradsrättens ledamöter kändt. Med anledning häraf och då häradsrätten insett, att befaras kunnat, att ett dröjsmål för Per Perssons hörande medfört, att denne under tiden till ärendets slutbehandling gjort af med de tillgångar, han ännu ägt

i behåll, hade häradsrätten funnit nödigt att omedelbart försätta honom i omyndighetstillstånd.

* * *

Angående myndig persons förklarande för omyndig innehåller 19 kap. 4 § ärfdabalken följande stadgande: »Är någon för vanvett, slöseri eller andra orsaker ur stånd att vårda gods sitt, varde under förmyndare ställd.»

Förordningen den 7 juni 1749 föreskrifver i § 8, att det tillkommer föräldrar, närmaste anhöriga eller förmyndare att på behörig ort och ställe begära, att deras barn, anhöriga eller de, som under deras förmynderskap stå, må än längre och på flere år, än lagen utsätter, för omyndiga förklaras, samt att deras egendom under laga kuratorers vård och säkra förvaltning sättes, så länge och intill dess tillförlitliga prof af försiktig hushållning gifne varda. För den händelse att föräldrar, anhöriga eller förmyndare skulle låta en försummelse härutinnan komma sig till last, ålägger författningen kronans ombudsmän eller fiskaler att i stället göra en dylik anmälan hos domaren. Dessa föreskrifter, som närmast afse fall, där en minderårig person skall utöfver myndighetsålderns inträde kvarhållas i omyndighetstillstånd, kunna äfven analogiskt tillämpas på de fall, där en person, som varit myndig, i följd af oförmåga att sköta sig och sitt gods skall förklaras omyndig.

I förevarande fall framställdes ansökning om Per Perssons försättande i omyndighetstillstånd af två grannar till honom. Frågan var sålunda icke hos häradsrätten väckt af därtill behörig person. Men detta oaktadt blef ansökningen af häradsrätten pröfvad och bifallen. Den oegentlighet, som häradsrätten sålunda låtit komma sig till last, ehuru i och för sig af betänklig art, ansåg jag emellertid vara af mindre betydelse i jämförelse därmed, att häradsrätten bifallit ansökningen, utan att Per Persson blifvit öfver densamma hörd. Vid häradsrätten blef icke ens uppgifvet, att Per Perssons sinnesbeskaffenhet skulle hindra hans hörande. I ärendet hade visserligen sedermera anskaffats bevisning för att Per Persson tidtals lede af delirium tremens, men anledning torde saknats för det antagande, att han vid den tid, då häradsrätten förklarade honom omyndig, till den grad saknade sina sinnens bruk, att han ej kunde inställa sig inför häradsrätten. Hofrätten hade också funnit häradsrättens beslut icke vara lagligen grundadt och därför undanröjt detsamma.

Enligt min mening borde beslutet anses innefatta fel i domareämbetets utöfning. Och jag fann mig desto mindre kunna undgå att lag-

ligen beifra det sålunda begångna felet, som e. o. notarien von Post förklarat sig anse det anmärkta förfarandet vara riktigt, och anledning alltså var att befara, att han i framdeles tilläfventyrs förekommande likartade fall skulle låta samma förfarande komma sig till last. Jag uppdrog fördenskull åt advokatfiskalen vid Svea hofrätt att för berörda ämbetsfel inför hofrätten anställa åtal mot e. o. notarien von Post, såsom ansvarig för häradsrättens beslut; och borde advokatfiskalen därvid å von Post yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet äfvensom, i mån af befogenhet, understödja de ersättningsanspråk, som Per Persson, i målet hörd, kunde komma att däri framställa.

Sedan åtal mot e. o. notarien von Post i enlighet härmed blifvit anställdt, meddelade hofrätten efter föregången skriftväxling utslag i målet *den 5 november 1907*. Hofrätten yttrade däri: Enär Orsa tingslags häradsrätts ifrågakomna åtgärd att utan Per Perssons hörande förordna om hans försättande i omyndighetstillstånd utgjorde ett felaktigt förfarande af den beskaffenhet, att e. o. notarien von Post, hvilken i egenskap af häradsrättens ordförande vore för åtgärden ansvarig, därigenom gjort sig förfallen till ansvar för oförstånd i domareämbetets utöfning, men hvad i öfrigt lagts von Post till last icke borde till ansvar föranleda, pröfvade hofrätten jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen rättvist döma von Post att böta 25 kronor.

I målets afgörande deltogo hofrättens president och fyra dess ledamöter. Af dessa förenade sig presidenten och två ledamöter om den mening, utslaget innehåller. Däremot var referenten, med instämmande af en annan ledamot, skiljaktig och yttrade: »Jag anser väl, att von Post förfarit felaktigt i angifna hänseenden, men då med hänsyn till hvad i målet förekommit berörda förfarande icke, enligt min mening, är af beskaffenhet att böra för honom föranleda ansvar, finner jag den mot honom förda talan icke kunna bifallas.»

I hofrättens utslag har e. o. notarien von Post sökt ändring genom besvär hos Kungl. Maj:t. Dessa besvär äro på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

Vägran att tillhandahålla taxeringsbevis.

Handlingarna i ett genom klagomål af juris kandidaten Bertil Magnét härstädes anhängiggjordt ärende utvisade följande.

Den 1 augusti 1907 lät Magnét genom två stämningsmän tillställa kronokassören Gustaf Löf i Umeå en rekvisition af följande lydelse: »Här-

med rekvireras bevis angående det af innevarande års taxeringsnämnd i Umeå fastställda taxeringsvärdet å fältskären Anton Lundströms fastighet här i staden, tomten n:r 4 inom kvarteret Njord med åbyggnader, och önskar jag att ofördröjligen få lösa det begärda beviset.»

På denna rekvisition meddelade Löf stämningsmännen det svar, att Löf ej kunde lämna ett taxeringsbevis, sådant som det af Magnét begärda, »emedan taxeringsvärdet för året ännu ej blifvit fastställdt».

I anledning af detta svar ingaf Magnét den 2 augusti till magistraten i Umeå en skrifvelse, med anhållan att magistraten måtte förelägga Löf att ofördröjligen tillhandahålla Magnét det begärda beviset. Tillika hemställde Magnét, att magistraten måtte föranstalta om åtal mot Löf för hans tjänsteförsummelse, därest anledning därtill funnes.

Genom resolution den 3 augusti infordrade magistraten yttrande från Löf, hvilken i en samma dag afgifven förklaring genmälte:

att taxeringsnämnden endast hade befogenhet att uppskatta värdet å fast egendom men icke att fastställa taxeringsvärdena å dylik egendom;

att taxeringsvärdena å fast egendom blefve fastställda, först när taxeringsnämndens åtgärder rörande dessa värden blefve granskade af pröfningsnämnden;

samt att Löf ansett och ansåge sig icke ens berättigad, mycket mindre skyldig, att utfärda bevis om årets taxeringsvärden å fast egendom i den form Magnét begärt, förr än pröfningsnämnden granskat taxeringsnämndens uppskattningsåtgärd.

I en hit insänd klagoskrift anförde därefter Magnét, att Löf genom ifrågavarande vägran enligt Magnéts mening gjort sig skyldig till tjänstefel, hvarför Magnét anhöll, att jag måtte förordna om åtal mot Löf, för hvad denne i förevarande hänseende låtit komma sig till last. Till stöd för denna begäran yttrade Magnét hufvudsakligen följande. Då taxeringsnämnd enligt § 40 i gällande bevillningsförordning hade att bestämma taxeringsvärde å fastighet, borde det af klaganden i ansökningsskriften använda uttrycket »af taxeringsnämnden fastställda taxeringsvärdet» få anses vara fullt riktigt valdt. Men äfven om det af klaganden använda uttrycket »fastställda taxeringsvärdet» verkligen skulle beteckna något annat och mera än uttrycket »bestämda taxeringsvärdet», så syntes skillnaden mellan dessa uttryck dock vara så ringa, att Löf mycket väl bort fatta, hurudant bevis klaganden önskade lösa. Vid sådant förhållande ansåge klaganden, att Löfs vägran att utfärda det af klaganden åsyftade beviset icke kunde betecknas annat än som ett utslag af trångbröstad formalism, som måste anses straffbar, då det gällde en tjänsteman i hans tjänsteutöfning.

Sedan jag lämnat Löf tillfälle att yttra sig öfver klagomålet, inkom

Löf med förklaring, däri han till en början åberopade hvad han redan anfört i sin förklaring till magistraten. Därutöfver yttrade Löf följande. Ett bifall till klagandens begäran skulle kunna leda därhän, att för ifrågavarande fastighet för år 1907 kunde utfärdas bevis om »fastställda» taxeringsvärdet till olika belopp, enär åbyggnaderna i fråga uppförts under de senare åren och deras åsatta värden höjts för nära nog hvarje taxeringsförrättning samt kunde höjas vid kommande pröfningsnämnds sammanträde, enär de sommaren 1904 delvis blifvit brädbeklädda — d. v. s. ena beviset enligt taxeringsnämndens uppskattade värde och det andra till det af pröfningsnämnden förändrade och sålunda fastställda taxeringsvärdet. Om klaganden begärt att få lösa utdrag af taxeringslängden, hade Löf naturligtvis varit lika villig som skyldig att lämna sådant; dock utan något tillägg om att de utaf nämnden utförda värdena vore de fastställda.

* *
*

I ärendet var sålunda upplyst, att sedan klaganden hos kronokassören Löf angående en viss uppgifven fastighet i Umeå begärt ett bevis, upptagande det värde, som vid 1907 års taxering blifvit fastigheten åsatt af taxeringsnämnden, hade Löf vägrat att meddela ett sådant bevis. Därvid hade alls icke blifvit ifrågasatt något annat förhållande, än att Löf å tjänstens vägnar innehade taxeringslängden för Umeå stad och följaktligen hade till tjänsteåliggande att på begäran meddela utdrag ur längden eller bevis enligt densamma. Denna tjänsteplikt hade Löf i förevarande fall undandragit sig att fullgöra, utan att han kunnat därför anföra någon som helst ursäkt. Såsom giltig ursäkt kunde nämligen icke räknas den enkla ordvändning, hvarmed Löf i sina förklaringar sökt gifva sin vägran ett sken af laglighet. Jag fann alltså, att Löf i förevarande fall gjort sig skyldig till ett på uppenbar misstolkning grundadt tjänstefel, hvarigenom en enskild rättssökande obehörigen trakasserats.

Ett dylikt fel syntes mig kräfva laga beifran. Hos Konungens befallningshafvande i Västerbottens län anhöll jag därför, att en åklagare måtte förordnas att vid vederbörlig domstol i laga ordning väcka och utföra åtal mot Löf, för hvad denne i förevarande hänseende låtit komma sig till last. Åklagaren skulle därvid enligt en af mig utfärdad instruktion för åtalets utförande å Löf yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet samt, i mån af befogenhet, understödja de ersättningsanspråk, som klaganden, i åtalet hörd, kunde komma att däri framställa.

I enlighet härmed blef åtal mot kronokassören Löf anställdt vid råd-

stufvurätten i Umeå. Under målets handläggning förmälte klaganden, att han icke hade några ersättningsanspråk att framställa. Genom utslag *den 11 november 1907* har rådstufvurätten med stöd af 25 kap. 17 § strafflagen dömt Löf att för det oförstånd i tjänsten, han genom sitt anmärkta förfarande visat, böta 10 kronor.

Rådstufvurättens utslag har icke blifvit öfverklagadt.

Lagstridigt ådömande af straffskärpning.

Af handlingarna i ett genom klagomål af juris kandidaten Nils Söderqvist härstädes anhängiggjordt ärende äfvensom af särskildt införskaffade upplysningar inhämtade jag, bland annat, följande.

Genom utslag den 12 januari 1907 dömde Arbrå och Järfsö tingslags häradsrätt, under åberopande af 14 kap. 12 och 15 §§ samt 2 kap. 6 § strafflagen, sistnämnda lagrum sådant det lyder i lagen den 22 juni 1906, bondesonen Olof Eriksson att för ett med lifsfarligt vapen föröfvadt, enligt häradsrättens mening om synnerlig råhet och ondska vittnande misshandelsbrott hållas till straffarbete 9 månader, hvilket straff skulle skärpas genom hårdt nattläger under 10 dagar af strafftiden. Med utslaget förklarade Eriksson sig nöjd den 18 januari 1907, och fick han samma dag börja undergå det ådömda straffarbetet å länsfängelset i Gäfle. Den i utslaget föreskrifna straffskärpningen blef till fullo verkställd.

I en hit ingifven klagoskrift, däri Söderqvist framställde anmärkningar mot särskilda af ofvannämnda häradsrätt, under ordförandeskap af e. o. notarien Nils Malmsten-Örbom meddelade beslut, fäste Söderqvist min uppmärksamhet vid ifrågavarande utslag. Härutinnan anförde Söderqvist, *att* utslaget innefattade en felaktig tillämpning af lagen den 22 juni 1906 angående ändring i vissa delar af strafflagen; *att* den lagstiftning, hvarigenom straffskärpning af hårdt nattläger införts, trädt i kraft först den 1 januari 1907 och icke mot grunderna för 5 § i förordningen om nya strafflagens införande den 16 februari 1864 kunde hafva återverkande kraft; *samt att* häradsrätten följaktligen genom beslutet gjort sig skyldig till tjänstefel.

I afgifvet yttrande öfver klagoskriften genmälte e. o. notarien Malmsten-Örbom angående nu ifrågavarande anmärkning hufvudsakligen, *att* lagen den 22 juni 1906, hvarigenom ändring skett i det af häradsrätten i dess utslag åberopade lagrummet, 2 kap. 6 § strafflagen, icke hade något att göra med själfva straffmätningen, hvilken försigginge efter vanliga reg-

ler, utan endast och uteslutande afsåge sättet för straffets verkställande; *att* det en gång utmätta straffet kvarstode oförändradt, under det att den nya lagen blott gifvit domstolen ett medel att vid vissa svårare utslag af brottslighet göra tillämpningen af straffet strängare och detta mera verksamt; *samt att* den omständigheten, att lagen icke trädt i kraft förr än den 1 januari 1907, därför icke utgjort något hinder för dess tillämpning i förevarande fall.

Sedan den i ärendet afgifna förklaringen blifvit af klaganden bemött med påminnelser, anhöll Eriksson i en till mig ingifven skrift, att, därest åtal komme att anställas emot häradsrätten eller dess ordförande, ersättning också måtte beredas Eriksson för det lidande, som genom straffskärpningen obehörigen tillskyndats honom.

* * *

Det af klaganden åberopade lagrummet, 5 § i förordningen om nya strafflagens införande m. m. den 16 februari 1864, har följande lydelse:

»Brott, som är föröfvadt innan nya lagen blifvit gällande, men för hvilket dessförinnan straff ej är bestämdt genom dom, som vunnit laga kraft eller ej öfverklagad varder, skall efter nya lagen straffas, om det straff, som efter samma lag ådömas bör, är lindrigare än det, som i äldre lag eller författning för brottet stadgadt varit.»

Allmänt erkändt torde vara, att den i nämnda lagrum gifna regeln för strafflagens tillämplighet på förbrytelser, som föröfvats före strafflagens trädande i kraft, skall analogiskt användas i fråga om ändringar i strafflagen, när annat ej föreskrifvits. Å förbrytelser, begångna före den 1 januari 1907, kan i enlighet härmed lagen den 22 juni 1906 tillämpas endast under förutsättning, att gärningsmannen därigenom skulle erhålla lindrigare straff.

Då nu Olof Erikssons förbrytelse genom användning af 2 kap. 6 § enligt detta lagrums genom lagen den 22 juni 1906 ändrade lydelse uppenbarligen blifvit strängare bestraffad, än om hans gärning bedömts utan hänsyn till nämnda lagändring, var häradsrättens beslut icke lagligen grundadt. Genom det emot lag stridande beslutet, för hvilket e. o. notarien Malmsten-Örbom såsom häradsrättens ordförande var ansvarig, hade också Eriksson obehörigen tillskyndats lidande.

På grund häraf uppdrog jag åt advokatfiskalen vid Svea hofrätt att för det fel i domareämbetets utöfning, som det anmärkta beslutet innefattade, inför hofrätten anställa åtal mot e. o. notarien Malmsten-Örbom. Advokatfiskalen borde därvid å Malmsten-Örbom yrka ansvar efter lag och

sakens beskaffenhet äfvensom, sedan Olof Eriksson lämnats tillfälle att yttra sig i målet, i mån af befogenhet understödja de ersättningsanspråk, Eriksson kunde komma att däri framställa.

Sedan i enlighet härmed åtal anställts emot e. o. notarien Malmsten-Örbom, meddelade hofrätten utslag i målet *den 29 november 1907*. Hofrätten yttrade däri: Enär häradsrättens ifrågavarande beslut vore i anmärkta hänseendet stridande mot grunderna för 5 § i förordningen den 16 februari 1864, samt Malmsten-Örbom, hvilken vid beslutets meddelande fört ordet i häradsrätten, vore för beslutet ansvarig, funne hofrätten skäligt, jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen, döma Malmsten-Örbom att för det fel i domareämbetets utöfning, han sålunda låtit komma sig till last, böta 50 kronor.

Därjämte förpliktades Malmsten-Örbom att till Eriksson för det lidande, som tillskyndats honom genom straffskärpningen, utgifva ersättning med 100 kronor.

Den mening, hofrättens utslag innehåller, omfattades af hofrättens president och två dess ledamöter. Från beslutet voro emellertid två andra ledamöter så till vida skiljaktige, att de för sin del tillerkände Eriksson en ersättning af 50 kronor.

Hofrättens utslag har icke blifvit öfverklagadt.

Obehörig tillrättavisning åt underlydande.

Handlingarna i ett härstädes anhängigt ärende äfvensom handlingarna i ett ärende hos generaltullstyrelsen utvisade följande.

Den 24 augusti 1907 inkom till justitieombudsmansexpeditionen en med posten insänd klagoskrift, däri tullvaktmästarne A. F. Ekdahl och L. E. Åkerman i Göteborg förmälte, att vid tullbevakningen i nämnda stad sedan längre tid tillbaka förekommit åtskilliga missförhållanden, som delvis ännu vore rådande till stort men för god ordning och god anda inom verket.

Den 26 augusti inkom till generaltullstyrelsen en så lydande skrifvelse: »Till kungl. generaltullstyrelsen. — Härmed få vi vördsamt öfverlämna afskrift af en af oss till Riksdagens herr justitieombudsman afsänd anmälan rörande en del missförhållanden vid härvarande tullbevakning, hvilken skrifvelses innehåll vi anse oss böra framföra till Eder. Göteborg den 23 augusti 1907. Vördsammast: A. F. Ekdahl, L. E. Åkerman, tullvaktmästare.»

Vid denna skrifvelse fanns fogad en af advokaterna N. A. T. von

Sneidern och Bernt E. Drakenberg till riktigheten bestyrkt afskrift af den hit insända klagoskriften.

Genom remiss den 26 augusti blef ofvan intagna, till generaltullstyrelsen ställda skrifvelse delgifven tulldirektören i Göteborg för infordrande af vederbörandes förklaring, hvarför ifrågavarande anmälan icke, jämlikt § 200 i gällande tjänstgöringsreglemente, ingifvits till generaltullstyrelsen i stället för till Riksdagens justitieombudsman.

I anledning af denna remiss afgafs af Ekdahl och Åkerman förklaring, däri hufvudsakligen anfördes: Orsaken, hvarför ifrågavarande anmälan riktats till justitieombudsmannen, hade varit den, att de advokater, herrar Drakenberg och von Sneidern, hvilka på klagandenas begäran varit dem behjälpliga med anmälningsskrifvelsens affattande och afsändande, på det bestämdaste tillrådt klagandena att vända sig till justitieombudsmannen. Skälet till detta råd hade varit advokaternas öfvertygelse, att den önskade undersökningen skulle komma att blifva bedrifven ur något vidsträcktare synpunkter, när den skedde på föranstaltande af en utanför tullverket stående ämbetsmyndighet, som till sådan åtgärd var fullt behörig. Advokaterna hade dessutom fäst klagandenas uppmärksamhet på, att bestämmelsen i klagandenas tjänstgöringsreglemente naturligtvis icke kunde betaga dem den enligt rikets grundlagar åt hvarje medborgare förbehållna rättigheten att med klagomål vända sig till justitieombudsmannen. Men enligt advokaternas råd hade klagandena skyndat att till generaltullstyrelsen insända en bestyrkt afskrift af sin skrifvelse.

Denna förklaring, som till generaltullstyrelsen inkom den 2 september 1907, blef samma dag inför nämnda myndighet föredragen. Styrelsen beslöt därvid att aflåta följande ämbetsskrifvelse:

»Till tulldirektören i Göteborg.

Sedan Ni till kungl. generaltullstyrelsen inkommit med vaktmästarne vid tullbevakningen i Göteborg A. F. Ekdahls och L. E. Åkermans förklaring i anledning däraf, att en af dem gjord anmälan om af förmän vidtagna olagliga åtgärder icke, jämlikt § 200 i gällande tjänstgöringsreglemente för tullverket, ingifvits till generaltullstyrelsen utan till Riksdagens justitieombudsman, har styrelsen velat härigenom anmoda Eder allvarligen förehålla Ekdahl och Åkerman, att de icke bort, på sätt som skett, åsidosätta för tullverkets personal särskildt gifna tydliga föreskrifter. Stockholm den 2 september 1907.

Staffan Cederschiöld.

Emil Delphin.»

Sedan denna generaltullstyrelsens åtgärd genom meddelanden i tidningspressen kommit till min kännedom, infordrade jag genom skrifvelse

till generaltullstyrelsen vederbörandes yttrande i anledning af hvad sålunda förekommit. Jag begärde tillika att undfå afskrift af styrelsens protokoll och beslut i saken.

I skrifvelse af den 12 september 1907 tillkännagaf styrelsen till svar härå, att dess beslut i ärendet meddelats genom ofvan intagna skrifvelse till tulldirektören i Göteborg, samt att protokoll i ärendet icke förts. Styrelsen öfverlämnade tillika transumt af vederbörande föredragningslista, i hvad densamma afsåg ifrågavarande ärende, äfvensom afskrift af nyssnämnda skrifvelse jämte yttrande af dem, som deltagit i beslutet.

Omförmälta yttrande, som var undertecknadt af generaltulldirektören Staffan Cederschiöld äfvensom byråchefen Axel Eklund jämte t. f. ledamöterna af styrelsen Em. Ruus, G. Nordqvist och H. Eneman, innehöll följande.

I § 200 af det för tullverket gällande tjänstgöringsreglemente stadgades, att tjänsteman, som är i tillfälle att upptäcka och i bevis leda någon af förman vid tullärendenas behandling vidtagen olaglig åtgärd, ägde att sin skriftliga anmälan härom till generaltullstyrelsen insända, hvarjämte föreskrefves, att såväl öfver- som underbetjänte skulle vara pliktiga att på hvarannans tjänsteförhållande gifva akt och att, vid erhållen kunskap om någons oredlighet eller försummelse, sådant genast hos öfverstyrelsen tillkännagifva. Påföljd för uraktlåtenhet i sistberörda hänseende vore ansvar med suspension eller tjänstens förlust, efter omständigheterna.

Då det måste vara af utomordentlig vikt för generaltullstyrelsen att vid anmälan om af underlydande begångna tjänstefel kunna jämlikt styrelsens instruktion vidtaga sådana möjligen påkallade omedelbara åtgärder som den eller de angifnes afstängning från tjänstgöring, till dess angifvelsen pröfvats, måste styrelsen låta sig synnerligen angeläget vara, att anmälan i berörda hänseende gjordes hos styrelsen och i sådan form, som för styrelsen möjliggjorde vidtagande af antydda åtgärder. Såsom anmälan i sådan föreskrifven form hade styrelsen icke kunnat anse den af de klagande tullvaktmästarne till styrelsen ingifna, ej officiellt bestyrkta afskriften af angifvelsen till justitieombudsmannen. Med sitt ifrågavarande beslut, som icke innebar någon bestraffning, hade styrelsen därför velat hos vaktmästarne inskärpa skyldigheten för dem att i enlighet med tjänstgöringsreglementets nyssnämnda bestämmelser hos styrelsen göra vederbörlig anmälan om förekommande missförhållanden, och detta oafsedt huruvida sådan anmälan tillika ingåfves till annan myndighet eller ej; hvaremot styrelsen naturligtvis icke kunnat afse att förmena vaktmästarne deras obestridliga rätt att med angifvelse vända sig till äfven Riksdagens justitieombudsman eller annan vederbörlig myndighet än styrelsen, om än affatt-

ningen af styrelsens remiss, som influtit i styrelsens skrifvelse till tulldirektören i Göteborg, tilläfventyrs skulle kunna gifva anledning till ett motsatt antagande.

* * *

Det lagrum, hvarpå generaltullstyrelsen i förevarande fall stödt sitt ingripande mot Ekdahl och Åkerman, eller § 200 i kungl. reglementet för tullverket af den 1 oktober 1831, har följande lydelse:

»§ 200.

Tullbetjänte, som i tjänsten hafva något hos öfverstyrelsen att söka eller anföra, må därvid ej förbigå sin befälhafvande förman på stället, hvilken det åligger att deras angelägenheter å vederbörlig ort anmäla och därvid sitt eget yttrande i ämnet meddela.

Skulle likväl underlydande tjänsteman tro sig äga fog till klagan öfver af förmän tillskyndadt lidande eller förfång, eller vara i tillfälle att upptäcka och i bevis leda någon af förman, vid tullärendenas behandling, vidtagen olaglig åtgärd, äge i sådant fall att sin skriftliga anmälan härom till generaltullstyrelsen eller vederbörande distriktchef insända.

Så väl öfver- som underbetjänte vare ock i sådant afseende pliktige att på hvarannans tjänsteförhållande gifva akt och att, vid erhållen kunskap om någons oredlighet eller försummelse, sådant genast hos öfverstyrelsen tillkännagifva.

Den detta uraktlåter, ansvare med suspension eller tjänstens förlust, efter omständigheterna.»

Under åberopande af detta lagrum hade generaltullstyrelsen i förevarande fall låtit allvarligen förehålla Ekdahl och Åkerman, att de icke bort, på sätt som skett, åsidosätta för tullverkets personal särskildt gifna tydliga föreskrifter. Hvad generaltullstyrelsen menat med uttrycket »på sätt som skett», borde framgå af inledningen till den skrifvelse, hvarigenom åt tulldirektören i Göteborg lämnades i uppdrag att meddela den af styrelsen beslutade tillrättavisningen. Och i denna inledning anfördes, att från Ekdahl och Åkerman infordrats förklaring i anledning däraf, att en af dem gjord anmälan om af förmän vidtagna olagliga åtgärder icke ingifvits till generaltullstyrelsen utan till Riksdagens justitieombudsman. Detta uttryck kunde näppeligen förstås annorlunda, än att styrelsen ansett, att tullvaktmästarne icke haft rätt att göra angifvelse i saken hos justitieombudsmannen, men däremot varit lagligen förpliktade att med angifvelsen vända sig till generaltullstyrelsen.

I sin till mig afgifna förklaring hade generaltulldirektören och styrelsens i beslutet deltagande ledamöter emellertid gjort gällande, att sty-

relsens mening med åtgärden varit att hos tullvaktmästarne inskärpa skyldigheten för dem att hos styrelsen göra vederbörlig anmälan om förekommande missförhållanden, och detta oafsedt om sådan anmälan äfven ingåfves till annan myndighet eller ej. I förklaringen hade tillika anförts, att åtgärden icke vore någon bestraffning, samt att styrelsen icke kunnat afse att förmena vaktmästarne deras rätt att med angifvelse vända sig till äfven justitieombudsmannen eller annan vederbörlig myndighet.

Det var således tredje stycket af § 200, som styrelsen i förevarande fall funnit tillämpligt. Denna bestämmelses viktigaste innehåll synes mig vara, att betjänte vid tullverket ålägges såsom en tjänsteplikt att kontrollera hvarandra och, i händelse underslef skulle förmärkas, därom göra angifvelse å vederbörlig ort. Lagstiftaren har därvid funnit det vara naturligast, att anmälan i sådant fall sker hos generaltullstyrelsen, hvilken å ämbetets vägnar bör tillse, att missförhållanden rättas och förelupna fel beifras. Med skäl torde bestämmelsen om att det är generaltullstyrelsen som skall underrättas böra betraktas som sekundär i förhållande till rättsbudet om tullbetjäningens skyldighet att öfvervaka kamrater eller förmän och i förekommande fall göra anmälan. Ekdahl och Åkerman hade sålunda i förevarande fall ådragit sig en tillrättavisning, ehuru de ställt sig det hufvudsakliga rättsbudet till efterrättelse.

En närmare undersökning visar emellertid, att tillrättavisningen varit helt och hållet obefogad, eftersom Ekdahl och Åkerman hos generaltullstyrelsen verkligen tillkännagifvit sina misstankar om förelupna oegentligheter. Den skrifvelse, som de låtit insända till styrelsen, åtföljdes af en afskrift af den hit insända klagoskriften. Klagomålen härstädes innehöllo uppgifter om en del fall, i hvilka varor antingen icke alls förtullats eller också åsatts allt för låg tull. Beträffande hvarje sådant uppgifvet fall åberopades i klagoskriften vittnen, som skulle kunna bestyrka uppgiftens riktighet. Klagandena hade således till generaltullstyrelsens förfogande ställt alldeles samma material för en undersökning, som de härstädes presterat. Detta tillvägagående kunde icke rimligen betraktas såsom ett åsidosättande af bestämmelserna i § 200 af 1831 års reglemente.

Hvad förklarandena anfört därom, att den till styrelsen insända afskriften af klagoskriften icke varit officiellt bestyrkt, syntes icke förtjäna afseende. Med måttlig frihet i bevispröfningen hade styrelsen allt för väl varit berättigad att betrakta den till styrelsen inkomna skrifvelsen, jämte den åtföljande, af två kända personer till riktigheten bestyrkta afskriften, såsom fullt bevis, att en anmälan af den beskaffenhet, som afskriften utvisade, inkommit till justitieombudsmansexpeditionen. Hade minsta skäl

till tvekan härom förelegat, hade styrelsen genom en enkel förfrågan kunnat förskaffa sig visshet i saken.

Den af generaltullstyrelsen i detta fall vidtagna ämbetsåtgärden fann jag därför innefatta ett ämbetsfel, och detta fel ansåg jag af flera skäl påkalla laga beifran.

Fasthållas borde först och främst, att en anmärkning gjorts, där skäl till anmärkning saknats, och en tillrättavisning lämnats, där de tillrättavisade icke befunnit sig på afvägar. Generaltullstyrelsens chef och ledamöter hade visserligen i förklaringen betonat, att tillrättavisningen icke varit straff, men om än åtgärden icke utmynnat i en föreställning, som officiellt benämnts varning, hade tillrättavisningen haft alla en varnings kännetecken utom själfva namnet. Det var ock att befara, att en dylik tillrättavisning, som i likhet med en meddelad varning icke kunde i besvärsväg undanröjas, med hänsyn till tullbetjäningens osäkra ställning kunde erhålla samma påföljder som en varning, exempelvis vid frågor om befordran eller entledigande. Den allmänna rättskänslan fann jag därför kräfva, att åt de båda tullvaktmästarne lämnades den upprättelse, som var möjlig att åstadkomma, genom ett af domstol meddeladt beslut, hvarigenom blefve fastslaget, att de haft rätt och styrelsen orätt.

Saken hade äfven en annan innebörd. Styrelsens beslut hade, såsom af det redan anförda framgår, blifvit affattadt i en form, som felaktigt återgaf styrelsens verkliga syfte. Den af styrelsen i dess skrifvelse till tulldirektören i Göteborg använda formuleringen kunde antagas hos de tillrättavisade hafva framkallat den föreställningen, att de icke ägt att med sina klagomål vända sig till justitieombudsmannen. Därmed hade ock styrelsens åtgärd i visst afseende medfört osäkerhet i fråga om den allmänna medborgerliga rätt att föra klagan, som våra grundlagar genom justitieombudsmansämbetets inrättande velat hägna. Affattningen af omförmälta skrifvelse, hvilken styrelsen vid förklaringens afgifvande syntes icke helt gilla, antydde också, att beslutet fattats af förhastande. Då det icke kunde anses vara helt och hållet uteslutet, att styrelsens ifrågavarande beslut i någon mån dikterats af en ögonblickets misstämning, som icke gifvit behörigt utrymme åt lugn besinning, eller af ett öfverskattande af styrelsens värdighet såsom öfverordnad myndighet, var det enligt min mening af synnerlig vikt, att ett under dylika omständigheter tillkommet felaktigt beslut lagligen beifrades. Vid bedömandet af den till styrelsen insända skrifvelsen syntes också styrelsen hafva ådagalagt en onödig och förhatlig formalism.

På grund af hvad jag anfört, uppdrog jag åt advokatfiskalen vid Svea hofrätt att för ifrågavarande beslut inför hofrätten anställa åtal mot ge-

neraltulldirektören Cederschiöld och samtlige i det anmärkta beslutet deltagande ledamöter, hvilka sistnämnde på grund af stadgandena i § 3 af instruktionen för generaltullstyrelsen den 1 november 1878 med generaltulldirektören delade ansvaret för den beslutade åtgärden. I det åtal, som på grund af detta mitt uppdrag blefve anställdt, borde advokatfiskalen å de tilltalade, för hvad de i förevarande hänseende låtit komma sig till last, yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet, och skulle advokatfiskalen jämväl hemställa, att, därest hofrätten skulle finna detta yrkande icke kunna bifallas, hofrätten åtminstone måtte uttryckligen förklara, att de tilltalade förfarit felaktigt.

På det åtal, som i enlighet med dessa föreskrifter anställdes af advokatfiskalen, meddelade hofrätten utslag *den 24 december 1907*.

I detta utslag förklarade sig hofrätten finna, att generaltullstyrelsen måste anses hafva genom den af styrelsen den 2 september 1907 beslutade skrifvelsen förordnat, att Ekdahl och Åkerman skulle meddelas tillrättavisning för det desse i fråga om de i deras skrifvelse till mig omförmälta olagligheter af förmän inom tullverket åsidosatt sin skyldighet att göra anmälan hos styrelsen i öfverensstämmelse med föreskrifterna i § 200 af tjänstgöringsreglementet för tullverket den 1 oktober 1831.

Vidare utlät sig hofrätten: Som emellertid Ekdahl och Åkerman, hvilka, enligt hvad i målet vore upplyst, med skrifvelse, som den 26 augusti 1907 inkommit till styrelsen, öfverlämnat och däri åberopat sin till mig ställda skrifvelse, därigenom fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt § 200 i tjänstgöringsreglementet, samt vid sådant förhållande fog för den beslutade tillrättavisningen saknats, funne hofrätten skäligt döma generaltulldirektören Cederschiöld, byråchefen Eklund, Ruus, Nordqvist och Eneman, hvilka fyra sistnämnde såsom ledamöter närvarit vid det styrelsens sammanträde, då ifrågavarande beslut fattats, utan att de därvid låtit till protokollet anteckna från beslutet afvikande mening och följaktligen enligt grunderna för 3 § i instruktionen för generaltullstyrelsen den 1 november 1878 vore jämte generaltulldirektören ansvariga för den beslutade åtgärden, att för det ämbetsfel, de genom nämnda beslut låtit komma sig till last, jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen böta, generaltulldirektören 100 kronor samt en hvar af Eklund, Ruus, Nordqvist och Eneman 25 kronor.

Lagstridigt ådömande af vanfräjdspåföljd.

Genom utslag den 29 november 1906 dömde Resele tingslags häradsrätt, under åberopande af, bland annat, 12 kap. 4 och 21 §§ strafflagen,

Per Teodor Gerde att undergå straffarbete för ett förfalskningsbrott i 2 månader och för ett annat sådant brott i 4 månader, eller således tillhopa i 6 månader, samt att vara förlustig medborgerligt förtroende, intill dess ett år förflutit från det han efter utståndet straff blifvit frigifven.

Emot detta utslag anmärkte jag, att då intetdera af de särskilda förfalskningsbrotten ansetts förskylla så högt straff som straffarbete i 6 månader, och följaktligen förlust af medborgerligt förtroende icke kunnat emot stadgandena i 2 kap. 19 § strafflagen, sådant nämnda lagrum lyder i lagen den 17 mars 1905, ådömas för någotdera förfalskningsbrottet, sådan påföljd icke heller bort utsättas vid det sammanlagda straffet.

Sedan denna anmärkning delgifvits domhafvanden i Ångermanlands västra domsaga, häradshöfdingen Teodor Ringenson, hvilken vid utslagets meddelande fört ordet i häradsrätten, anförde häradshöfdingen i afgifven förklaring följande. Utslaget syntes icke stå i strid med stadgandet i 12 kap. 21 § strafflagen, att den skall dömas medborgerligt förtroende förlustig, som efter 4 § i samma kapitel pröfvas skyldig till straffarbete i minst 6 månader. Gerde hade visserligen förskyllt det honom ådömda straffet, straffarbete i 6 månader, för två särskilda förfalskningsbrott, men då han väl finge anses genom föröfvandet af nämnda två brott hafva ådagalagt större brottslighet, än om han skulle hafva föröfvat allenast ett förfalskningsbrott, hvarför ådömts straffarbete i 6 månader, hade häradshöfdingen ansett stadgandet i 2 kap. 19 § strafflagen, att påföljden förlust af medborgerligt förtroende skall ådömas, där »brottet» varder belagdt med straffarbete i minst 6 månader, ej föranleda, det stadgandet i 12 kap. 21 § icke vore tillämpligt i förevarande fall.

* * *

Den uppfattning, häradshöfdingen Ringenson sålunda i utslaget tillämpat och sedermera i förklaringen sökt försvara, är uppenbarligen felaktig. Den svenska rättens regler för bestraffande af två eller flera reelt konkurrerande brott medföra, att för hvarje sådant brott skall särskildt utsättas det straff och annan påföljd, som samma brott förskyllt. Om, såsom i förevarande fall varit händelsen, intet af brotten för sig ådragit gärningsmannen förlust af medborgerligt förtroende, är tydligen orimligt att efter sammanläggning af ådömda frihetsstraff ålägga sådan påföljd.

Genom häradsrättens felaktiga beslut, för hvilket häradshöfdingen Ringenson var ansvarig, hade obehörigen tillskyndats den dömde ett allvarligt lidande. Jag uppdrog fördenskull åt advokatfiskalen vid Svea

hofrätt att för ifrågavarande fel i domareämbetets utöfning inför hofrätten anställa åtal mot häradshöfdingen; och borde advokatfiskalen därvid ej mindre å häradshöfdingen yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet än äfven, i mån af befogenhet, understödja de ersättningsanspråk, som Gerde, i målet hörd, kunde komma att däri framställa.

På det åtal, som i enlighet härmed af advokatfiskalen anställdes, meddelade hofrätten, efter föregången skriftväxling, utslag *den 30 december 1907*. Hofrätten yttrade däri, att som häradsrättens omförmälta utslag vore felaktigt i anmärkta hänseendet, samt häradshöfdingen Ringenson, hvilken vid utslagets meddelande tjänstgjort såsom ordförande i häradsrätten, vore för beslutet ansvarig, funne hofrätten, jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen, skäligt döma häradshöfdingen att för det fel, hvartill han sålunda i domareämbetets utöfning gjort sig skyldig, böta 25 kronor.

Försumlighet i fråga om expedierande af straffuppgifter.

Under den af mig år 1907 företagna inspektionsresa granskades, bland annat, Norrlands dragonregementes krigsrätts protokoll. Härvid anmärktes, att beträffande en del af krigsrätten meddelade utslag, hvarigenom straffansvar ådömts, af beskaffenhet att uppgift därom bort lämnas till straffregistret, visserligen fanns i brädden af vederbörande protokoll antecknadt, att uppgift till straffregistret expedierats, men däremot icke dagen angifven, då afsändandet skulle hafva skett.

Efter min återkomst till hufvudstaden inhämtade jag emellertid, att i afseende å två af dessa utslag uppgifter till straffregistret icke inkommit, nämligen krigsrättens utslag:

den 3 maj 1906, hvarigenom Nils Ejnar Berthold Wallberg dömts för olofligt undanhållande att undergå sträng arrest i 8 dagar samt för underlåtenhet att fullgöra förmans i tjänsten gifna befallning att hållas i fängelse en månad, samt

den 23 maj 1906, hvarigenom Olof Alfred Sandberg dömts för andra resan rymning att hållas i fängelse en månad 15 dagar.

Härförutom erfor jag, att i afseende å följande af krigsrätten meddelade utslag föreskrifna uppgifter inkommit till straffregistret först den 24 maj 1907, nämligen krigsrättens utslag: *den 22 mars 1907* angående Karl Verner Lundqvist, *den 8 april 1907* angående Ernst Gustaf Forselius, *den 12 april 1907* angående Verner Engström och *den 16 april 1907* angående Karl Vangberg.

I anledning af hvad sålunda förekommit anmodade jag auditören G. Ährling, hvilken i nämnda egenskap tjänstgjort i krigsrätten vid ifrågavarande utslags meddelande, att till mig inkomma med yttrande; och anförde Ährling i afgifven förklaring följande. Nils Ejnar Berthold Wallberg blef under den tid straffuppgift skulle expedieras ställd under nytt åtal och dömdes den 23 maj »1907» till urbota straff, med hvilket det den 3 i samma månad ådömda straffet sammanslogs, och expedierades därvid en sammanhängande straffuppgift. — För Olof Alfred Sandberg hade, enligt hvad krigsrättsprotokollen gåfve vid handen, straffuppgift expedierats, men kunde Ährling, som själf ej hade postbok utan vore hänvisad att använda respektive skvadroners eller regementsexpeditionens eller understundom rådstufvurättens postbok, ej säga när den afgått. — I nu sagda förhållande torde ock anledningen vara till att uppgifterna inkommit för sent; och hade det varit Ährling omöjligt att kontrollera afsändningsdagarne.

Ährling hemställde därför, att jag måtte låta bero vid den varning, som gifvits genom förklaringens infordrande.

* * *

Enligt 1 § i lagen om straffregister den 17 oktober 1900 skall i justitiedepartementet finnas straffregister, innehållande vissa uppgifter angående, bland andra, den som af rikets domstolar dömts till fängelse. Sådan uppgift skall enligt 2 § 1 mom. innefatta upplysning om den dömdes namn och hvad i öfrigt må erfordras till hans betecknande, samt om förbrytelsen och domen.

Af § 1 i kungl. kungörelsen om uppgifter till straffregistret m. m. den 17 oktober 1900 framgår vidare, *att* straffuppgift från krigsrätt skall undertecknas af auditören; *att* uppgift angående muntligen afkunnadt utslag skall afsändas inom 14 dagar efter afkunnandet; *samt att* angående dagen, då uppgift från underrätt afsändes, skall anteckning göras i brädden af det protokoll, hvari utslaget är intaget.

Af ett på min begäran af vederbörande tjänsteman i justitiedepartementets statistiska byrå utfärdadt intyg framgick, att uppgift angående den Wallberg genom krigsrättens utslag den 3 maj 1906 ålagda bestraffning likasom straffuppgift angående Sandberg ännu den 6 november 1907 icke inkommit till byrån.

Vidare var utredt, att straffuppgifterna angående Lundqvist, Forselius, Engström och Vangberg blifvit för sent expedierade.

Den försumlighet i tjänsten, som auditören Ährling i förevarande hänseende låtit komma sig till last, syntes mig icke böra lämnas utan laga beifran. Jag uppdrog därför åt krigsfiskalen att för ifrågavarande tjänste-

fel ställa Ährling under tilltal inför krigshofrätten med yrkande om ansvar å honom efter lag och sakens beskaffenhet.

Sedan i enlighet härmed åtal blifvit af krigsfiskalen anställdt emot auditören Ährling, meddelade krigshofrätten utslag i målet *den 30 december 1907*. Krigshofrätten yttrade däri, att som Ährling i de anmärkta hänseendena visat försummelse i fullgörande af tjänsteplikter, som jämlikt lagen om straffregister och kungl. kungörelsen om uppgifter till straffregistret och registrets förande ålegat honom i hans egenskap af auditör, funne krigshofrätten skäligt jämlikt 25 kap. 17 § allmänna strafflagen döma Ährling för hvad i målet förts honom till last att böta 75 kronor.

Fråga om skyldighet att lösa expedition i ett lagfartsärende.

Senast afgifna ämbetsberättelse innehåller (sid. 62) redogörelse för utgången af ett åtal, som min företrädare i justitiekombudsmansämbetet låtit anställa mot häradshöfdingen Johan Arvid Lilliesköld i ändamål att bereda Borås-Alfvesta järnvägsaktiebolag godtgörelse för lösen och stämpelafgift för en expedition, som bolaget icke haft laglig skyldighet att lösa. Genom utslag den 23 oktober 1906 hade Kungl. Maj:t ålagt häradshöfdingen att, emot återfående af den utfärdade expeditionen, till bolaget återbära hvad det fått utgifva i lösen och stämpel för densamma.

Kungl. Maj:ts utslag var emellertid icke enhälligt, i det att justitieråd G. E. Sundberg, som deltog i målets afgörande, därvid uttalade följande särskilda mening:

»Jag anser, lika med aktor i målet, gällande författning om expeditionslösen böra sålunda förstås, att i förevarande fall expedition icke skolat åt bolaget utskrifvas utan dess uttryckliga begäran därom. Men författningen är härutinnan icke klar och tydlig, utan goda skäl hafva enligt mitt förmenande legat till grund för häradshöfdingen Lilliesköld motsatta tolkning af densamma. Äfven justitiekombudsmannen tyckes ej hafva ansett det anmärkta förfarandet stå i uppenbar strid mot författningen, då han i sin till grund för åtalet liggande skrifvelse till advokatfiskalsämbetet ej velat lägga Lilliesköld till last, att denne gjort sig skyldig till ämbetsbrott. Justitiekombudsmannen har allenast anmodat advokatfiskalsämbetet framställa yrkande därom, att domstolarna måtte med förklarande, att Lilliesköld uti förevarande fall förfarit felaktigt, förplikta honom till ersättningsskyldighet.

Detta yrkande har advokatfiskalsämbetet hos Kungl. Maj:t närmare utvecklat sålunda, att, äfven om Lilliesköld's åtgärd att hos bolaget uttaga lösen och stämpelafgift för den ifrågakomna expeditionen skulle kunna anses icke direkt stridande mot uttryckligt lagstadgande, det emellertid i målet, där fråga vore allenast om återbäring af sagda afgifter, gällde att bedöma, icke blott huruvida åtgärden vore stridande mot lag, utan jämväl huruvida densamma stode i tydlig öfverensstämmelse med lag och bolaget således haft skyldighet utlösa expeditionen, samt att advokatfiskalsämbetet ansåge Lilliesköld skyldig återbära afgifterna, 'om än hans oriktiga åtgärd icke anses såsom tjänstefel'. Dessa uttalanden gifva till känna, hurusom aktor i målet med åtalet afsett icke blott att befria ett af Lilliesköld begånget felaktigt förfarande utan jämväl och hufvudsakligen att få fastslagen förklaring af ett otydligt stadgande i författningen om expeditionslösen i öfverensstämmelse med den tolkning, aktor däråt gifvit, och på grund af denna förklaring få Lilliesköld dömd till ersättningsskyldighet. Ett sådant aktionsmål, af civil natur, är dock okändt för vår lagstiftning. Till stöd för detsamma kan kungl. förklaringen af den 23 mars 1807 så mycket mindre åberopas, som denna författning uppenbarligen har till ändamål att värna om domarekallet och skydda underdomarne från att för sina ämbetsåtgärder blifva utsatta för trakasserier eller rättegångar i andra fall, än då därtill kompetent myndighet pröfvar skäligt ställa dem under tilltal. Är det så, att en åtgärd af underdomare står i uppenbar strid med gällande lag eller författning, då skall han därför ställas under tilltal samt dömas till ansvar och skadestånd, och hans ansvar bör — i synnerhet om hans olagliga förfarande tillkommit för egen vinning — bestämmas strängt, då det särskilda skydd, honom tillförsäkrats genom 1807 års förklaring, bort mana honom att taga sig till vara. Är det åter tvifvelaktigt, huruvida domarens ifrågakomna åtgärd är lagstridig eller icke, då får, därest besvär emot denna åtgärd ej kunna föras hos högre rätt, enskilda parten nöja sig med det sätt, hvarpå domaren efter bästa förstånd och samvete handlat, äfven om därigenom någon sportel tillgodokommer domaren, likasom staten får åtnöjas med samma åtgärd, äfven om därigenom någon förlust genom minskad stämpelinkomst staten tillskyndas.

Skulle åter till följd af den olika tillämpning, ett stadgande vunnit hos de särskilda underdomstolarna, stadgandet nödvändigtvis behöfva tolkning, kan förklaring vinnas öfver civil- och kriminal- samt kyrkolag på det i 88 § regeringsformen angifna sätt och öfver andra lagar eller författningar genom hänvändelse till den, som lagen eller författningen utfärdat. Och därefter, men ej förr, må den sålunda gifna tolkningen eller

förklaringen mot underdomaren, som ej efterlefver densamma, göras gällande genom fiskalisk aktion.

På grund af hvad jag sålunda anfört afgifver jag följande votum:

Enär, äfven om gällande författning om expeditionslösen uti ifrågavarande hänseende rätteligen bör tolkas på det sätt, advokatfiskalsämbetet i målet påstått, författningen dock ej härutinnan är så tydlig och klar, att Lilliesköld genom sitt mot samma tolkning stridande förfarande gjort sig skyldig till ämbetsfel,

samt hvad advokatfiskalsämbetet anfört därom, att Lilliesköld i allt fall borde dömas till ersättningsskyldighet, ej förtjänar afseende,

pröfvar jag lagligt fastställa det slut, hvartill hofrätten i målet kommit.»

Dröjsmål med utmätning.

I en hit ingifven klagoskrift anförde styrelsen för Richard Andersons cigarrfabriksaktiebolag i Norrköping hufvudsakligen följande.

Sedan bolaget å firman P. Siegbahn & son i Ronneby för inkassering öfverlåtit en af bolaget den 28 april 1906 utställd, af Malte Johansson i Ronneby redd till betalning en månad därefter accepterad växel å 219 kronor, uttog nämnda firma till rådstufvurätten i Ronneby stämning å Johansson med yrkande att utbekomma växelbeloppet jämte ränta och kostnader. Genom dom den 18 juni 1906 blef Johansson af rådstufvurätten förpliktad att till firman utgifva 219 kronor jämte 6 procent ränta från förfallodagen, tills likvid komme att ske, äfvensom 23 kronor i ersättning för rättegångskostnaden. Denna dom blef den 26 juni för verkställighet ingifven till kronofogden i Blekinge läns östra fögderi G. Lindeberg. Först den 18 påföljande augusti lämnades gäldenären underrättelse om att utmätning komme att hos honom ske, och den 24 i samma månad, eller dagen innan den i 139 § utsökningslagen bestämda redovisningstid af två månader gått till ända, verkställdes utmätning, därvid utmättes en gäldenären tillhörig fastighet, Ronneby Bräknegården n:r 6. Utmätningsåtgärden förlorade emellertid all verkan i följd af att gäldenären inom en månad därefter råkade i konkurs, hvarför ärendet den 29 september 1906 måste från verkställighet återtagas. Den hos kronofogden förda dagboken i utsökningsmål lämnade icke svar på den frågan, hvarför kronofogden dröjt med hvarje åtgärds vidtagande i det närmaste intill dess två månader förflutit efter det ärendet för verkställighet inkom, eller hvad anledningen kunde vara därtill, att i strid med 62 § utsökningslagen fastighet och icke

lösören tagits i mät. Det senare förefölle så mycket mera oförklarligt, som gäldenären enligt en af honom upprättad tablå vid konkursens början haft lösegendom till värde af 4,312 kronor 34 öre. Det vore svårt att värja sig för den föreställningen, att utmätningsmannen af en ren försummelse låtit ärendet ligga i nära två månaders tid och, då han slutligen funnit, att tiden var så långt framskriden, att han omöjligen kunde hinna att få lösegendomen utmätt och försåld inom den i 139 § utsökningslagen bestämda tid af två månader från behöriga handlingars ingifvande, i stället företagit sig att utmäta gäldenärens fastighet för att om möjligt söka undgå den påföljd, sistnämnda lagrum stadgade. Visst vore, att, för den händelse kronofogden, sin plikt likmätigt, ofördröjligen efter det handlingarna för verkställighet till honom öfverlämnats, utmätt och försålt lösegendom, så hade bolaget före konkursens utbrott utbekommit hela sin fordran med ränta och kostnader. Då bolaget alltså ansåge, att kronofogden genom sin ifrågavarande underlåtenhet gjort sig skyldig till tjänstefel, ville bolaget hemställa, att, därest förhållandena därtill gåfve anledning, åtal måtte mot kronofogden anställas, och bolaget därvid beredas tillfälle att framställa sina ersättningsyrkanden.

Vid klagoskriften hade fogats utdrag af rådstufvurättens protokoll i växelmålet äfvensom utdrag af kronofogdens dagbok i utsökningsmål, i hvad rörde nu ifrågavarande utmätningsärende. Tillika hade bilagts ett af Johansson den 24 oktober 1906 till bolaget aflåtet bref, däri Johansson erbjudit bolaget 20 procent af dess fordran, därest bolaget ville godkänna denna betalning såsom full likvid, och beträffande varulagret yttrat, att det till stor del vore okurant, och att i händelse af dess försäljning på auktion sannolikt knappt kunde påräknas mer än 10 procent utdelning i konkursen.

En jämväl bilagd tablå, som enligt en därå förekommande blyertsanteckning syntes afse Johanssons affärsställning, upptog tillgångar bestående af varulager, fordringar och inventarier, till ett sammanlagdt värde af 4,312 kronor 34 öre.

Sedan denna klagoskrift delgifvits kronofogden Lindeberg, anförde denne i afgifvet yttrande, bland annat, följande.

Ungefär samtidigt med bolagets utslag inkommo till Lindeberg för verkställighet mot Johansson dylika utslag från fyra andra utmätningssökande, och uppgingo sammanlagda fordringsbeloppen å dem till omkring 1,600 kronor. Vid detta förhållande gjorde sig Lindeberg under hand genast underrättad om gäldenärens tillgångar och erfor därvid, att hans lösöretillgångar voro värdelösa, något som Lindeberg redan vid en föregående utmätning iakttagit, samt att hans hufvudsakliga tillgång, hvilket

också visade sig vid utmätningen, utgjordes af den senare utmätta fastigheten, hvars värde ansågs betydligt öfverstiga inteckningarna i densamma. Då ett ögonblickligt verkställande af samtliga utslagen, hvilket enligt utsökningslagen ju måste ske samtidigt, skulle medfört, att gäldenären genast råkat i konkurs, medgaf Lindeberg, hvilket i liknande fall med fördel för fordringsägarne skett många gånger förut, gäldenären att inom en viss kortare tid få så småningom betala ett mål i sänder, i den mån de till kronofogden inkommit. Härtill hade Lindeberg ansett sig hafva så mycket större skäl — särskildt i det klagande bolagets intresse, hvars begäran om verkställighet var den andra i ordningen — som Lindeberg erhållit underrättelse att gäldenären ägde släktingar med förmåga och vilja att hjälpa honom, om Lindeberg ej ginge för brådstörtadt till väga. — Då emellertid upplåningen ej af gäldenären bedrifvits nog kraftigt, måste Lindeberg låta sitt löfte till honom förfalla och skrida till utmätning för samtliga utslagen. Vid denna verkställdes i laga ordning undersökning, och befanns gäldenären därvid, hvilket Lindeberg redan förut kände till, i saknad af allt inre lösbo såsom möbler och dylikt. De enda lösören, som funnos, utgjordes af en del okuranta och således så godt som värdelösa rester af gäldenärens, enligt hvad det ville synas, ursprungligen obetydliga varulager, hvilka rester på en exekutiv auktion ej kunnat betinga ett sammanlagdt pris af högre belopp än vid pass 75 kronor. Några bodinventarier, som ej tillhörde fastigheten, funnos ej af värde utöfver 25 kronor. Något annat att utmäta än fastigheten hade sålunda ej stått Lindeberg till buds, och Lindeberg ville bestrida, att han genom dess utmätande gjort sig skyldig till något olagligt förfarande. Gent emot Lindebergs undersökning vid utmätningsförrättningen borde icke vitsord tillmätas en icke underskrifven och i allo obestyrkt uppgift. Lindeberg hade följaktligen ej blott förfarit lagligt med ifrågavarande ärende utan dessutom med hänsyn till den kännedom, han om förhållandena i saken ägt, sökt att, i högre grad än han i egenskap allenast af utmätningsman varit pliktig, tillgodose bolagets intresse i ärendet.

Till bemötande af kronofogdens förklaring anförde bolaget i afgifna påminnelser, bland annat, att Johanssons lösöretillgångar i konkursbouppteckningen upptagits till ett värde af 3,527 kronor 64 öre, samt att boets fastighet enligt bouppteckningen värderats till 10,000 kronor men varit intecknad för 11,000 kronor.

En bilagd afskrift af konkursbouppteckningen utvisade, att bland tillgångarna i konkursboet upptagits ett fickur, värderadt till 35 kronor, handelsvarulager till värde af sammanlagdt 2,711 kronor 26 öre, butiksinven-

tarier m. m. till värde af 474 kronor, fordringar till belopp af 307 kronor 38 öre samt ett kontant belopp af 8 kronor 20 öre.

I anledning af hvad bolaget anfört i sina påminnelser infordrade jag från kronofogden förnyadt yttrande i ärendet. Kronofogden anförde därvid, bland annat,

att konkursboupptecknigen, hvilken upprättats den 5 oktober 1906, icke kunde åberopas såsom bevis i fråga om gäldenärens förmögenhetsförhållanden vid tiden för utmätningsförrättningen;

att vid exekutiva auktioner å landsbygden för försäljning af utmätt gods sällan några spekulanter plägade komma tillstädes, hvarför godset i allmänhet måste försäljas för så godt som ingenting;

att gäldenärens varulager, som enligt hans egen uppgift i konkursboupptecknigen upptagits efter fakturavärde, vid försäljning å konkursauktion inbragt endast omkring 1,500 kronor, af hvilket belopp intet blifvit öfver till oprioriterade fordringsägare;

att gäldenären vid utmätningsförrättningen uppgifvit, att fastigheten vore intecknad för 10,000 kronor, en uppgift som Lindeberg, i saknad af gravationsbevis, icke då kunnat kontrollera;

att fastighetens värde i boupptecknigen upptagits enligt taxeringsvärdet, som åsatts efter sista köpeskillingen, ehuru fastigheterna i orten betydligt stigit i värde efter sista köpet;

samt att vid dessa förhållanden, jämväl med inberäkning af lösegendomen såsom någon värdefullare tillgång, Richard Andersons cigarrfabriksaktiebolag icke kunnat däraf utfå något af sin fordran och sålunda icke genom Lindebergs åtgörande lidit någon skada.

Vid kronofogdens senare förklaring fanns fogadt ett af länsmannen Ernst Abramson, i egenskap af rättens ombudsman i Johanssons konkurs, utfärdadt intyg, af innehåll att behållningen af konkursmassans å auktion försålda lösbo utgjorde 1,399 kronor 84 kronor, samt att denna behållning sannolikt komme att åtgå till gäldande af konkurskostnader och med förmånsrätt bevakade fordringar.

* * *

Det af Richard Andersons cigarrfabriksaktiebolag i förevarande fall åberopade lagrum, 139 § utsökningslagen, ålägger kronofogde å landet såsom en tjänsteplikt att företaga begärd utmätning så snart, att, där lös egendom af annat slag än fartyg, gods i fartyg eller fordran eller rättighet tages i mät, försäljning af det utmätta hinner verkställas inom två månader från det fogden emottagit de handlingar, på grund hvaraf utmät-

ning begärts. Påföljd för underlåtenhet härutinnan är, att fogden själf svarar för det belopp, hvarför utmätning bort ske. Sådant ansvar inträder dock icke, om gäldenären fått anstånd af borgenären eller om för utmätning eller försäljning mött hinder, som utmätningsmannen icke kunnat förekomma. Dock skall hindret, för att räknas till ursäkt, vara antecknadt i dagboken i utsökningsmål.

I förevarande fall hade kronofogden Lindeberg enligt min tanke åsidosatt denna sin tjänsteplikt. Självklart är, att utmätning bör företagas så snart ske kan utan hinder af andra lika angelägna tjänstegöromål. Och en yttersta gräns, öfver hvilken utmätningens företagande icke får uppskjutas, framgår af bestämmelsen i 89 § utsökningslagen, att kungörelse om auktion å lösören skall i regeln ske minst åtta dagar innan auktionen hålles. För bolagets fordran hade emellertid Lindeberg skridit till utmätning så sent, att, därest lös egendom utmätts, auktion däråt omöjligen kunnat hållas inom den i 139 § utsökningslagen bestämda tid. Något hinder för utmätningens tidigare verkställande fanns ej antecknadt i dagboken. Hvad Lindeberg anfört därom, att han hade sig bekant, att lös egendom icke fanns att utmäta, syntes icke förtjäna afseende, då Lindeberg naturligen varit pliktig att genom ett i laga ordning företaget utmätningsförsök söka få konstateradt, huru härmed förhöll sig. Därtill kom, att den utredning, som af bolaget företetts, kunde anses ådagalägga, att lös egendom verkligen funnits att utmäta.

Tillika fann jag anmärkningsvärdt, att kronofogden Lindebergs förfarande gent emot gäldenären, långt ifrån att ursäkta dröjsmålet med utmätningen, ådagalade en betänklig missuppfattning af grunderna för vårt utsökningsväsende. Tillåtelsen till gäldenären att under hand afbetala på de för verkställighet aflämnade utslagen, i den ordning de inkommit, syntes mig vara afgjordt stridande mot den grundsats, hvarpå bestämmelsen i 58 § utsökningslagen om samtidigt verkställande af utmätning för två eller flera borgenärers fordringar hvilar.

Enligt min mening hade således Lindeberg bort i första hand utmäta den lösa egendom, som kunnat finnas i gäldenärens bo, och först i händelse det visat sig, att sådan egendom af erforderligt värde ej funnits, för skillnaden utmäta fastigheten.

Att Lindeberg utmätt fastigheten, borde äfven ur en annan synpunkt betraktas såsom ett fel af honom. Vid utmätande af fastigheten, hvilken, enligt hvad sedermera visat sig, var intecknad för 11,000 kronor och taxeringsvärderad till allenast 10,000 kronor, förelåg icke något gravationsbevis, hvadan det icke var för Lindeberg möjligt att bedöma, huruvida fastigheten lämnade någon som helst tillgång till skuldens betalande. Vid sådant

förhållande hade Lindeberg haft en ytterligare anledning att i första hand utmäta lös egendom och endast för eventuellt uppkommande brist hålla sig till fastigheten.

Äfven om det kunde anses sannolikt, att en tidigare företagen utmätning skulle hafva påskyndat konkursens utbrott, och sålunda äfven en i laga tid och ordning företagen utmätningsåtgärd skulle hafva blifvit utan verkan, ansåg jag, att denna omständighet icke kunde förringa Lindebergs fel.

Jag aflät fördenskull till Konungens befallningshafvande i Blekinge län en skrifvelse, däri jag anhöll, att en åklagare måtte förordnas att emot kronofogden Lindeberg utföra åtal för ifrågavarande tjänstefel. I en för åklagaren utfärdad instruktion uppdrog jag åt honom att i målet yrka ansvar å Lindeberg efter lag och sakens beskaffenhet samt i mån af befogenhet understödja de ersättningsanspråk, som bolaget, sedan detsamma lämnats tillfälle att yttra sig i målet, kunde komma att däri framställa.

I enlighet härmed blef åtal mot kronofogden Lindeberg anställdt inför Östra häradsrätt. Under målets fortgång erhöll jag emellertid underrättelse, att Lindeberg lämnat bolaget godtgörelse för dess förlust, samt att bolaget i följd däraf frånträdde sin talan mot Lindeberg.

Vid sådant förhållande ansåg jag åtalet böra förfalla, hvarför jag anmodade åklagaren att återkalla sin talan i målet.

Ärenden, som föranledt annan åtgärd än åtal.

1. Om tid för valförrättning.

I en af magistraten i Kristinehamn den 19 november 1906 utfärdad kungörelse blefvo stadens vid allmän rådstuga röstberättigade invånare kallade att torsdagen den 13 december 1906 från kl. 10 f. m. inför magistraten å rådhuset välja 15 ledamöter af stadsfullmäktige för 4 år från den 1 januari 1907. I kungörelsen tillkännagafs tillika, att vid valet komme den ordning att iakttagas, att röstsedlarne blefve af magistraten mottagna, icke som förr efter upprop, utan under tiden från kl. 10 f. m. till och med kl. 2 e. m., i den mån de röstägande inställde sig. Sistnämnda klockslag komme, enligt hvad i kungörelsen vidare meddelades, dörrarne till sessionsrummet att stängas, hvarefter dock skulle fortsättas med mottagande af röstsedlar från dem, som då vore inkomna.

Med öfverlämnande af ett tidningsurklipp, innehållande ifrågavarande kungörelse, anmärkte handlanden C. G. Norling i en hit insänd klagoskrift, dels i förbigående att valet utsatts på olämplig dag och tid, dels

ock hufvudsakligen att genom den meddelade föreskriften om vallokalens stängning kl. 2 e. m. de flesta röstberättigade gått miste om sin rösträtt, enär de icke kunnat infinna sig före det bestämda klockslaget.

I afgifven förklaring öfver denna klagoskrift erinrade magistraten hufvudsakligen, *att* orimligt vore, om vid val af stadsfullmäktige icke skulle bestämmas någon tid, efter hvilken röstsedlar ej vidare blefve mottagna; *att* klaganden icke gittat anföra något stöd för sin åsikt, att dagen och tiden för valet skulle varit olämpliga, eller att den bestämda tiden för aflämnande af röstsedlar varit för kort; *att* klaganden själf genom ombud vid valet afgifvit sin röstsedel i god tid på dagen; *att*, när dörrarne till sessionsrummet stängdes något efter kl. 2, där inne funnits ej fullt 20 röstberättigade, hvilka alla fingo aflämna sina röstsedlar; *att* därefter afvisats allenast en röstberättigad, hvilken i rummet inkommit på annan väg än den vanliga; *att* vid ifrågavarande val röstsedlar afgifvits af 467 personer; *att* af dessa röstsedlar 3 kasserats och öfriga 464 röstsedlar utvisat en afgifven röstsiffra af 10,423 röster, under det att hela effektiva röstetalet i staden enligt röstlängden utgjorde 18,553 röster; *samt att* dessa siffror syntes utvisa, att den utsatta tiden varit fullt tillräcklig för dem, som velat begagna sin rösträtt.

Till bemötande af hvad i förklaringen sålunda blifvit anfördt inkom klaganden med påminnelser i ärendet, och androg klaganden därvid, bland annat, *att* det icke behöfdes och ej heller förr varit brukligt i staden Kristinehamn, att någon viss tid bestämts för vals afslutande; *att* exempelvis i Karlstad val till stadsfullmäktige alltid utsattes på lördagar kl. 5 e. m. och fortginge så länge någon ville rösta; *att* den olämpligaste tid, som kunde väljas, vore en arbetsdag midt på dagen, då de mindre röstägarne icke kunde infinna sig; *att* vid valet i Kristinehamn det säkerligen varit arbetarne som uteblifvit, emedan de icke kunnat infinna sig före kl. 2 e. m.; *samt att* af en påminnelseskriften åtföljande annons om ett nytt val framginge, att man från magistratens sida icke kunde vänta det minsta tillmötesgående.

Den i påminnelseskriften omförmälta annonsen innehöll en af magistraten den 7 januari 1907 utfärdad kungörelse, hvarigenom staden Kristinehamns vid allmän rådstuga röstberättigade invånare kallats att den 24 januari från kl. 10 f. m. inför magistraten å rådhuset välja en ledamot af stadsfullmäktige i ledigheten efter en afliden person. Enligt denna kungörelse komme valet att förrättas efter upprop, efter hvars slut senare ankomna röstägare skulle lämnas tillfälle till afgifvande af röster, dock ej längre än till kl. 2, då dörrarne komme att stängas och sammanräkning utaf afgifna röster börjas.

Vid öfvervägande af hvad i ärendet förekommit fann jag — som inhämtat, att antalet röstägande i Kristinehamn år 1904 utgjort 1,690 — sannolikt, att vid det val, som klagomålen närmast afsågo, eller stadsfullmäktigevalet den 13 december 1906, någon del af de icke afgifna rösterna tillkommit arbetare eller andra mindre bemedlade personer, som varit hindrade att före kl. 2 e. m. inställa sig vid valförrättningen. Likaledes kunde jag icke undgå att finna det anmärkningsvärdt, att magistraten beträffande valet den 24 januari 1907 föreskrifvit omröstning efter upprop, en anordning, som torde vara ägnad att försvåra deltagandet i ett val.

På grund häraf aflät jag till magistraten en ämbetsskrifvelse, däri jag anmodade magistraten att i fråga om framdeles förekommande val noggrannt tillse, att valet utsattes till sådan tid på dagen, att om möjligt icke någon röstberättigad måtte i följd af tiden för valet hindras att däri deltaga. Då angående val till stadsfullmäktige icke är föreskrifvet, att dylikt val skall förrättas efter upprop, hemställde jag tillika till magistraten att i framdeles förekommande fall tillåta, att röstsedlar afgåfves, allt efter som de röstande inställde sig.

2. Obehörig anteckning i ett flyttningsbetyg.

Handlingarna i ett genom klagomål af landtbrukaren Olof Wilson härstädes anhängiggjordt ärende utvisade, bland annat,

att klaganden den 2 maj 1888 utflyttat från Trönö församling af Gäfleborgs län;

att klaganden den 1 januari 1897 åter inflyttat till nämnda församling efter att, enligt egen uppgift, hafva under mellantiden vistats i Norra Amerika;

att nuvarande kyrkoherden i Skepptuna och Lunda församlingars pastorat J. E. Persson, såsom vice pastor i Trönö församling, vid klagandens återinflyttning dit angående honom i kolumn 14 af församlingsboken infört en anteckning af följande lydelse: »saknar intyg om fräjd etc. $^{2}/_{5}$ 88—$^{1}/_{1}$ 97»;

att komministern E. G. Thegerström, som i egenskap af vice pastor i församlingen den 8 november 1906 utfärdat ett flyttningsbetyg för klaganden, i anledning af omförmälta anteckning i församlingsboken ansett sig böra i nämnda betyg, sedan å raden 11 intygats, att klaganden åtnjöte medborgerligt förtroende, å raden 12 införa följande anteckning: »saknar intyg om fräjd d. $^{2}/_{5}$ 88—$^{1}/_{1}$ 97»;

samt att klaganden i en hit ingifven skrift anmält detta förhållande till den åtgärd, hvartill detsamma kunde föranleda.

I afgifven förklaring häröfver anförde kyrkoherden Persson,

att han vid klagandens återinflyttning till Trönö församling den 1 januari 1897 ansett sig nödsakad att i församlingsboken teckna sig till minnes, huru länge klaganden varit borta från församlingen utan att hafva varit kyrkoskrifven annorstädes, och under hvilken tid klaganden följaktligen saknat intyg om fräjd, äktenskapsledighet och värnpliktsförhållande;

att i strid med hvad klaganden i ärendet ville påstå — eller att pastor icke finge göra någon annan anteckning om fräjd, än huruvida medborgerligt förtroende åtnjötes eller icke — förordningen angående kyrkoböckers förande den 6 augusti 1894 i reglerna till församlingsboken stadgade, att, därest någon en längre tid innehaft för honom utfärdadt flyttningsbetyg, utan att detta blifvit i någon församling inskrifvet, borde i församlingsboken antecknas tiden, under hvilken upplysningar om honom sålunda saknades, så vidt därigenom någon ovisshet beträffande hans fräjd eller äktenskapsledighet förefunnes;

att, då klaganden redan den 2 maj 1888 erhållit utflyttningsbetyg till Norra Amerika och Persson först i maj 1894 tillträdt komministersbefattningen i Trönö församling och något senare erhållit förordnande att vara vice pastor därstädes, hade Persson ej kunnat vara annat än oviss beträffande klagandens fräjd och äktenskapsledighet vid hans återinflyttning den 1 januari 1897, i synnerhet som klaganden icke med något som helst bevis intygat, hvar han under tiden vistats;

att, ehuru klaganden påstode, att han vistats i Norra Amerika, intet hindrade, att han åtminstone en del af tiden uppehållit sig annorstädes;

samt att Persson med stöd af ofvan anförda stadgande ansåge, att han handlat fullt lagenligt, då den klandrade anteckningen af honom infördes i församlingsboken, och att han skulle hafva gjort sig skyldig till tjänstefel, om han underlåtit att då göra en dylik anteckning.

Sedan klagoskriften vidare delgifvits komministern Thegerström för yttrandes afgifvande, anförde denne, bland annat, *att* församlingsboken vore officiell och måste ligga till grund för utfärdande af officiella intyg; *samt att*, då kyrkoherden Persson icke genom något slags anteckning angifvit de skäl, som föranledt honom att göra ifrågakomna anteckning om klaganden, och Thegerström följaktligen såsom Perssons efterträdare icke satts i stånd att ingå i pröfning af anteckningens laglighet, hade det varit förfalskningsbrott af Thegerström att vid flyttningsbetygets utfärdande — likasom vid utfärdande af alla andra officiella intyg — afvika från församlingsboken.

Den af kyrkoherden Persson afgifna förklaringen blef af klaganden

bemött med påminnelser. I en senare ingifven skrift förmälte sig klaganden icke vidare hafva något yrkande beträffande Thegerström.

Vid öfvervägande af hvad i ärendet förekommit fann jag, att kyrkoherden Persson enligt gällande författningar angående kyrkobokföringen varit berättigad att göra anteckning i församlingsboken om att upplysning om klaganden saknades för den tid, han innehaft flyttningsbetyg utan att vara i någon församling inom riket inskrifven.

Vidkommande däremot den af komministern Thegerström vidtagna ämbetsåtgärd, som i förevarande ärende varit föremål för min granskning, hyste jag den bestämda åsikt, att Thegerström öfverskridit gällande författningar, då han angående klagandens fräjd utlåtit sig på sätt som skett. Enligt förordningen angående förändrade stadganden i afseende å fräjdbetyg, som af prästerskapet meddelas, den 20 januari 1865 skola prästbetyg af ifrågavarande slag i afseende å fräjden innehålla endast, huruvida den person, för hvilken betyget utfärdas, är förlustig medborgerligt förtroende eller icke. Andra meddelanden äro således obehöriga.

Angående hvad af Thegerström blifvit anfördt om församlingsbokens egenskap af grundval för anteckningar i utfärdade betyg är att märka, att hvad som intygas i utfärdade betyg naturligen måste grunda sig på anteckningar i kyrkoböckerna och icke får härleda sig från pastors privata åsikt eller från hörsagor. Häraf följer emellertid ingalunda, att i betyg skulle få införas allt, som är antecknadt i kyrkoböckerna, utan beror detta på hvad som angående de olika slagen af betyg kan vara särskildt stadgadt.

Min uppfattning i förevarande hänseende delgaf jag komministern Thegerström genom en ämbetsskrifvelse, däri jag tillika uttalade den förväntan, att han i framdeles tilläfventyrs förekommande fall af liknande beskaffenhet skulle noggrannt ställa sig till efterrättelse i ämnet gällande föreskrifter.

3. Fråga, huruvida omyndig förklarad officer kan vara ledamot af krigsrätt.

Styrelsen för »Maskinaffärernas förening» fäste i en hit ingifven klagoskrift min uppmärksamhet därpå, att såsom ledamot af den krigsrätt, som haft att rannsaka häktade skrifvaren Emil Johansson, äfven tjänstgjort kaptenen vid flottan Fredrik Carlson, oaktadt denne blifvit förklarad omyndig.

Sedan jag lämnat stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm, viceamiralen L. Palander, tillfälle att yttra sig öfver denna klagoskrift, anförde denne uti afgifven förklaring följande.

I skrifvelse af den 10 december 1898 hade biträdande domaren vid Stockholms rådstufvurätt T. Kjebon anmält, att kaptenen Carlson den 3 i samma månad blifvit af rådstufvurätten försatt i omyndighetstillstånd, samt att Kjebon förordnats till Carlsons förmyndare. — Med anledning af denna anmälan hade stationsbefälhafvaren den 14 december 1898 aflåtit en anmodan till advokatfiskalen vid stationen — hvilken enligt flottans reglemente hade till åliggande, bland annat, att uppå remiss af stationsbefälhafvaren afgifva utlåtande i förekommande juridiska frågor — att inkomma med yttrande, huruvida, därest förmyndaren afgåfve infordrad garanti för de allmänna medel, kaptenen Carlson kunde komma att omhänderhafva, omyndighetstillståndet borde anses hafva någon inverkan på hans användande i de tjänstebefattningar, som kunde ifrågakomma. — I samma dag afgifvet svar meddelade advokatfiskalen, att, därest behörig säkerhet ställdes för de allmänna medel, kaptenen Carlson kunde komma att å tjänstens vägnar omhänderhafva, omyndighetstillståndet icke kunde inverka på hans användande uti ifrågakommande tjänstebefattningar. — Med stöd af detta advokatfiskalens utlåtande, och sedan omförmälta säkerhet blifvit behörigen ställd, hade kaptenen Carlson under de år, som förflutit sedan omyndighetsförklaringen, utan inskränkning tagits i anspråk för olika tjänstebefattningar, däribland äfven som ledamot i stationens krigsrätt. — Vid förordnande af ledamöter i krigsrätt hade vederbörande befälhafvare att ställa sig till efterrättelse dels föreskrifterna i §§ 6, 7 och 8 i förordningen om krigsdomstolar och rättegången därstädes dels enligt § 64 i samma förordning jämväl hvad i allmän lag eller särskilda författningar om rättegång i brottmål och hvad därtill hörer funnes föreskrifvet, där det vore tillämpligt. Uti den af f. d. krigshofrättsrådet J. A. Wallensteen utgifna lagsamlingen för krigsdomstolarna, hvilken med hänsyn till sin utgifvares erfarenhet på detta område borde få anses äga godt vitsord, angåfves i en under § 7 i nyssnämnda förordning införd förklaring de allmänna lagens stadganden, som vid förordnande af ledamöter i krigsrätt skulle iakttagas, och hänvisades där endast till 1 kap. 6 § rättegångsbalken, hvilken paragrafs ordalydelse också återgåfves. — Ingenstädes i något af nämnda lagrum, hvilka borde vara de enda, som kunde anses tillämpliga i fråga om förordnande af ledamöter i krigsrätt, återfunnes någon bestämmelse afseende omyndig; och knappast borde det kunna fordras, att den, som vore i saknad af särskild juridisk utbildning, skulle vara mäktig att så inträngа i lagens anda, att han i ett fall sådant som det föreliggande ens tänkte sig möjligheten af några kompetensvillkor utöfver dem, som af lag och författning uttryckligen föreskrifvits. — Ehuruväl stationsbefälhafvaren sålunda icke funnit, att kaptenen Carlsons an-

vändande i stationskrigsrätten varit stridande mot något särskildt lagrum, hade stationsbefälhafvaren dock, så snart under handläggningen af målet mot Johansson hans uppmärksamhet fästats på det mindre lämpliga i att som ledamot i krigsrätten tjänstgjorde en omyndig officer, omedelbart låtit afbryta det Carlson meddelade förordnandet att vara ledamot i stationskrigsrätten och ersatt honom med en annan officer.

I afgifna påminnelser yttrade sedermera styrelsen för »Maskinaffärernas förening», bland annat, att det anmärkta förhållandet uppenbarligen vore stridande mot gällande lag, samt att styrelsen funne ändamålet med sin anmälan uppfylldt, om genom ett uttalande af mig blefve för framtiden fastslaget, att ett så allvarligt och maktpåliggande uppdrag som domarens ej finge öfverlämnas åt person, som ej vore lämplig och berättigad att vårda sina egna angelägenheter.

Sannt är visserligen, att i vår rätt icke finnes något stadgande, som uttryckligen föreskrifver, att ledamot af krigsrätt skall råda öfver sig och sitt gods. Klart är emellertid, att ett sådant behörighetsvillkor kräfves af sakens natur i fråga om såväl ledamöter af civila domstolar som bisittare i krigsdomstolar. I vår rätts utveckling saknas icke heller hvarje spår af, att denna självklara grundsats af lagstiftaren uttalats.

I detta hänseende vill jag närmast erinra om bestämmelserna angående valbarhet till nämndeman. Enligt 1 kap. 2 § rättegångsbalken, sådant detta lagrum lyder genom förordningen den 19 juli 1872, kan ej till nämndeman väljas den, som står under förmynderskap.

Vidare må hänvisas till nu gällande och tidigare stadganden om domares ålder.

Härom funnos inga bestämmelser före år 1766, men genom förordningen den 12 november nämnda år angående befrämjande af lagarnes verkställighet bland rikets ämbetsmän och öfriga undersåtar stadgades, bland annat, att, på det domareämbetet i synnerhet, såsom för allmänheten af största vikt, icke måtte af oförfarna händer skötas, därigenom både själfva ämbetets anseende skulle lida och mången medborgare kunde ställas i äfventyr, ingen yngling skulle få tillåtas såsom extraordinarius bekläda domareämbetet i någon rätt, utan att han fyllt sina 25 år, som vore den ålder, allmänna lagen till förmyndare fordrade. I författningen yttrades tillika, att det visserligen ej vore mindre maktpåliggande, att mognad finnes hos den, som ett domareämbete, än den, en enda persons välfärd vårda skall.

Denna författning förklarades genom kungl. brefvet till hofrätterna den 30 juli 1776 vara upphäfd, hvarefter åter saknades laga föreskrifter

om domares ålder. I följd af denna brist i lagstiftningen torde möjligen hafva inträffat, att domareförordnanden lämnats åt personer, som icke uppnått myndig ålder. Detta synes framgå af kungl. brefvet till hofrätterna den 3 december 1799, hvarigenom Kungl. Maj:t »i anseende till de kunskaper samt den erfarenhet och stadga, domareämbetet kräfver», förordnade, att hofrätterna därefter icke ägde till samma ämbetes utöfning »utse och konstituera» någon, som icke uppnått 21 år.

Sistnämnda författning gällde till år 1830. I anledning af motion inom bondeståndet hemställde ständerna i skrifvelse af den 24 april 1829, att med ändring af kungl. brefvet den 3 december 1799 måtte stadgas, att därefter ingen skulle få utöfva domareämbetet, innan han fyllt 25 år. I motiveringen till denna skrifvelse anfördes, bland annat, att, fastän lagstiftaren antagit 21 år såsom den ålder, vid hvilken manspersoner i allmänhet kunde anses skickliga att själfva förestå sig och sin egendom; så kunde han likväl desto mindre anses hafva därigenom tillerkänt nämnda ålder förmåga att förestå domareämbete, som han förordnat, att ej någon må vara förmyndare, innan han fyllt 25 år; hvaraf syntes följa, att ej heller någon borde kunna före sistnämnda ålder utöfva den öfverförmyndarevård, hvilken med de flesta domaretjänster vore förenad.

Ständernas framställning blef icke af Kungl. Maj:t i oförändradt skick bifallen. Kungl. Maj:t fann nämligen, att det af ständerna begärda stadgandet genom sin ordalydelse skulle leda till den emot 36 § regeringsformen stridande följden, att personer, hvilka, utan att hafva uppnått 25 års ålder, redan utnämnts eller förordnats till domare och redligt och med skicklighet förvaltat domareämbetet, komme att skiljas från utöfningen däraf, endast på den grund att en kanhända ganska kort tid återstode af den stadgade åldern. Med hänsyn därtill, att enligt krigsartiklarna två löjtnanter och en officer af första graden skulle vara ledamöter af krigsrätt, men möjligen kunde inträffa, att inom nämnda grader saknades tillgång på officerare, som uppnått 25 års ålder, fann Kungl. Maj:t jämväl, att ett allmänt stadgande om en sådan ålder för domare icke kunde tillämpas i fråga om krigsdomstolarna. Som emellertid Kungl. Maj:t gillade grunderna för ständernas förslag, framlade Kungl. Maj:t i en vid samma riksdag aflåten proposition i ämnet förslag till ett stadgande, af innehåll att hofrätterna därefter icke skulle få till domareämbetets utöfvande förordna någon, som icke fyllt 25 år, så framt han icke redan tillförene blifvit af hofrätterna till domarevärf nyttjad. Sedan propositionen bifallits af ständerna, utfärdades det ännu gällande kungl. cirkuläret i ämnet af den 7 januari 1830.

Den sålunda tillkomna lagstiftningen om domares ålder utgör obe-

stridligen ett uttryck för den uppfattning, att — ehuru i vissa fall, såsom i fråga om krigsrätter, äfven den, som ej fyllt 25 år, kan erhålla domareförordnande — sådant förordnande dock aldrig får lämnas åt någon, som icke råder öfver sig och sitt gods.

I enlighet härmed ansåg jag, att stationsbefälhafvaren saknat lagligt stöd för sin åtgärd att i förevarande fall förordna kaptenen Carlson till ledamot af krigsrätten, men på grund af omständigheterna i ärendet och särskildt med hänsyn därtill, att icke någon uttrycklig lagbestämmelse i ämnet blifvit af stationsbefälhafvaren åsidosatt, fann jag mig allenast böra i skrifvelse till stationsbefälhafvaren delgifva honom min mening.

4. Om magistratskungörelsers införande i tidningarna.

I en hit insänd klagoskrift påkallade expeditören C. A. Flodin, ledamoten af Riksdagens andra kammare E. C. Kropp och ordföranden i Eskilstuna arbetarekommun J. A. Malmberg min ämbetsåtgärd i anledning däraf, att de i §§ 18 och 66 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 föreskrifna tillkännagifvanden äfvensom andra allmänna kungörelser plägade af magistraten i Eskilstuna införas i tidningarna »Sörmlandsposten» och »Eskilstunakuriren» men däremot icke i den i staden Eskilstuna från och med 1906 års början utkommande tidningen »Folket».

Till stöd för sin framställning anförde klagandena, med åberopande af innehållet af nyssnämnda §§, hufvudsakligen följande. Det anmärkta förhållandet, som innefattade en uppenbar orättvisa mot dem, som icke läste någon annan tidning än »Folket», vore desto egendomligare, som tidningen »Folket» hade den ojämförligt största upplagan af de tre tidningarna, i det att den utginge i mer än 10,000 exemplar och lästes af befolkningens breda lager, hvarigenom ett införande i tidningen af magistratens kungörelser skulle vara synnerligen effektivt för att icke säga nödvändigt. För jämförelsens skull kunde nämnas, att magistraten i Västerås, där tidningen äfven distribuerades, lojalt insatte alla dylika kungörelser i densamma. Innan Eskilstuna stad den 1 januari 1907 sammanslagits med Klosters och Fors' kommuner, införde äfven sistnämnda kommuner sina kungörelser i tidningen, hvadan nu naturligtvis nämnda kommuners talrika arbetarebefolkning riskerade att icke få underrättelse om för dem så viktiga ärenden som magistratskungörelser afsåge.

Vid klagoskriften hade fogats en handling, däri intygades, *dels* att tidningen »Folket» den 31 mars 1907 hade en totalupplaga af 10,200 exemplar, *dels ock* att af denna upplaga under första kvartalet af år 1907 utgått

till prenumeranter i Eskilstuna 2,503 exemplar och till Västerås 1,300 exemplar.

Sedan jag lämnat magistraten tillfälle att i anledning af dessa klagomål inkomma med yttrande, anförde magistraten i afgifven förklaring: De tidningar, i hvilka magistraten liksom andra stadens myndigheter låtit införa kungörelser, hade varit »Sörmlandsposten» samt under senare åren äfven »Eskilstunakuriren». Däremot hade magistraten ej låtit publicera några kungörelser i öfriga i Eskilstuna utgifna tidningar, bland dem den först med år 1906 utkommande tidningen »Folket»; och hade magistraten ej heller försport, att någon annan af stadens myndigheter hittills begagnat sig af sistnämnda tidning för sina kungörelsers offentliggörande. — Klagandena syntes nu vilja tolka bestämmelserna i de af dem åberopade §§ 18 och 66 i förordningen om kommunalstyrelse i stad därhän, att det skulle föreligga en ovillkorlig skyldighet för magistraten att låta införa däri angifna kungörelser i *hvarje* i staden Eskilstuna utkommande tidning utan hänsyn till deras antal, och magistraten sålunda vara pliktig att, så snart en ny tidning utkomme, utan vidare börja publicera omförmälta kungörelser i densamma. En sådan uppfattning af ifrågavarande bestämmelsers innebörd kunde magistraten ej dela. För sin del hade magistraten ansett, att, då såsom i Eskilstuna flere tidningar utgåfves, föreskrifterna i 18 och 66 §§ i komunalförordningen för stad blifvit behörigen fullgjorda därmed, att kungörelserna införts i den eller de tidningar, i hvilka allmänna påbud för staden vanligen meddelades. För denna uppfattning hade magistraten funnit stöd i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 samt i de bestämmelser, som senare utkomna författningar innehålla angående kungörandet af ordnings- och hälsovårdsföreskrifter, brand- och byggnadsordningar m. fl. ärenden, fullt lika viktiga för allmänheten att känna som de i de af klagandena åberopade §§ 18 och 66 omförmälta.

Till bemötande af hvad i magistratens förklaring blifvit anfördt erinrade klagandena i afgifna påminnelser, bland annat:

att den omständigheten, att äfven andra stadens myndigheter underlåtit att införa sina kungörelser i tidningen »Folket», icke kunde utgöra något skäl för magistraten att icke uppfylla lagens bestämmelser;

att, om magistraten ansett sig böra välja mellan stadens tre tidningar för sina kungörelser, hade magistraten bort välja den eller dem, som utginge i den största upplagan och sålunda träffade den största delen af allmänheten;

att tillvaron af särskilda föreskrifter för Stockholm talade för att man för andra städers del obetingadt hade att följa för dem gällande författning;

samt att — då magistraten ej kunnat framlägga något verkligt sakskäl för sin uraktlåtenhet att följa lagens föreskrifter i detta fall — kunde klagandena icke finna någon annan förklaringsgrund för denna uraktlåtenhet, än att tidningen »Folket» vore organ för Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, förde arbetareklassens talan och därigenom ådragit sig de politiskt och kommunalt maktägande klassernas och personernas ovilja.

Enligt den af klagandena åberopade § 18 i förordningen om kommunalstyrelse i stad skall kallelse till allmän rådstuga af magistraten utfärdas samt kungöras minst fjorton dagar förut genom offentligt anslag. Utgifves tidning i staden, bör kallelsen ock där införas.

Sistnämnda föreskrift torde få anses fullgjord, när en magistrat infört kallelsen i den tidning i staden, hvari allmänna påbud för staden vanligen meddelas. Stöd för denna min uppfattning har jag hämtat från följande omständigheter vid stadgandets tillkomst.

Den af Kungl. Maj:t på ständernas begäran tillsatta kommitté, hvars år 1859 afgifna betänkande och förslag legat till grund för nu gällande kommunalförfattningar, intog i förslag till förordning om kommunalstyrelse i stad, § 18, en bestämmelse att kallelse till allmän rådstuga skulle kungöras stadens röstberättigade invånare genom anslag å rådhusets dörr samt kallelsens införande *uti någon i staden utkommande tidning*. Sedan Kungl. Maj:t med skrifvelse af den 30 december 1859 till ständernas pröfning öfverlämnat kommitténs samtliga förslag, föreslogo ständerna, att § 18 i förordningen om kommunalstyrelse i stad skulle i nu ifrågavarande del erhålla följande lydelse: »Utgifves tidning i staden, varde kallelsen ock där införd». Såsom skäl för denna ändring åberopade ständerna den omständigheten, att i åtskilliga städer någon tidning ej utgåfves.

Kommittéförslaget afsåg alltså, att kallelsen skulle införas i en enda tidning, och häruti har den utfärdade förordningen i ämnet icke gjort någon saklig ändring.

Den till stöd för klagomålen jämväl anförda § 66 i förordningen om kommunalstyrelse i stad har följande lydelse:

§ 66. »Sedan debiterings- och uppbördslängden blifvit upprättad, låter magistraten, genom offentligt anslag och i stadens tidningar, kungöra, att längden under fjorton dagar finnes på rådhuset eller annat offentligt ställe att tillgå, på det en hvar bland stadens skattskyldiga innevånare må kunna däraf taga kännedom.»

Detta stadgande är — med bortseende från en obetydlig redaktions-

ändring utan saklig innebörd — lika med kommittéförslagets § 80. Någon för stadgandets tolkning vägledande upplysning kan icke hämtas vare sig från kommitténs motiv eller från utfalanden vid riksdagen 1859—60. Vid sådant förhållande är det möjligt, att kommittén, ständerna och Kungl. Maj:t ansett, att kungörelsen om debiterings- och uppbördslängden vore så mycket viktigare än kungörelsen med kallelse till allmän rådstuga, att förstnämnda kungörelse borde införas i stadens tidningar i allmänhet, under det att kallelsen endast behöfde införas i *en* tidning. Detta är emellertid ganska ovisst.

Betraktar man frågan från rent språklig synpunkt, måste man otvifvelaktigt gifva klagandena rätt, då de i uttrycket »stadens tidningar» i § 66 inlägga betydelsen »alla i staden utkommande tidningar». En så vidsträckt tolkning af uttrycket är emellertid af andra skäl omöjlig. Tidningsväsendets utveckling och särskildt uppkomsten af en omfattande tidningslitteratur med helt andra syften än att meddela nyheter — jag lärer endast behöfva erinra om skämttidningarna— torde till fullo ådagalägga orimligheten af en fordran att magistratens i en större stad kungörelser skulle införas i alla där utkommande tidningar.

I fråga om antalet tidningar, i hvilka kungörelser enligt § 66 införas, äfvensom beträffande val emellan särskilda tidningar måste man alltså tillerkänna vederbörande stadsstyrelse en viss pröfningsrätt, dock begränsad af kungörandets ändamål, som uppenbarligen är, att det i kungörelsen innehållna meddelandet skall, så vidt möjligt är, behörigen komma till deras kännedom, som däraf hafva intresse. Från denna synpunkt torde man kunna uppställa den regel, att ifrågavarande kungörelser böra införas i dem af stadens nyhetstidningar, som läsas af en afsevärd grupp bland stadens skattskyldige invånare.

I enlighet med hvad jag sålunda utvecklat ansåg jag — då i ärendet kunde anses utredt, att tidningen »Folket» i Eskilstuna hade en läsekrets af mycket afsevärd storlek — att klagandenas framställda anspråk på, att magistratens kungörelser enligt § 66 måtte införas i nämnda tidning, hade laglig grund. Däremot kunde stadgandet i § 18, enligt den tolkning jag här ofvan gifvit detsamma, icke grunda någon skyldighet för magistraten att i tidningen »Folket» införa de i sistnämnda paragraf föreskrifna kallelserna.

Denna min uppfattning lät jag genom en ämbetsskrifvelse komma till magistratens kännedom. På samma gång meddelade jag magistraten, att jag funnit klagandenas yrkande om åtal mot magistraten för dess förhållande i denna sak vara obefogadt.

Hvad i ärendet förekommit fann jag emellertid gifva mig anledning

att i en till Kungl. Maj:t aflåten skrifvelse framhålla behofvet af en förändring i hithörande föreskrifter[1].

5. Om stationsföreståndares vid statens järnvägar skyldighet att tillhandahålla tjänstehandlingar.

I en till mig insänd skrift anförde medarbetaren i tidningen »Hälsingborgsposten» Arne Ekermann, under åberopande af bestämmelserna i 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen, klagomål däröfver, att stationsinspektoren G. Ljungström i Ödåkra förvägrat Ekermann att taga del af Hälsingborgstidningarnas prenumerationssiffror.

Sedan jag lämnat Ljungström tillfälle att till mig inkomma med yttrande öfver klagoskriften, hänvisade Ljungström i afgifven förklaring till § 87 i en vid förklaringen fogad »instruktion för stationsföreståndare vid statens järnvägar» samt underställde mitt omdöme, huruvida han varit berättigad eller skyldig att utlämna en begärd tjänstehandling.

Den af Ljungström åberopade § 87 i nämnda instruktion är af följande lydelse:

§ 87. »Ingen utom järnvägens personal får utan särskildt tillstånd af styrelsen lämnas tillträde till journaler, godslistor eller öfriga handlingar, men trafikanter äga på förfrågningar erhålla alla de upplysningar om *eget* gods, som med ledning af tillgängliga listor och handlingar kunna lämnas.»

Denna föreskrift är med sin allmänna affattning otvifvelaktigt stridande mot de bestämmelser, som meddelats genom 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen. Sistnämnda bestämmelser åter fann jag vara afgörande för Ljungströms skyldighet att på begäran tillhandahålla handlingar, som af honom å tjänstens vägnar omhänderhades, och detta utan hänsyn till hvad den af järnvägsstyrelsen utfärdade instruktionen härom kunde innehålla.

Klaganden hade i förevarande fall begärt att få taga del af den lista eller förteckning, som af Ljungström följdes vid utdelning af Hälsingborgstidningar till vederbörande prenumeranter vid Ödåkra station. En dylik af Ljungström såsom poststationsföreståndare förd förteckning måste otvifvelaktigt hänföras till de handlingar, af hvilka en hvar enligt tryckfrihetsförordningen äger få del.

Min uppfattning härutinnan delgaf jag Ljungström, men fann jag klagandens framställning på grund af omständigheterna i ärendet icke böra, i hvad Ljungström angick, föranleda vidare åtgärd från min sida. Däremot ansåg jag mig böra till Kungl. Maj:t aflåta en skrifvelse i ämnet[2].

[1] Denna skrifvelse är i sin helhet införd å sid. 168—174 här nedan.

[2] Införd å sid. 174—176 här nedan.

6. Olämpligt förfarande vid bötesstraffs bringande till verkställighet.

Handlingarna i ett genom klagomål af artisten Knut Sprengel hos mig anhängiggjordt ärende utvisade, bland annat, följande.

Den 6 augusti 1907 dömdes klaganden af Stockholms rådstufvurätt att böta 20 kronor för utevaro i ett tvistemål. Sedan utdrag af rådstufvurättens saköreslängd, i hvad angick nämnda bötesbelopp, till öfverståthållareämbetet expedierats, blef saköreslängdsutdraget den 9 augusti af ämbetet för verkställighet öfverlämnadt till hos ämbetet anställde e. o. tjänstemannen Arvid Levander, hvilken då uppehöll biträdande andre stadsfogdens tjänstebefattning. Levander å sin sida uppdrog den 10 augusti bötesbeslutets verkställande åt extra utmätningsmannen Carl Carlsson. Detta uppdrag, som lämnades med användande af en tryckt blankett, innefattade, att Carlsson anbefalldes att, därest icke Sprengel godvilligt erlade ifrågavarande honom ådömda böter eller företedde behörigt bevis, att det beslut, hvarigenom böterna ådömts, blifvit öfverklagadt eller ändradt, i laga ordning uttaga samma böter och, om tillgång därtill saknades, insätta den bötfällde i stadshäktet för undergående af det förvandlingsstraff, som då blefve bestämdt.

Den 3 oktober 1907 blef Sprengel för undergående af det emot böterna svarande fängelsestraff insatt i Stockholms stad rannsakningsfängelse. Sedan böterna efter några timmars förlopp erlagts, blef Sprengel samma dag frigifven.

I en till mig ingifven klagoskrift påkallade därefter Sprengel min ämbetsåtgärd i anledning af att Sprengel skulle hafva af Carlsson obehörigen införpassats i fängelset.

Angående förloppet vid Sprengels häktande hänvisade denne i klagoskriften till ett bifogadt urklipp ur tidningen »Dagens Nyheter» för den 5 oktober 1907, hvilket Sprengel uppgaf skola riktigt återgifva omständigheterna vid hans tagande i fängsligt förvar. Detta urklipp innehöll härom hufvudsakligen, *att* Carlsson, som för böternas indrifvande uppsökt Sprengel, medgifvit denne anstånd med deras betalande till den 15 oktober; *att* Carlsson emellertid redan ett par dagar före den 5 oktober telefonerat till Sprengels bostad och därvid tillsagt dennes mor, att böterna oförd röjligen skulle inbetalas; *att* Sprengel i anledning häraf uppsökt Carlsson i dennes tjänsterum i huset n:r 4 vid Myntgatan och erinrat Carlsson om att den utlofvade anståndstiden ännu ej försuttits; *att* Carlsson till svar härå yttrat: »Vi ska' höra efter, hur länge vi kan vänta. Följ med bara»; *att* Carlsson därpå ledsagat Sprengel in i rannsakningsfängelset, hvarest Sprengel trots sina protester måst kvarstanna; *samt att* Sprengel, som från fängelset skrifvit till ett par vänner och från dem emottagit penningar

till böternas gäldande, på aftonen den 3 oktober, sedan bötesbeloppet erlagts, blifvit från fängelset frigifven.

I klagoskriften anmärkte Sprengel, bland annat, att någon laglig utmätningsförrättning icke föregått hans insättande i fängelse, samt att han därtill beröfvats friheten på ett sätt, som uppenbarligen varit afsedt att föra honom bakom ljuset.

Sedan jag i anledning af klagomålen anmodat öfverståthållareämbetet att infordra och till mig öfverlämna vederbörandes yttrande äfvensom för egen del afgifva utlåtande i ärendet, öfverlämnade ämbetet med skrifvelse af den 24 oktober 1907 till mig de begärda förklaringarna. Berörda skrifvelse innehöll jämväl ämbetets utlåtande.

I afgifven förklaring anförde Carlsson, bland annat, *att* han någon dag i slutet af augusti månad 1907 inställt sig i Sprengels bostad i huset n:r 39 vid Roslagsgatan och där af Sprengels mor och syster, hos hvilka denne vore inneboende, på förfrågan fått det svar, att Sprengel icke hade del i boet, enär all lösegendom tillhörde dem; *att* då Carlsson någon dag senare träffat Sprengel, denne förklarat sig ej kunna betala, hvarför Carlsson och Sprengel öfverenskommit om anstånd till någon dag i slutet af september; *att* Sprengel den 3 oktober uppsökt Carlsson på utmätningsmännens expeditionsrum och begärt nytt anstånd till den 15 oktober; *att* Carlsson, som från Svea hofrätt erhållit bevis, att utslaget angående Sprengel ej öfverklagats, icke velat riskera ett nytt anstånd åt Sprengel och därför uppmanat honom att följa med; *att* Carlsson då för att undvika det bråk och obehag, som en häktning med våld under de föreliggande omständigheterna skolat medföra, underlåtit att meddela Sprengel hvart denne fördes; *att* Sprengel emellertid, då han och Carlsson kommit innanför häktets portar, märkt hvar de befunnit sig samt erbjudit Carlsson vedergällning, för den händelse Carlsson ville släppa ut Sprengel; *att* Carlsson emellertid vägrat att göra detta och i stället infört Sprengel i fängelset och där aflämnat handlingarna angående honom; *samt att* samma svar, som Sprengels mor och syster gifvit Carlsson beträffande äganderätten till lösegendomen i deras bostad, äfven lämnats två andra utmätningsmän, som hos Sprengel sökt utmäta dels böter i slutet af september 1907 dels en utdömd skuld den 14 oktober samma år.

För egen del anförde öfverståthållareämbetet följande.

Då utmätningsmannen Carlsson bevisligen sökt genom utmätning hos Sprengel uttaga de i ärendet omförmälta böter, utan att någon tillgång därvid hos Sprengel förefunnits, och Carlsson enligt den för honom utfärdade order varit lagligen skyldig att vid bristande tillgång hos Sprengel inmana honom i häkte, syntes Carlsson, hvilken dessutom medgifvit Sprengel

någon tids anstånd med böternas betalande, utan att det oaktadt Sprengel godvilligt erlagt dem, icke hafva gjort sig skyldig till annat oriktigt förfarande än att han, i stället för att öppet förklara Sprengel häktad, lockat honom in i rannsakningshäktet. Detta förfarande, om än måhända mindre passande, borde emellertid lätt nog finna sin förklaring i den svårighet, utmätningsmännen, som ju vid sina förrättningar vore ensamma, understundom mötte att mot de till fängelsestraff förfallnas egen vilja införa dem i häktet, och det syntes med fog kunna ifrågasättas, om ett sådant förfarande vore straffvärdt. Något våld å person hade i det ifrågavarande fallet ej ifrågakommit, och det vore äfven utredt att Sprengel, då han ifrågavarande dag inställde sig hos Carlsson, genom sin underlåtenhet att betala de omtalade böterna och sin vid ett föregående utmätningsförsök ådagalagda bristande förmåga att erlägga dem, varit skyldig att genast träda i häkte.

Af den utredning, som i ärendet sålunda vunnits, framgick, att utmätningsmannen Carlsson visserligen inställt sig i Sprengels bostad och där till hans mor och syster framställt förfrågan, om någon Sprengel tillhörande egendom funnes att utmäta. På denna fråga hade Carlsson fått det svar, att någon dylik egendom ej funnes. Och vid ett personligt sammanträffande med Carlsson hade Sprengel själf uppgifvit, att han ej ägde tillgång till att betala böterna.

Enligt 22 § i förordningen om utsökningslagens införande den 10 augusti 1877 skola utsökningslagens föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse, äfven när utmätning skall ske för verkställighet af utslag i brottmål, så vidt icke nämnda föreskrifter äro stridande mot hvad angående nämnda mål särskildt finnes stadgadt. Hvad sålunda gäller om utslag i egentliga brottmål måste enligt sakens natur äga tillämpning äfven i fråga om sådana i tvistemål meddelade beslut, genom hvilka böter för utevaro ålagts.

Enligt 60 § utsökningslagen skall utmätningsmannen lämna gäldenären underrättelse om förestående utmätning, och är sådan underrättelses meddelande, jämlikt 59 § samma lag, ett villkor för att utmätning skall kunna äga rum i gäldenärs frånvaro. I förevarande fall hade någon underrättelse om blifvande utmätning icke lämnats Sprengel, och i följd däraf kunde Carlssons åtgärd att i Sprengels frånvaro i dennes bostad efterfråga, om utmätningsbara tillgångar funnes, ingalunda betraktas såsom en laglig utmätningsförrättning. Icke heller kunde Sprengels vid ett till honom framställdt kraf lämnade uppgift, att han ej kunde betala böterna, betraktas såsom fullt bevis för att han i sitt hem saknade utmätningsbara tillgångar.

Hade Carlsson i förevarande fall härom hållit behörig undersökning, skulle utrymme saknats för det sedermera framkomna påståendet, att Sprengel haft tillgångar, som mer än väl räckt till att täcka böterna. Något giltigt skäl för sin underlåtenhet i förevarande hänseende kunde Carlsson icke hafva haft, då Sprengel icke saknat stadig bostad.

Vidare hade Carlsson enligt min uppfattning förfarit synnerligen olämpligt, då han genom användande af falska uppgifter förmådde Sprengel att följa med in i fängelset.

Hvad jag sålunda funnit anmärkningsvärdt i detta ärende lät jag genom en ämbetsskrifvelse komma till öfverståthållareämbetets kännedom, och uttalade jag därvid tillika den förhoppning, att ämbetet för framtiden komme att öfvervaka, att de under ämbetet lydande utmätningsmännen icke skulle låta oegentligheter af ifrågavarande art komma sig till last i sin tjänsteutöfning.

Redogörelse för utgången af en hos Kungl. Maj:t under år 1906 gjord framställning om ett förenkladt skrif- och arbetssätt i hofrätterna.

Af ämbetsberättelsen till 1907 års Riksdag (sid. 96—99) inhämtas, att jag i detta ämne aflåtit en skrifvelse till Kungl. Maj:t den 14 december 1906. Inför Kungl. Maj:t föredrogs denna skrifvelse den 22 februari 1907 af chefen för justitiedepartementet, statsrådet Albert Petersson, hvilken därvid yttrade, bland annat:

»Ehuru stor vikt måste ligga därpå, att affattandet af hofrätternas beslut sker med största möjliga noggrannhet, är jag med justitieombudsmannen ense därom, att det arbete, som i detta hänseende utföres å ämbetsrummet, ofta innefattar en misshushållning med arbetskrafterna. Då, enligt hvad de statistiska uppgifterna visa, balansen af mål i hofrätterna på senare tider, särskildt hvad angår Svea och Göta hofrätter, visat betänkligt höga siffror, måste det vara angeläget, att hofrätternas arbetskrafter på bästa möjliga sätt utnyttjas till vinnande af större arbetsprodukt. I detta hänseende har jag redan tidigare haft anledning att beträffande Göta hofrätt framhålla önskvärdheten af att mera ändamålsenlig hushållning med dess arbetskrafter kommer till stånd. Jag syftar härvid på det äfven af justitieombudsmannen i hans till innevarande års Riksdag afgifna ämbetsberättelse anmärkta förhållande beträffande Göta hofrätt, att samtliga fem divisionsledamöter i regel där deltaga i afgörandet af

hvarje mål, äfvensom att efter målens föredragning handlingarna däri läsas och granskas på ämbetsrummet. Äfven i andra hänseenden, såsom i afseende å protokollsföring och dylikt, torde säkerligen vid hofrätterna förenklingar kunna införas till besparande af tid och arbete.

Justitieombudsmannens erinran, att rubrikstilen bör utbytas mot ett mera modärnt och lättfattligt framställningssätt, anser jag förtjänt af synnerlig uppmärksamhet. Enligt min bestämda åsikt är denna hos oss invanda skrifstil alltför svårfattlig för allmänheten, och det torde icke kunna bestridas, att denna stil, tillämpad som den blifvit äfven på områden, där all anledning saknats för dess användande, visat en högst ogynnsam inverkan på skrifsättet i våra ämbetsverk.

Den frågan torde ock böra tagas under öfvervägande, huruvida icke rubrikerna till hofrätternas domar och utslag må kunna borttagas eller åtminstone väsentligen förenklas och förkortas. Mot en åtgärd att borttaga rubrikerna skola antagligen stora betänkligheter resa sig, särskildt med hänsyn därtill, att det torde finnas oundgängligen nödigt, att ett hofrättsbeslut inledes med något närmare angifvande af tvistens föremål. Om och i hvad mån åtgärder äfven i detta hänseende kunna vidtagas, lärer emellertid ej kunna bedömas utan särskild undersökning, och vid en sådan undersökning torde böra uppmärksammas hvarje förenkling, som kan genomföras utan fara för rättssäkerheten.

Då nu väckta frågor lämpligen synas böra i ett sammanhang göras till föremål för undersökning af hofrätternas presidenter, hemställer jag i underdånighet, att nämnda presidenter måtte genom utdrag af statsrådsprotokollet anbefallas att verkställa erforderlig utredning i nu afhandlade ämnen samt gemensamt till Kungl. Maj:t inkomma med det utlåtande, hvartill utredningen gifver anledning, äfvensom att hvar och en för sin hofrätt afgifva redogörelse för de åtgärder, som af hofrätten må i ena eller andra hänseendet hafva vidtagits; och torde presidenterna äga att själfva anordna de sammanträden, som för utlåtandets afgifvande finnas nödiga.»

Kungl. Maj:ts beslut utföll i enlighet med föredragande departementschefens hemställan.

Till åtlydnad af detta beslut afgåfvo presidenterna J. E. Elliot, J. A. Lundahl och Carl Leijonmarck den 15 oktober 1907 gemensamt underdånigt yttrande i ämnet. I berörda yttrande anfördes, bland annat:

»I afseende å formen för hofrätternas domar och utslag har blifvit anmärkt, att den s. k. rubrikstilen borde utbytas mot ett mera modärnt och lättfattligt framställningssätt.

Onekligen är rubrikstilen i besittning af vissa förtjänster. Den utmärker sig framför allt genom strängt logisk anordning af materialet och framhållandet af hvad som i målet är väsentligast.

Däremot leder denna stil ofta till begagnande af långa och invecklade satsperioder, sträckande sig ej sällan öfver ett flertal sidor, samt skiljer sig äfven på andra sätt för mycket från det vanliga skrifsättet, och erfarenheten har visat, att uppfattningen af innehållet härigenom för den vid stilen ovana allmänheten försvårats.

Enligt vår mening bör därför rubrikstilen afläggas eller dess användning åtminstone inskränkas till sådana fall, där rubrikens korthet utesluter all fara för de antydda olägenheterna. Man bör eftersträfva ett skrifsätt, som med bibehållande af rubrikstilens förtjänster bättre öfverensstämmer med det allmänt brukliga.

I Svea hofrätt har sedan många år tillbaka vid affattande af domar i tvistemål företrädesvis begagnats det skrifsätt, att domens första afdelning utgjorts af en helt kort rubrik, angifvande endast parternas namn, underrätten, som dömt, dagen för dess utslag samt tvistens allmänna beskaffenhet, hvarefter i domens andra afdelning intagits en, vanligen i korta meningar affattad, redogörelse för tvisten (s. k. recit). Samma skrifsätt har äfven, ehuru vida mindre ofta, användts i denna hofrätts utslag i civila mål och brottmål. Under den senast gångna vårsessionen och den därefter förflutna tiden har man i Svea hofrätt vid affattandet af domar och utslag börjat tämligen allmänt bortlägga rubrikstilen samt efter hand öfvergå till ett modärnt skrifsätt, dock att rubrikstil ansetts kunna med fördel bibehållas i en del utslag af kort innehåll.

Hvad Göta hofrätt angår hafva under våren och sommaren innevarande år i många fall förekommit, att man vid affattning af domar och utslag användt ett modärnt skrifsätt, och man har enats om att från och med innevarande höstsessions inträde begynna bortlägga rubrikstilen.

I hofrätten öfver Skåne och Blekinge har från början af innevarande års vårsession å den ena af hofrättens divisioner rubrikstilen i allmänhet öfvergifvits och ett mera modärnt skrifsätt blifvit infördt, och jämväl å hofrättens andra division har man vid början af nu pågående höstsession beslutit sig för en reform i berörda afseende.

Beträffande protokollsföringen i hofrätterna hafva efter hand förenklingar däri införts, så att protokollen numera ingalunda föras med onödig vidlyftighet, och man söker alltjämt iakttaga hvad som vid protokollsföringen möjligen kan leda till ytterligare förenkling.»

Framställning till Kungl. Maj:t angående befrielse för svarande och förklarande i hofrätt och hos kammarrätten att erlägga afgift för stämpel å dom och utslag m. m.

I detta ämne har jag den 18 maj 1907 till Kungl. Maj:t aflåtit en så lydande skrifvelse:

»Styrelsen för Sveriges advokatsamfund gjorde år 1891 hos justitieombudsmannen en framställning med anledning af det i 10 § af förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 förekommande stadgande om skyldighet för svarande eller förklarande i hofrätt eller hos kammarrätten att utlösa dom eller utslag. Därvid anfördes af styrelsen, att något skäl, hvarför numera särskildt hofrätts domar och utslag skulle tvefaldt utskrifvas samt svarande eller förklarande skulle hafva skyldighet att i hofrätt utlösa dom eller utslag, icke kunde med fog anföras. Nämnda föreskrifter innebure i de flesta fall en orättvisa mot svarande eller förklarande. Om den stämpel, hvarmed hofrättens dom och utslag belades, vore att anse såsom en rättegångsafgift, syntes det vara med rätt och billighet förenadt, att den part, som sökte rättens biträde, skulle i främsta rummet vara skyldig att erlägga hela denna afgift. Nu däremot vore förhållandet sådant, att kronan i främsta hand af svaranden eller förklaranden, hvilken icke sökt domstolens rättsbiträde, uttoge halfva rättegångsafgiften, utan afseende därå, att svaranden eller förklaranden ofta icke kunde utfå ersättning för stämpeln å hofrättens dom eller utslag. Då ändring i ofvannämnda, af många parter med fog öfverklagade förhållande vore af nöden, torde stadgandet därom, att i hofrätt dom skall tvefaldt utskrifvas, böra upphäfvas, eller, i fall sådant upphäfvande mot förmodan icke skulle anses lämpligt, sådan ändring vidtagas i förordningarna om expeditionslösen och om stämpelafgiften, att det åt svarande eller förklarande i hofrätt eller kammarrätten utskrifna domsexemplar blefve fritt från stämpelpapper, men att däremot det åt käranden eller sökanden i nämnda domstolar utskrifna doms- eller utslagsexemplar blefve belagdt med stämpel för såväl kärandens eller klagandens som svarandens eller förklarandens exemplar. Styrelsen hemställde fördenskull, att justitieombudsmannen måtte vidtaga åtgärder för åstadkommande af lagförändringar i det här ofvan angifna syftet.

Med anledning af hvad sålunda anförts gjorde justitieombudsmannen till 1892 års Riksdag framställning om antagande af följande förslag till

»Lag om upphäfvande af föreskrifter, att vissa domar eller utslag skola tvefaldt utskrifvas.

Med ändring af hvad 24 kapitlet 7 § rättegångsbalken samt brefvet till samtliga hof- och öfverrätter den 19 augusti 1761 innehålla därom, att vissa domar eller utslag skola tvefaldt till delomännen utskrifvas, förordnas härigenom, att något exemplar af sådana domar eller utslag ej vidare må utskrifvas till svarande eller förklarande utan af denne därom framställd begäran, dock äger Konungen att förordna, att i mål, där åklagare å tjänstens vägnar eller annan för kronans räkning är svarande eller förklarande, dom eller utslag fortfarande skall åt honom utskrifvas.»

I sin framställning lämnade justitieombudsmannen till en början följande redogörelse för åtskilliga lagstadganden:

Kungl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 föreskrefve i första stycket af 10 §, att kärande, klagande eller sökande i allmänhet vore skyldig att utlösa dom, utslag, resolution eller annan expedition, innefattande hufvudsakligt beslut, äfvensom protokoll i sak, där beslut ej skrifves med rubrik. Efter denna bestämmelse följde det andra stycket i 10 § så lydande: »Enahanda skyldighet åligger svarande eller förklarande beträffande beslut, hvilket enligt lag bör genom vederbörande myndighets försorg honom delgifvas, samt i hofrätt och hos kammarrätten i afseende på dom eller utslag, som jämlikt allmänna lagen och instruktionen den 14 november 1879 utgifves efter anslag.» — De i allmänna lagen förekommande bestämmelser, hvilka antyddes i nyss anförda stadganden, återfunnes i 24 kapitlet 5 och 6 §§ rättegångsbalken. Nämnda kapitels 5 § stadgade ursprungligen, att i alla rätter dom skulle offentligen afsägas. Efter det redan genom ett på framställning af Rikets ständer utfärdadt kungl. bref till samtliga hof- och öfverrätter den 19 augusti 1761 föreskrifvits, att i dessa rätter ej några domar uti tvistiga mål därefter skulle offentligen afsägas, utan ett enda expeditionssätt, nämligen det skriftliga, användas, fick nyssnämnda § genom kungl. förordningen den 18 april 1849 i hithörande delar följande lydelse: »I häradsrätt skall — — —. I rådstufvurätt böra parterna vid middagstimma dagen förut stämmas, genom anslag å rättens dörr, att dom å tid föresatt afhöra; dock må rådstufvurätt genast och utan anslag dom muntligen eller skriftligen kungöra, där saken af ringa värde är. *I hofrätt skall dom, efter anslag som sagdt är, till parterna utgifvas* — — —.» Uti denna bestämmelse hade genom kungl. förordningen den 30 oktober 1866 skett den ändring, att i rådstufvurätt skulle genast, efter det saken blifvit utförd eller in-

vändning till rättens pröfning öfverlämnad, antingen dom eller utslag afsägas, eller ock viss tid därför tillkännagifvas. Paragrafen 6 i 24 kapitlet rättegångsbalken vore af följande lydelse: »I de saker, som ej instämda, eller lagvadda äro, så ock då rättens slut fordras förut öfver någon partens invändning i rättegången, där afsäges ej rättens utslag offentligen, utan gifve domaren det ut *efter anslag*, om det ej muntligen kungjordt är.» — Efter dessa bestämmelser följde i 7 § af 24 kapitlet rättegångsbalken en föreskrift, som i hithörande delar vore så lydande: »Alla rättens domar eller utslag, som, efter kungörelse å rättens dörr, afsägas eller utgifvas, böra förut tvefaldt färdiga skrifvas utan fel, att delomännen må dem, med rättens underskrift och insegel, utan uppskof undfå, mot den lösen, som särskildt stadgadt är; — — —.» Här utsades sålunda uttryckligen, att vissa domar och utslag skulle *tvefaldt* åt parterna utskrifvas, och denna föreskrift inskärptes genom ofvannämnda kungl. bref af den 19 augusti 1761. På 24 kapitlet 7 § rättegångsbalken och nämnda bref grundade sig, såvidt hofrätts dom eller utslag rörde, omförmälda stadgande i andra stycket af 10 § i förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883. Detta stadgande saknade förebild i äldre författningar om expeditionslösen. Men att svarande i hofrätt emellertid icke tillförene undgått att verkligen utlösa sitt exemplar af hofrättens dom eller utslag, syntes bland annat af innehållet i de framställningar till Kungl. Maj:t, som Svea och Göta hofrätter hvar för sig gjorde af den orsak, att kungl. förordningen om expeditionslösen den 30 november 1855 väl föreskref, att kärande, sökande eller klagande skulle vara skyldig att mot lösen uttaga dom, utslag m. m., men icke omnämnde någon dylik skyldighet för svarande. Genom nådiga bref den 15 januari 1856 förklarade Kungl. Maj:t i anledning af dessa framställningar, att vid tillfällen, då, enligt 24 kapitlet 7 § rättegångsbalken samt kungl. brefvet den 19 augusti 1761, två exemplar af dom eller utslag skulle utskrifvas för att parterna mot lösen delgifvas, denna lösen, äfven beträffande svarande- eller förklarandeparts exemplar, borde beräknas och utgå till det belopp, som för dom eller utslag vore i expeditionstaxan bestämdt. — Hvad anginge kammarrättens domar och utslag funnes uti § 14 mom. 1 och § 1 mom. 8 i den af Kungl. Maj:t den 14 november 1879 för kammarrätten utfärdade instruktion föreskrifvet, när dessa skulle utfärdas efter anslag, i hvilket fall de alltså, enligt ofvan anförda bestämmelse i 1883 års förordning angående expeditionslösen, skulle af svarande eller förklarande lösas. Af kungl. brefvet till kammarrätten den 20 februari 1856 syntes att redan tillförene svarande eller förklarande enligt praxis i vissa fall skulle utlösa kammarrättens domar och utslag. Genom nyssnämnda bref förklarade Kungl. Maj:t, att

lösen jämväl för svarandens eller förklarandens exemplar därefter skulle utgå och beräknas till det belopp, som för utslag vore i expeditionstaxan bestämdt. — Den lösen, svarande eller förklarande, i likhet med motparten, hade att erlägga för ifrågavarande domar och utslag, utginge numera i form af stämpelafgift. Enligt gällande förordning angående denna afgift den 5 september 1890 skulle i hofrätt och kammarrätteu både dom och utslag med rubrik, som utgåfves till part, hvilken utan särskild begäran författningsenligt vore skyldig att lösa dessa expeditioner, beläggas med stämpel af tio kronor för första arket samt två kronor för hvart följande.

Till stöd för sin framställning anförde justitieombudsmannen härefter i hufvudsak följande.

Vid underdomstol och hos högsta domstolen vore svarande- eller förklarandeparten icke skyldig att utlösa dom eller utslag. Någon olägenhet däraf hade justitieombudsmannen veterligen icke försports. Den svarande eller förklarande, som önskade erhålla dessa myndigheters domar och utslag, ägde att därom framställa särskild begäran, och kungl. förordningen angående expeditionslösen innehölle i 16 § bestämmelser, på grund af hvilka sådan part syntes äga bekomma sitt exemplar af dom eller utslag samtidigt med kärande eller sökande. Den afgift, som härför erlades, utginge i vissa fall med lika belopp som för afskrifter, och afgiften blefve i följd häraf mindre än om svarande skolat efter samma grunder som kärande utlösa expeditionen. — Skyldigheten att lösa expedition torde egentligen hvila därpå, att den, som anlitat offentlig myndighet om någon åtgärd, borde i viss grad godtgöra däraf föranledda utgifter och besvär. Så vore dock icke förhållandet med svarande eller förklarande. De, som intoge en sådan partställning hos hofrätt eller kammarrätten, hade ej i målet påkallat någon åtgärd af nämnda myndighet och borde följaktligen ej drabbas af någon afgift. — Det vore möjligt, att nämnda stadganden om utskrift af dom eller utslag i två exemplar och om skyldighet för svarande eller förklarande att lösa det åt honom utfärdade exemplar hade sin grund däri, att det ansetts nödigt för sådan part att erhålla ett exemplar af domen eller utslaget. Om detta varit grunden för berörda stadganden, torde densamma väsentligen förlorat i betydelse, sedan det visat sig, att Sveriges advokatsamfund, hvilket bland sina ledamöter räknade många af landets dugligaste och mest betrodda advokater, funnit, att den obligatoriska utskriften till svarande eller förklarande ej längre vore behöflig. Denna meningsyttring af dem, som oupphörligt stode i beröring med både allmänheten och domstolarna, syntes justitieombudsmannen böra särskildt beaktas. — Talrika fall funnes, då svarande eller förklarande icke för någon sin rätts utfående eller bevakande hade behof af ifrågavarande ex-

peditioner, samt svarande eller förklarande antingen icke tillerkänts ersättning för lösen af dom eller utslag eller ock hade en fattig motpart, som icke kunde fullgöra den honom ålagda skyldighet att ersätta svaranden eller förklaranden. I dessa fall syntes justitieombudsmannen den särskilda skyldighet att lösa dom eller utslag, som ålåge svarande eller förklarande i hofrätt och i kammarrätten, innebära en obillighet. — Äfven om svarande eller förklarande för denna lösen tillerkänts och kunde af motparten utfå godtgörelse, vore de likväl ganska oförskyldt lätt utsatta för flerahanda obehag och andra utgifter, för hvilka de ej kunde utfå ersättning. När t. ex. en svarande vid underrätt friats från ett käromål och käranden i besvärsväg fullföljde talan hos hofrätt, torde sådant i de flesta fall icke blifva kunnigt för svaranden, därest icke besvären kommunicerades honom. Skedde icke så, inträffade det helt naturligt, att svaranden icke komme att hos hofrätten utlösa sitt exemplar af dess utslag. Lösen uttoges då hos honom genom exekutiv myndighet. För den exekutionskostnad, svaranden härför finge vidkännas, kunde han, ehuru han vunnit i målet och jämväl tillerkänts ersättning för utslagslösen, icke bereda sig godtgörelse af motparten. — Erfarenheten gåfve vid handen, att ganska många af hofrättens domar och utslag ej blefve af svarande eller förklarande lösta hos hofrätterna, utan måste lösen för dem utkräfvas på exekutiv väg. I dylika hänseenden komme nämnda domar och utslag dessa parter tillhanda först långt efter det tiden för öfverklagande af desamma lupit till ända, hvadan, äfven om dom eller utslag gått svarande eller förklarande emot, han icke hade tillfälle att däri söka ändring. — De ofvan anförda skälen torde ådagalägga, att hittills gällande bestämmelser därom, att vissa domar och utslag ovillkorligen skulle i två exemplar utskrifvas, samt att svarande eller förklarande vore skyldig att lösa det för honom utskrifna exemplar, ej längre borde bibehållas, utan att det i stället borde på sådan part bero, om han ville förskaffa sig något exemplar af domen eller utslaget. I ett särskildt fall syntes det dock vara nödvändigt, att två exemplar af dom eller utslag fortfarande utskrefves, nämligen när åklagare på grund af sin tjänst eller annan å det allmännas vägnar vore förklarande eller svarande. Denne kunde icke anses pliktig att hos hofrätten eller kammarrätten bekosta något ombud för att efterhöra målets utgång. Åt honom borde ett exemplar af domen eller utslaget utskrifvas och genast efter målets afgörande honom tillsändas. Föreskrift härom torde dock ej höra till allmänna lagen, utan i likhet med en del andra bestämmelser rörande expeditionen lämpligen hafva sin plats i förordningen angående expeditionslösen.

Med anledning af denna justitieombudsmannens framställning afgaf lagutskottet följande utlåtande:

»Det lärer icke kunna förnekas, att den skyldighet, som justitieombudsmannens förevarande framställning afser att få upphäfd, i de flesta fall måste för svarande- eller förklarandepart kännas såsom en tämligen både obillig och onödig börda, och, på sätt justitieombudsmannen jämväl anmärkt, torde samma skyldighet icke heller vara betingad af några i egentlig mening processuella hänsyn. Om sålunda utskottet i likhet med justitieombudsmannen anser, att ifrågavarande skyldighet bör och utan olägenhet äfven kan bortfalla, synes likväl förslaget i sin nuvarande form utskottet icke vara antagligt. Särskildt har utskottet funnit mindre lämpligt att, eburu t. ex. för en å tjänstens vägnar svarande åklagare enahanda behof att få kännedom om utgången af ett mål torde förefinnas, när målet afgjorts i högsta instans, som då hofrätt däri dömt, likväl meddela bestämmelser i fråga allenast om det senare fallet. Härjämte är det enligt utskottets uppfattning icke heller fullt lämpligt att i en förordning, som skall upphäfva ett stadgande af allmän lags natur, tillika meddela förklaring om ett förhållande, hvilket — såsom det nu ifrågavarande eller skyldigheten att tillhandahålla expeditioner i tjänstemål, där åklagare är svarandepart, eller annat mål, där ombud för kronan är svarande- eller förklarandepart — helt och hållet utgör föremål för administrativt förfogande. Vid nu anmärkta förhållanden och då i hvarje fall justitieombudsmannens framställning, därest densamma bifalles, nödvändiggör förändring i förordningen om expeditionslösen, om hvilken förändring Kungl. Maj:t ensam äger att föranstalta, samt framställningen jämväl i öfrigt torde tarfva jämkningar, har utskottet ansett densamma lämpligast böra föranleda en skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t och hemställer därför,

att Riksdagen, i anledning af justitieombudsmannens framställning, ville i skrifvelse hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till lag om upphäfvande af den för svarande- eller förklarandepart i hofrätt och kammarrätten stadgade skyldighet att lösa dom eller utslag.»

Hvad lagutskottet sålunda föreslagit blef af Riksdagen bifallet.

Samtliga hofrätterna och kammarrätten afgåfvo därefter på Eders Kungl. Maj:ts befallning underdåniga utlåtanden i anledning af Riksdagens berörda skrifvelse.

Svea hofrätt yttrade därvid:

Hofrätten hade icke något att erinra däremot, att den svarande eller

förklarande i hofrätt nu åliggande ovillkorliga skyldighet att lösa dom eller utslag upphörde. Lämpligast torde detta ske därigenom, att föreskriften i 24 kap. 7 § rättegångsbalken om utskrifning i två exemplar af hofrätts domar och utslag upphäfdes, samt att nådiga förordningen angående expeditionslösen underginge en motsvarande förändring i det syfte, att svarande eller förklarande komme att erhålla utskrift af dom eller utslag endast när han själf det begärde. Dock torde fortfarande såsom hittills utan särskild begäran exemplar af dom eller utslag böra utskrifvas åt kronan, ämbets- eller tjänsteman i allt hvad till ämbetet eller tjänsten hörde eller i mål, som rörde ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten, samt häktad person i mål angående brott, för hvilket han hölles häktad, äfven då någon af dessa vore svarande eller förklarande. — Därest sådan lagförändring blefve genomförd, torde, enligt hvad hofrätten förnummit, olika meningar uppstå, huruvida förordningen den 20 december 1851 angående ersättning för doms- eller utslagslösen till part, som i hofrätten uteblifvit eller icke varit hörd, vidare ägde tillämplighet, enär denna förordning möjligen kunde anses hvila på den förutsättning, att svarande- eller förklarandepart vore skyldig att lösa hofrättens dom eller utslag. Hofrätten hemställde därför, huruvida icke för att förebygga olika lagtillämpning afskaffandet af nämnda skyldighet borde åtföljas af den förändring i 1851 års förordning, att hofrätten förklarades kunna i det i förordningen förutsatta fall, där det funnes skäligt, tillägga klagandens vederpart ersättning för hvad han visade sig hafva utgifvit för lösen af ett exemplar af hofrättens dom eller utslag.

Ett mindretal af Svea hofrätts medlemmar förklarade sig emellertid anse, att stadgandet i 24 kap. 7 § rättegångsbalken, enligt hvilket hofrätts domar och utslag skola före utgifvandet tvefaldt färdiga skrifvas, ingalunda saknade processuell betydelse; och hemställde dessa medlemmar, att det väckta förslaget om upphäfvande af ifrågavarande stadgande icke måtte bifallas.

Göta hofrätt anförde i sitt ofvanberörda underdåniga utlåtande följande:

»Hofrätten finner den bestämmelse i 24 kap. 7 § rättegångsbalken, enligt hvilken hofrätts domar och utslag skola tvefaldt utgifvas, ingalunda, på sätt Riksdagen antagit, vara onödig och sakna processuell betydelse. Det ligger nämligen i sakens natur, att, då hofrätts domar och utslag icke afkunnas utan utgifvas, de skola utgifvas till bägge parterna och icke allenast till den ene. I de flesta mål är också svarande- eller förklarande-

part i behof af särskildt exemplar af hofrätts dom eller utslag för att därå erhålla verkställighet, understundom äfven för talans fullföljande hos Eders Kungl. Maj:t; och det är för honom en icke ringa fördel, att detta exemplar finnes färdigt, redan då domen eller utslaget utgifves till vederparten. Hofrätten finner därför så mycket mindre skäl att tillstyrka någon ändring af berörda stadgande, som den i Riksdagens skrifvelse anmärkta obilligheten däraf, att svaranden eller förklaranden, som icke föranledt målets dragande under hofrätts pröfning, belastas med kostnaden för stämpel till domen eller utslaget, kan aflägsnas därigenom att hans exemplar befrias från stämpel; och då det icke är emot processuella rättsgrundsatser och billighet stridande, att den part, som till högre instans fullföljer sin talan, får vidkännas en rättegångsafgift, hvilken lämpligen torde kunna sättas högre än nuvarande stämpeln å hofrätts domar och utslag, kan statskassan hållas skadeslös genom förhöjning af stämpeln å kärandens eller klagandens exemplar. — Hofrätten finner sig alltså böra i underdånighet hemställa, att den remitterade skrifvelsen icke må föranleda annan Eders Kungl. Maj:ts åtgärd, än *att* andra stycket af 10 § i kungl. förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 förklaras icke vara gällande i fråga om beslut, dom eller utslag, som meddelas af hofrätt; *att* i 15 § af samma förordning bland expeditioner, som skola utan lösen åt vederbörande utfärdas, upptagas hofrätts dom eller utslag, som utgifvas till kärandes, klagandes eller sökandes motpart i hofrätten; *att* 3 § i kungl. förordningen angående stämpelafgiften den 5 september 1890 ändras på sådant sätt, att stämpel för *'utslag med rubrik'*, 4 afd., lämpligen förhöjes; *samt att* i 7 § af samma förordning upptages bland dem, som äro från stämpel befriade: kärandes, klagandes eller sökandes motpart i hofrätt för dom eller utslag, som jämlikt allmänna lagen utgifves efter anslag.»

Hofrättens öfver Skåne och Blekinge ofvanberörda underdåniga utlåtande var af följande lydelse:

Det i 24 kap. 7 § rättegångsbalken förekommande stadgande, att alla hofrätts domar och utslag böra före utgifvandet tvefaldt färdiga skrifvas utan fel, att delomännen må dem med rättens underskrift och insegel utan uppskof undfå, syntes hofrätten vara grundadt, så att säga i sakens natur, eftersom det väl finge antagas ej mindre att det tillhörde god rättegångsordning, att såväl den ene som den andre parten vore satt i tillfälle att utan särskild begäran få del af rättens dom eller utslag i den sak, som parten rörde, än äfven att parter, vare sig de vore kärande eller klagande, svarande eller förklarande, i allmänhet hade intresse af

sakens utgång och följaktligen önskade att om denna få kännedom, hvilket, då rättegången i detta afseende hos hofrätt vore skriftlig, ej kunde ske annorledes än genom utskrifvande af dom och utslag. — För vidtagande af förändring i det hittills lagstadgade förfarandet syntes hofrätten alltså mycket viktiga skäl böra anföras; och tilläte sig hofrätten att undersöka, huruvida sådana kunde anses vara framställda i de föreliggande förslagen. — Styrelsen för Sveriges advokatsamfund hade yttrat den mening, hvari justitieombudsmannen instämt, att något skäl numera ej förefunnes, att hofrätts domar och utslag skola utskrifvas åt svarande eller förklarande mot lösen, enär det vore med rätt och billighet förenadt, att den part, som sökt rättens biträde, skulle i främsta rummet vara skyldig att erlägga hela lösen, betraktad såsom en rättegångsafgift, hvilken mening justitieombudsmannen uttryckte så, att då svarande eller förklarande icke påkallat någon åtgärd af hofrätten, hans partställning ej heller vore sådan, att han borde drabbas af någon afgift. Det förefölle dock hofrätten som om saken icke blefve rätteligen och uttömmande bedömd endast från nu anförda synpunkt. För ett sådant bedömande torde erfordras, att man därjämte fäste afseende vid, af hvilken part lagskipningens bistånd redan vid underrätt påkallats och hvilken utgång saken i hofrätten fått. — Hofrätten förutsatte till en början det fall, att svaranden eller förklaranden vid underrätten mot sin vederpart anställt och vunnit en laga skäl saknande talan, men att denna talan i hofrätt helt och hållet ogillats. Månne i detta fall det kunde med fog sägas, att någon obillighet vederfores svaranden eller förklaranden därigenom, att han finge lösa dom eller utslag? Hofrätten kunde icke föreställa sig sådant, särskildt med hänsikt därtill, att vederparten, som icke haft den ringaste skuld däri att rättegången anlagts och som för sin rätts bevarande haft af nöden att draga saken under hofrätts pröfning, för sina kostnader däråt i hofrätten icke tillerkändes någon godtgörelse. — Ett annat fall gåfves, då saken varit så mörk och tvifvelaktig, att man ej kunde säga, det rättegångens förande å någondera sidan varit oskäligt. Om man vid betraktande af det förra fallet varit frestad att anse det vara billigt, om kärande eller klagande bereddes godtgörelse för ohemult tillskyndade kostnader, så torde i det senare fallet, oafsedt om underrättens utslag ändrades eller icke, det vara svårt att inse, hvarföre det vore mera obilligt för den ene än för den andre parten att nödgas lösa dom eller utslag, hvadan det också torde vara riktigt att, då processen vore skriftlig, i detta senare fall dom eller utslag utskrefves äfven åt svarande och förklarande. — Slutligen hade man att taga hänsyn till det fall, som väl ock varit i de gjorda framställningarna hufvudsakligen åsyftadt, att saken,

hvarom rättegången fördes, vore fullkomligt klar och att hofrätt icke gjorde ändring i underrättens utslag. Men den obillighet, som syntes vederfaras svarande och förklarande i slikt fall genom tvånget att lösa dom och utslag i hofrätt, torde vara mera skenbar än verklig, ty det vore väl en städse iakttagen praxis, att en svarande eller förklarande i sådana mål tillerkändes ersättning af vederparten för lösen af dom och utslag och därjämte, i fall han vore tillstädeskommen eller hörd, godtgörelse äfven för annan kostnad. Däremot hade invändts, att denna rätt till ersättning vore illusorisk, i händelse vederparten vore fattig. Men det antal fall, då svarande eller förklarande ej kunnat för motpartens fattigdoms skull utfå godtgörelse åtminstone för lösen, torde vara jämförelsevis försvinnande litet, i sammanhang hvarmed det låge nära att erinra därom, att en eller annan förlust af sådan ersättning väl finge antagas äga mycket ringa betydelse i jämförelse med hvad för så godt som hvar och en samhällsmedlem eljest ginge förloradt till följd af gäldenärers bristande vederhäftighet. — Vidare hade såsom skäl till den ifrågasatta förändringen anförts, att det desto mindre kunde anses vara nödigt för svarande eller förklarande att erhålla ett exemplar af hofrätts dom och utslag, som advokatsamfundet funnit, att sådana utskrifter icke vore behöfliga. Emellertid torde det vara uppenbart och sådant hade ej heller blifvit uttryckligen bestridt, att behöfligheten af dom eller utslag förefunnes, då svarande och förklarande fått sig någon rätt tillagd, den han icke utan företeende af expedition kunde exekutivt utbekomma, och i öfrigt torde det väl oftast vara af något intresse för part, äfven om han vunnit och ej hade af nöden att draga saken under högre rätts pröfning, att i sitt förvar äga hofrätts dom och utslag, hvilket till och med kunde medföra stor fördel, om saken gällt äganderätt, nyttjande- eller servitutsrätt eller annan rätt rörande fast egendom. — För förändringen hade ytterligare andragits, att om en klagandes besvär ej kommunicerades motparten, det kunde inträffa, att lösen för dennes exemplar af utslaget hos honom exekutivt uttoges i förening med betalning af de med denna åtgärd förbundna kostnader, för hvilken betalning han ej kunde få ersättning. Af alla de anförda skälen torde detta vara det svagaste, ty det finge väl i allmänhet förutsättas så mycket intresse hos en part, att han förskaffade sig kännedom om utgången af sin process, då han ju på samma gång hade tillfälle att ombestyra, det utslaget tillsändes honom. De exekutiva kostnaderna förefölle därför, där de uppkomme, vara ganska mycket självförvållade. I anledning af en af justitieombudsmannen i detta sammanhang gjord anmärkning ville hofrätten påpeka, hurusom en svarande, åt hvilken efter förändringens vidtagande exemplar af utslag ej komme att utskrifvas och som ej heller

aktade nödigt att efterhöra målets utgång, antagligen minst lika litet komme i tillfälle att i rätt tid öfverklaga utslaget som den, hos hvilken lösen under nuvarande förhållanden exekutivt uttoges. — Såsom något för den ifrågasatta förändringen talande hade ändtligen erinrats därom, att dylik redan ägt rum vid underrätt och hos Kungl. Maj:t, men detta skäl torde ej hafva någon vidare betydelse, om man besinnade, att dom och utslag vid underrätt afsades för parterna, som därigenom finge kunskap om dess innehåll, samt att, då det slutliga afgörandet ägde rum hos Kungl. Maj:t, frågan om doms och utslags lösande hos Kungl. Maj:t hade en helt annan betydelse än nu omhandlade. — Då de skäl, hvilka nu varit föremål för undersökning, endels befunnits bevisa för mycket, i det att de konsekvent också ledde till kärandes eller klagandes befrielse från skyldighet att lösa dom och utslag, samt i öfrigt, enligt hofrättens mening, saknade den bevisningskraft, som oundgängligen erfordrades, när fråga vore om en, låt vara till det yttre ringa, men i själfva verket ganska viktig förändring af allmänna lagen, ansåge sig hofrätten, äfven om en genomgående omarbetning och förändring af rättegångsordningen i sin helhet icke vore påtänkt, icke kunna tillstyrka bifall till den föreslagna lagförändringen.

Kammarrätten anförde i sitt ofvanberörda underdåniga utlåtande, att kammarrätten icke hade något att erinra däremot, att den svarande eller förklarande i kammarrätten enligt nu gällande bestämmelser åliggande skyldighet att lösa dom eller utslag, hvilken skyldighet ägde rum endast i några af de i kammarrätten ytterst sällan förekommande mål, däri dom eller utslag utfärdades efter anslag, blefve borttagen. Lämpligast torde detta ske därigenom, att föreskriften i 24 kap. 7 § rättegångsbalken om utskrifning i två exemplar af hofrätts dom eller utslag, hvilken föreskrift, enligt 14 och 16 §§ i nådiga instruktionen för kammarrätten, ägde tillämpning jämväl hos kammarrätten, blefve upphäfd, samt att förordningen om expeditionslösen underginge förändring i det syfte, att svarande eller förklarande blefve skyldig utlösa hofrätts eller kammarrätts dom eller utslag, som utgåfves efter anslag, endast när han själf begärt expedition.

Ärendet föredrogs inför Konungen i statsrådet den 15 december 1893, därvid chefen för justitiedepartementet anförde: Stadgandet i 24 kapitlet 7 § rättegångsbalken, enligt hvilket hofrätts domar och utslag skola före

utgifvandet tvefaldt färdiga skrifvas, saknade, såsom ock af Göta hofrätt, hofrätten öfver Skåne och Blekinge samt ett mindretal af Svea hofrätts medlemmar framhållits, ingalunda processuell betydelse. Då hofrätts domar och utslag icke afkunnades, utan utgåfves, torde det nämligen ligga i sakens natur, att de borde utgifvas till båda parterna och icke allenast till den ene. Härförutom vore äfven att märka den särskilda grund för stadgandet, som funnes i själfva lagtexten uttryckt, den nämligen att parterna må expeditionerna utan uppskof undfå, och då behofvet af skyndsam tillgång till hofrätts expedition i allmänhet vore lika stor för svarande och förklarande som för kärande och klagande, torde den fördel, som skulle beredas de förre genom en föreskrift, att dom och utslag ej skulle för deras räkning på förhand utskrifvas, vara minst sagdt tvifvelaktig. Något förslag till ändring i 24 kapitlet 7 § rättegångsbalken syntes chefen för justitiedepartementet Riksdagens skrifvelse därför icke böra föranleda. — Det syfte, som låge till grund för Riksdagens framställning, torde däremot, såsom inom hofrätterna påpekats, kunna vinnas på annat sätt än genom ändring i förenämnda lagrum. Den lösen, svarande eller förklarande, i likhet med motparten, hade att erlägga för ifrågavarande domar och utslag, utginge nämligen numera i form af stämpelafgift; och vid sådant förhållande kunde den obillighet, som Riksdagen ansett vara förbunden med svarandes och förklarandes skyldighet att lösa dom eller utslag, undanrödjas därigenom, att hans exemplar befriades från stämpel. För handläggning af frågan, om och under hvilka villkor en sådan anordning kunde göras, hemställde chefen för justitiedepartementet, att handlingarna i ärendet måtte få öfverlämnas till finansdepartementet.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Konungen i nåder lämna bifall.

Öfver den sålunda ifrågasatta ändringen i förordningen angående stämpelafgiften afgåfvo på nådig befallning statskontoret och kammarrätten gemensamt underdånigt utlåtande, hvari yttrades: Det syntes ämbetsverken uppenbart, att den svarande eller förklarande i hofrätt och hos kammarrätten nu åliggande skyldighet att lösa dom eller utslag, visserligen ej i alla, men i många fall innebure en obillighet; och enär lagbestämmelser, hvarigenom skyldighet att lösa dylika expeditioner stadgades blott för vissa angifna fall, då sådant ansåges kunna billigtvis åläggas svarande och förklarande, skulle möta svårigheter vid tillämpningen, tillstyrkte ämbetsverken, att samtidigt med utgifvandet af dom eller utslag i hofrätt

och hos kammarrätten ett exemplar däraf skulle tillhandahållas svarande eller förklarande utan afgift. — Till 7 § i förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894 syntes följaktligen böra göras ett tillägg i syfte att hofrätts och kammarrättens domar och utslag, hvilka utan särskild begäran utfärdas till svarande och förklarande, blefve befriade från stämpelafgift; och som hofrätts domar och utslag alltid utfärdades efter anslag, samt de kammarrättens i andra stycket af 10 § i förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 afsedda utslag, hvilka ej utfärdades efter anslag, redan på grund af nu befintliga stadganden vore befriade från stämpelafgift, torde ofvannämnda § i förordningen angående stämpelafgiften kunna gifvas följande ändrade lydelse: »Från stämpelafgift enligt denna art. är kronan befriad. Dessutom äro från — — — sjukvårdsinrättningar, allmänna; stiftelser, fromma; samt svarande och förklarande beträffande dom eller utslag i hofrätt äfvensom hos kammarrätten i de fall, då expeditionen utgifves efter anslag. Frihet från stämpel — — — Riksdagens justitieombudsman.» — Den sålunda föreslagna ändrade lydelsen af stämpelpappersförordningen torde enligt ämbetsverkens åsikt icke böra föranleda någon ändring i 10 § i förordningen angående expeditionslösen. Stadgandena i sistnämnda författnings 16 §, sådan densamma lyder enligt nådiga kungörelsen den 30 december 1893, förutsatte bestämmelser därom, när expedition skulle mot eller utan afgift till part utfärdas, och det syntes uppenbart, att 10 § vore afsedd att innehålla fullständiga bestämmelser i nämnda hänseende. 10 § måste följaktligen, oaktadt dess ordalydelse, åsyfta icke blott expeditioner, för hvilka afgift erlades, utan äfven sådana, hvilka utan afgift skulle till part utlämnas. Att denna uppfattning vore riktig, bestyrktes vidare däraf, att i 16 § vore såsom motsats till »expedition, som utan särskild begäran bör utfärdas», angifven »expedition, som utfärdas till part, hvilken endast på grund af egen begäran är skyldig lösa densamma», hvilket sistnämnda slag af expeditioner uppenbarligen vore afsedt att omfatta jämväl sådana, som vore afgiftsfria. Ett ytterligare stöd för bibehållande af 10 § i oförändradt skick hämtade ämbetsverken af den omständighet, att i sådant fall det ej vore behöfligt att i författningen införa något särskildt stadgande om frihet från lösen för nu ifrågavarande domar och utslag. Det i författningens 3 § förekommande stadgande om part, som utan särskild begäran är »enligt denna förordning» skyldig att lösa dom eller utslag, hänförde sig till 10 §:s bestämmelser i detta hänseende. Om 10 § bibehölles oförändrad, vore svarande och förklarande fortfarande såsom hittills på grund af stadgandena i 3 § befriade från utgifvande af lösen för ifrågavarande expeditioner. Förändrades däremot 10 § sålunda, att densamma ej hade tillämplighet

å berörda expeditioner, kunde dessa ej längre hänföras till sådana i 3 § omförmälda expeditioner, som utan särskild begäran skulle lösas; och då desamma ej heller vore hänförliga till sådana, som utgåfves »på begäran», skulle stadgandena i 3 § om dom eller utslag, »som eljest utgifvas», blifva å ifrågavarande expedition tillämpliga, hvaraf åter skulle blifva följden, att särskildt stadgande om frihet från lösen för nämnda expeditioner blefve af nöden. — Hvad slutligen anginge frågan om beredande af vederlag åt statsverket för den minskning i inkomst, hvilken skulle blifva en följd af den föreslagna friheten från stämpelafgift för vissa expeditioner, kunde ämbetsverken ej biträda det under ärendets tidigare behandling framställda förslaget om beredande af sådant vederlag genom förhöjning af stämpeln å kärandes och klagandes i hofrätt exemplar af domar och utslag; och åberopade ämbetsverken till stöd för sin åsikt den omständighet, att, enligt hvad rättsstatistiken gåfve vid handen, underrätternas utslag ändrades i nära två femtedelar af till hofrätterna fullföljda mål, som icke vore deserta, samt kärande eller klagande, hvilken sålunda helt eller delvis vunne sin talan, enligt den praxis, som följdes vid tillämpningen af 21 kap. 4 § rättegångsbalken, blott i mycket sällsynta undantagsfall finge sig tillerkänd ersättning för kostnaderna i hofrätten, däribland stämpelafgift för dom eller utslag. Däremot torde vederlag, om sådant ansåges erforderligt, kunna beredas statsverket genom ökad stämpelafgift för andra expeditioner särskildt sökandes och klagandes exemplar af domar och utslag i högsta instans.

Vid ärendets förnyade föredragning inför Konungen i statsrådet den 25 januari 1895 förklarade Kungl. Maj:t, att Riksdagens ifrågavarande framställning icke föranledde någon vidare åtgärd.

Då jag nu tillåter mig att ånyo upptaga förevarande fråga, ehuru i modifierad form, har detta sin grund däri, att jag till fullo uppskattar de skäl, som föranledt Sveriges advokatsamfund att göra ifrågavarande framställning, under det jag å andra sidan ej kan tillmäta afsevärd betydelse åt de invändningar, som mot densamma gjorts.

Såsom af den föregående redogörelsen framgår, hafva Göta hofrätt samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge anmärkt, att stadgandet i 24 kap. 7 § rättegångsbalken, enligt hvilket hofrätts domar och utslag skola före utgifvandet färdiga skrifvas, ingalunda saknade processuell betydelse.

I sådant afseende har anförts, hurusom det låge i sakens natur, att, då hofrätts domar och utslag icke afkunnas utan utgifvas, de skola ut-

gifvas till bägge parterna och icke allenast till den ene. Till gendrifvande af denna anmärkning torde det emellertid vara tillfyllest att erinra därom, att dom och utslag ju ej heller hos Kungl. Maj:t afsägas för parterna, men att detta oaktadt svarande och förklarande därstädes befriats från skyldighet att lösa expedition.

Vidare har uti nyssnämnda afseende åberopats den särskilda grund för stadgandet, som funnes i själfva lagtexten uttryckt, eller att parterna må expeditionerna »utan uppskof undfå»; och har i detta sammanhang yttrats, dels att det i allmänhet äfven för svarande eller förklarande vore af intresse att få kännedom om sakens utgång, hvilket, då rättegången i hofrätt är skriftlig, »ej kan ske annorledes än genom utskrifvande af dom och utslag», dels ock att, frånsedt det fall att ändring skulle sökas, verkligt behof af dom eller utslag ofta förefunnes, särskildt då svarande eller förklarande fått sig någon rätt tillagd.

Häremot vill jag erinra, att vederbörande parts behof att utan uppskof undfå expedition uppenbarligen måste anses behörigen tillgodosedt, om hans egen önskan härutinnan får utgöra rättesnöret, och i sakens natur torde ligga, att advokatsamfundet bättre än någon annan känner den rättssökande allmänhetens önskningar uti ifrågavarande hänseende. Tydligt är vidare, att då af hofrätt meddelade domar och utslag äro offentliga handlingar, enhvar och således äfven svarande eller förklarande, om ock ej särskild expedition åt honom utskrifves, är i tillfälle att omedelbart efter det dom eller utslag meddelats erhålla kännedom om dess innehåll. Att svarande eller förklarande i hofrätt ofta är i verkligt behof af dom eller utslag låter sig naturligtvis icke förneka, men meningen har ju aldrig varit att beröfva dem rätt till expedition, utan allenast att låta dem själfva afgöra, om och när behofvet är för handen.

Såväl Svea och Göta hofrätt som kammarrätten och statskontoret hafva förklarat sig dela advokatsamfundets, af justitieombudsmannen och Riksdagen omfattade mening, att den svarande och förklarande i hofrätt och hos kammarrätten nu åliggande skyldighet att lösa dom eller utslag, åtminstone i många fall, innefattar en obillighet.

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge har däremot uttalat en annan uppfattning och förmält sig anse, att de skäl, som åberopats till stöd för advokatsamfundets ifrågavarande framställning, konsekvent också ledde till kärandes och klagandes befrielse från skyldighet att lösa dom eller utslag.

Till en början har hofrätten härvid fäst sig vid det fall, att svaranden eller förklaranden vid underrätten mot sin vederpart anställt och vunnit en talan, som alldeles saknade fog, men att denna talan af hof-

rätt ogillas. I detta fall kunde det enligt hofrättens öfver Skåne och Blekinge mening desto mindre vara tal om, att någon obillighet vederfores svaranden eller förklaranden därigenom att han finge lösa dom eller utslag, som vederparten, hvilken för sin rätts bevarande haft af nöden att draga saken under hofrätts pröfning, för sina kostnader däråt i hofrätten icke tillerkännes någon ersättning.

Hvad sålunda anförts synes mig delvis bero på missuppfattning af stadgandet i 21 kapitlet 4 § rättegångsbalken, hvilket, rätt tolkadt, lärer uti ifrågavarande fall tillerkänna kärande eller klagande i hofrätt ersättning för kostnaderna därstädes. De fall, som af hofrätten öfver Skåne och Blekinge åsyftats, utgöra för öfrigt ett obetydligt mindretal i förhållande till alla de mål, som dragas under hofrätternas pröfning.

Härefter har hofrätten öfver Skåne och Blekinge till stöd för sin uttalade åsikt åberopat det fall, då saken varit så mörk och tvifvelaktig, att man ej kan säga, det rättegångens förande å någondera sidan varit oskäligt, i afseende å hvilket fall det enligt hofrättens mening, vare sig underrättens utslag ändrades eller icke, vore svårt att inse, hvarföre det vore mera obilligt för den ene än för den andre parten att nödgas lösa dom eller utslag.

Ej heller denna invändning finner jag äga beviskraft. I öfverensstämmelse med hvad Göta hofrätt anmärkt kan det nämligen icke anses vara stridande emot processuella rättsgrundsatser och billighet, att den part, som till högre instans fullföljer sin talan, får vidkännas en rättegångsafgift.

Uti nu förevarande fall — likasom i det af hofrätten öfver Skåne och Blekinge först anmärkta — finner jag visserligen det ej heller kunna anses såsom någon obillighet mot svarande eller förklarande, som tappar i hofrätt, att vara skyldig lösa dom eller utslag. Men annorlunda är enligt min mening förhållandet, om uti förevarande fall rättegången i hofrätt vinnes af svaranden eller förklaranden.

Än mera framträder ifrågavarande obillighet då saken, hvarom rättegången föres, är fullkomligt klar och hofrätt icke gör ändring i underrättens utslag. Dessa fall äro äfven de oftast förekommande; och i enlighet med hvad kammarrätten och statskontoret anmärkt, lärer det icke böra ifrågakomma att meddela lagbestämmelse, hvarigenom skyldighet att lösa expedition stadgas blott för vissa fall, när sådant ansåges kunna billigtvis åläggas svarande och förklarande.

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge har emellertid förklarat sig anse, att det ej ens i nyssnämnda, klara fall vore i verklig mening obilligt, att svarande och förklarande hade skyldighet att lösa expedition. Svaranden

och förklaranden tilldömdes nämligen regelmässigt ersättning af motparten för expeditionslösen, och, äfven om på grund af motpartens fattigdom sådan ersättning någon gång icke kunde utfås, finge detta antagas äga mycket ringa betydelse i jämförelse med hvad för så godt som hvar och en samhällsmedlem eljest ginge förloradt till följd af gäldenärers bristande vederhäftighet.

Detta resonnemang kan jag för min del icke gilla. Att svaranden eller förklaranden måste förskottera det belopp, som åtgår till lösen för expeditionen, innebär i och för sig en olägenhet, som uppenbarligen ökas, därest, såsom ofta sker, han måste vidtaga särskilda åtgärder för ersättningens utbekommande. Och den omständigheten, att i dagliga lifvet allt emellanåt inträffar och måste inträffa, att borgenärer göra förluster på grund af gäldenärers iråkade insolvens, kan näppeligen anses som ett fullgodt skäl för afstyrkande af en framställning, hvilken afser att på ett visst — låt vara mindre — område förekomma oförskyllad förlust.

I enlighet med hvad jag nu anfört finner jag visserligen i likhet med Svea hofrätt, att hinder icke bort möta för att, med den af samma hofrätt angifna begränsning, godkänna advokatsamfundets framställning i den form, advokatsamfundet gifvit densamma.

Då emellertid denna framställnings syfte vinnes jämväl på det af Göta hofrätt föreslagna, sedermera äfven af kammarrätten och statskontoret förordade sätt, eller därigenom att samtidigt med utgifvandet af dom eller utslag i hofrätt eller hos kammarrätten ett exemplar däraf tillhandahålles svarande eller förklarande *utan afgift*, anser jag mig desto hellre böra tillstyrka denna lösning af frågan, som svarande och förklarande tydligen i allmänhet skulle hafva större fördel af en dylik anordning än den utaf advokatsamfundet ifrågasatta. Jag förbiser dock icke, att den förra säkerligen komme att mången gång utan gagn förorsaka vederbörande expeditionshafvande kostnader och besvär.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att ifrågavarande reform skulle, vare sig den genomfördes i den ena eller andra af nu angifna riktningar, komma att i form af sparad arbetstid för myndigheterna medföra en ganska beaktansvärd förmån, som hittills icke blifvit tillräckligt uppmärksammad. Jag syftar härvid på det kända förhållande, att ett högst afsevärdt antal af de expeditioner, som i hofrätterna utskrifvas åt svarande och förklarande, icke af dem själfmant utlösas. Och när så inträffar, öfversändas expeditionerna för stämpelafgiftens uttagande till Konungens befallningshafvande, som i sin ordning remitterar dem till vederbörande kronofogde eller magistrat, hvarefter de af dessa myndigheter vanligen öfverlämnas till vederbörande länsman eller stadsfogde. Det indrifna be-

loppet eller bevis att hinder mött för dess uttagande går därefter samma väg tillbaka till hofrätten. Allt härmed förenadt tidsödande arbete och besvär skulle ju genom reformen försvinna.

Med afseende å sättet för reformens genomförande ansluter jag mig till kammarrätten och statskontoret därutinnan, att jag anser en ändring i förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 icke vara nödvändig, utan torde det vara tillfyllest att göra ett tillägg till 7 § i förordningen angående stämpelafgiften den 2 juni 1899 af innehåll, att från stämpelafgift enligt ifrågavarande art. skola vara befriade jämväl svarande och förklarande beträffande dom eller utslag i hofrätt äfvensom hos kammarrätten i de fall, då expeditionen utgifves efter anslag.

Beträffande härefter frågan om beredande af vederlag åt statsverket för den minskning i inkomst, hvilken skulle blifva en följd af den föreslagna friheten från stämpelafgiften för ifrågavarande expeditioner, kan jag icke biträda det framställda förslaget om beredande af sådant vederlag genom motsvarande förhöjning af stämpeln å kärandes och klagandes i hofrätt exemplar af dom och utslag. Genom en dylik anordning skulle nämligen kärande och klagande i hofrätt i fråga om stämpelafgiftens storlek blifva ungefär likställda med sökande och klagande i sista instans, hvilket enligt min mening komme att innebära en stor oegentlighet.

Jag har därför tänkt mig en annan utväg, som äfven i och för sig skulle enligt min uppfattning vara af beskaffenhet att medföra afsevärd fördel.

Enligt förordningen om stämpelafgiften skall hofrätts dom eller utslag, som utgifves till part, hvilken, utan särskild begäran, författningsenligt är skyldig att lösa expedition, beläggas med stämpel till belopp af tio kronor för första arket, två kronor för andra arket och två kronor för hvarje af de öfriga. Motsvarande stämpelafgift för Kungl. Maj:ts dom eller utslag är enligt samma förordning respektive 20, 5 och 5 kronor.

Då statens kostnader för rättsskipningen vid de högre instanserna under den närmaste tiden komma att uti ej oväsentlig mån ökas genom nya löneregleringar, synes det mig ej kunna anses obilligt att staten i form af något förhöjda rättegångsafgifter åtminstone delvis bereder sig ersättning härför af de parter, som till högre instans fullfölja sin talan.

Häremot torde befogad invändning desto mindre kunna göras, som den nuvarande stämpelafgiften måste anses såsom varande i och för sig särdeles låg.

En dylik förhöjning i stämpelafgiften ej mindre för kärande och klagande hos hofrätt än äfven för sökande och klagande hos Kungl. Maj:t — exempelvis till respektive 25, 5 och 5 kronor samt 50, 10 och 10

kronor — skulle väl också åtminstone i någon mån bidraga till en begränsning af antalet utan fog fullföljda mål. Och att på ett eller annat sätt, dock utan oskäligt fördyrande af rättsförfarandet, söka åstadkomma dylik begränsning synes mig vara synnerligen önskvärd, ej mindre hvad angår sista instanserna än äfven i fråga om hofrätterna.

Ifrågavarande förhållanden har jag med stöd af 19 § i den för justitieombudsmannen gällande instruktion trott mig böra för Eders Kungl. Maj:t framlägga till den uppmärksamhet, Eders Kungl. Maj:t må finna saken förtjäna.»

Framställning till Kungl. Maj:t angående lösen för äganderättsbevis.

Härom har jag den 27 maj 1907 till Kungl. Maj:t aflåtit en ämbetsskrifvelse af följande lydelse:

»Uti en den 21 april 1906 till justitieombudsmansexpeditionen ingifven skrift förmälde Smålands med flere provinsers hypoteksförening, att en t. f. domhafvande vid utfärdande af så kallade äganderättsbevis förfarit oriktigt, i det han, då sådant bevis begärts angående en egendom, bestående af flere hemman och hemmansdelar, å hvilka samma dag under samma paragraf i protokollet för samme ägare lagfart meddelats, för samme sökande utfärdat ett bevis för hvarje hemman och hemmansdel.

Af skriften bifogade handlingar framgick, att Norra Möre häradsrätt den 10 april 1905 meddelat lagfart för Henrik af Klinteberg och hans hustru å $^1/_2$ mantal n:r 1 Kylinge, 1 mantal n:r 1 Kylinge och $^1/_4$ mantal n:r 5 Kylinge samt $^1/_2$ mantal n:r 1 Kärrstorp och 1 mantal n:r 2 Kärrstorp jämte $^1/_8$ mantal Måsebo; att ändring i äganderätten till dessa fastigheter sedermera icke timat; och att, sedan vice häradshöfdingen J. E. Lagström begärt äganderättsbevis angående den egendom, hvarå Henrik af Klinteberg och hans hustru förenämnda dag erhållit lagfart, ifrågavarande t. f. domhafvande den 18 januari 1906 utfärdat sex särskilda bevis, eller ett för hvarje hemman eller hemmansdel samt därvid för hvarje bevis påfört Lagström dels 75 öre i lösen dels 50 öre i stämpel.

I afgifven infordrad förklaring anförde t. f. domhafvanden:

I brist på lagbestämmelser rörande förfarandet vid utfärdandet af sådana äganderättsbevis som de ifrågavarande hade t. f. domhafvanden ansett sig böra analogivis tillämpa samma principer, som vore i lag fastslagna rörande beräknandet af lösen för gravationsbevis å egendomar, be-

stående af flere hemman eller hemmansdelar. Det syntes t. f. domhafvanden äfven naturligast, att när, såsom i förevarande fall vore händelsen, bevisen utfärdats med ledning af lagfartsboken, särskildt bevis utskrefves för hvarje å särskildt upplägg i boken upptagen fastighet. Och t. f. domhafvanden hade ansett sig så mycket mindre böra i sin egenskap af tidvis fungerande t. f. domhafvande tillämpa annat expeditionssätt uti ifrågavarande hänseende än det af honom använda som ordinarie domhafvanden meddelat, att han under sin mångåriga domareverksamhet alltid begagnat samma expeditionssätt och ej heller någonsin förnummit, att andra landtdomare plägade förfara annorlunda.

Min företrädare i justitieombudsmansämbetet fann i resolution den 18 oktober 1906 med afseende å hvad i förklaringen blifvit anfördt klagoskriften icke till någon åtgärd föranleda.

Uti afgifvet utlåtande, i anledning af verkställd granskning af justitieombudsmannens ämbetsförvaltning under år 1906, anmärkte emellertid lagutskottet, att, äfven om ifrågavarande förfaringssätt i afseende å äganderättsbevis icke kunnat föranleda till åtal, utskottet dock ansåge, att det därvid begagnade expeditionssätt ingalunda vore tillfredsställande och borde förekommas genom förtydligande i vederbörande författning, något hvarom det dock ej tillkomme utskottet att väcka förslag.

Härefter har hypoteksföreningen uti en till mig den 20 april ingifven skrift fäst min uppmärksamhet å omförmälda expeditionssätt för den åtgärd från min sida, hvartill förhållandet kunde föranleda.

I fråga om äganderättsbevis finnes icke något uttryckligt stadgande i förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883.

Sedan i förordningens 3 § åtskilliga slag af bevis uppräknats med bestämmelser om den lösen, som för hvarje slag skall beräknas, föreskrifves emellertid i samma paragraf vidare, att för *annat* bevis skall, då det ej tecknas å företedd handling, utan särskildt utfärdas, beräknas en lösen af 75 öre i fråga om underdomstolar på landet och en krona 50 öre i fråga om underdomstolar i stad.

Sistnämnda föreskrift måste alltså vara afgörande vid bestämmande af den lösen, som skall utgå för äganderättsbevis. Häraf följer tydligen, att lösen för *ett* dylikt bevis, det må afse en eller flere fastigheter, aldrig får beräknas till högre belopp än respektive 75 öre och en krona 50 öre.

Mindre klart är däremot, när skyldighet förefinnes för vederbörande expeditionshafvande att åt samme sökande utfärda ett enda äganderättsbevis angående flere fastigheter.

För tillfället bortseende från den händelse, att fastigheterna, angående hvilka beviset begäres, helt eller delvis ombytt ägare efter utfärdande af det lagfartsbevis, sökanden åberopar vid framställandet af sin begäran, anser jag för min del, att författningen måste tolkas på det sätt, att berörda skyldighet är för handen, när — i likhet med det fall, hvarå min uppmärksamhet särskildt blifvit fäst — fråga är om fastigheter, å hvilka lagfart meddelats enligt ett och samma lagfartsbevis. Genom äganderättsbeviset afses nämligen här allenast att få konstateradt, att ändring icke skett i ett enda förhållande, det som uppkom i och genom nämnda lagfarts meddelande.

Det uti förevarande fall använda expeditionssättet har följaktligen enligt min uppfattning icke varit öfverensstämmande med lag. Men i likhet med min företrädare i justitieombudsmansämbetet har jag — jämväl med hänsyn därtill att, enligt hvad jag har mig bekant, samma expeditionssätt tillämpas äfven af andra domare — ansett, att hvad t. f. domhafvanden sålunda låtit komma sig till last icke vore af beskaffenhet att kunna medföra ansvar såsom för ämbetsfel. I följd häraf och då det enligt min mening icke skulle varit lämpligt att draga saken under domstols pröfning allenast i syfte att få klargjordt, huru ifrågavarande författning uti omförmälda hänseende rätteligen bör tolkas, har jag funnit hypoteksföreningens klagoskrift icke böra föranleda till anställande af åtal mot t. f. domhafvanden.

Däremot synes mig anmärkta förfarandet, i enlighet med hvad lagutskottet uttalat, hafva ådagalagt behofvet af en ändring i förordningen angående expeditionslösen, så att vederbörande expeditionshafvandes rätt till lösen för äganderättsbevis varder klart och tydligt fastslagen; och en sådan lagändring torde vara desto angelägnare som, enligt hvad jag förvissat mig om, i flera afseenden olika meningar yppats om sättet för expedierandet af ifrågavarande bevis.

Dylik meningsskiljaktighet råder sålunda äfven beträffande det fall, att den fastighet (eller den fastighetskomplex), angående hvilken äganderättsbeviset begäres, ombytt ägare efter utfärdandet af det lagfartsbevis, som sökanden åberopar vid framställandet af sin begäran.

Vissa domare anse sig här, om ock fastigheten icke sönderdelats i olika hemmansdelar utan fortfarande i sin helhet äges af en enda person, vara berättigade att expediera ett bevis angående hvarje fång. Om t. ex. det åberopade lagfartsbeviset gäller för A., men A. sedermera sålt fastigheten till B. och B. i sin ordning öfverlåtit den till C., hvilken sist fått lagfart, utskrifvas tre bevis, innehållande: det ena att, sedan A. angifven dag undfått lagfart å fastigheten, den förändring i äganderätten till den-

samma inträffat, att fastigheten försålts till B., som äfvenledes därå erhållit lagfart; det andra, att sedan B. angifven dag erhållit lagfart å fastigheten, den förändring i äganderätten till densamma inträffat, att fastigheten försålts till C., som äfvenledes därå erhållit lagfart, och det tredje att, sedan C. angifven dag erhållit lagfart å fastigheten, såvidt lagfartsprotokollet utvisar, någon förändring i äganderätten till densamma icke inträffat.

Enligt min mening, som ock torde omfattas af flertalet domare, kan detta expeditionssätt icke vara riktigt, utan bör åt sökanden utskrifvas ett enda bevis, hvilket alltså äfven bör innehålla uppgift å den, som sist erhållit lagfart å fastigheten. Det är tydligen denna uppgift, sökanden önskar och hvaraf han är i behof. Och fråga är ju icke om mer än en enda fastighet (eller en enda fastighetskomplex).

Åtskilliga domare pläga väl icke allenast af den anledning, att fastigheten i fråga ombytt ägare, expediera mer än ett bevis. Men om fastigheten försålts i olika hemmansdelar och sålunda vid tiden för äganderättsbevisets utfärdande äges af flere personer, som hvar för sig fått lagfart, anse dessa domare sökanden vara skyldig att lösa bevis till det antal, hvartill de dåvarande ägarne uppgå. Riktigheten af denna mening, för hvilken åtminstone ganska goda skäl torde kunna åberopas, bestrides emellertid af andra domare, som under framhållande däraf, att till grund för äganderättsbeviset åberopats ett enda lagfartsbevis, anse sig böra äfven i detta fall expediera allenast ett bevis.

Under åberopande däraf, att äganderättsbevis icke omnämnes vare sig i förordningen om expeditionslösen eller i stämpelpappersförordningen, hålla några domare före, att skyldighet för dem att utfärda äganderättsbevis icke föreligger, om de ock aldrig sökt omsätta denna sin åsikt i praxis. Antagligen är det emellertid en dylik uppfattning, som legat till grund för det af ett par domare använda förfarandet att, då äganderättsbevis begärts angående en fastighet, som ännu icke införts i lagfartsboken, och utfärdandet af beviset alltså förutsatte en granskning af äldre lagfartsprotokoll, sökanden påförts förutom 75 öre i lösen jämväl en särskild afgift, varierande allt efter antalet af de protokoll som sålunda granskats, för »arkivforskning». Tydligen måste, enligt min mening, ett sådant expeditionssätt vara oriktigt.

I afseende å genomförandet af den af mig nu ifrågasatta lagändringen tillåter jag mig till sist att framhålla, att den lösen, som ifrågavarande författning, rätt tillämpad, nu tillerkänner vederbörande expeditionshafvande för äganderättsbevis, i vissa fall måste anses såsom väl låg, och synes det mig vara lämpligt, att, i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad

som gäller om lösen för gravationsbevis, storleken af lösen för äganderättsbevis åtminstone i viss mån göres beroende af det besvär, som bevisets utfärdande måste anses medföra.

Om den brist på tydliga eller uttömmande lagbestämmelser, som enligt min mening i förevarande hänseende föreligger, har jag med stöd af 19 § i den för Riksdagens justitieombudsman gällande instruktion ansett mig böra härmed hos Eders Kungl. Maj:t göra anmälan, till den uppmärksamhet Eders Kungl. Maj:t må finna saken förtjäna.»

Framställning till Kungl. Maj:t angående inrättande af en särskild hofrätt för Norrland.

Till Kungl. Maj:t har jag den 15 juli 1907 aflåtit en så lydande skrifvelse:

»Uti sitt den 6 juni 1884 afgifna betänkande i fråga om rättegångsväsendets ombildning yttrade nya lagberedningen: »Sedan den äldre lagberedningens första yttrande afgafs, hafva i åtskilliga landsdelar inträdt förändringar i folkmängd, industri och samfärdsel af den beskaffenhet, att en förändring äfven i hofrättsindelningen synes vara, om ock ej ur processuell synpunkt ovillkorligen nödig, dock i hög grad praktiskt lämplig och gagnelig. Särskild uppmärksamhet förtjäna härvid de norrländska landskapen, hvilka erhållit en ständigt växande betydelse, som för ett halft sekel sedan knappt kunde förutses. Det beroende i ekonomiskt afseende, hvari såväl städer som landsbygd på den tiden stodo till hufvudstaden, har lämnat rum för en självständigare ställning, och affärsrörelsens centrum är icke lika uteslutande som förr befintligt i Stockholm. På sådan grund borde med allt skäl kunna antagas, att öfvervägande fördelar skulle uppstå för den löftesrika norrländska bygden, därest äfven rättsskipningen i högre instans flyttades närmare affärslifvets nya hufvudplatser. Ur denna synpunkt föreställer sig beredningen, att frågan om inrättandet af en särskild hofrätt för Norrland eller rättare sagdt för de nordligaste länen bör utan uppskof tagas under ompröfning.» Förstärkta lagberedningen, som den 20 juni 1887 afgaf yttrande öfver berörda betänkande, biträdde uti förevarande afseende nya lagberedningens förslag.

Den sålunda väckta frågan om inrättande af en särskild hofrätt för de norrländska länen eller vissa af dem har sedermera vid olika tillfällen gjorts till föremål för enskilda motionärers framställningar till Riksdagen.

Sålunda väcktes vid 1896 års Riksdag, i anledning af Kungl. Maj:ts då gjorda framställning om öfverflyttning af en division af Göta hofrätt

till Svea hofrätt och om beviljande af därför erforderliga medel, i såväl första som andra kammaren motion om afslag å denna framställning och om skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes efter föregående utredning till en kommande riksdag göra framställning om beviljande af medel för inrättande i någon af de norrländska städerna af en särskild hofrätt för Norrland.

Uti dessa motioner, af hvilka den i andra kammaren väckta var undertecknad af tjugutvå norrlandsrepresentanter, yttrades, bland annat:

Om de särskilda hofrätterna inom mellersta och södra Sverige haft till ändamål att hvar inom sin ort underlätta möjligheten för rättssökande parter att med mindre omgång och tidsutdräkt och på ett bekvämare sätt än genom anlitande af en central öfverdomstol få sina rättstvister pröfvade i högre instans, så hade emellertid denna förmån helt och hållet undandragits Norrland. Att detta skett under en tid, då nämnda landsdel ännu var glest bebyggd, medan dess näringslif ännu var ringa utveckladt och innan ännu några industriella anläggningar af betydenhet där förekommo, vore ju icke något anmärkningsvärdt och kunde väl ej heller i regeln medföra några kännbara olägenheter, men under nuvarande förhållanden torde det väl knappast finnas någon ort inom Sverige, som mer än Norrland vore i behof af den förmån de hittills måst sakna, men som det mellersta och södra Sverige under så många år fått tillgodonjuta. Till de fördelar i allmänhet, som genom tillvaron af en öfverdomstol inom orten bereddes en dylik ort, skulle i fråga om Norrland äfven tillkomma något annat, som vore af den allra största betydelse. Norrlands industri och dess därur uppkomna affärsförhållanden vore af en beskaffenhet, som i mycket skilde sig från hvad i sådant afseende förekomme inom öfriga delar af landet, och de rättstvister, som där uppstode, finge därigenom också helt naturligt en säregen, från tvister inom mellersta och södra Sverige skild karaktär, för hvars bedömande erfordrades inblick i och kännedom om de norrländska förhållandena. En särskild hofrätt för Norrland skulle sålunda hafva till uppgift icke blott såsom de öfriga hofrätterna att genom de mindre afstånden mellan underrätterna och sätet för öfverdomstolen lämna ortens befolkning ett lättare och bekvämare tillträde till denna sistnämnda, utan äfven och hufvudsakligast att lämna domstolens ledamöter tillfälle att sätta sig mera in i och erhålla en noggrannare kunskap om dessa för orten speciella förhållanden, än som kunde vara möjligt på en långt aflägsen plats, där dessa förhållanden vore okända. Och otvifvelaktigt vore, att en sådan kännedom skulle åstadkomma en säkrare och rättvisare lagskipning och undanrödja många tillfällen till misstag och missuppfattningar.

Motionerna lyckades väl icke tillvinna sig Riksdagens bifall. Att deras syfte emellertid behjärtades af ett stort antal af kamrarnas ledamöter framgår såväl af den i Riksdagen förda diskussionen som af omröstningsresultatet.

Frågan om inrättande af särskild hofrätt för Norrland fick sedermera hvila till 1904 års Riksdag, då den ånyo upptogs genom motioner af åtskilliga norrlandsrepresentanter.

Uti en af dessa motioner anfördes, efter redogörelse för nya lagberedningens ofvanberörda yttrande, bland annat:

»Den skildring af de norrländska landskapens utveckling, som i de anförda orden innehålles, gäller äfven för den tid, som förflutit, sedan orden nedskrefvos. Ty ingen lärer väl kunna påstå, att utvecklingen under de senast gångna tjugu åren stått stilla. Tvärtom, befolkningen har tillväxt, industri och näringar tilltagit; statistiken och den dagliga erfarenheten gifva härpå tydliga bevis. Att under sådana förhållanden, då naturligen äfven domstolarnas verksamhet allt mera tages i anspråk, tanken föres tillbaka till frågan om inrättande af en särskild hofrätt för de norrländska länen eller vissa af dem, torde ej förundra; kommer så härtill, att den väg, på hvilken man slagit in för att söka bereda en snabbare rättsskipning i andra instansen — Svea hofrätts förstärkning med först en division och sedan ytterligare en, hvarigenom nämnda hofrätts personal numera växt till ett antal af 36, nämligen en president och trettiofem ledamöter, förutom tjänstemän, ordinarie eller extra ordinarie — ej lärer vidare kunna följas utan att äfventyra nödig enhet och sammanhållning inom ämbetsverket.»

I anledning af motionerna hemställde vederbörande utskott, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes taga under ompröfning frågan om inrättande af särskild hofrätt för de norrländska länen eller vissa af dem samt efter verkställd utredning af jämväl samtliga öfriga frågor, som härmed kunde äga sammanhang, framlägga för Riksdagen det förslag, som af utredningen kunde föranledas. Till stöd för sin hemställan anförde utskottet, efter att hafva framhållit det stora antalet af balanserade mål i Svea hofrätt, bland annat:

Inrättandet af en hofrätt i Norrland skulle enligt utskottets uppfattning verka fördelaktigt icke blott för allmänheten, som i denna domstol skulle finna ett ökadt rättsskydd, utan äfven på öfverdomstolen själf, i det att, enligt hvad utskottet föreställde sig, den nya hofrätten skulle i större proportion, än i Svea hofrätt kunde äga rum, rekryteras bland unge män, som börjat sin tjänstgöring vid de norrländska underdomstolarna och således redan vid inträdet i hofrätten till deltagande i domaregöromål där-

städes ägde en erfarenhet om norrländska förhållanden, som andra först genom och under arbetet i hofrätten finge tillfälle att förvärfva. Vidare och framför allt utgjorde det ett viktigt statsintresse att på allt sätt med det öfriga riket sammanbinda den stora nordliga landsdelen. Icke blott den alltjämt fortgående ekonomiska utvecklingen därstädes utan äfven nationella och kulturella synpunkter betingade nu en helt annan uppfattning af förhållandena än i forna tider, då man i de norrländska provinserna såg endast utmarker, under det att öfriga landsdelar rikligen försetts med institutioner af allehanda slag.

Båda kamrarna afslogo dock utskottets hemställan och de i ämnet väckta motionerna. De hufvudsakliga skäl, som härför anfördes, voro: *att* den ökning af antalet balanserade mål i Svea hofrätt, som under de sist förflutna åren visat sig, kunde anses såsom tillfällig; *att*, därest emellertid målens antal framdeles skulle visa en konstant ökning, Kungl. Maj:t icke torde underlåta att för Riksdagen framlägga förslag till nödiga åtgärder för rättsskipningens jämna fortgång, hvadan det icke torde vara nödvändigt, att Riksdagen i denna fråga toge initiativet; *och att* det dessutom vore olämpligt att för närvarande, då förslag om reformerande af vår domstolsorganisation vore att motse, upprätta en ny öfverdomstol, som sedermera möjligen kunde finnas obehöflig.

Emellertid anbefallde Eders Kungl. Maj:t år 1905, på hemställan af dåvarande statsrådet och chefen för justitiedepartementet, Svea hofrätt att afgifva underdånigt utlåtande beträffande behofvet och lämpligheten af inrättandet af en särskild hofrätt för de norra delarna af riket. Enligt hvad note ur statsrådsprotokollet för den 13 april 1905 utmärker, anförde departementschefen till stöd för sin hemställan: att förslag om inrättandet af en särskild hofrätt för de norra delarna af riket på senare tider gång efter annan framställts; att med den starka utveckling, hvari dessa landsdelar vore stadda, inrättandet af en sådan hofrätt syntes departementschefen vara en tidsfråga; att det visat sig, att Svea hofrätt icke med sju divisioner medhunne det arbete, hofrätten hade att fullgöra, ity att från och med år 1901 antalet balanserade mål alltjämt ökats och vid 1903 års slut nått en sådan höjd, att det befunnits oundgängligen nödigt att vidtaga åtgärder för balansens minskande; att Kungl. Maj:t därför, i enlighet med hofrättens framställning, den 27 maj 1904 förordnat, att hofrätten skulle förstärkas med en extra division under ett år från den 1 september 1904; att hofrätten sedermera uti underdånig skrifvelse hemställt, att den extra divisionen måtte få tjänstgöra ytterligare ett år; att, såvidt man kunde bedöma af arbetsresultatet under år 1904, det syntes vara att befara att, därest ej tillströmningen af mål minskades, behofvet

af den åttonde divisionen komme att blifva konstant; samt att, då ett vidare fortgående på den förut inslagna vägen att öka antalet divisioner i hofrätten icke syntes departementschefen böra ifrågakomma, departementschefen ansåge tiden nu vara inne att taga under allvarlig ompröfning frågan om inrättande af en ny hofrätt.

I det utlåtande, hofrätten på grund af förenämnda nådiga befallning den 20 december 1905 afgaf, upptog hofrätten till en början till besvarande spörsmålet, huruvida behofvet af en åttonde division inom hofrätten kunde antagas blifva konstant eller icke; och yttrades härom bland annat, att frågan, huruvida behofvet af den åttonde divisionen blir stadigvarande, kan sägas vara hufvudsakligen beroende därpå, om i antalet inkommande vademål, sådant det visat sig från och med år 1902, inträder väsentlig och bestående nedgång; att minskning med ett mindre betydande antal eller under enstaka år icke synes blifva tillfyllest, helst arbetskraft bör beräknas för afarbetande af den befintliga balansen af vädjade mål och den balans, som kan tillkomma på grund af tillfälliga stegringar i det vanliga antalet inkommande mål; att omständigheter, som intill tiden för utlåtandets afgifvande förekommit, icke gifvit anledning att förutsätta återgång i antalet inkommande vademål; samt att det jämväl på grund af tidigare erfarenhet syntes föga antagligt att, med stigande folkmängd och fortgående utveckling särskildt inom de delar af landet, som tillhöra Svea hofrätts jurisdiktionsområde, det efter hand skall i det hela uppstå sådan verklig och varaktig minskning i hofrättens arbetsmaterial, att den åttonde divisionen kan undvaras.

Sedermera har hofrätten uti underdånig skrifvelse den 1 oktober 1906 anfört, att behofvet af den extra divisionen fortfarande kvarstode, och att detta behof vore så stadigvarande, att hofrätten ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke åtgärd genast borde vidtagas för den extra divisionens uppförande på ordinarie stat.

Härmed är sålunda konstateradt, att den ökning i Svea hofrätts arbetsbörda, som bragtes på tal vid 1904 års riksdag, icke, såsom då förmenades af motståndarne till förslaget om inrättande af en särskild hofrätt för Norrland, varit allenast tillfällig; och följaktligen har också ett af de åberopade hufvudskälen mot samma förslag bortfallit.

Uti sitt ofvanberörda underdåniga utlåtande af den 20 december 1905 förklarade sig emellertid hofrätten anse, att hofrättens nuvarande storlek icke medförde några egentliga olägenheter; och de fördelar, som för den rättssökande allmänheten eller eljest ur processuell synpunkt kunde under nu gällande rättegångsordning vinnas genom upprättande af en särskild hofrätt för de norra delarne af riket, vore, enligt hofrättens åsikt, alltför

oväsentliga att kunna i och för sig utgöra grund för vidtagande af en åtgärd, som icke ens kunde betecknas såsom i öfvervägande grad lämplig.

Till stöd för sin sålunda uttalade åsikt, att hofrättens nuvarande stora omfattning — 40 ledamöter — icke medförde några olägenheter, yttrade hofrätten bland annat: Hvad anginge farhågan att en hofrätt, bestående af ett större antal divisioner, skulle såsom helhet betraktad komma att sakna tillräcklig kännedom om de personer, som önskade att vinna fast anställning inom verket, så vore att märka, hurusom den tid, under hvilken den extra ordinarie tjänstemannen nödgades tjänstgöra i hofrätten innan fråga uppstode om erhållande ens af förordnande att såsom vikarie uppehålla ordinarie tjänst, enligt hvad erfarenheten visade, blefve ganska lång. Då tjänstgöring såsom fiskal eller föredragande i brottmål i regel ledde till förordnande att biträda hofrätten i egenskap af adjungerad ledamot och därigenom till befordran inom ledamotsgraden, vore det för hofrätten i främsta rummet af vikt att göra ett godt urval bland dem, som eftersträfvade fiskalsförordnande. Aspiranttiden plägade för dessa uppgå till minst två år, ofta nog till tre år och därutöfver. Under förutsättning af trägen tjänstgöring under denna tid torde därför god ledning för bedömande af vederbörandes större eller mindre duglighet kunna inom hofrätten vinnas. Efter erhållet förordnande komme för öfrigt tjänstemannens skicklighet att under lång tid sättas på ytterligare prof, innan han undfinge ordinarie beställning.

Sedan hofrättens ifrågavarande yttrande afgafs, lärer omförmälda aspiranttid hafva något förkortats. Äfven om man får antaga att erhållande af fiskalsförordnande för närvarande i allmänhet förutsätter två års föregående tjänstgöring i hofrätten, kan emellertid denna tid, ehuru visserligen i och för sig ganska lång, icke vara tillräcklig för att hofrättens alla ledamöter skulle kunna erhålla kännedom om fiskalsaspiranternas duglighet. Under dessa två år har nämligen vederbörande aspirant icke varit indelad till tjänstgöring på alla divisionerna, och han har endast i mindre omfattning varit i tillfälle att i arbetet biträda enstaka ledamöter på de divisioner, å hvilka han icke varit indelad. Faktiskt är också, att allt emellanåt inträffat, att fiskalsförordnande meddelats, ehuru ett afsevärdt antal ledamöter för bedömande af den förordnades lämplighet varit hänvisade uteslutande till hvad andra haft att i sådant hänseende förmäla.

Berörda omständighet, sammanställd därmed, att en naturlig, för öfrigt af erfarenheten bekräftad obenägenhet förefinnes mot att gäcka de förhoppningar i afseende å framtida fullmakt å ledamotsbeställning, som första fiskalsförordnandet ingifvit, måste enligt min mening vara af beskaffenhet att kunna menligt inverka på hofrättens rekrytering.

Om man ock, då ett fiskalsförordnande ju förutsätter, att den förordnades duglighet vitsordats af åtskilliga ledamöter, i allmänhet får utgå från, att han skall komma att på ett försvarligt sätt fullgöra sina åligganden, är i allt fall den möjligheten naturligtvis icke utesluten, att en annan, som gått miste om förordnande på den grund, att han icke kommit i tillfälle att ägna sin arbetskraft åt inflytelserikare ledamöter och följaktligen icke blifvit af dem känd, skulle visat sig vara vida skickligare och i öfrigt lämpligare.

I samma mån som hofrätten tilltagit i omfattning hafva naturligtvis äfven för hvarje särskild ledamot tillfällena att erhålla kännedom om dugligheten hos häradshöfdingarnes vikarier och dessas lämplighet för domarekallet minskats. Hofrätten kan följaktligen numera mindre än tillförene på ett tillfredsställande sätt fylla sin särdeles betydelsefulla uppgift i afseende å återbesättande af lediga häradshöfdingeämbeten, likasom risken att alldeles olämpliga personer erhålla upprepade förordnanden att förvalta dessa viktiga ämbeten blifvit ökad. Att detta förhållande kan innebära fara för rättsskipningen i dess helhet, synes mig ligga i öppen dag.

I samband härmed vill jag erinra därom, att enligt hofrättens arbetsordning endast två divisioner deltaga i behandling af frågor om tjänstledighet för underdomare och om förordnande att förvalta underdomares ämbeten. Denna anordning, såsom nödfallsutväg tvifvelsutan lämplig, måste anses utgöra ett talande bevis för, att hofrätten med dess nuvarande omfattning är så stor, att den icke kan, såsom sig bör, fullgöra alla sina åligganden. Och i enahanda afseende kan åberopas det stadgande i arbetsordningen, enligt hvilket presidenten bemyndigats att från deltagande i plenisammanträden befria ledamöter å division, som handlägger uteslutande vädjade och instämda saker.

Beträffande de olägenheter, hofrättens nuvarande storlek medför, må slutligen ingalunda förglömmas, att den ledande och öfvervakande verksamhet, som enligt hofrätternas arbetsordningar tillkommer presidenterna, omöjligen kan blifva till så stor nytta som afsetts, då, såsom fallet är i fråga om Svea hofrätt, det gäller att leda och öfvervaka arbete, som skall utföras af ett hundratal ordinarie eller extra ordinarie tjänstemän.

Uti sitt ofvanberörda utlåtande den 20 december 1905 yttrade hofrätten vidare:

Såsom skäl för en hofrätts upprättande i Norrland hade andragits, att Norrlands industri och de därur uppkommande affärsförhållanden i mycket skilde sig från hvad i sådant afseende förekomme inom öfriga delar af landet, och att rättstvister, som i Norrland uppstode, sålunda

finge en säregen, från tvister inom mellersta och södra Sverige skild karaktär, i följd hvaraf för deras bedömande fordrades en djupare inblick i och kännedom om de norrländska förhållandena. En hofrätt för Norrland skulle därför hafva till uppgift bland annat att lämna domstolens ledamöter tillfälle att sätta sig mera in i och erhålla en noggrannare kunskap om berörda för orten speciella förhållanden än som kunde vara möjligt på en långt aflägsen plats, där dessa förhållanden i allmänhet vore okända. — De rättegångsmål, som sålunda åsyftades, vore, enligt hvad hofrätten antoge, hufvudsakligen sådana, som på ett eller annat sätt hade sammanhang med skogshandteringen och trävaruindustrien, såsom rättegångar angående ägande- eller nyttjanderätt till skog, oloflig skogsafverkning, trävaruförsäljningar med mera dylikt. Mål af samma och liknande beskaffenhet inkomme dock till hofrätten i rätt stort antal jämväl från andra landsdelar, där skogsnäring i större skala bedrefves, såsom i Dalarne och Värmland. I de norrländska målen tvistades visserligen ofta om jämförelsevis höga värden, men däremot kunde om samma mål knappast med skäl sägas, att de i allmänhet i jämförelse med dylika mål från Dalarne och Värmland vore af någon verkligt säregen karaktär. Då mål, som här afsåges, år från år i betydande antal hos hofrätten handlades, tillägnade sig hofrättens ledamöter ganska snart god förtrogenhet med de speciella förhållanden, som komme till synes i sådana mål och för domaren vore af vikt att känna. En del af domstolens ledamöter hade för öfrigt redan tidigare under tjänstgöring såsom underdomare varit i tillfälle att förvärfva dylik erfarenhet. Det hade anförts, att vid en öfverdomstol i Norrland domstolsledamöterna antagligen skulle komma att besitta en mera fullständig förtrogenhet med och större vana vid ifrågavarande slag af mål och att därigenom målens afgörande i öfverdomstolen borde kunna underlättas. Förhållandet vore emellertid att, såvidt den tyngande beskaffenheten hos mål, som här afsåges, icke berodde mera uteslutande på målens vidlyftighet eller däri förekommande svårlösta juridiska spörsmål, de svårigheter, som mötte, merendels härrörde däraf, att processmaterialet sådant det förelåge i underrättens protokoll icke lämnade tillräcklig utredning beträffande speciella omständigheter, som kunde hafva inflytande på föreliggande frågors bedömande, och att hvad i berörda afseende bruste icke kunde ersättas blott genom erfarenhet i allmänhet om tvister af dylikt slag. I verkligheten hade denna erfarenhet därför, ehuru nyttig, ganska underordnad betydelse såsom medel att för öfverdomstol underlätta själfva afgörandet af målen.

Emot hvad sålunda af hofrätten anförts kan till en början anmärkas, att de inom Norrland uppkommande rättstvister, som kunna hafva en

säregen, från tvister inom mellersta och södra Sverige skild karaktär, ingalunda äro inskränkta till de af hofrätten angifna slag af mål. I jämbredd med Norrlands storartade uppsving på åtskilliga områden hafva där undan för undan uppkommit komplicerade rättsförhållanden, till hvilka man i allmänhet icke finner motsvarighet inom öfriga delar af vårt land. Den särskilda lagstiftning för Norrland, som under senare tider ansetts erforderlig, lärer för öfrigt i och för sig vara ett tillfyllestgörande bevis för, att förhållandena där i mångt och mycket äro af säregen art.

Att en del af de för Norrland typiska rättegångsmålen förekomma äfven i Dalarne, likasom, fastän i mindre mån, uti Värmland, är väl sannt. Men denna omständighet kan tydligen desto mindre åberopas såsom skäl mot inrättande af en särskild hofrätt för de nordligaste delarne af riket, som inom Dalarne och Värmland någon önskan icke försports och rimligen ej heller lärer kunna förefinnas om dessa landskaps utsöndring från Svea hofrätts jurisdiktionsområde, dit de genom sitt läge och sina förhållanden i öfrigt naturligen höra.

Utan tvifvel förvärfva hofrättens ledamöter med tiden en ganska god förtrogenhet med de speciella norrlandsmålen. Men såsom liggande i sakens egen natur bör det å andra sidan icke kunna utgöra föremål för bestridande, att en synnerligen beaktansvärd fördel i afseende å dessa måls materiella pröfning skulle vinnas därigenom, att afgörandet af desamma blefve öfverlämnadt åt domare, som lefde och verkade midt i de förhållanden, ur hvilka tvisterna uppkommit.

Riktigt kan möjligen — såsom hofrätten anmärkt — vara att de svårigheter, som för närvarande möta vid afgörande af norrlandsmålen, merendels härröra däraf, att handläggningen vid underrätten är bristfällig, i det protokollen icke lämna upplysning om alla de faktiska omständigheter, som kunna vara af vikt vid målens bedömande, och naturligtvis kan icke erfarenhet i allmänhet om mål af dylikt slag ersätta hvad i berörda afseende brister. Hofrätten har emellertid här gått vid sidan om sakens kärna. Med otillfredsställande protokollsföring vid underrätten riskerar man gifvetvis alltid ett materiellt otillfredsställande domslut i hofrätten. Man måste äga utgå från, att underrättens protokoll innehålla alla nödiga faktiska upplysningar; och är denna förutsättning för handen, är det ock, såsom antydts, uppenbarligen för rättsskipningen i hofrätten fördelaktigare, om afgörandet anförtros åt ledamöter, som genom vistelse och verksamhet i Norrland förvärfvat djupare inblick i och kännedom om de säregna förhållandena därstädes, än om afgörandet är öfverlämnadt åt ledamöter, hvilka om samma förhållanden icke hafva annan kunskap än de genom studier af rättegångshandlingar kunnat förskaffa sig.

Hofrättens nyssberörda uttalande innebär för öfrigt ett indirekt erkännande, att hofrätten icke kunnat på ett tillfredsställande sätt fylla den af sina funktioner, som går ut på att vaka öfver att handhafvandet af rättsskipningen på landet icke anförtros åt andra än fullt kompetenta domare; och det af hofrätten anmärkta förhållandet utgör, i enlighet med hvad redan anförts, ett skäl för inrättande af en särskild norrländsk hofrätt, hvarigenom ju skulle möjliggöras en bättre uppsikt öfver häradshöfdingarnes vikarier.

Sedan hofrätten på anförda skäl kommit till det resultat, att de fördelar, som för den rättssökande allmänheten eller eljest ur processuell synpunkt kunde under nu gällande rättegångsordning vinnas genom upprättande af en särskild hofrätt för de norra delarne af riket, vore alltför oväsentliga att kunna i och för sig utgöra grund för vidtagande af en dylik genomgripande åtgärd, yttrade hofrätten vidare:

Mot den ifrågasatta förändringen syntes däremot tala, att den organisation af hofrätt i Norrland, som nu kunde ske, antagligen icke komme att under synnerligen lång tid blifva beståndande. En reform i rättegångsordningen torde nämligen förestå, medförande i regel muntliga och omedelbara förhandlingar jämväl i mellaninstansen, och en sådan reform skulle uppenbarligen i fråga om öfverdomstolarnes förläggning, storleken af personalen i hvarje sådan, domstolslokaler med mera betinga helt andra anordningar, än som kunde ifrågakomma under nuvarande förhållanden.

Afsevärd betydelse lärer emellertid icke kunna tillmätas denna hofrättens invändning. Den påtänkta, af hofrätten antydda reformen har sedan lång tid tillbaka användts såsom ett bekvämt vapen af dem, hvilka motsatt sig partiella ändringar i afseende å processförfarandet. Men allt efter som åren gått, har detta vapen förlorat sin skärpa. För närvarande lärer ingen kunna förutsäga, när ifrågavarande reform skall kunna genomföras. För öfrigt anser jag det vara uppenbart, att just denna reform skall nödvändiggöra en särskild öfverdomstol i Norrland, om ock helt naturligt en dylik modern domstol i vissa mindre betydelsefulla afseenden, såsom i fråga om personalens storlek, skall komma att kräfva andra anordningar än som under nuvarande förhållanden kunde ifrågasättas; och vill jag i detta sammanhang ej underlåta att framhålla, hurusom lagberedningen i sitt ofvan anmärkta utlåtande tydligen ansåg sig böra tillstyrka inrättande af en särskild hofrätt för Norrland alldeles oafsedt om beredningens hufvudförslag vunne bifall eller icke.

Slutligen anförde hofrätten uti sitt ifrågavarande utlåtande:

På en annan fråga af största vikt ville hofrätten fästa uppmärksamhet. Hofrätten syftade här på frågan, huruvida det skulle i längden låta sig

göra att på ett fullt tillfredsställande sätt besätta ett större antal ledamotsplatser inom en hofrätt i Norrland. Den första uppsättningen af en sådan hofrätt blefve naturligtvis underlättad därigenom, att enligt villkor i lönestaten för Svea hofrätt de åtta yngsta assessorerna vore jämte de fyra yngsta notarierna och de två yngsta fiskalerna underkastade skyldighet att låta sig till annan hofrätt förflyttas. — De unga jurister, som nu efter slutad tingstjänstgöring ägnade sig åt Svea hofrätts tjänst i syfte att därstädes vinna anställning till en början såsom tillförordnade fiskaler och sedermera såsom ledamöter, vore under den tid, som förflöte innan fiskalsförordnande kunde erhållas, ej sällan i tillfälle att samtidigt tjänstgöra i andra ämbetsverk eller hos Riksdagen och därigenom bereda sig bidrag till lefnadskostnadernas bestridande, på samma gång de till fromma för sin utbildning förvärfvade erfarenhet inom olika områden af statsförvaltningen. Då ju hofrätten i förekommande fall bland flera sökande till fiskalsförordnande valde den eller de mest framstående, måste inträffa, att en eller annan aspirant icke erhölle den önskade anställningen, men då han under aspiranttiden kunnat åt sig bevara befordringstur inom annat ämbetsverk, borde nämnda tid ändock ej vara gagnlöst förspilld. Möjligheten att under väntetiden genom arbete utom hofrätten förskaffa sig inkomst bidroge ock att inom hofrätten kvarhålla mången dugande ung man, som eljest af ekonomiska skäl tilläfventyrs icke skulle kunnat afvakta tillfälle till befordran i verket. Till följd af sådana orsaker hade det hittills i allmänhet varit god tillgång på aspiranter till fiskalsförordnanden, och någon egentlig svårighet hade icke mött att rekrytera hofrättens personal med goda förmågor. Uppenbart vore, att förhållandena skulle i ofvanberörda hänseende för de e. o. tjänstemännen ställa sig vida ogynnsammare i en norrländsk stad, där enahanda tillfällen till extra inkomster för ett flertal unga jurister ej förekomme och där ett misslyckande att vinna anställning inom öfverdomstolen ofta nog vore liktydigt med flera års förspilld tid. Antagligen skulle ock anställning vid hofrätt i norrländsk stad i allmänhet anses mindre eftersträfvansvärd än motsvarande anställning i de öfriga hofrätterna, och den faran låge nära till hands, att en till stad i Norrland förlagd hofrätt i saknad af tillfällen till urval alltför ofta skulle nödgas i maktpåliggande tjänstgöring använda och sedermera bland sina ledamöter upptaga personer, som icke ägde goda kvalifikationer. Toges tillika i betraktande, att tillfälle att erhålla förflyttning till verksamhet på sydligare platser företrädesvis torde yppas för de skickligaste bland personalen, och att dessa tillfällen antagligen icke ofta skulle lämnas obegagnade, syntes icke saknas anledning till allvarliga farhågor uti ifrågavarande hänseende.

Hvad angår dessa af hofrätten anförda skäl mot inrättande af en särskild hofrätt för Norrland — hvilka uppenbarligen med ungefär samma befogenhet skulle i hufvudsak kunna åberopas för förflyttning af hofrätterna i Jönköping och Kristianstad till Stockholm — må det visserligen medgifvas, att Svea hofrätt i afseende å personalens rekrytering har på grund af sin förläggning ett visst företräde framför de öfriga hofrätterna. Men ingen opartisk lärer kunna påstå, att berörda omständighet haft den verkan, att Svea hofrätt i allmänhet lyckats förvärfva sig kunnigare, skickligare eller i öfrigt lämpligare ledamöter än någon af de andra hofrätterna. Och likasom det hittills icke mött någon svårighet för Göta hofrätt eller för hofrätten öfver Skåne och Blekinge att erhålla dugliga ledamöter, synes man ej heller böra hysa farhågor för att svårighet därutinnan skulle uppstå för en hofrätt i Norrland. Med erfarenhet om den kärlek och det intresse, hvarmed de, som födts och fostrats i Norrland, städse omfatta denna landsdel, torde man fastmera vara berättigad till antagande, att en till en norrländsk stad förlagd hofrätt i sinom tid med lätthet skall kunna rekryteras uteslutande med norrländska jurister. Den tid, då Norrland ansågs för en obygd, är för öfrigt förbi; och det är numera icke förbundet med några vanskligheter att få därstädes ledigblifna eller nyinrättade platser på andra af statsförvaltningens områden besatta med personer, som i nit och skicklighet godt kunna mäta sig med sina kolleger i södra delarna af riket.

Då det för de särskilda ledamöterna i en liten hofrätt tydligen är lättare att inhämta kännedom om dugligheten hos de därstädes tjänstgörande extra tjänstemännen än hvad förhållandet för närvarande är i Svea hofrätt med dess stora omfattning, bör också pröfvotiden för dem, som i en eventuell norrländsk hofrätt önska erhålla befordran till fiskal, blifva af relativt kort varaktighet. Vinnes icke sådan befordran, bör det därför enligt min mening — alldeles bortsedt från det gagn, som den extra tjänstemannen i sin blifvande verksamhet måste hafva af den juridiska erfarenhet samt den vana vid ordning, han under sin tjänstgöring i hofrätten förvärfvat — i allmänhet icke kunna blifva tal om flera års förspilld tid.

Varder en särskild hofrätt för Norrland inrättad, komma naturligtvis tid efter annan tillfällen att erbjudas för de yngre mera framstående ledamöterna till befordran och därmed förenad förflyttning till annan plats, särskildt Stockholm; och man har förvisso icke anledning till antagande, att de synnerligen ofta skulle lämna dessa tillfällen obegagnade. Men motsvarande har förhållandet städse varit med ledamöterna i Göta hofrätt och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, och hvad angår ledamöterna i

Svea hofrätt, som ju äfven utan befordran utom verket äro i åtnjutande af den utaf många så högt uppskattade förmånen att få bo i hufvudstaden, hafva desamma i minst lika stor utsträckning som sina kolleger i de sydligare hofrätterna mottagit förordnanden såsom revisionssekreterare eller inom den högre administrationen m. m.; för närvarande förvaltas af ifrågavarande anledning ej mindre än tretton af Svea hofrätts assessorsämbeten af vikarier. Detta oaktadt lärer ingen med fog kunna bestrida, att hofrätterna allt hitintills i stort sedt på ett fullt nöjaktigt sätt fyllt sin uppgift i afseende å rättsskipningen. Äfven de härutinnan af Svea hofrätt beträffande en norrländsk hofrätt uttalade farhågor torde sålunda få anses ogrundade.

I detta sammanhang vill jag tillåta mig att fästa uppmärksamhet å ett förhållande, som enligt min mening kan hafva en afsevärd betydelse i fråga om ett rättvist befordringsväsende inom hofrätterna.

Hittills har det varit en undantagslös regel, att ett ledigvordet hofrättsrådsämbete inom en hofrätt blifvit besatt med äldste assessorn i samma hofrätt. Då konjunkturerna i de skilda hofrätterna tydligen kunna i följd af särskilda omständigheter vara väsentligen olika, har på grund af nämnda praxis ej sällan inträffat, att till hofrättsråd utnämnts en assessor, som varit ej obetydligt yngre än åtskilliga af assessorerna i de öfriga hofrätterna. Ofta ha väl dessa assessorer själfva ej önskat förflyttning, något hvarom de i allt fall icke blifvit tillfrågade, men att åtminstone under senare tider motsatsen också ägt rum har jag mig bekant. Hvad nu yttrats om hofrättsrådsämbete gäller ock i viss mån om assessorsämbete, hvilket ju dock en hvar kompetent, som önskar ifrågakomma, äger att i stadgad ordning söka. Ytterst sällan om ens någonsin lärer hafva händt, att ett assessorsämbete sökts af fiskaler i annan hofrätt. Och i åtskilliga fall har säkerligen denna underlåtenhet haft sin grund uteslutande däri, att vederbörande varit öfvertygade om orubbligheten af förenämnda praxis, enligt hvilken en hvar af hofrätterna betraktas såsom ett från de öfriga fullständigt afskildt område.

Af ifrågavarande praxis — som torde sakna all motsvarighet — lida för öfrigt icke endast enskilda personer. Det ligger nämligen i sakens egen natur, att om skälig utjämning mellan hofrätterna icke är att förvänta, den hofrätt, som för tillfället har att bjuda på dåliga befordringsutsikter, får mindre tillfälle till urval vid förordnanden, som inom hofrätten yppas, och följaktligen äfven är utsatt för risken att i framtiden blifva till sin sammansättning försvagad.

Att jag här ansett mig böra ingå på nyssberörda förhållande har haft sin orsak däri, att, om en särskild hofrätt för de nordligaste delarna af

riket varder inrättad, denna till en början antagligen kommer att hafva relativt unga ledamöter och tjänstemän och följaktligen vara försatt i ogynnsamt läge i afseende å möjligheter för extra tjänstemän till befordran.

Under senare tider hafva för Norrlands vidkommande antagits eller väckts förslag om åtskilliga, nödiga eller nyttiga lagar, hvilka emellertid icke mötts med gillande af alla dess invånare. Genom inrättande af den ifrågasatta hofrätten skulle man tillmötesgå alla samhällsklassers önskningar. Och att en dylik anordning skulle vara Norrland till gagn, synes mig ovedersägligt. Gent emot dem, som härutinnan äro af annan uppfattning och förmena, att inrättandet af en norrländsk hofrätt vore af verkligt intresse allenast för den stad, där den blefve förlagd, tillåter jag mig till slut endast det spörsmålet, om de tro, att en ifrågasatt indragning af Göta hofrätt eller af hofrätten öfver Skåne och Blekinge, hvilket med tiden kanske skall visa sig erforderligt, icke skulle röna motstånd från annat håll än Jönköping eller Kristianstad.

Då jag är lifligt öfvertygad ej mindre om lämpligheten däraf, att riket låter såsom en gärd af erkänsla för Norrlands storartade ekonomiska uppsving därstädes inrätta en särskild hofrätt, än äfven om olämpligheten däraf, att Svea hofrätt får förblifva sådan den nu är, har jag med den rätt, som 19 § i den för Riksdagens justitieombudsman gällande instruktion förlänar mig, ansett mig böra hos Eders Kungl. Maj:t bemöta de skäl, som af Svea hofrätt andragits mot inrättande af ifrågavarande hofrätt.»

Framställning till Kungl. Maj:t angående öfverflyttning till allmänna domstolarna af vissa kammarrätten tillhörande mål.

I en till Kungl. Maj:t den 11 september 1907 aflåten ämbetsskrifvelse har jag i detta ämne anfört följande:

»Uti en till min företrädare i justitieombudsmansämbetet den 25 juli 1906 ingifven skrift anförde f. d. jägmästaren Henning Nordlund:

Sedan Nordlund den 8 november 1905 häktats såsom misstänkt för förskingring af kronomedel och fördöljande häraf genom förfalskning af de utaf honom såsom jägmästare inom Råneå revir i Norrbottens län förda räkenskaper, hade han i afvaktan på rannsakning inför behörig domstol, som i detta fall vore Kungl. Maj:ts och rikets kammarrätt, den där efter förberedande utredning af Kungl. domänstyrelsen hade att rannsaka och

döma i målet, ända tills nu å Stockholms rannsakningsfängelse suttit häktad, utan att under hela denna tid af öfver åtta månader, som alltså förflutit efter häktandet, kammarrätten med honom företagit rannsakning. Detta förhållande vore så mycket mera anmärkningsvärdt, som den förberedande utredningen ingalunda hindrats, utan fasthellre i möjligaste mån underhjälpts af Nordlund, som från början öppet vidgått sin brottslighet och vid sedermera hållna förhör sökt lämna så noggranna uppgifter, som det under förhållandena varit möjligt, angående omständigheterna vid de särskilda brottsliga handlingarnas föröfvande. De förberedande, af domänstyrelsens ombudsman i rannsakningsfängelset hållna förhören hade för öfrigt till antalet varit allenast fyra. Och vid det senaste af dem, som ägde rum för flera månader sedan, förklarades vidare förhör vara öfverflödiga, hvilket ju äfven syntes vara fallet, enär förhör ej sedan dess ägt rum. Med erkännande af att detaljutredningen af ifrågavarande sak icke desto mindre torde varit ganska besvärlig, kunde Nordlund under angifna omständigheter icke förstå, hvarför hans rätt att komma inför sina domare härigenom behöfde förnärmas. Frånsedt att allmänna polisen plägade på mindre än tiondedelen af den tid, hvarunder Nordlund suttit häktad, i maktpåliggande brottmål till första rannsakningstillfället lämna de mest detaljerade och vidlyftiga rapporter, syntes honom hinder ej hafva förelegat att, på sätt vid de allmänna domstolarna brukas, låta polisutredningen löpa jämsides med rannsakningen inför domstol. Att så icke skett måste bero på ett formalistiskt begagnande af det förhållande, att i ett fall, sådant som det förevarande, uttrycklig bestämmelse om viss tid för rannsakningens företagande med häktad icke vore i lag stadgad. Af berörda omständighet följde emellertid ingalunda, att häktad uppbördsman, som skulle af kammarrätten rannsakas och dömas, behöfde finna sig i att under obegränsad tid i en häktad persons ovissa ställning afvakta rannsakning. Tvärtom påkallade grunderna för vår allmänna straffprocessordning att hvarje ärende af ifrågavarande art blefve handlagdt med den allra största skyndsamhet under aktgifvande på den enskildes rätt, låt vara att denne gjort sig skyldig till brottslig gärning. Att Nordlund i olika afseenden lede rättskränkning genom att på detta sätt månad efter månad utan dom sitta häktad för erkända brott vore uppenbart. Nordlund ansåge sig därför berättigad såsom medborgare fordra att, sedan han såsom för brott misstänkt beröfvats friheten, i allt fall varda inom skälig tid förd inför sina domare att af dem rannsakas och dömas. Då detta billiga anspråk af vederbörande myndigheter lämnats obeaktadt, ville Nordlund påkalla justitieombudsmannens uppmärksamhet å förhållandet för den åtgärd till

sakens påskyndande eller i öfrigt justitieombudsmannen kunde finna lämpligt vidtaga.

Nordlund lät sedermera, den 5 december 1906, till mig ingifva en skrift, hvari anfördes, bland annat:

Nordlund ville fästa uppmärksamheten därpå, att kammarrätten ännu icke meddelat dom i målet, ehuru i det närmaste tretton månader förflutit från Nordlunds häktande, samt utredningen i omkring fyra månader varit för kammarrätten tillgänglig. Frånräknade man från ofvan sagda tid den tid Nordlund åtnjutit för afgifvande af förklaring, syntes i allt fall dröjsmålet med doms afkunnande oskäligt, så mycket hellre som vidlyftigheten af den utredning, som af vederbörande åberopades till förklaring af dröjsmålet, inskränkte sig i hufvudsak till visserligen ganska vidlyftiga, men ingalunda svåråtkomliga sammandrag af olika officiella böcker och andra lätt tillgängliga handlingar, hvilkas uppgifter till följd af Nordlunds erkännande icke behöft kontrolleras och kompletteras. Utan att i sitt nuvarande läge tilltro sig bedöma frågan, huruvida vissa enskilda personer eller allenast det rådande rättegångssystemet i mål af förevarande beskaffenhet varit orsaken till att dom ännu icke afkunnats, påkallade Nordlund den åtgärd från min sida, till hvilken omständigheterna lämpligen kunde finnas föranleda.

Af den utredning, som i anledning af förenämnda klagoskrifter af min företrädare och mig verkställts, har jag ansett framgå, att det af Nordlund anmärkta dröjsmålet icke hade sin grund i någon försummelse hos enskilda ämbets- eller tjänstemän vare sig i kammarrätten eller i domänstyrelsen.

Jag har emellertid icke kunnat undgå att finna den tid, som förflutit från Nordlunds häktande, den 8 november 1905, till utslagets meddelande, den 12 december 1906, vara anmärkningsvärdt lång, och har jag äfven i öfrigt funnit öfverklagade förhållandet ägnadt att tilldraga sig synnerlig uppmärksamhet.

Enligt 1 § i Kungl. Maj:ts förnyade nådiga instruktion för kammarrätten den 14 november 1879 har kammarrätten att till behandling upptaga, bland annat, följande mål:

1) balansmål eller angifvelser emot kronans och allmänna verks uppbördsmän och redogörare för tillgrepp och förskingring af sådana dem, under eget ansvar inför kronan eller verket, anförtrodda medel eller persedlar, för hvilka redogörelse ingår till kammarrättens revisionsafdelning, och

2) åtal mot publika ämbets- och tjänstemän för fel och försummelser i afseende å såväl uppbörden, förvaltningen och redovisningen af ofvan omförmälda medel och persedlar som ock kontrollen och tillsynen därvid.

Från dessa mål undantagas emellertid, enligt bestämmelse i mom. 2, åtal mot ämbets- och tjänstemän vid krigsmakten för förbrytelse, som i strafflagen för krigsmakten är med straff belagd, eller, efter ty i nämnda lag sägs, skall vid straffets bestämmande efter allmän lag anses såsom under försvårande omständigheter begången, så ock för brott i öfrigt, som föröfvats under fält- eller sjötåg utom riket och åtalas medan tåget varar.

Därjämte är i 3 mom. af 1 § — enligt hvilket mom. till kammarrättens behandling och afgörande vidare höra alla revisionsafdelningens eller advokatfiskalens anmärkningar, uppkomna vid eller föranledda af de till granskning inkomna räkenskaper för kronans eller andra allmänna medel eller persedlar, ehvad sådana anmärkningar angå uppbörden, förvaltningen, redovisningen eller kontrollen — den ytterligare begränsning gjord, att, om anmärkningen *eller åtal*, som i 2 mom. sägs, skulle afse Kungl. Maj:ts och Rikets hofrätter eller kollegier, statskontoret, armé- eller marinförvaltningen, kammarrättens åtgärd ej må sträcka sig längre än att öfverlämna frågan till justitiekanslersämbetets handläggning.

Beträffande bestämmelserna i mom. 1 och 2 är särskildt att märka, hurusom kammarrätten äger upptaga balans- och därmed sammanställda mål, allenast då fråga är om sådana medel eller persedlar, som varit kronans och allmänna verks uppbördsmän och redogörare anförtrodda *under eget ansvar inför kronan eller verket.* I händelse fråga är om medel eller persedlar, som omhänderhafts med redovisningsskyldighet inför öfverordnade uppbördsmän och redogörare, tillhör frågan allmän domstols handläggning. Dessutom bör observeras, att kammarrättens pröfning är inskränkt till förbrytelser af ifrågavarande slag i afseende å sådana medel eller persedlar, *för hvilka redogörelse ingår till kammarrättens revisionsafdelning;* i följd hvaraf, där en statens uppbördsman eller redogörare tillika innehar kommuns eller andra medel, hvilkas redovisande ej är föremål för granskning inom kammarrättens revisionsafdelning, det tillkommer allmän domstol att rannsaka och döma beträffande förbrytelser i afseende å dessa medel.

Angående hvilka räkenskaper, som skola ingå till kammarrätten för granskning af dess revisionsafdelning, finnas bestämmelser meddelade i kungl. kungörelsen den 22 januari 1897. Dessutom skola enligt senare tillkomna bestämmelser till kammarrätten för granskning inom revisionsafdelningen ingifvas räkenskaper för Ultuna landtbruksinstitut och landtegendom, Trollhätte kanal- och vattenverk samt jordbruksdepartementet.

Kammarrättens handläggning af balansmål omfattar i allmänhet ej den förberedande behandlingen, utan denna är uppdragen åt den myndighet, under hvilken vederbörande uppbördsman eller redogörare lyder.

Genom kungl. kungörelsen den 14 november 1879, utfärdad i sammanhang med den nu gällande instruktionen för kammarrätten, har i sådant hänseende blifvit — med upphäfvande af hvad dittills var stadgadt därom, att i de till kammarrättens handläggning hörande balansmål den förvaltande myndighet, som hade att i första hand utreda målet, borde fastställa balansbeloppet medelst utslag, som skulle underställas kammarrättens pröfning — förordnadt, att i sådana mål skall efter ingången af år 1880 iakttagas det förfarande, att vederbörande förvaltningsmyndighet, efter utredning af balansen, allenast afgifver sitt utlåtande öfver densammas belopp och därefter till kammarrätten insänder nämnda utlåtande jämte öfriga handlingar i målet.

I afseende å flottan har emellertid genom § 334 mom. 3 i reglementet af den 8 december 1899, delen I, skett en återgång till det äldre förfarandet beträffande den förberedande behandlingen af balansmål. Vederbörande stationsbefälhafvare eller varfschef har nämligen att fastställa balansbeloppet genom utfärdad resolution, hvilken, försedd med besvärshänvisning, bör jämte delgifningsbevis äfvensom öfriga till målet hörande handlingar öfverlämnas till kammarrätten för den vidare handläggning, som denna rätt tillkommer.

Angående målens handläggning i kammarrätten är för öfrigt att märka stadgandet i 13 § af instruktionen, enligt hvilken, därest uti något på kammarrättens pröfning beroende mål muntligt förhör med part eller vittne finnes af omständigheterna påkalladt, och sådant förhör ej lämpligen kan hos kammarrätten äga rum, kammarrätten må förordna om förhörets hållande vid underdomstol i orten och i sådant afseende meddela erforderliga föreskrifter; och äger kammarrätten därvid jämväl anmoda Konungens befallningshafvande utse ombud att vid domstolen föra kronans eller det allmännas talan.

Kommittén rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden upptog i sitt den 18 juni 1904 afgifna betänkande angående reglering af löneförhållanden vid kammarrätten till behandling frågan, huruvida icke nu ifrågavarande mål lämpligen kunde och borde öfverflyttas till de allmänna domstolarna; och yttrade kommittén härom, bland annat, följande: Redan den omständigheten, att åtskilliga grupper af balans- och därmed sammanställda mål blefve handlagda af allmän

domstol — eller, i fråga om vid krigsmakten anställda personer, af krigsdomstol — utan att däraf veterligen försports någon olägenhet, innebure ett visst stöd för den uppfattningen, att äfven pröfningen af öfriga dylika mål skulle kunna från kammarrätten öfverflyttas å de allmänna domstolarna. Genom en sådan öfverflyttning skulle onekligen vinnas likformighet i afseende å det processuella förfarandet emellan dessa mål och andra rättegångsmål, hvarförutom tvifvelsutan utredningen i flera afseenden skulle däraf underlättas. Den större möjligheten såväl för den tilltalade att muntligen få svara inför domstolen som ock för anställande därstädes af förhör med vittnen och andra skulle särskildt i detta hänseende blifva af betydelse. — En förändring, hvarigenom kammarrättens befattning med mål af ifrågavarande slag upphörde, skulle vidare afhjälpa den olägenheten af de nuvarande bestämmelserna, att kronans och allmänna verks uppbördsmän och redogörare, hvilka omhänderhade äfven andra medel och persedlar än sådana, för hvilka redogörelse inginge till kammarrättens revisionsafdelning, kunde för förbrytelser i afseende å dessa olika slag af medel eller persedlar komma att höra under skilda domstolar. — Till stöd för bibehållande af den befattning, som tillkomme kammarrätten i afseende å förevarande slag af mål, hade å andra sidan åberopats deras nära samband med den granskning af räkenskaper, som skulle hos kammarrätten verkställas. Äfven där upptäckten af balans icke, såsom stundom varit fallet, föranledts af en vid denna granskning gjord anmärkning, så innebure dock i regel balansens upptäckt anmärkning, i ett eller flera hänseenden, mot vederbörande räkenskap. Stundom inträffade ock, att samtidigt med balansmålet anmärkningsmål kunde vara i särskild ordning anhängiggjorda mot samma redogörare, hvarvid det kunde lända till reda, att målen blefve skärskådade i sitt sammanhang af en och samma domstol och sedermera lagakraftvunna resolutioner bringades till verkställighet af samma tjänsteman, nämligen advokatfiskalen i kammarrätten. För kammarrätten stode ock, i förekommande fall af balans, utan särskild omgång till buds det bevismaterial, som kunde vara att hämta ur de för granskning dit öfverlämnade räkenskaperna. Det hade äfven betonats, att kammarrätten vid pröfningen af balans- och därmed sammanställda mål besutte en alldeles särskild sakkunskap, och att dessa måls handläggning af en och samma öfverdomstol för hela riket måste anses bereda större säkerhet för en konsekvent lagtillämpning. — Vid öfvervägande af denna fråga hade det visserligen synts kommittén, att de skäl, hvilka talade för upphörande af kammarrättens befattning med förevarande slag af mål, vore ganska tungt vägande. Enär emellertid frågan om en förändring

härutinnan med däraf betingade ändringar i olika författningsrum förutsatte en omfattande och tidskräfvande utredning, och då ifrågavarande mål, om än understundom mycket vidlyftiga och invecklade, dock i senare tider hos kammarrätten förekommit så pass sällan, att deras kvarblifvande eller borttagande för närvarande ej torde kunna anses i någon mera afsevärd mån inverka på ämbetsverkets behof af ordinarie arbetskrafter, hade kommittén funnit sig icke äga tillräcklig anledning att här till vidare behandling upptaga nämnda fråga.

Däremot ifrågasatte kommittén, huruvida ofvanberörda, i 1 § 3 mom. af kammarrättens instruktion upptagna särskilda undantagsstadgande numera kunde hafva giltiga skäl för sig.

Om det ock icke kan förnekas, att kammarrätten vid pröfningen af balans- och därmed sammanställda mål äger en särskild sakkunskap, lärer det å andra sidan få anses vara utom tvist, att någon fara för rättssäkerheten icke skulle uppstå därigenom, att ifrågavarande mål öfverflyttades till de allmänna domstolarna.

Likaledes synes det mig ligga i öppen dag, att ett upphäfvande af ofvan omförmälda forumsbestämmelser i nu antydt syfte skulle medföra afsevärda fördelar.

Öfver de af kammarrätten under åren 1897—1906 handlagda balansmål äfvensom vissa s. k. fiskaliska aktioner d. v. s. till kammarrättens pröfning hörande åtal mot ämbets- eller tjänstemän, som icke äro uppbördsmän, har jag låtit upprätta särskilda, här bifogade förteckningar med uppgift å de åtgärder, som enligt i kammarrätten förda diarier med målen vidtagits.

Af dessa förteckningar, enligt hvilka sammanlagda antalet af ifrågavarande mål under omförmälda tid utgjort tjugufyra, lärer med önskvärd tydlighet framgå, att den långsamhet i rättsskipningen, som jag anmärkt i afseende å det rättsfall, hvarå min uppmärksamhet särskildt blifvit väckt, icke kan betraktas såsom en enstaka företeelse. Sålunda hafva af de i förteckningarna upptagna mål angående icke häktade två för sitt afgörande kräft en tid af öfver tre år, under det fem fått på afgörande vänta respektive ungefär två år elfva månader, två år åtta månader, två år fem månader, två år två månader och två år. Gifvetvis har större skyndsamhet iakttagits i fråga om mål, hvari någon hållits häktad. Att emellertid

äfven beträffande dessa mål, hvilka utgjort allenast åtta, fog finnes för anmärkning uti ifrågavarande hänseende, utvisas af förteckningarna. I de tre fall, då utredningen ej ombesörjts af allmän domstol, har den häktade sålunda icke fått sin dom förrän efter respektive ett år 6 dagar, sju månader 9 dagar och sex månader 12 dagar.

Att nu berörda missförhållande skulle afhjälpas genom ifrågavarande måls öfverflyttning till de allmänna domstolarna, därför synes åtminstone i viss mån redan den omständigheten borga, att, enligt hvad ock af förteckningarna framgår, de mål, i hvilka allmän domstol rannsakat eller eljest verkställt utredning, blifvit slutligen afgjorda på afsevärdt kortare tid än sådana mål, i hvilka utredningen varit anförtrodd åt domänstyrelsen eller annat ämbetsverk. I förhållandets egen natur ligger för öfrigt, att ett system, hvilket regelmässigt förutsätter, att den dömande myndigheten icke alls själf har hand om utredningen, måste vålla tidsutdräkt. Och vill jag i detta sammanhang framhålla, att ehuru någon förebråelse för långsamhet i afgörandet icke skäligen kan riktas mot kammarrätten i fråga om sådana mål, i hvilka rannsakning skett vid allmän domstol, dom i dessa mål dock naturligtvis skulle fallit än tidigare, där afgörandet tillkommit de domstolar, som ledt rannsakningarna och därigenom redan om målen förvärfvat sig kännedom.

Genom öfverflyttning af ifrågavarande mål till de allmänna domstolarna skulle därjämte vinnas en icke obetydlig fördel i form af sparad arbetstid för vederbörande ämbets- och tjänstemän. Ofvan omförmälda förteckningar ådagalägga nämligen, hvilket mångskrifveri det rådande systemet nödvändiggjort.

Förbises bör ej heller svårigheten att i lag uppdraga en fullt tydlig gräns mellan de balans- och därmed sammanställda mål, som skola upptagas af kammarrätten, och de mål af nyssnämnda art, hvilka tillhöra allmän domstol. I hvarje fall hafva de nu gällande bestämmelserna härom i vissa afseenden föranledt mycken tvekan angående rätta tillämpningen; och åberopar jag såsom bevis härför närslutna förteckning å balansmål.

Den betydelsefullaste anmärkningen mot de nuvarande forumsbestämmelserna är emellertid, att desamma visat sig hafva till följd en föråldrad och från alla sakkunniga håll utdömd rättsprocedur. Ett förfarande, enligt hvilket i första instansen all muntlighet är utesluten, kan uppenbarligen icke under något förhållande anses tillfredsställande. Och upprörande på allmänna rättskänslan måste ett sådant förfarande verka, när det icke blott åsidosätter den för de allmänna domstolarna gällande regeln, att häktad i stad inom åtta dagar och på landet inom tre veckor skall

inställas till rannsakning, utan möjliggör att en person i afvaktan på sin dom hålles häktad synnerligen lång tid utan rätt att någonsin få muntligen försvara sig inför sina domare.

Ofvan upptagna, af löneregleringskommittén anförda skäl för upphäfvande af kammarrättens befattning med ifrågavarande slag af mål tillåter jag mig slutligen att åberopa. I likhet med kommittén finner nämligen också jag dessa skäl vara tungt vägande.

Såsom af den föregående redogörelsen framgår, har emellertid nyssnämnda kommitté äfven anfört vissa skäl för bibehållande af den befattning, som tillkommer kammarrätten i afseende å förevarande slag af mål. Jag tror visserligen icke, att dessa skäl, hvilkas betydelse jag dock ej underskattar, äro af den styrka, att forumsbestämmelserna i fråga på grund af desamma böra kvarsta. Då emellertid ett bestämdt svar härå icke torde kunna gifvas förrän efter en omfattande utredning, som det icke står i min makt att åstadkomma, har jag ansett mig icke kunna hos Riksdagen väcka något förslag i ämnet. I stället har jag, med den rätt, som tillkommer mig enligt 19 § i den för Riksdagens justitieombudsman gällande instruktion, härmed velat öfverlämna frågan till Eders Kungl. Maj:t. Och tillåter jag mig därvid allenast uttala den förhoppningen, att om mot min förmodan en blifvande utredning skulle ådagalägga olämpligheten af ifrågavarande forumsbestämmelsers upphäfvande eller jämkning, och kammarrättens nuvarande befattning med balans- och därmed sammanställda mål alltså skulle helt eller delvis bibehållas, sådana föreskrifter om ett förändradt rättsförfarande vid kammarrätten måtte meddelas, att verkningarna af kammarrättens domsrätt i afseende å berörda mål varda mindre ogynnsamma än hvad hittills varit fallet.

Till sist vill jag i anledning däraf, att löneregleringskommittén, på sätt ofvan nämnts, ifrågasatt, huruvida det särskilda undantagsstadgande i afseende å forum beträffande vissa verk, som omförmäles i mom. 3 af § 1 i kammarrättens instruktion, numera kunde hafva giltiga skäl för sig, inför Eders Kungl. Maj:t nedlägga min gensaga mot ett dylikt uttalande. Om jag ock icke kan tillmäta någon vikt åt stadgandets ursprungliga grund, som väl är att söka däri, att chefer och ledamöter i berörda verk funnits ej böra dömas af den med dessa verk i rang jämnställda kammarrätten, anser jag å andra sidan, att det vore synnerligen olämpligt att vidtaga någon åtgärd, hvarigenom kammarrättens rätt att pröfva åtal blefve utvidgad.»

Framställning till Kungl Maj:t angående brottmålsdomares aflöningsförmåner.

Härom har jag till Kungl. Maj:t den 30 september 1907 aflåtit följande skrifvelse:

»Under 1900 års ämbetsresa i Norrbottens län inhämtade dåvarande justitieombudsmannen, att vid tre kortvariga och kl. 9 f. m. begynta rannsakningar, som af t. f. brottmålsdomaren i nämnda län, vice häradshöfdingen E. Stecksén hållits den 23 maj 1896, den 11 mars 1898 och den 11 november 1899, Stecksén emot gängse praxis onödigtvis uppskjutit utslagens meddelande, vid den första rannsakningen till nästa hälgfria dag den 26 maj 1896, vid den andra rannsakningen till påföljande dag den 12 mars 1898 samt vid den tredje rannsakningen till nästa hälgfria dag den 13 november 1899. Detta förhållande syntes justitieombudsmannen vara desto mera anmärkningsvärdt, som ifrågavarande mål samtliga varit af enkel beskaffenhet, och mera än ett mål ej förekommit någon af ifrågavarande dagar.

Under erinran, att genom berörda åtgärder förökade kostnader uppkommit för statsverket, samt ekonomisk fördel beredts Stecksén själf, anmodade därför justitieombudsmannen Stecksén att inkomma med yttrande öfver hvad sålunda anmärkts.

I afgifven förklaring anförde Stecksén hufvudsakligen:

Till en början kunde det visserligen förefalla, som vore det af behofvet icke påkalladt att fördröja ett utslags afkunnande till en följande dag, men vid mera noggrannt öfvervägande af förhållandena, sådana de gestaltat sig för Stecksén, torde måhända omdömet utfalla annorlunda. Under Steckséns verksamhet som brottmålsdomare i Norrbottens län hade han nämligen alltid låtit sig angeläget vara, att vid afkunnande af utslag desamma blifvit så formulerade, som de blifvit i sedermera utskrifna protokoll återgifna. Ej allenast för god ordnings skull, utan äfven för egen trygghet vid lagskipningen hade han ansett nödigt så förfara, då han ej vidare velat äfventyra, att en part skulle med fog kunna mot protokollet göra den anmärkning, att ett afkunnadt utslag icke varit i formellt eller materiellt hänseende lika lydande med det till honom utskrifna; och hade Stecksén fördenskull alltid nedlagt synnerlig tid, möda och omsorg på utarbetande af domstolens utslag, innan desamma blifvit förelagda rättens öfriga ledamöter till godkännande. Det syntes honom ock, som ett sådant tillvägagående borde vara hos hvarje domare en oafvislig plikt, i all synnerhet i mål, som rörde häktade personer, där domarens ansvar kändes

vida mera betungande än i andra mål. Ty ett omsorgsfullt skärskådande och afvägande af hvarje omständighet, mildrande eller försvårande, vore ju af beskaffenhet att afgörande inverka å det frihetsstraff jämte öfriga straffpåföljder, som kunde ådömas en häktad. Fördenskull och då den förmåga, som stode Stecksén till buds att, om ej omedelbart efter slutad rannsakning så åtminstone samma dag, fullt tillfredsställande och med iakttagande af allt hvad som ålåge den att öfverväga, hvilken ginge att döma i mål rörande häktad, affatta ett utslag, vore synnerligen ringa, hade Stecksén, ensam lagfaren ledamot som han i sin egenskap af brottmålsdomare varit, alltid haft 24:e domareregeln för ögonen; och vore detta anledningen till, att han i allmänhet ej velat meddela utslag samma dag och innan han fått detsamma efter moget öfvervägande fullständigt utarbetadt. Visserligen hade det någon gång kunnat inträffa, att han, påverkad af den omständigheten, att han måst genast efter slutad rannsakning afresa till annat tingsställe, varit nödsakad att samma dag målen varit handlagda däri afkunna utslag; men då hade, såsom nämndt vore, ett sådant förfarande varit föranledt af tvingande omständighet. Och det vore på nyss anförda skäl Stecksén med motvilja underkastat sig detta, då, såsom erfarenheten visat, bristfälliga utslag blifvit vid sådant förhållande af honom meddelade. — Då den kostnad för statsverket, som kunnat föranledas af anmärkta förfarandet, icke kunde äga någon betydelse med fästadt afseende å vikten af en omsorgsfull rättsskipning, och då den ekonomiska fördel, som tilläfventyrs kunde hafva fallit Stecksén till, vore ringa och ofta ingen i följd af de högt uppdrifna lefnadskostnaderna i Norrbottens län, isynnerhet för resande, trodde Stecksén sig med det anförda hafva gifvit fullgoda skäl för sitt ifrågavarande förfarande; och hemställde han fördenskull, att justitieombudsmannen ville låta bero vid hvad i ärendet redan förekommit.

I skrifvelse till Stecksén förklarade sig justitieombudsmannen anse den sålunda afgifna förklaringen vara otillfredsställande, och anförde justitieombudsmannen vidare:

Visserligen kunde det vid rannsakningar inför häradsrätt med häktade personer anses befogadt att, på sätt som i förevarande fall skett, uppskjuta meddelandet af rättens utslag i till exempel sådana fall, då flera mål handlagts å samma dag, och det ena eller andra bland dem för ett pålitligt afgörande kräfde någon betänketid, eller då visserligen allenast ett enda mål under dagen förekommit, men detsamma varit af så vidlyftig eller så invecklad beskaffenhet, att domaren ej tilltrodde sig att omedelbart skrida till dess afgörande. Ofta vore emellertid de förekommande åtalen emot häktade personer mycket lätta att bedöma. Och hvad

särskildt ifrågavarande tre mål anginge, så hade de varit af en så enkel beskaffenhet, att omsorgsfullt utarbetade utslag i dem utan svårighet bort kunna meddelas redan i god tid före middagen å de dagar, då målen handlades. Enligt justitieombudsmannens åsikt hade Stecksén alltså saknat laglig anledning att i förevarande fall, på sätt som skett, fördröja utslagens meddelande till påföljande dagar, och hemställde justitieombudsmannen, att Stecksén måtte uti framdeles förekommande fall af liknande beskaffenhet förfara i enlighet med nämnda uppfattning; hvarjämte justitieombudsmannen anmodade Stecksén att lämna besked därom, huruvida han, efter öfvervägande af hvad i ärendet förekommit, vore sinnad att så förfara.

I anledning häraf svarade Stecksén: Det kunde ej bestridas, att hvad den ene vid bedömande af ett rättsfall syntes enkelt nog kunde för en annan förefalla att vara en mycket tvistig sak, väl värd att nogsamt pröfvas och skärskådas. Det vore ock förtjänt att anmärkas, att Stecksén, för att varda fullt förtrogen med den sak, vid hvars afgörande han hade att afgifva sin röst, städse brukat och allt fortfarande hade för sed att, om tid därtill funnes, å tingsstället och innan dom afkunnades, utarbeta protokoll i då handlagdt mål. Ehuru Stecksén af skäl, som han förut anfört, ej vore i tillfälle att lämna något bestämdt medgifvande, hvaraf han, måhända till sin egen ofärd, kunde för framtiden varda bunden, ville han gärna, där saken syntes honom själf enkel, och tid under angifna omständigheter därtill gåfves, tillmötesgå justitieombudsmannens önskan och fortast möjligt företaga så beskaffad sak till afgörande.

I resolution den 30 augusti 1901 fann justitieombudsmannen skäligt låta bero vid hvad i ärendet förekommit.

I aflöningsförmåner ägde Stecksén, likasom öfrige brottmålsdomare, vid ifrågavarande tid endast att undfå resekostnads- och traktamentsersättning till samma belopp, som är stadgadt för häradshöfding, för hvilken, enligt tredje klassen i gällande resereglemente, dagtraktamentet är bestämdt till tio kronor, hvarjämte brottmålsdomare enligt nådigt bref den 5 juni 1822 berättigats att ytterligare beräkna traktamente under två expeditionsdagar för hvarje handlagdt mål.

Under år 1903 ingåfvo emellertid de tillförordnade innehafvarne af brottmålsdomarebefattningarna underdåniga ansökningar om förbättrade aflöningsvillkor. Stecksén, som därvid anhöll om ett årligt arfvode af 3,600 kronor med fortfarande rätt till ersättning för tjänsteresor enligt

gällande resereglemente, anförde till stöd för ansökningen, bland annat, följande:

Då Stecksén i slutet af 1889 erhöll förordnande såsom brottmålsdomare i länet, funnos där inga järnvägar, under det länet nu genomkorsades af järnvägar i flera riktningar. Genom byggandet af ett stort antal nya vägar hade dessutom väglängden till tingsställena flerstädes blifvit väsentligt förkortad. I följd häraf hade ock de för tjänsteresor utgående ersättningar blifvit till beloppet i högst afsevärd mån minskade, så att de numera i allmänhet vore helt obetydliga och, såsom aflöning betraktade, otillräckliga. Däremot hade tjänsteresorna under senare åren mycket tilltagit i antal, hvilket antagligen berodde på ökad tillströmning af en lös arbetarebefolkning. Enligt af Stecksén gjorda beräkningar hade under åren 1893—1897 till tjänsteresor åtgått något mindre än halfva året och under åren 1898—1902 något mera än halfva året, därvid dock vore att märka, att Stecksén hvarje år åtnjutit tjänstledighet omkring två och en half månader. Lefnadskostnaderna hade, såsom kändt, under de sista 13 åren stigit högst ansenligt och torde i Norrbottens län vara icke obetydligt högre än i andra län. Då domareämbetet i allmänhet och med rätta vore försedt med inkomster, svarande mot dess viktiga uppgift, ville det synas som en oegentlighet, väl värd att afhjälpas, att brottmålsdomaren under de förhållanden, som nu inträdt, allt fortfarande funne sig lönlös. Med befattningen läte ej heller förena sig någon annan syssla af beskaffenhet att ofta påkalla innehafvarens närvaro, ty ej sällan inträffade det att vid Steckséns återkomst från tjänsteresor befanns, att under hans bortovaro till honom hänskjutits förrättande af rannsakningar inom andra tingslag, som åter påfordrade skyndsam bortresa. Därtill komme att, förutom utarbetande af protokoll, en ej obetydlig expedition stundom kunde vara förenad med ifrågavarande urtima ting. Med utöfvande af advokatverksamhet och utförande af andra enskilda uppdrag hade Stecksén hitintills ej tagit någon befattning, då sådan verksamhet ej väl öfverensstämde med domarens ställning. Slutligen vore att beakta, att en oaflönad brottmålsdomare med nuvarande ringa inkomster icke kunde, oaktadt de ansträngande och mången gång hälsoförstörande resorna, påräkna att vid framskriden ålder hafva gjort några besparingar, och dock vore någon pension icke tillförsäkrad honom.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län, som öfver Steckséns ansökning afgaf yttrande, anförde därvid, att om än den hittills använda formen för aflönande af brottmålsdomarebefattningen kunde anses hafva varit lämplig på en tid, då brottmålsdomaren endast sällan behöfde påkallas och med sin befattning kunde förena annan tjänst, hvaraf han hämtade sin huf-

vudsakliga inkomst, förhållandena inom länet emellertid under de senare åren undergått så väsentlig förändring, att ändrade grunder för brottmålsdomarens aflönande måste anses af nöden. I regel nödsakad att företaga flera tjänsteresor i hvarje månad hade brottmålsdomarebefattningens nuvarande innehafvare icke haft tid öfrig för utöfvande af annan verksamhet i vidare mån, än att han uppehållit befattningen såsom ordförande i gränsetullrätten i Haparanda, af hvilken syssla behållna inkomsten dock icke kunde uppskattas till något mera afsevärdt belopp. Frånsedt den med denna syssla förenade inkomst, vore brottmålsdomaren för sin existens hänvisad endast till den inkomst han hade såsom sådan. Denna inkomst hade tidigare i väsentlig mån utgjorts af den inbesparade skjutslegan för en häst. Efter tillkomsten af de under senaste åren fullbordade järnvägsanläggningarna Gellivara—Kiruna och Boden—Morjärv hade äfven denna inkomst väsentligen minskats och, då på samma gång lefnadsomkostnaderna, ej minst inom Norrbottens län, under senare tiden i hög grad fördyrats, rådde icke något tvifvel om, att den med brottmålsdomarebefattningen förenade godtgörelse vore allt för knappt tilltagen för att bereda dess innehafvare nödig utkomst. Då det således måste anses med rättvisa och billighet förenligt, att brottmålsdomaren bereddes förbättrade villkor, funne sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande böra tillstyrka bifall till Steckséns ansökning.

Från Svea hofrätt inhämtades utlåtande öfver brottmålsdomarnes ifrågavarande ansökningar, och förklarade hofrätten sig anse en förbättring uti deras förmåner vara af behofvet påkallad, därvid hofrätten i fråga om brottmålsdomarebefattningen i Norrbottens län särskildt framhöll, att denna torde lämna dess innehafvare ytterst ringa tillfälle att bereda sig inkomster utöfver de med befattningen förenade. Emellertid kunde hofrätten icke tillstyrka de gjorda framställningarna om anvisande af vissa årliga arfvoden utan hemställde för sin del, att Eders Kungl. Maj:t täcktes förklara, att brottmålsdomarne skulle för förrättningar, som öfverlämnades till deras handläggning, äga tillgodonjuta, utöfver hvad dem enligt gällande författningar bestodes, ytterligare ersättning af fem kronor för hvarje rese-, förrättnings- och expeditionsdag, för hvilken dagtraktamente författningsenligt finge beräknas.

Öfver ansökningarna afgaf jämväl statskontoret yttrande, därvid statskontoret i likhet med öfriga hörda myndigheter förklarade sig anse en förbättring i brottmålsdomarnes förmåner vara erforderlig. De skäl, som anförts till stöd därför att i berörda förmåner borde, förutom rese- och traktamentsersättning, ingå äfven fasta arfvoden, syntes statskontoret vara ganska beaktansvärda, men då hofrätten, som närmast vore i tillfälle att bedöma, hvilket aflöningssätt som kunde vara bäst afpassadt efter

brottmålsdomarnes ställning och arten af deras verksamhet, ansett sig icke kunna tillstyrka anvisandet af dylika arfvoden, funne sig statskontoret böra biträda hofrättens förslag om förhöjning i det slag af godtgörelse, som för närvarande utginge åt brottmålsdomarne. Med afseende å det ungefärliga resultatet af den utaf hofrätten föreslagna höjningen i dagtraktamente för brottmålsdomaren i Norrbottens län meddelade statskontoret, att Stecksén för år 1902 uppburit traktamente för 175 rese- och förrättningsdagar samt 52 expeditionsdagar, hvadan en dylik höjning skulle för nämnda år hafva beredt honom en ökning i inkomst af 1,135 kronor.

I proposition till 1905 års Riksdag föreslog sedermera Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att medgifva, att af det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar måtte till de tillförordnade brottmålsdomarne i Jämtlands och Norrbottens län för rannsakningar med häktade personer utgå, utöfver hvad brottmålsdomare enligt gällande författningar ägde uppbära, ytterligare ersättning af fem kronor för hvarje rese-, förrättnings- och expeditionsdag, för hvilken traktamente författningsenligt finge beräknas.

Till stöd för denna framställning anförde departementschefen till statsrådsprotokollet följande:

Af hvad i ärendet förekommit syntes framgå, att en förbättring af de med ifrågavarande brottmålsdomarebefattningar förenade inkomster vore nödig. Beviljandet af fasta arfvoden vore visserligen från flera synpunkter fördelaktigt, men torde dock icke vara att tillråda. Genom en sådan anordning blefve nämligen inkomsten föga beroende af arbetsbördan, hvilken vid dessa befattningar i allmänhet kunde växla ganska betydligt från det ena året till det andra och dessutom på grund af särskilda förhållanden kunde komma att helt och hållet förändras. Så kunde till exempel en sammanslagning af tingslag, förläggande af tingsställe i brottmål till länseller kronohäkte eller öppnande af en ny kommunikationsled verka därhän, att behofvet af brottmålsdomarens anlitande för viss domsaga så godt som upphörde. Departementschefen ansåge sig därför böra ansluta sig till det af hofrätten väckta förslaget, enligt hvilket ökningen i inkomster skulle komma att stå i direkt förhållande till göromålens mängd.

Riksdagen biföll på det sätt Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen medgaf, att af det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar finge till de tillförordnade brottmålsdomarne i Jämtlands och Norrbottens län för rannsakningar med häktade personer utgå, utöfver hvad brottmålsdomare enligt gällande författningar ägde uppbära, ytterligare ersättning af fem kronor

för hvarje förrättnings- och expeditionsdag, för hvilken traktamente författningsenligt finge beräknas.

Uti skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t angående denna fråga anförde Riksdagen:

Då de aflöningsförmåner, som enligt gällande bestämmelser tillkomme brottmålsdomarne i Jämtlands och Norrbottens län, måste anses vara väl ringa i förhållande till vikten af det arbete, dem ålåge, hade Riksdagen icke velat motsätta sig en förbättring uti nämnda tjänstemäns aflöningsvillkor. Beträffande det af Eders Kungl. Maj:t föreslagna sättet härför hade det emellertid icke synts Riksdagen erforderligt, att dagtraktamentet ökades icke blott för förrättnings- och expeditionsdagar, utan äfven för resedagar. Då brottmålsdomarne icke för sitt arbete uppbure lön eller arfvode, hade Riksdagen väl funnit öfverensstämmande med billighet, att under de dagar, som dessa tjänstemän utöfvade domareverksamhet eller förrättade därmed sammanhängande expeditionsgöromål, dagtraktamentet för dem sattes högre än hvad resereglementet medgåfve, hvaremot giltigt skäl till dylik ökning af dagtraktamentet för den tid, som toges i anspråk af resorna till och från tingsställena, icke syntes föreligga.

Brottmålsdomarne äro sålunda fortfarande i afsaknad af fast lön eller arfvode. Då någon afsevärd besparing icke torde kunna göras i fråga om den ersättning för resekostnaden, som författningsenligt tillkommer dem, äro de, i den mån de icke äro i tillfälle att förskaffa sig extra inkomster, för sina lefnadskostnaders bestridande uteslutande hänvisade till det dem tillerkända dagtraktamente.

Uppenbarligen ligger det följaktligen i brottmålsdomarnes intresse att erhålla så många förrättningsdagar som möjligt. Och detta intresse är tydligen efter 1905 års lönereform större än förr, i det dagtraktamentet, i enlighet med hvad nyss nämnts, numera utgår med femton kronor i stället för det förut stadgade beloppet tio kronor.

Under min innevarande år företagna ämbetsresa i Norrbottens län hade jag min uppmärksamhet riktad på berörda förhållande, och fann jag därvid, att Stecksén i åtskilliga fall underlåtit att uti mål rörande häktade meddela utslag samma dag själfva rannsakningen afslutades.

Sålunda anmärktes, att han under de senaste åren uppskjutit meddelande af utslag dels i fyra fall till nästpåföljande dag dels ock i nio fall, då rannsakning hållits å dag närmast före sön- eller hälgdag, till nästa hälgfria dag.

Samtliga ifrågavarande mål fann jag vara af enkel beskaffenhet, och jag är ganska viss om, att, därest rannsakningarna hållits af vederbörande ordinarie domhafvande, uppskof för meddelande af utslag icke skulle ägt rum.

Öfver hvad sålunda blifvit af mig anmärkt har jag icke infordrat förklaring från Stecksén. Jag har nämligen haft grundad anledning till antagande, att han till stöd för sitt förfarande skulle åberopa samma skäl, med hvilka han, enligt hvad ofvan anförts, sökte freda sig från den anmärkning uti liknande afseende, som justitieombudsmannen år 1900 gjorde. Och då något bestämdt lagbud icke blifvit af Stecksén öfverträdt, samt jag, efter öfvervägande af berörda skäl jämte öfriga förefintliga delvis förmildrande omständigheter och särskildt den omsorg han i allmänhet nedlagt på utslagens affattning, funnit, att han icke genom sitt ifrågavarande förfarande gjort sig skyldig till sådan försummelse, som borde medföra ansvarspåföljd, har jag ansett mig icke kunna förordna om anställande af åtal.

Emellertid vill jag ej underlåta att bringa till Eders Kungl. Maj:ts kännedom, att häradshöfdingar i Norrbottens län under min berörda ämbetsresa för mig omnämnde, att enligt deras uppfattning brottmålsdomarebefattningen i sagda län kunde, såsom numera obehöflig, utan olägenhet indragas, i afseende hvarå jag dock ej kom i tillfälle att inhämta vare sig samtliga häradshöfdingarnas eller Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes mening.

Finnes brottmålsdomarebefattningen böra bibehållas, synes det mig emellertid vara synnerligen angeläget, att därmed ock kommer att varda förenadt ett fast årligt arfvode af skälig storlek. En aflöningsform, som kan innebära frestelse för brottmålsdomare att förskaffa sig hvad till lifvets uppehälle är nödigt genom att utan tvingande skäl uppskjuta rannsakningar och sålunda tillskynda de häktade obehörigt lidande, kan nämligen enligt min mening icke vara riktig. Och tillåter jag mig att till stöd för den af mig förordade löneförbättringen, hvarmed borde förenas rätt till reseersättning och traktamente för expeditionsdagar, åberopa Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes i Norrbottens län ofvan anmärkta yttrande äfvensom hvad i öfrigt till förmån för en sådan reform förekommit i berörda ärende angående brottmålsdomarnes underdåniga ansökningar om förbättrade lönevillkor.

Att enahanda grunder för aflöningen böra tillämpas i afseende å båda brottmålsdomarebefattningarna, synes mig vara tydligt.

Ifrågavarande förhållanden har jag med stöd af 19 § i den för justitieombudsmannen gällande instruktion trott mig böra för Eders Kungl. Maj:t

framlägga, till den uppmärksamhet Eders Kungl. Maj:t må finna saken förtjäna.»

Framställning till Kungl. Maj:t angående upphäfvande af kungl. kungörelsen den 9 november 1836 om upphörandet af poströtter m. m.

Den 2 oktober 1907 har jag till Kungl. Maj:t aflåtit en så lydande skrifvelse:

»Genom kungl. kungörelsen den 9 november 1836, enligt hvilken poströtterna samt blandade post- och rådstufvurätterna skulle upphöra och deras göromål öfverflyttas på allmänna domstolarna, stadgades, bland annat,

dels i mom. 1, att postförvaltare skulle uti alla mål angående åtal för tjänstefel lyda under rådstufvurätten i den stad, där postkontoret funnes, men under rådstufvurätten i länets residensstad, om kontoret vore på landet beläget;

dels ock i mom. 3, att mål rörande förbrytelse och försummelse i tjänsten af postiljon och postförare skulle rannsakas och dömas vid rådstufvurätten i residensstaden för det län, där förbrytelsen eller försummelsen timat.

Vid 1903 års riksdag gjordes af enskild motionär i andra kammaren framställning att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes förordna, att omförmälda kungl. kungörelse skulle, i hvad den ännu kunde äga laga kraft, upphöra att gälla.

Till stöd för denna framställning anfördes, bland annat:

Redan året efter ifrågavarande kungörelses utfärdande yppade sig tvifvel om, huru vidsträckt den skulle tillämpas. Man stannade i ovisshet vid tolkningen af ordet postförare, hvaraf Kungl. Maj:t föranleddes att den 25 augusti 1837 utfärda en förklaring om hvad med postförare skulle förstås. Den utveckling och omorganisation, postverket efter den tiden genomgått, hvarigenom gamla befattningar upphört och nya inrättats, hade medfört ny osäkerhet rörande tillämpligheten af 1836 års kungörelse, hvilket vid flera tillfällen visat sig i praxis. Det ovissa uti, hvilka personer 1836 års kungörelse numera omfattade, borde leda till, att, liksom det skedde 1837, en förklaring i detta hänseende utfärdades, i fall nämligen dessa särskilda bestämmelser om forum skulle anses böra fortfaraude gälla. Men detta undantag från den vanliga rättegångsordningen syntes ej vara behöfligt, och egendomligt förefölle, att det någonsin kunde komma till stånd

på en tid, då sträfvandet eljest gick ut på att åstadkomma enhet i rättsskipningen. Ty bestämda och betydliga olägenheter vore därmed förenade, först och främst därigenom att den utredning af ett mål, som kunde behöfva fortgå under rannsakningen vid residensstadens rådstufvurätt, försvårades genom åklagarens brist på kännedom om personer och lokala förhållanden å den kanske långt därifrån liggande ort, där brottet blifvit begånget, samt däraf föranledd nödvändighet för åklagaren att söka genom mellanhänder förskaffa sig de upplysningar han behöfde, hvilket dessutom alltid medförde tidsutdräkt. Vidare kunde statsverket blifva betungadt med afsevärdt större ersättningskostnader, om personer, som skulle i målet höras, måste resa till residensstaden i stället för till domstolen i orten. — De nu omnämnda olägenheterna vore sådana, att de kunnat tagas i betraktande vid tillkomsten af 1836 års kungörelse, men dessutom förekomme numera andra olägenheter, som vid den tiden icke kunde förutses. Om till exempel vid en järnvägsstation å landet stationsinspektoren tillika vore poststationsföreståndare och han tillgrepe medel både från järnvägen och posten, måste han, om än tillgreppen skett samtidigt och under samma omständigheter, rannsakas och dömas för tillgreppet från järnvägen vid domstolen i orten, men för tillgreppet från posten vid rådstufvurätten i länets residensstad. Rannsakningstiden måste härigenom icke obetydligt förlängas, och, om den tilltalade hölles häktad, uppstode för statsverket ökade kostnader. — Gent emot de framhållna olägenheter, som 1836 års kungörelse förde med sig, torde icke kunna sättas annan fördel än den, att förbrytelser, begångna under resa genom flera jurisdiktioner inom ett län, alla finge upptagas vid en viss domstol, hvarigenom svårighet, som eljest skulle kunna uppkomma, att utleta rätt domstol undvekes och målets behandling förenklades. De fall, då denna fördel skulle vinnas, blefve dock jämförelsevis få, och fördelen syntes i öfrigt, särskildt efter den ändring, som genom lagen den 14 juni 1901 gjordes i 10 kap. rättegångsbalken, icke så afsevärd, att den borde hindra upphäfvandet af ännu gällande stadganden i 1836 års kungörelse.

I afgifvet utlåtande öfver denna motion förklarade sig lagutskottet instämma med motionären därutinnan, att tillräcklig anledning icke förefunnes att bibehålla de ifrågavarande undantagen från regeln, att brottmål skola upptagas af den rätt, inom hvars domvärjo förbrytelsen begåtts, såsom den domstol, vid hvilken i allmänhet utredning och bevisning om en förbrytelse lättast kunde åstadkommas, hvarefter utskottet vidare yttrade: »Enligt utskottets uppfattning får emellertid icke förbises, att det med afseende å ifrågavarande mål stundom kan inträffa, ej blott att det är tvifvelaktigt, hvar brottet blifvit begånget, och sålunda hvilken af flera

domstolar är den verkligen behöriga, utan äfven att en förbrytelse kan vara af den fortlöpande beskaffenhet, att den delvis begåtts inom en och delvis inom en annan domstols domvärjo. Motionären framhåller äfven såsom en fördel, att, om förbrytelser af förevarande slag begås under resa genom flera jurisdiktioner inom ett län, desamma på grund af 1836 års kungörelse alla få upptagas vid *en* domstol. Visserligen torde beträffande de flesta slag af brott kunna inträffa dylika fall, då man ej bestämdt kan påvisa en viss domstol såsom ensam eller otvetydigt behörig efter regeln om forum delicti. Men svårigheten att utröna berörda forum är otvifvelaktigt af särskild betydelse med afseende å brott af posttjänstemän eller betjänte, hvilka åtfölja ångbåtar eller bantåg, som på jämförelsevis kort tid genomfara flera jurisdiktionsområden. Vid sådant förhållande kan det enligt utskottets mening förtjäna att tagas i öfvervägande, huruvida det dock icke, äfven om såsom regel stadgas, att grundsatsen om forum delicti tillämpas, må vara lämpligt, att för tjänsteförseelser, som under resa begåtts, finnes särskild bestämmelse om forum, hvilken bestämmelse i så fall, med hänsyn till nutidens snabba kommunikationer, torde böra afse äfven det förhållandet, att resa, under hvilken förseelserna vore begångna, sträckte sig genom mera än ett län. Därest dylik bestämmelse anses behöflig, skulle med upphäfvandet af de ännu gällande stadgandena i 1836 års författning böra förenas en lagstiftningsåtgärd i syfte, att forum i ofvan antydda fall må uttryckligen bestämmas. Motionären anför visserligen, att efter de genom lagen den 14 juni 1901 gjorda ändringarna i rättegångsbalken en bestämmelse om visst forum för nu afsedda fall icke är i samma mån behöflig som förut. I 10 kap. 30 § nämnda balk stadgas nämligen numera, att om mål, i hvilket är fråga om ansvar eller annan påföljd för brott, blifvit pröfvadt af underrätt, fråga om dess behörighet i allmänhet ej må upptagas i högre rätt, där ej frågan af part i laga ordning dragits under den högre rättens pröfning. Domstols plikt att i brottmål ex officio pröfva, om den är rätt forum, kvarstår emellertid, och om ovisshet råder härutinnan, kunna svårigheter fortfarande uppstå.»

På grund af hvad lagutskottet sålunda anfört hemställde utskottet, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag ej mindre till lagbestämmelse, hvarigenom kungörelsen angående upphörandet af posträtter m. m. den 9 november 1836 blefve, till den del den ännu ägde gällande kraft, förklarad upphäfd, än äfven till sådana särskilda stadganden, som kunde anses erforderliga för bestämmande af forum i de mål rörande förbrytelser i tjänsten af hos postverket anställda personer, med afseende

å hvilka den allmänna regeln om domstols behörighet i brottmål medförde särskilda svårigheter i tillämpningen.

Detta skrifvelseförslag antogs af andra kammaren. Däremot blef det af första kammaren afslaget. De härför anförda skälen voro *dels* att, då ifrågavarande författning tillkommit utan Riksdagens hörande i kraft af 10 kap. 26 § rättgångsbalken, Kungl. Maj:t också måste äga att i enahanda ordning upphäfva densamma, *dels ock*, i fråga om skrifvelseförslagets senare del, att icke blott af posttjänstemän utan ock af andra personer brott kunde begås under sådana omständigheter, att det blefve svårt att bestämma forum, samt att det icke vore lämpligt att begära bestämmelser för förevarande speciella fall, då man icke begärde generella stadganden för alla likartade.

Ett ärende, som innevarande år utgjort föremål för min ämbetsverksamhet och i hvilket jag fann, att en t. f. domhafvande oriktigt tolkat mom. 1 af 1836 års kungörelse, har föranledt mig att ägna densammas tillämpning en närmare uppmärksamhet.

Det har därvid visat sig, att stor tvekan yppats angående hvilka posttjänstemän ifrågavarande författning, särskildt dess första moment, numera afser. Än har man gifvit lagstadgandet ett för trångt tillämpningsområde, i det man hållit före att med »postförvaltare» skulle förstås allenast postmästare, än åter har man ansett stadgandet tillämpligt äfven å sådant i postverkets tjänst icke inskrifvet biträde, som antages och afskedas af vederbörande postmästare, hvilken ock står i ansvar för biträdets tjänstgöromål.

Nu anförda omständighet skulle tydligen icke kunna åberopas till stöd för upphäfvande af ifrågavarande stadgande, om detsamma kunde anses grundadt på något ännu föreliggande behof. Men detta torde icke vara förhållandet. I öfverensstämmelse med hvad i Riksdagen yttrades vid behandlingen af förenämnda motion kan jag icke finna, att vare sig arten af de mål, hvarom här är fråga, eller postverkets nuvarande organisation eller något dess särskilda intresse betingar afvikelse från hvad med afseende å forum bör gälla för brottmål i allmänhet.

Att tillämpningen af omförmälda stadgande äfven kan medföra vissa praktiska olägenheter torde framgå af den föregående redogörelsen, hvilken jag tillåter mig att i sådant afseende åberopa.

I samband med frågan om lämpligheten af att upphäfva stadgandet i mom. 1 af 1836 års kungörelse bör tydligen jämväl tagas i öfvervägande, huruvida ej äfven öfriga ännu i kraft varande bestämmelser i samma kun-

görelse böra upphäfvas. I afseende härå vill jag emellertid beträffande stadgandet i 3 mom. erinra därom, att allmän bestämmelse saknas till ledning vid afgörande af frågan, hvar brott skall åtalas, då det föröfvats under det förbrytaren rest genom mer än en domvärjo, i hvilket fall det uppenbarligen mången gång kan vara förenadt med synnerligen stor svårighet att bestämma forum. Vid sådant förhållande måste det anses såsom en beaktansvärd fördel, att genom nu ifrågavarande stadgande jämfördt med 1837 års förklaring nyssnämnda svårighet att bestämma forum åtminstone icke förefinnes i fråga om brott i tjänsten, föröfvade af postförare under resa genom skilda jurisdiktionsområden. Det synes mig därför, som om upphäfvande af förevarande stadgande i mom. 3 lämpligen borde sammanbindas med införandet af en allmän bestämmelse i ofvanberörda riktning.

En särskild anledning till min ifrågavarande framställning har jag funnit i den framställning, jag nyligen gjort till Eders Kungl. Maj:t angående öfverflyttning till de allmänna domstolarna af vissa kammarrätten tillhörande mål. Vinner denna senare framställning beaktande, och de af posttjänstemän begångna förbrytelser, som nu pröfvas af kammarrätten, alltså hädanefter komma att höra under allmän domstol, synes det mig nämligen vara lämpligt, att i sammanhang därmed äfven den sista kvarlefvan af en föråldrad lagstiftning angående forum för förbrytelser i tjänsten af posttjänstemän varder aflägsnad.

Ifrågavarande förhållande har jag med stöd af 19 § i den för justitieombudsmannen gällande instruktion trott mig böra för Eders Kungl. Maj:t framlägga till den uppmärksamhet, Eders Kungl. Maj:t må finna saken förtjäna.»

Framställning till Kungl. Maj:t angående ifrågasatt ändring i fångtransporters anordning.

Den 4 oktober 1907 har jag till Kungl. Maj:t aflåtit följande skrifvelse:

»I skrifvelse den 13 april 1904 anhöll Riksdagen, att Eders Kungl. Maj:t måtte låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, ägnade att åstadkomma större skyndsamhet, än nu råder, beträffande för brott häktade personers inställande för domstol och företagande af fortsatt rannsakning med dessa personer, där sådan rannsakning erfordras.

Uti ett den 31 december 1904 afgifvet utlåtande öfver denna skrifvelse anförde Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge län, bland annat, följande:

»En på förevarande fråga i hög grad inverkande omständighet är sättet för fångforslingen. Såvidt möjligt är, skall för fångforsling användas de regelbundna fångtransporterna. Häktad, som skall försändas till annan ort, får alltså afvakta den ordinarie fångtransporten och möjligen, då dessa ordinarie transporter icke alltid på längre sträckor stå i direkt kommunikation med hvarandra, under färden göra ett och annat uppehåll på några dagar. Vidare förekommer ej sällan, att en häktad person transporteras betydligt längre väg än nödigt är. Sålunda har inträffat, att en i Sölvesborg häktad person, som skulle undergå rannsakning i Kristianstad, i stället för att forslas den korta sträckan Sölvesborg —Kristianstad förts från Sölvesborg först till Karlskrona, där fått afvakta nästa ordinarie fångtransport och afforslats med denna öfver Växjö och Alfvesta till Kristianstad. Det synes därför Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som om den åtgärden jämväl skulle i hög grad främja åstadkommandet af skyndsamhet i fråga om för brott häktade personers inställande för domstol, att vederbörande, som äga förordna om transport af dylik fånge, gifves mera frihet vid bestämmandet af transportsättet.»

Af förekommen anledning har jag tagit del af detta yttrande, hvilket jag funnit vara synnerligen beaktansvärdt. Och har jag vid sedermera gjord granskning af sättet för fångtransporters verkställande inhämtat vissa förhållanden, som synas mig vara af beskaffenhet att böra påkalla ändring i nu gällande anordning af fångtransporter.

Såsom exempel på dylika förhållanden tillåter jag mig meddela följande.

Vid upprepade tillfällen under de senare åren hafva uti länsfängelset i Kristianstad förvarade fångar, som skolat rannsakas i Sölvesborg, transporterats sålunda:

Kristianstad—Hessleholm	30	km.
Hessleholm—Alfvesta	99	»
Alfvesta—Växjö	18	»
Växjö—Karlskrona	114	»
Karlskrona—Sölvesborg	101	»
	362	km.

Den direkta vägsträckan mellan Kristianstad—Sölvesborg är allenast 30 km.

Å andra sidan har, äfven efter det ofvanberörda yttrande af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande afgafs, forsling af fångar från Sölvesborg till Kristianstad skett öfver Karlskrona, Växjö, Alfvesta och Hessleholm.

I Kristianstad häktade personer hafva för undergående af rannsakning i Karlskrona likaledes transporterats öfver Hessleholm, Alfvesta och Växjö.

Att rannsakningsfångar sålunda forslas betydligt längre väg än nödigt är, innebär tydligen, särskildt då de under transporten äro belagda med bojor, en afsevärd skärpning i deras lidande.

En person, som i Karlskrona exempelvis den 3 september för lösdrifveri dömts till ett par månaders tvångsarbete att aftjänas å Svartsjö, och den 6 september förklarat sig nöjd, affördes med första afgående ordinarie fångtransport den 12 till Växjö, därifrån den 17 till Linköping, därifrån den 19 till Stockholm och därifrån den 21 med båt till Svartsjö. Faktiskt började alltså icke tvångsarbetet förrän mer än fjorton dagar efter nöjdförklaringen.

Dylika transporter till Svartsjö med angifna långa uppehåll i Växjö äro ofta förekommande.

De nu anförda exemplen, hvilka kunde mångfaldigas, torde vara tillfyllest för att visa det berättigade uti Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes mening, att vederbörande, som har att förordna om fångtransport, borde äga större frihet vid bestämmande af sättet för transporten.

Ifrågavarande förhållande har jag med stöd af 19 § i den för justitieombudsmannen gällande instruktion ansett mig böra för Eders Kungl. Maj:t framlägga till den uppmärksamhet, Eders Kungl. Maj:t ma finna saken förtjäna.»

Framställning till Kungl. Maj:t angående behofvet af en revision af lagstiftningen om äktenskapsskillnad.

Härom har jag den 8 oktober 1907 till Kungl. Maj:t aflåtit följande skrifvelse:

»I skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t den 17 maj 1879 anhöll Riksdagen, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta gällande stadganden om skillnad i trolofning och äktenskap undergå granskning och till Riksdagen afgifva de förslag, hvartill denna granskning kunde föranleda. Sedermera anhöll kyrkomötet i underdånig skrifvelse den 8 oktober 1888, att lagstiftningen angående äktenskapsskillnad måtte underkastas revision, i syfte att förebygga, att äktenskap blefve utan fullt giltiga skäl upplösta.

Jämlikt Eders Kungl. Maj:ts beslut den 21 november 1890 öfverlämnades båda dessa framställningar till den samma dag förordnade kyrkolags-

kommittén. I sitt år 1892 afgifna betänkande anförde kommittén, att kommittén, i likhet med Riksdagen, funne en genomgående revision af gällande stadganden om skillnad i trolofning och äktenskap högeligen önsklig. Förutom det att dessa stadganden endels beredde möjlighet att alltför lätt och utan giltiga skäl upplösa ingångna förbindelser, vore stadgandena delvis antikverade och lede af en oklarhet, som vid tillämpningen vållat icke ringa svårigheter både för kyrkans och statens myndigheter. Men då en fullständig granskning af dessa bestämmelser för att medföra verkligt gagn enligt kommitténs åsikt borde utsträckas äfven till bestämmelserna om ingående af trolofning, om verkan däraf samt om de följder, skillnad i trolofning eller äktenskap medförde, samt ett sådant granskningsarbete uppenbarligen kräfde mycket lång tid och afsåge ämnen, hvilka nästan uteslutande fölle inom civilrättens område, ansåg sig kommittén, som tillsatts förnämligast i syfte att afgifva förslag rörande ämnen, hörande till den kyrkliga lagstiftningen, böra inskränka sin granskning till några särskilda punkter, däri rättelse borde och kunde med det snaraste ske. Kommitténs förslag kom därför att omfatta endast 1—6 §§ i 13 kap. giftermålsbalken.

Emot förslaget till ändring i nyssnämnda lagrum anmärktes inom Högsta domstolen vid förslagets granskning, att de föreslagna ändringarna icke borde vidtagas annat än i sammanhang med en mera omfattande revision af hela äktenskapslagstiftningen.

På grund af hvad sålunda anmärkts och då tiden icke syntes vara kommen för en grundligare omarbetning af giftermålsbalken, ansåg Eders Kungl. Maj:t, att man för tillfället borde inskränka sig till en sådan lagändring, som omedelbarligen erfordrades för afhjälpande af det genom erfarenheten bestyrkta missförhållandet, att nuvarande affattning af 4 § i nämnda kapitel lämnade rum för en med äktenskapets helgd oförenlig tillämpning. I öfverensstämmelse härmed framlade Eders Kungl. Maj:t i proposition till 1898 års Riksdag förslag till sådan förändrad affattning af sistnämnda lagrum, att, då ena maken öfvergifvit och förlupit den andra, detta förhållande icke, förrän den förlupne maken varit borta öfver viss tid, skulle utgöra giltig anledning till skillnad i äktenskapet.

Vid samma riksdag gjordes emellertid af enskild motionär framställning, att Riksdagen måtte med afslag å den framlagda propositionen i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes till Riksdagen afgifva nytt fullständigare förslag till nödiga förbättringar i lagstiftningen om skillnad i äktenskap. I motionen anfördes, bland annat: Enligt motionärens uppfattning borde Riksdagen vidhålla sitt år 1879 fattade beslut med tillagdt framhållande, att ändring särskildt er-

fordrades äfven i föreskrifterna om äktenskapsskillnad på grund af oenighet. Därigenom skulle Riksdagen stödja Eders Kungl. Maj:t i den uppfattning, att Riksdagen, oaktadt åberopade invändningar i Högsta domstolen, fortfarande ansåge, att en partiell reform kunde och borde äga rum, och att ej de obestridliga bristerna borde för en oöfverskådlig framtid fastslås och i ett afseende ytterligare skärpas, såsom skulle ske genom att nu antaga enbart Eders Kungl. Maj:ts proposition, oafsedt att denna i och för sig vore beaktansvärd. Det finge ej heller förtigas, att den föreslagna nya lagstiftningens främsta betydelse blefve att fortfarande träda i stället för förordningen den 27 april 1810 och 14 kapitlet giftermålsbalken i de fall, där endera maken hade råd och tillfälle att under ett år vistas t. ex. i något af grannländerna. Skulle lagstiftningen om äktenskapsskillnad reformeras, borde det dock ske på sådana grunder, att de olika faserna i skillnadsförfarandet för alla kunde och skulle försiggå inom det egna landets gränser.

Lagutskottet afstyrkte såväl propositionen som motionen.

Till stöd härför anförde utskottet — efter att hafva framhållit, att Eders Kungl. Maj:ts förslag betecknade en förbättring i bestående lagstiftning, som uti ifrågavarande afseende vore särskildt bristfällig — bland annat följande.

På sätt i motionen framhållits, vore vår gällande lagstiftning angående skillnad i äktenskap och trolofning behäftad med åtskilliga andra, framträdande brister, hvilka måhända med fog kunde betecknas såsom i sin mån bidragande orsaker till den otillfredsställande lagtillämpning, som i fråga om stadgandet i 13 kap. 4 § giftermålsbalken gjort sig gällande. Det syntes vid sådant förhållande ej lämpligt att underkasta allenast en af bestämmelserna rörande skillnad i äktenskap ändring, utan torde åtminstone alla dithörande stadganden böra genomgå samtidig revision. Eljest förrycktes lätt det inre sambandet mellan lagens olika bestämmelser, och dessutom kunde en dylik partiell ändring komma att verka undanskjutande på den erforderliga, mera omfattande revisionen. Utskottet hölle för öfrigt före, att reglerna i vår rätt om skillnad i trolofning och äktenskap borde kunna underkastas revision, utan att äktenskapslagstiftningen i öfrigt samtidigt underginge omarbetning, och att alltså, därest propositionen afsloges, man borde kunna hafva att förvänta ett förslag af den omfattning, Riksdagens skrifvelse 1879 afsåge. — Vore utskottet alltså med motionären ense därom, att propositionen icke borde vinna Riksdagens godkännande, kunde utskottet emellertid ej finna nödigt, att Riksdagen till Konungen afläte någon förnyad framställning om revision af äktenskapsskillnadslagstiftningen. Kungl. Maj:t torde, därest Riksdagen delade ut-

skottets uppfattning och alltså afsloge ifrågavarande proposition, redan däri finna tillräcklig anledning att underkasta den af Riksdagen uti dess nyssnämnda skrifvelse hänskjutna frågan ytterligare utredning och ompröfning.

Riksdagen beslöt i enlighet med lagutskottets hemställan. Under ärendets behandling i Riksdagen förklarades emellertid af statsrådet och chefen för justitiedepartementet, att, därest Riksdagen ville hafva frågan om lagstiftning rörande äktenskapsskillnad fortfarande under behandling, det vore skäl att besluta ny skrifvelse i ämnet.

Under åberopande af detta uttalande väcktes redan vid nästföljande riksdag motioner i båda kamrarna om aflåtande af dylik skrifvelse, med anledning hvaraf Riksdagen, på lagutskottets hemställan, i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t den 10 maj 1899 upprepade sin i skrifvelsen den 17 maj 1879 gjorda anhållan.

Under de tjuguåtta år, som förflutit sedan Riksdagen först framställde begäran om revision af stadgandena angående skillnad i äktenskap, har behofvet af en sådan revision visat sig alltmera trängande.

Antalet af de på grund af egenvilligt öfvergifvande upplösta äktenskapen har i en synnerligen afsevärd grad ökats. Och till väsentlig del hafva dessa äktenskap upplösts på grund af en tolkning af stadgandet i 13 kap. 4 § giftermålsbalken, som 1734 års lagstiftare uppenbarligen icke kunnat afse.

Denna domstolspraxis, hvarigenom utväg lämnats särskildt för sådana makar, som i ekonomiskt afseende äro gynnsamt lottade, att på ett särdeles lättvindigt och med äktenskapets helgd ej öfverensstämmande sätt upplösa sin förbindelse, har säkerligen i afsevärd mån sin grund i de synnerligen otidsenliga bestämmelser angående äktenskapsskillnad på grund af oenighet, som meddelats i förordningen den 27 april 1810, jämförda med stadgandena i 14 kapitlet giftermålsbalken. Påverkade af det allmänna rättsmedvetandet hafva domstolarna funnit det motbjudande att tvinga makar att underkasta sig den där föreskrifna proceduren, som med sina antikverade former är af beskaffenhet att kunna för dem verka sårande eller kränkande samt onödigtvis försvårar vinnandet af en enligt lagens mening fullt berättigad skillnad.

Att jag nu tillåter mig att vända mig till Eders Kungl. Maj:t har sin närmaste orsak däri, att jag under min ämbetsutöfning funnit, att stadgandena uti 14 kap. 1 § giftermålsbalken, hvilka på grund af sin affattning uppenbarligen kunna lämna rum för en godtycklig tolkning, af vissa

kyrkliga myndigheter blifvit tillämpade på ett sätt, som ytterligare försvårar begagnandet af den enda utväg till äktenskapsskillnad, hvilken i allmänhet står mindre bemedlade makar till buds.

Enligt nyssnämnda lagrum skall, där hat och bitterhet emellan man och hustru uppkommit och endera därom hos prästerskapet gör anmälan eller det eljest varder kunnigt, kyrkoherden i församlingen meddela makarna varning. Sämjas de ej ändå, skola de ytterligare varnas inför kyrkorådet; och låta de sig ej heller däraf rätta, har rätten att döma till skillnad på ett år till säng och säte.

Såsom dessa bestämmelser allmänt tolkas af domstolarna, behöfver ej viss tid förflyta mellan de särskilda varningarna, utan så snart en af dem skett, kan framställning göras om meddelande af den därpå i ordningen följande. I öfverensstämmelse med denna praxis står det alltså vederbörande make fritt att omedelbart efter varning af kyrkoherde hemställa om varning inför kyrkoråd.

Emellertid har under innevarande år till min kännedom kommit särskilda fall, då en annan uppfattning gjort sig gällande hos vederbörande kyrkoherdar. Sedan makar af kyrkoherden undfått varning för oenighet i äktenskapet, har sålunda framställning af ena maken till honom, i hans egenskap af ordförande i kyrkorådet, om kallelse af makarna för erhållande af ytterligare varning inför kyrkorådet lämnats utan bifall, enär, enligt kyrkoherdens mening, ännu ej så lång tid förflutit, som kunde anses behöflig, för att makarne i lugn skulle kunna besinna sig och söka sämjas. Först omkring fyra månader efter det makarna blifvit varnade af kyrkoherden, och klagomål rörande förhållandet gjorts hos mig, kom ytterligare varning inför kyrkorådet till stånd.

Jag fann, att makarna i dessa fall bort förr än som skett kallas för undfående af kyrkorådets varning. Mot nyssnämnda domstolspraxis synes mig nämligen befogad invändning desto mindre kunna göras, som man i allmänhet icke skäligen kan antaga, att den make, som kort efter erhållen kärleksfull varning visar sig vara af densamma alldeles oberörd, sedermera skall af varningen låta sig rätta. Den af kyrkoherdarne i förevarande fall omfattade meningen skulle för öfrigt, om den godkändes, uppenbarligen kunna lämna rum för godtycke. Med samma rätt som *en* kyrkoherde fordrar en besinningstid för makarne af fyra månader, skulle nämligen en annan kunna fordra sex o. s. v.

Med hänsyn till lagens otydlighet och då kyrkoherdarne tydligen handlat i bästa afsikt, fann jag emellertid åtal icke kunna ifrågakomma. Däremot är enligt min mening det nu anmärkta förfarandet af beskaffenhet

att ytterligare ådagalägga behofvet af en snar revision af lagens bestämmelser om äktenskapsskillnad.

För en sådan revision torde äfven kunna åberopas ett annat enligt min uppfattning tungt vägande skäl.

Om, såsom jag har anledning antaga, inom kort en ny lag om äktenskaps afslutande utfärdas, enligt hvilken äktenskap inför borgerlig myndighet skall stå öppet för alla, så kommer tydligen antalet af sålunda ingångna äktenskap att högst väsentligt ökas. Och i samma mån skärpes ytterligare den redan nu förefintliga, afsevärda oegentligheten, att äktenskap, till hvars afslutande kyrklig myndighet icke medverkat, ej kan upplösas utan sådan myndighets ingripande, så framt ej vederbörande kontrahenter äro i tillfälle att söka tillämpning af bestämmelser, som allenast genom uppenbar vantolkning kunna uti ifrågavarande afseende åberopas.

Berörda förhållanden har jag med stöd af 19 § i den för justitieombudsmannen gällande instruktion ansett mig böra för Eders Kungl. Maj:t framlägga till den uppmärksamhet, Eders Kungl. Maj:t må finna saken förtjäna.»

Framställning till Kungl. Maj:t angående omarbetning af gällande bestämmelser om vissa magistratskungörelsers införande i tidningar.

Härom har jag den 13 november 1907 till Kungl. Maj:t aflåtit en skrifvelse af följande lydelse:

»I en till mig insänd klagoskrift hafva åtskilliga i Eskilstuna bosatta medlemmar af socialdemokratiska arbetarepartiet, bland dem ledamoten af Riksdagens andra kammare E. C. Kropp, påkallat min ämbetsåtgärd i anledning däraf att magistraten i nämnda stad plägade låta de i 18 och 66 §§ af förordningen angående kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 omförmälta tillkännagifvanden äfvensom andra allmänna kungörelser införas i tidningarna »Sörmlandsposten» och »Eskilstunakuriren», men däremot icke i den i Eskilstuna från och med 1906 års början utkommande tidningen »Folket». Klagandena erinrade, att tidningen »Folket», som utginge i en upplaga af mer än 10,000 exemplar, lästes af befolkningens breda lager, hvarför ett införande i tidningen af magistratens kungörelser skulle vara synnerligen lämpligt. Under åberopande af föreskrifterna i nyssnämnda §§ i förordningen angående kommunalstyrelse i stad yrkade klagandena tillika, att åtal måtte anställas mot magistraten för dess förhållande i saken.

Öfver klagomålen hörd genmälte magistraten, bland annat, att i de städer, där såsom i Eskilstuna flera tidningar utgifvas, bestämmelserna i de af klagandena åberopade lagrummen borde anses hafva blifvit behörigen fullgjorda, därmed att kungörelserna införts i den eller de tidningar, i hvilka allmänna påbud för staden vanligen meddelas. Magistraten yttrade vidare, att magistraten för denna sin uppfattning funnit stöd i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 samt i de bestämmelser, som senare utkomna författningar innehålla om kungörande af ordnings- och hälsovårdsföreskrifter, brand- och byggnadsordningar m. fl. ärenden.

Vid pröfning af detta ärende har jag trott mig finna, att hithörande lagstadganden äro dels otydliga eller mindre följdriktiga dels otidsenliga. För att bjuda skäl för detta omdöme tillåter jag mig att erinra om lagstiftningens utveckling på ifrågavarande område.

Förordningen om socknestämmor i riket den 29 augusti 1843, hvilken författning afsåg både landet och städerna — med undantag dock för Stockholm — stadgade i § 4, att socknestämma skulle pålysas å helgdag från predikstolen i socknens kyrka fjorton dagar, eller minst en vecka, innan stämman hölls. Enligt § 2 skulle kungörelse om socknestämma utfärdas af vederbörande kyrkoherde eller annan prästman, som skulle föra ordet vid stämman.

Ursprunget till stadgandena om kommunala kungörelsers införande i tidning torde vara att söka i förordningen om socknestämmor i Stockholms stad den 16 mars 1847. Denna innehöll nämligen i § 4 mom. 1 föreskrifter om stämmas pålysande från predikstolen i vederbörande församlings kyrka, hvarefter samma § i mom. 2 stadgade följande: 'Underrättelse om socknestämma skall i öfverensstämmelse med kungörelsen trenne gånger, om det medhinnes, men minst en gång införas i det tidningsblad, där stadens styrelse låter sina kungörelser inflyta'. I särskildt fall, då socknestämma kunde hållas efter blott en pålysning, skulle enligt 3 mom. i samma § kungörelse därom äfven å kyrkodörrarna anslås.

I det kommittéförslag, som legat till grund för 1847 års författning, anfördes till stöd för bestämmelserna i § 4 mom. 2 och 3 följande: 'Då Comiterade ansett lämpligt, att underrättelse om en utsatt sockenstämma så allmänt, som möjligt, blifver meddelad, på det ingen af församlingens röstberättigade innevånare må kunna förebära okunnighet därom eller utestängas från tillfälle att sin rätt vid sockenstämman bevaka, hafva Comiterade föreslagit, att en sådan underrättelse i öfverensstämmelse med predik-

stolspålysningen bör i allmänna tidningarna införas, och i uppgifvet fall jemväl å kyrkodörrarne anslås.'

Vid 1856—1858 års riksdag anhöllo ständerna, att Kungl. Maj:t täcktes låta, i sammanhang med upprättandet af förslag till författning om en länen omfattande kommunalrepresentation, öfverse de angående menighetsstyrelse såväl på landet som i städerna gällande författningar. En i anledning af denna ständernas anhållan tillsatt kommitté afgaf den 31 oktober 1859 betänkanden och förslag i ämnet.

Af dessa förslag innehöllo förslagen till förordningar om kommunalstyrelse på landet och om kyrkostämma i nu ifrågavarande hänseende, att kallelse till kommunalstämma och kyrkostämma skulle ske genom pålysning från predikstolen. Däremot innehöll förslaget till förordning om kommunalstyrelse i stad i § 18 följande bestämmelse:

§ 18. 'Kallelse till allmän rådstuga utfärdas af magistraten och kungöres stadens röstberättigade innevånare minst åtta dagar därförut genom anslag å rådhusets dörr samt kallelsens införande uti någon i staden utkommande tidning.

Kallelsen bör upptaga de ärenden, som till öfverläggning skola förekomma.'

Därjämte upptog sistnämnda förslag i § 80 en så lydande föreskrift:

§ 80. 'Sedan debiterings- och uppbördslängden blifvit upprättad, låte magistraten, genom anslag å rådhusets dörr och i stadens tidningar, kungöra, att längden under fjorton dagar finnes på rådhuset eller annat offentligt ställe att tillgå, på det en hvar bland stadens skattskyldige innevånare må kunna däraf taga kännedom.'

Kommitténs motiv innehöllo icke några uttalanden, som skulle kunna tjäna till ledning vid en utläggning af de sålunda föreslagna stadgandena.

Kommitténs samtliga förslag blefvo af Kungl. Maj:t med skrifvelse af den 30 december 1859 öfverlämnade till ständernas pröfning. I en till Kungl. Maj:t den 26 oktober 1860 aflåten skrifvelse afgåfvo ständerna yttrande öfver förslagen till förordningar om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad och om kyrkostämma samt kyrko- och skolråd. I denna skrifvelse yttrade ständerna, att de vid granskningen af hufvudgrunderna uti förevarande lagstiftningsarbete nästan i allt funnit sig böra gilla hvad kommitterade föreslagit, och att samma förhållande äfven i allmänhet ägde rum med förslagens enskildheter. I vissa punkter ansågo emellertid ständerna ändringar eller tillägg vara nödiga.

Sålunda yttrade ständerna angående § 18 i förslaget till förordning om kommunalstyrelse i stad:

'För närvarande lärer kallelse till stadsmenighets sammanträde vanligen

kungöras fjorton dagar före sammanträdesdagen, och då Rikets ständer icke finna skäl till afvikelse från denna sed, har densamma ansetts böra bibehållas såsom regel. Men fall kunna inträffa, som undantagsvis fordra ett sammanträde af allmän rådstuga inom kortare tid och redan nästa dag, hvadan Rikets ständer ansett en möjlighet äfven till så snara sammanträden böra medgifvas. Då emellertid i sådana fall kallelsen måhända icke kan införas i någon tidning och ett offentligt anslag icke lärer vara tillräckligt att på så kort tid göra kallelsen bekant, torde densamma tillika böra kungöras på något annat sätt, såsom genom budskickning, upplåsande på stadens gator och torg eller dylikt, hvars bestämmande för hvarje stad synes lämpligen kunna öfverlämnas åt dess rådstuga. Slutligen torde äfven vara nödigt att i denna § intaga 16:de §:ns i förordning om kommunalstyrelse på landet stadgande, att å sådana sammanträden, hvilka hållas efter kortare kallelsetid än den i allmänhet föreskrifna, icke få fattas beslut om utgifter eller uttaxering af nya utskylder.

Och lärer med iakttagande häraf och med afseende jämväl därå, att i åtskilliga städer någon tidning ej utgifves, §:n böra erhålla följande förändrade lydelse:

> Kallelse till allmän rådstuga utfärdas af magistraten samt kungöres minst fjorton dagar förut genom offentligt anslag. Utgifves tidning i staden, varde kallelsen ock där införd. Kallelsen bör innehålla förteckning på de ärenden, som vid sammanträdet skola till öfverläggning förekomma.
>
> För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning att kallelse icke medhinnes så tidigt, som nu är föreskrifvet, må allmän rådstuga kunna hållas efter kortare kallelsetid, men icke förr än dagen efter den, då kallelsen kungjordes, hvilket i sådana fall må ske genom offentligt anslag och på annat lämpligt sätt, som vid allmän rådstuga på förhand blifvit bestämdt. Dock må beslut om utgift eller uttaxering af nya utskylder vid sålunda utlyst allmän rådstuga ej fattas.'

Angående den föreslagna § 80 i samma författning hade ständerna däremot intet att erinra.

Den af ständerna förordade ändringen i § 18 godkändes af Kungl. Maj:t, och den föreslagna § 80 kom att såsom § 66 med oväsentliga redaktionsändringar inflyta i den utfärdade författningen i ämnet.

Förordningen om kommunalstyrelse i stad omfattade emellertid icke hufvudstaden. För Stockholm utfärdades den 23 maj 1862 med upphäfvande af 1847 års sockenstämmoförordning i ämnet ny särskild författning.

Denna författning, som ännu gäller, innehåller i § 7 angående kallelse till val af stadsfullmäktige följande stadgande: § 7. 'Kallelse till valförrättningen utfärdas af magistraten, samt kungöres för hvarje valkrets minst åtta dagar förut genom offentligt anslag å rådhuset, pålysning från predikstolarne i de församlingar, som till valkretsen höra, samt kallelsens införande i den tidning, hvaruti öfverståthållareämbetets kungörelser vanligen intagas.'

Enligt § 24 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm skall en kort uppgift om de beslut, stadsfullmäktige fattat, införas i den tidning, hvari öfverståthållareämbetets kungörelser vanligen inflyta.

Samma förordning föreskrifver i § 50, att öfverståthållareämbetets utslag i vissa besvärsmål skola utgifvas efter tillkännagifvande, som skall vara senast två dagar förut anslaget å dörren till dess kansli och senast samma dag, utslaget utgifves, meddeladt i den tidning, hvari öfverståthållareämbetet vanligen låter sina kungörelser inflyta.

Ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 innehåller i § 20 bestämmelser om sättet för meddelande af särskilda ordningsföreskrifter för stad. Sedan ett dylikt ordningsstadgande blifvit af Konungens befallningshafvande fastställdt eller meddeladt, skall detsamma ofördröjligen allmängöras af Konungens befallningshafvande genom kungörelse, som skall tryckas likasom med bemälta myndigheters kungörelser vanligen förfares, samt uppläsas i stadens kyrkor och, om tidning utgifves i staden, införas i densamma eller, där flera tidningar utkomma, i den af dem, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas.

Motsvarande bestämmelser hafva gifvits i 2 § 4 punkten af byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874 angående byggnadsordning m. m., i 2 § 4 punkten af den samma dag utfärdade brandstadgan för rikets städer beträffande brandordning etc. samt i 24 § 4 punkten af hälsovårdsstadgan för riket den 25 september 1874 i fråga om särskilda hälsovårdsföreskrifter.

Äfven i andra fall förekommer, att kungörelser om meddelade beslut skola införas i lokaltidningar. Enligt 11 och 13 §§ i förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905 skall Konungens befallningshafvandes beslut i en uppkommen fråga om upplåtande af rätt till detaljhandel med brännvin kungöras i den tidning i länets residensstad, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas.

* * *

Hvad först angår tolkningen af § 18 i förordningen angående kommunalstyrelse i stad, torde stadgandets tillkomst gifva vid handen, att de i lagrummet föreskrifna kallelserna icke behöfva införas i mer än *en* tidning. Detta var tydligt uttaladt genom den formulering, lagrummet hade i kommittéförslaget, och häruti har den utfärdade förordningen icke gjort någon saklig ändring.

För tolkningen af § 66 åter kan icke någon vägledande upplysning hämtas vare sig från kommitténs motivering eller från uttalanden vid riksdagen 1859—60. Vid sådant förhållande är man för lagrummets utläggning hänvisad till dess ordalag.

Betraktar man spörsmålet från denna synpunkt, ser det nästan ut, som om kommittén, ständerna och Kungl. Maj:t ansett, att den i § 66 föreskrifna kungörelsen rörande debiterings- och uppbördslängden vore så mycket viktigare än kungörelsen enligt § 18 med kallelse till allmän rådstuga, att förstnämnda kungörelse borde införas i stadens tidningar i allmänhet, under det att kallelsen allenast behöfde införas i *en* tidning.

Detta är emellertid ganska ovisst. Till en början må erinras, hurusom pluralformen 'tidningar' ofta, särskildt på 1700-talet, användts för att beteckna en enda tidning. Att detta språkbruk kunnat fortlefva ända in i vår tid, framgår däraf, att vår officiella tidning allt sedan år 1844 utkommer under benämningen 'Post- och inrikes tidningar'. I hvarje fall torde man vara berättigad påstå, att vid tiden för ifrågavarande författnings utfärdande gränsskillnaden emellan språkformerna 'tidning' och 'tidningar' varit mindre skarpt uppdragen, än den nu är.

Men, äfven om man frånkänner den nu påpekade omständigheten hvarje betydelse och följaktligen uppfattar uttrycket 'stadens tidningar' i § 66 på samma sätt, som om där stode 'alla i staden utkommande tidningar', är emellertid en så vidsträckt tolkning af andra skäl omöjlig. Tidningsväsendets utveckling och särskildt uppkomsten af en omfattande tidningslitteratur med helt andra syften än att meddela nyheter — jag lärer endast behöfva erinra om skämttidningarna — torde tillfullo ådagalägga orimligheten af en fordran att magistraten i en större stad skulle vara skyldig att införa sina kungörelser af ifrågavarande beskaffenhet i alla där utkommande tidningar. Redan på grund häraf torde i fråga om antalet tidningar, i hvilka kungörelser enligt § 66 införas, äfvensom beträffande val mellan särskilda tidningar en viss pröfningsrätt böra tillerkännas vederbörande stadsstyrelse.

En naturlig gräns för denna pröfningsrätt ligger i kungörandets ändamål, som uppenbarligen är, att det i kungörelsen innehållna meddelandet skall, såvidt möjligt är, behörigen komma till deras kännedom, som

däraf hafva intresse. Från denna synpunkt torde man kunna uppställa den regel, att ifrågavarande kungörelser böra införas i dem af stadens nyhetstidningar, som läsas af en afsevärd grupp bland stadens skattskyldige invånare.

Denna regel, som enligt det ofvan utvecklade hvilar på den förutsättning, att uttrycket 'stadens tidningar' i § 66 betyder detsamma som 'alla stadens tidningar', står emellertid afgjordt i strid med de uttryckliga bestämmelserna om motsvarande kungörelser enligt förordningen angående kommunalstyrelse i Stockholm eller om kungörande af särskilda ordningsföreskrifter m. m. enligt ordningsstadgan för rikets städer m. fl. här ofvan omförmälta särskilda författningar. Och då Stockholms invånare anses kunna åtnöjas med att kommunala kungörelser införas i en enda tidning, borde väl de öfriga städernas invånare icke med fog kunna kräfva, att dylika kungörelser införas i alla utkommande tidningar. Likaledes kan anmärkas, att giltigt skäl torde saknas för att kungörelserna enligt § 66 i förordningen om kommunalstyrelse i stad skulle införas i flera eller andra tidningar än de mången gång synnerligen viktiga tillkännagifvandena enligt förutnämnda särskilda författningar.

I enlighet med hvad jag sålunda anfört, är det efter min mening önskvärdt, att bestämmelserna i § 66 af förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 omarbetas, i syfte att dessa bestämmelser måtte dels förtydligas dels ock bringas i öfverensstämmelse med andra hithörande föreskrifter. Den brist i lagstiftningen, som alltså föreligger, har jag med stöd af 19 § i den för Riksdagens justitieombudsman gällande instruktionen trott mig böra härmed inför Eders Kungl. Maj:t anmäla till den uppmärksamhet, Eders Kungl. Maj:t må finna saken förtjäna.»

Framställning till Kungl. Maj:t angående instruktionen för stationsföreståndare vid statens järnvägar.

I detta ämne har jag den 14 november 1907 till Kungl. Maj:t aflåtit följande ämbetsskrifvelse:

»I en af järnvägsstyrelsen den 1 oktober 1887 utfärdad instruktion för stationsföreståndare vid statens järnvägar är § 87, hvilken enligt kantrubriken afser tillträde till handlingar, af följande lydelse:

§ 87. 'Ingen utom järnvägens personal får utan särskildt tillstånd af styrelsen lämnas tillträde till journaler, godslistor eller öfriga handlingar, men trafikanter äga på förfrågningar erhålla alla de upplysningar om *eget*

gods, som med ledning af tillgängliga listor och handlingar kunna lämnas.'

Detta allmänna förbud emot handlingars utlämnande står enligt min uppfattning afgjordt i strid med bestämmelserna i 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen. Att en dylik stridighet skall medföra osäkerhet för den allmänna rätt att taga del af offentliga handlingar, som tryckfrihetsförordningen gifvit, torde ligga i öppen dag.

Nyssnämnda instruktion föreskrifver i § 9 angående postgöromålen, att vid sådan station, där trafikstyrelsen anser post- och trafikgöromålen kunna skötas af samma person, är stationsföreståndaren skyldig att, därest generalpoststyrelsen sådant yrkar, äfven bestrida poststationsföreståndarebefattningen. I följd af denna föreskrift kan omförmälta förbud mot handlingars utlämnande äfven komma att omfatta handlingar, som afse postgöromålen.

Att stationsföreståndarne äro tveksamma i fråga om sin rätt och plikt att tillhandahålla af dem förvarade handlingar, framgår af två fall, för hvilka jag tillåter mig att här i korthet redogöra.

Föreståndaren för Hasslarps järnvägsstation C. Stuhr anhöll i en till mig insänd skrift om upplysning, huruvida han i egenskap af poststationsföreståndare hade skyldighet eller rättighet att till personer, som sådant kunde begära, framlämna exempelvis poststationens tidningsutdelningslista eller andra poststationen tillhöriga handlingar för tagande af afskrifter eller anteckningars görande.

I anledning af denna förfrågan hänvisade jag Stuhr till bestämmelserna i 2 § 4 mom. tryckfrihetsförordningen såsom afgörande för hans skyldighet att på begäran tillhandahålla allmänheten handlingar, som af honom å tjänstens vägnar omhänderhafvas.

Samtidigt anförde medarbetaren i tidningen 'Hälsingborgsposten' Arne Ekermann, under åberopande af tryckfrihetsförordningens nämnda bestämmelser, i en till mig insänd skrift, klagomål däröfver, att poststationsföreståndaren i Ödåkra förvägrat Ekermann att taga del af Hälsingborgstidningarnas 'prenumerationssiffror'.

Öfver Ekermanns klagomål inkom stationsinspektoren G. Ljungström i Ödåkra med infordradt yttrande, däri han, bland annat, med hänvisning till § 87 i ofvan omförmälta instruktion underställde mitt omdöme, huruvida han varit berättigad eller skyldig att utlämna en begärd tjänstehandling.

I förevarande fall hade Ekermann begärt att få taga del af den lista eller förteckning, som af Ljungström följdes vid utdelning af Hälsingborgstidningar till vederbörande prenumeranter vid Ödåkra station. En dylik af en poststationsföreståndare förd förteckning måste otvifvelaktigt hän-

föras till de handlingar, af hvilka en hvar enligt tryckfrihetsförordningen äger få del.

Enligt min uppfattning hade Ljungström alltså bort utan hänsyn till den af järnvägsstyrelsen utfärdade instruktionen utlämna den af Ekermann begärda handlingen. Med afseende på de föreliggande omständigheterna i saken ansåg jag mig dock icke böra vidtaga annan åtgärd än att delgifva Ljungström min mening i frågan.

I olikhet emot berörda instruktion innehåller en af generalpoststyrelsen den 15 september 1905 utfärdad instruktion för tjänstemännen vid postkontoren och postkupéexpeditionerna i § 40, som handlar om tjänstemans förhållande till allmänheten, en föreskrift af följande lydelse:

'*Mom. 7.* Det åligger tjänsteman att å tid, då postkontoret är öppet, samt på sätt och i den ordning tryckfrihetsförordningen bestämmer, tillhandahålla sökande de i posttjänsten föreskrifna handlingar, i den mån dessa kunna vid utförandet af de löpande göromålen undvaras; hvaremellertid desamma icke under något förhållande må från tjänsterummet aflägsnas.

Är fråga om handlingar, tillhörande postkontorets redovisning, eller om böcker, i hvilka tecknats kvitto rörande utlämnade värdeförsändelser, må delfåendet äga rum endast under omedelbar tillsyn af tjänsteman.'

Om den oegentlighet, som sålunda vidlåder den af järnvägsstyrelsen den 1 oktober 1887 utfärdade instruktionen för stationsföreståndare vid statens järnvägar, har jag med stöd af 19 § i justitieombudsmannens instruktion trott mig härmed böra inför Eders Kungl. Maj:t göra anmälan till den uppmärksamhet, Eders Kungl. Maj:t kan finna saken förtjäna.»

Redogörelse för utgången af en hos Kungl. Maj:t under år 1899 gjord framställning angående dagtraktamente.

I en till Kungl. Maj:t den 27 maj 1899 aflåten ämbetsskrifvelse (se ämbetsberättelsen till 1900 års Riksdag, sid. 78 och följ.) hemställde dåvarande justitieombudsmannen om viss ändring af resereglementet. Med den ifrågasatta ändringen åsyftades att förhindra, att dagtraktamente skulle kunna vid extra förrättningar utgå, äfven utan att någon egentlig resa företagits.

Den 13 december 1907 har Kungl. Maj:t utfärdat nytt resereglemente, hvilket i 13 § lämnar föreskrifter i den fråga, som justitieombudsmannens omförmälta framställning afsåg.

Tillämpningen af bestämmelserna om afdrag å straff för häktningstid.

Enligt 4 kap. 12 § strafflagen gäller numera, att om den, som är för brott tilltalad, varit hållen i häkte för något brott, hvarom i målet ransakats, och han dömes i det målet till frihetsstraff på viss tid eller till böter, domstolen må, om med hänsyn till omständigheterna så pröfvas skäligt, förordna, att straffet skall anses till viss del eller helt och hållet verkställdt genom den dömdes hållande i häkte. Tillika är i detta sammanhang föreskrifvet, att frihetsstraff, som omedelbart ådömes, ej får anses verkställdt till större del än som svarar mot häktningstiden, då en dags häkte räknas lika med en dags fängelse samt i öfrigt de grunder tillämpas, hvilka för en straffarts förvandling till annan äro stadgade.

Lagrummet innehåller enligt lagen af den 22 juni 1906 samma bestämmelser, som enligt lag af den 24 juli 1903 gifvits genom kapitlets 9 §.

Af utslag, som infordrats i anledning af anmärkningar vid granskning af de till justitieombudsmansexpeditionen inkomna fångförteckningarna, har framgått, att vid tillämpningen af omförmälta bestämmelser domstolarne olika förfarit, och att bestämmelserna blifvit föremål för olika tolkning.

Sålunda har i åtskilliga fall vederbörande domstol ansett sig icke behöfva på annat sätt angifva afdragets storlek än att den förordnat, att å straffet skulle afräknas så stor del, som motsvarade den tid, under hvilken den dömde hållits häktad. I andra fall har afdrag medgifvits för längre tid än rätteligen bort ske, i det att förordnandet innehållit, att afdrag skulle äga rum för tiden från och med den dag, då den dömde häktades, till och med den dag, då utslaget meddelades, eller att afdrag skulle äga rum å straffet till så stor del, som svarade mot den tid, under hvilken den tilltalade hållits och komme att hållas häktad för det ifrågavarande målet. Likartad med sist angifna affattning är jämväl följande formulering, som äfven förekommit, nämligen att å straffet skall afräknas den tid, som förflutit från det den dömde för det ifrågavarande brottet inmanats i häkte, tills utslaget vunnit laga kraft, eller han dessförinnan kan komma att börja aftjäna straffet. Samma sak har ock i en del utslag sålunda uttryckts, att af det ådömda straffet skulle afräknas det antal dagar, som motsvarade tiden från och med den dag, då den dömde för det ifrågavarande brottet häktats, till och med dagen före den, då straffets verkställande började.

Uppenbarligen böra ifrågavarande bestämmelser gifvas den tolkning,

att då en domstol finner sig böra förordna, att ett af domstol ådömdt frihetsstraff på viss tid skall anses till en del verkställdt därigenom att den dömde hållits häktad, domstolen bör tillika uttryckligen angifva, huru stor del af strafftiden (antal år, månader eller dagar), som vid straffets verkställande skall tillgodoräknas den dömde på grund af hans hållande i häkte. Häraf följer ock, att af den domstol, som meddelar utslaget, hänsyn icke får tagas till den tid, som den dömde efter utslagets meddelande kan komma att hållas häktad i afbidan på utslagets bringande till verkställighet. Domstolen har att taga hänsyn allenast till den tid, som föregått utslagets meddelande. Oriktig måste således anses icke blott den tolkning, som medgifver afdrag jämväl för tid efter utslagets dag, utan äfven den, som inräknar dagen, då utslaget meddelas.

Vid tillämpningen af bestämmelserna har domstolen vidare i de fall, då en person dömes till särskilda ansvar för två eller flere brott och domstolen finner, att häktningstiden bör vid den blifvande straffverkställigheten räknas den dömde till godo, att först i vanlig ordning sammanlägga de särskilda straffen och därefter förordna, att det sålunda sammanlagda straffet skall anses till viss del eller helt och hållet verkställdt genom den dömdes hållande i häkte. I ett par fall har emellertid förekommit, att domstol, som dömt en person samtidigt till fängelse och straffarbete på viss tid, föreskrifvit, att afdrag för häktningstiden skulle äga rum å fängelsestraffet, hvarefter domstolen förordnat om förvandling af fängelsestraffets återstod till straffarbete och om sammanläggning med det öfriga straffarbetet. Ett konsekvent tillämpande af detta förfaringssätt skulle i vissa fall leda därhän, att ett af domstol meddeladt förordnande, att ett ådömdt straff skall anses till viss del eller helt och hållet verkställdt genom den dömdes hållande i häkte, i själfva verket komme att sakna betydelse. Om t. ex. någon dömes för ett brott till straffarbete i tre år, för ett annat till dylikt arbete i två år och för ett tredje till fängelse i ett år, samt domstolen pröfvar skäligt, att den tid, under hvilken den dömde hållits häktad, exempelvis sex månader, bör vid straffverkställigheten komma den dömde till godo, så skulle med tillämpning af det omförmälta tillvägagångssättet domstolen från det ådömda fängelsestraffet afdraga sex månader samt därefter förena återstoden af fängelsestraffet, sex månaders fängelse, med tre års straffarbete och två års straffarbete, då en straffsumma af fem års straffarbete erhålles. Men enahanda straffsumma erhålles genom sammanläggning af de utaf domstolen ådömda särskilda straffen, tre års straffarbete, två års straffarbete och ett års fängelse, och således äfven i det fall, att domstolen ej förordnat, att någon del af det ådömda fängelsestraffet skall anses verkställd genom den dömdes hållande i häkte.

Tillämpningen af första stycket af 3 § i 5 kap. strafflagen.

Första stycket af 3 § i 5 kap. strafflagen är enligt lagen den 27 juni 1902 af följande lydelse: »Har brott blifvit begånget af den, som fyllt femton, men ej aderton år, och dömes han härför till böter eller till fängelse i högst sex månader, må domstolen, där den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgifning samt graden af hans förståndsutveckling pröfvas sådant föranleda, förordna, att han skall, i stället för att undergå det ådömda straffet, insättas i allmän uppfostringsanstalt.»

Detta lagstadgande är hufvudsakligen hämtadt från det förslag i ämnet, som utarbetats af kommittén för utredning af frågan om åtgärder angående minderåriga förbrytares behandling. Kommittén, i hvars förslag uttrycket »och omgifning» emellertid ej förekom, yttrade i motiveringen: »Ett nödvändigt villkor för att verkligen den unge brottslingens insättande i uppfostringsanstalt länder honom till nytta, är nämligen, att han med hänsyn till utvecklingen af sina själsförmögenheter ännu kan anses mottaglig för den uppfostran, som kan beredas honom uti ifrågavarande anstalter. I annat fall bör han så mycket mindre öfverlämnas till en uppfostringsanstalt, som man ock kan befara, att han skulle på öfriga därstädes intagna minderåriga kunna utöfva ett skadligt inflytande. Till förekommande häraf har kommittén ansett nödigt att i lagförslaget föreskrifva, att domstol äger att meddela ett sådant förordnande, hvarom nu är fråga, endast för såvidt den brottsliges sinnesbeskaffenhet och förståndsutveckling pröfvas därtill föranleda, eller med andra ord, därest den brottslige i såväl sedligt som intellektuellt hänseende befinnes ännu vara så outvecklad, att man med skäl kan antaga, att han genom uppfostran må kunna rättas. — Af det ofvan anförda torde äfven framgå, att kommittén lägger synnerligen stor vikt på att pröfningen af den tilltalades utveckling verkställes med så mycken omsorg som möjligt, och att förordnande om insättande i uppfostringsanstalt icke meddelas i andra fall än då man verkligen kan vänta, att denna åtgärd skall medföra åsyftad verkan. — De upplysningar, som kunna inhämtas om den tilltalades lefnadsförhållanden och föregående vandel, i förening med hvad brottets beskaffenhet gifver vid handen, torde vara ägnade att bibringa domstolen en god vägledning för dess omdöme. Men äfven brottslingens ålder måste vid bedömandet tillmätas stor betydelse. Ju högre denna är, desto mindre är sannolikheten, att den behandling, som kan komma honom till del i en uppfostringsanstalt, länder honom till nytta; och särskildt torde det endast sällan finnas lämpligt, att personer, hvilka öfverskridit 17 år, insättas i en uppfostringsanstalt. Att kommittén, ehuru medveten

härom, icke tvekat att ända intill brottslingens fyllda 18 år medgifva domstol rättighet att härom förordna, har dels berott på kommitténs önskan att undvika införandet i lagen af en särskild åldersgräns för detta fall, dels ock på kommitténs öfvertygelse, att i det bedömande af den tilltalades mognad, som är ålagdt domaren, ligger ett fullt säkert skydd emot en för vidsträckt tillämpning af lagrummet.»

Det i lagtexten förekommande uttrycket »och omgifning» tillsattes på hemställan af högsta domstolen. Där yttrades nämligen vid lagförslagets granskning, att då vid pröfningen, huruvida en ung förbrytare borde till allmän uppfostringsanstalt öfverlämnas, hänsyn borde tagas, ej blott till hans sinnesbeskaffenhet och förståndsutveckling, utan jämväl och kanske i lika hög grad till den omgifning, hvari han lefde, torde den härå syftande bestämmelsen böra affattas annorlunda än som skett.

Jämlikt 1 § i lagen angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran den 27 juni 1902 har numera af staten upprättats en sådan allmän uppfostringsanstalt, som afses i 5 kap. 3 § strafflagen. För denna anstalt, Bona i Östergötlands län, hvilken emellertid endast är afsedd för minderåriga manliga förbrytare, utfärdades af Kungl. Maj:t stadga den 16 september 1904, hvarefter anstalten trädde i verksamhet den 1 januari 1905.

Af de redogörelser för anstaltens verksamhet, som jämlikt nyssnämnda nådiga stadga genom styrelsen för anstalten inlämnats till Kungl. Maj:t, framgår, att antalet minderåriga förbrytare, hvilka öfverlämnats till anstalten, utgjort år 1905 sexton och år 1906 femtiofyra.

Detta antal måste anses lågt vid jämförelse med de beräkningar, som i sådant afseende uppgjordes vid ifrågavarande lagars utarbetande. Enligt hvad jag försport, är man ock inom fångvårdskretsar benägen till det antagande, att underdomstolarna icke tillräckligt behjärtat det nya stadgandet i 5 kap. 3 § strafflagen.

De efterforskningar, jag i anledning häraf anställt, hafva ådagalagt, att i ett afseende olika uppfattning råder angående tolkningen af nyssnämnda lagstadgande. Vissa domare hålla sålunda före, att förordnande, att minderårig förbrytare skall insättas i allmän uppfostringsanstalt, icke må meddelas, med mindre dels den brottslige i sedligt och intellektuellt hänseende befinnes ännu vara så outvecklad, att man med skäl kan antaga, att han genom uppfostran må kunna rättas, dels ock utredningen därjämte gifver vid handen, att den omgifning, hvari han lefver, är dålig och följaktligen måste anses hafva på honom utöfvat en ofördelaktig inverkan. Enligt denna mening, som stödjer sig på uttrycket: »där den brottsliges sinnesbeskaffenhet *och* omgifning *samt* graden af hans förståndsutveckling

pröfvas sådant föranleda», skulle alltså domstol icke kunna meddela förordnande af ifrågavarande innebörd, där den brottsliges omgifning befunnes god. Stadgandet skulle, enligt meningens anhängare, vara motiveradt däraf, att det ansetts olämpligt att tillgripa en så allvarlig åtgärd, som att draga ett barn undan vården af dess föräldrar eller andra, då någon särskild försummelse i afseende å uppfostran icke kunde tillvitas dem.

Ifrågavarande mening kan emellertid icke vara riktig, om ock medgifvas måste, att lagstadgandet blifvit olyckligt formuleradt.

Högsta domstolens ofvanberörda anmärkning gick ju ut därpå, att vid bedömande af frågan, huruvida den brottslige skall insättas i uppfostringsanstalt, hänsyn jämväl bör tagas till hans omgifning. Och chefen för justitiedepartementet, som gillade anmärkningen, yttrade i anledning af densamma allenast, att bestämmelserna i 3 §, »såvidt de afse de omständigheter, hvartill domstol skall taga hänsyn vid pröfningen af frågan om minderårig förbrytares insättande i allmän uppfostringsanstalt, erhållit förändrad affattning».

I enlighet härmed har domstolen att *taga hänsyn* ej blott till den brottsliges sinnesbeskaffenhet och förståndsutveckling utan jämväl och kanske i lika hög grad till den omgifning, hvari han lefver. Ju sämre omgifningen är, desto större anledning måste man i vanligt fall äga till antagande, att den brottslige skall kunna rättas, om han varder insatt i allmän uppfostringsanstalt. Och desto mindre hänsyn bör då tagas därtill, att han tilläfventyrs icke kan anses vara ringa utvecklad.

Är den omgifning, hvari den brottslige lefver, god, bör han icke öfverlämnas åt allmän uppfostringsanstalt, så framt han befinnes vara fullt utvecklad. Om han åter är allenast ringa utvecklad, bör den omständigheten, att särskild anmärkning mot hans omgifning icke föreligger, desto mindre kunna anses utgöra hinder för förordnande om hans insättande i allmän uppfostringsanstalt, som det af honom begångna brottet ju ådagalagt, att hans hittillsvarande goda omgifning icke varit honom ett tillfyllestgörande värn mot onda böjelser; och den möjlighet är naturligtvis icke utesluten, att han, ehuru omgifningen sålunda icke kunnat gynnsamt påverka honom, skall visa sig mottaglig för rättelse genom den uppfostringsmetod, som tillämpas i en allmän anstalt. I förhållandets natur ligger dock, att förordnandet om tvångsuppfostran här måste förutsätta, att den brottslige är i verklig mening vanartad. En enstaka förvillelse bör alltså icke medföra dylik påföljd.

Det är naturligtvis alltid af vikt, att ett lagbud varder tillämpadt i öfverensstämmelse med dess syfte. Beträffande ifrågavarande stadgande

förefinnes emellertid enligt min mening en alldeles särskild orsak till att vaka öfver dess efterlefnad.

I detta afseende vill jag erinra därom, att högsta domstolen vid granskningen af lagförslaget i fråga förklarade sig anse det vara af synnerlig vikt, att första stycket af 3 § i 5 kap. strafflagen så affattades, att jämväl sådana unga förbrytare, hvilka föröfvat olofligt tillgrepp, måtte kunna hänvisas till allmän uppfostringsanstalt. Erfarenheten hade nämligen, yttrade högsta domstolen, otvetydigt gifvit vid handen, att det, åtminstone i de större städerna, just vore inom denna kategori af unga förbrytare, som man oftast anträffade för tvångsuppfostran lämpade subjekt; och borde enligt högsta domstolens tanke ej ens vid lindrigare fall af inbrottsstöld möjligheten att insätta brottslingen i uppfostringsanstalt vara utesluten.

Med anledning af hvad sålunda anmärkts förklarade chefen för justitiedepartementet vid ärendets föredragning inför Konungen, att en dylik utsträckt tillämpning af tvångsuppfostringssystemet antagligen skulle visa sig fördelaktig. En ändring i det angifna syftet skulle emellertid förutsätta, att tre allmänna uppfostringsanstalter blefve af staten upprättade, och de härmed förbundna kostnaderna blefve uppenbarligen större, än att erforderliga medel lämpligen kunde af Riksdagen på en gång begäras. Det torde därjämte enligt departementschefens mening med fog kunna ifrågasättas, om det vore tillrådligt att, innan någon praktisk erfarenhet här i landet vunnits om det nya systemets verkningar, inrätta så många anstalter. Lämpligare syntes det honom i alla afseenden blifva att först efter det sådan erfarenhet vunnits vidare fortgå på den nu inslagna vägen.

I den kungl. propositionen togs på dessa skäl icke hänsyn till högsta domstolens ifrågavarande anmärkning.

Riksdagen yttrade i sitt svar å propositionen, att Riksdagen för sin del vore öfvertygad om att tvångsuppfostran i många fall skulle vara synnerligen ändamålsenlig gent emot minderåriga föröfvare af tjufnadsbrott samt andra personer mellan 15 och 18 år, hvilkas brott icke kunde försonas med lägre straff än straffarbete. Och sade sig Riksdagen hålla före, att, i mån som de goda verkningarna af lagens bestämmelser inträdde, såväl Kungl. Maj:t som Riksdagen skulle låta sig angeläget vara att vidtaga sådana åtgärder, som möjliggjorde lagens utsträckning till alla de fall, där en lycklig verkan af dess bestämmelser kunde vara att påräkna.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda uttalats finner äfven jag det vara synnerligen önskvärdt, att särskildt sådana minderåriga, som gjort sig skyldiga till tjufnadsbrott, komma i tillfälle att erhålla den hjälp till åstadkommande af en förbättrad sinnesriktning, som vistelsen i en allmän uppfostringsanstalt är afsedd att utgöra.

Uppenbart är emellertid, att ju mindre lagstadgandet i fråga med sin nuvarande affattning varder i enlighet med sitt syfte tillämpadt, desto längre dröjer det, innan man vinner någon praktisk erfarenhet om det nya systemets verkningar. Och desto längre måste således ock nyssberörda önskningsmåls uppnående varda framskjutet.

Om straffmätning vid ådömande af straffarbete.

Uti 1 § af lagen angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum den 29 juli 1892 var stadgadt, att den, som dömts till straffarbete på fyra år eller kortare tid, skulle, där så ske kunde, under strafftiden hållas i enrum, och att, då straffarbetet sålunda verkställdes i enrum, en fjärdedel skulle från strafftiden afdragas. Därjämte föreskrefs i 2 § af samma lag, att den, som dömts till straffarbete på viss tid utöfver fyra år, skulle, där så ske kunde, vid bestraffningens början hållas i enrum under tre år, och att för den tid, straffet sålunda verkställdes i enrum, från återstående strafftiden skulle afdragas en tredjedel af den tid fången hållits i enrum.

Genom den nya lagen angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum den 22 juni 1906, som trädde i kraft den 1 januari 1907, har förenämnda rätt till afdrag i strafftiden för den, som aftjänar straffarbete i enrum, alldeles bortfallit. I händelse domstolarna vid utmätande af strafftid för brott, som anses böra förskylla straffarbete, hädanefter tillämpa samma regler som före sistnämnda lags trädande i kraft, måste alltså däraf blifva en följd, att den tid, hvarunder straffarbetsfånge faktiskt kommer att aftjäna sitt straff, blir längre än hvad som var förhållandet före 1907.

Detta kan enligt min uppfattning icke vara förenligt med rättvisa eller lämplighet.

Den kommitté, som utarbetat 1906 års lag, yttrade ock i motiven, att om den ifrågavarande förändringen blefve införd, så att ådömdt straffarbete komme att verkställas utan afkortning, borde naturligtvis detta vid utmätande af strafftid komma i betraktande.

Denna mening måste äfven anses hafva blifvit gillad af Riksdagen likasom af Kungl. Maj:t.

I min ämbetsberättelse till 1907 års Riksdag gjorde jag nämligen framställningar om nedsättning af straffet dels för barnamord enligt 14 kap. 22 § strafflagen och dels för ämbetsbrott enligt 25 kap. 12 § strafflagen.

De sålunda föreslagna lagändringarna motiverade jag särskildt därmed, att rätt till afdrag i strafftiden för ensamhetsfångar numera ej ägde rum, och att, då nyssnämnda förbrytelser redan förut af domstolarna vanligen ansetts böra beläggas med straff vid eller i närheten af latitudens minimigräns, tillbörlig hänsyn till afdragets bortfallande icke kunde tagas vid straffets utmätande. Och Riksdagen biföll, på de af mig anförda skäl, båda mina framställningar, hvarefter Kungl. Maj:t den 12 juli 1907, med godkännande af Riksdagens beslut, utfärdat lagar i dessa ämnen.

Af förekommen anledning har jag ansett mig böra på detta sätt fästa vederbörande underdomstolars uppmärksamhet å nu berörda förhållande.

Framställning till Riksdagen om ändring af vissa bestämmelser i 24 kapitlet strafflagen.

Uti 3 och 4 §§ af 24 kap. strafflagen äro straffbestämmelser meddelade *dels* för den, som olofligen fäller, syrer eller bläcker träd å annans skog eller mark, i uppsåt att trädet eller något däraf sig eller annan tillägna, eller som olofligen tager där växande gräs, torf eller, af växande träd, ris, gren, näfver, bark, löf, bast, ollon eller nötter, *dels ock* för den, som olofligen tager vindfälle eller annat sådant, som ej till bruk upphugget eller beredt är.

Därefter stadgas i 6 §: »Säljer delägare i samfälld skog eller mark därifrån olofligen bort något af hvad i 3 eller 4 § nämndt är, eller missbrukar han eljest sin rätt i sådan samfällighet, straffes med böter.»

Beträffande sistnämnda lagrums tolkning har i visst afseende stor osäkerhet yppats i domstolspraxis. Jag syftar härvid på det fall, att den, som till annan upplåtit skog till afverkning eller eljest till nyttjande eller nyttjanderätt till mark, å skogen eller marken vidtager åtgärd, som kränker nyttjanderättshafvarens rätt till hvad sålunda upplåtits.

Enligt en mening skulle en dylik åtgärd vara straffri, till stöd hvarför åberopas lydelsen af förenämnda lagrum, där allenast talas om åverkan å »annans» skog eller mark, samt åverkan af »delägare» i samfälld skog eller mark.

Denna mening har segrat i följande rättsfall.

J. Andersson och A. Nilsson instämde P. Olsson med yrkande, att som Olsson olofligen tagit torf å ett område till sin hemmansdel $^{13}/_{512}$ mtl n:r 6 Ry, där Andersson och Nilsson såsom ägare till $^{5}/_{32}$ mtl n:r 1 och $^{3}/_{32}$ mtl n:r 3 Ry enligt bestämmelse vid laga skifte i Ry by ägde rätt till

torftäkt, Olsson måtte dömas till ansvar härför. Underrätten yttrade, att, som det blifvit utredt, att vid ett den 22 mars 1842 fastställdt laga skifte i Ry by ägarne till de Andersson och Nilsson nu tillhöriga hemmanen $^{5}/_{32}$ mtl n:r 1 och $^{3}/_{32}$ mtl n:r 3 Ry tillförsäkrats rätt till den torf, som kunde skäras å ett delvis inom gränserna för Olssons nuvarande hemman i n:r 6 Ry beläget område af en mosstrakt, kallad Stora Kärr, samt det tillika vore utredt, att Olsson, oaktadt han afvetat, att torftäkten å samma område af Andersson och Nilsson utöfvades, år 1902 därstädes inom gränserna för sitt hemman skurit torf till en myckenhet af sex fjädervagnslass, dömdes Olsson att för åverkan, jämlikt 24 kap. 3 § strafflagen, böta 25 kronor. Hofrätten fann skäl ej hafva förekommit, ledande till ändring i underrättens beslut. Kungl. Maj:t utlät sig emellertid i utslag den 13 december 1905, att *enär Olsson själf vore ägare af den hemmansdel, hvarå ifrågavarande myckenhet torf uppskurits*, blefve, med ändring af domstolarnas beslut, Olsson befriad från de honom ådömda böter. Tre justitieråd funno, med tillämpning af 24 kap. 6 § strafflagen, ej skäl att i hofrättens utslag göra ändring. (Nytt juridiskt arkiv 1905, sid. 549.)

Den mening, som således omfattades af högsta domstolens pluralitet i nyss anmärkta rättsfall, gjorde sig äfven gällande i ett af Kungsgården-Mariebergs aktiebolag mot N. Norström anhängiggjordt mål, hvari bolaget — som under viss tid ägde att å en Norström tillhörig skogsmark afverka träd af vissa dimensioner med rätt dock för Norström till husbehofsvirke — yrkat, att Norström måtte dömas till ansvar och förpliktas utgifva ersättning, för det han afverkat skog till afsalu. I detta mål, afgjordt af högsta domstolens afdelningar samfälldt och antecknadt i högsta domstolens minnesbok, meddelade nämligen Kungl. Maj:t den 4 februari 1907 ett så lydande utslag: »Enär af den i målet förebragta utredning framgår, att Norström, innan tiden för Kungsgården-Mariebergs aktiebolags afverkningsrätt enligt åberopade kontraktet gått till ända, å ifrågavarande skog afverkat träd af sådana dimensioner, att bolaget på grund af kontraktet varit berättigadt tillgodogöra sig dem, samt att Norström efter afverkningstidens utgång af det sålunda afverkade virket till Dals ångsågsaktiebolag försålt åtminstone 29 timmer, värda tillhopa minst 35 kronor 93 öre; ty och som Norströms uppgift, att han verkställt afverkningen i afsikt att använda virket till husbehof, får anses vara genom omständigheterna i målet vederlagd; men Norström, *hvilken vid tiden för afverkningen själf var ägare af skogsmarken i fråga*, icke genom sitt omförmälda förfarande gjort sig förfallen till ansvar, pröfvar Kungl. Maj:t lagligt gilla domstolarnas beslut, såvidt det mot Norström framställda ansvarspåstående lämnats utan bifall, men, med ändring af samma beslut i öfrigt, förplikta Norström att till Kungsgården-

Mariebergs aktiebolag utgifva ersättning för det försålda virket med — —». Inom högsta domstolen uttalades emellertid flera skiljaktiga meningar, delvis beroende på olika uppfattning i bevisfrågan. Sju justitieråd ansågo, under åberopande i öfrigt af den segrande motiveringen, att Norström, jämlikt 24 kap. 6 § strafflagen, äfven borde dömas att böta 25 kronor »för missbruk af rätt i samfälld skog». (Nytt juridiskt arkiv 1907, sid. 65.)

Däremot har i följande, likaledes i högsta domstolens minnesbok antecknade rättsfall pluraliteten inom högsta domstolen omfattat den meningen, att stadgandet i 24 kap. 6 § strafflagen är uti ifrågavarande fall tillämpligt.

Aktiebolaget Iggesunds bruk, som enligt särskilda kontrakt innehade rätt till afverkning af skog utaf vissa dimensioner å ett bröderna P. Eriksson och J. Eriksson tillhörigt hemman, instämde bröderna Eriksson med yrkande, att enär de af skog, som af bolaget utstämplats, afverkat vissa myckenheter, de måtte härför fällas till ansvar och förpliktas utgifva skadestånd. Underrätten likasom hofrätten fann, att bröderna Eriksson varit oberättigade att företaga ifrågavarande afverkning och dömde dem förty, jämlikt 24 kap. 6 § strafflagen, att »för missbruk af rätt i samfälld skog» böta hvardera 200 kronor samt förpliktade dem att godtgöra bolaget värdet af det afverkade. Sedan målet föredragits inför högsta domstolens ledamöter samfälldt, fann Kungl. Maj:t (elfva justitieråd) i utslag den 5 april 1906 ej skäl att i domstolarnas beslut göra ändring. Nio justitieråd voro emellertid af den meningen, att bröderna Erikssons förfarande icke vore af beskaffenhet att för dem föranleda ansvar, då de vid tiden för afverkningen ägde det hemman, hvarå afverkningen skett. (Nytt juridiskt arkiv 1906, sid. 253.)

Enahanda blef utgången i följande rättsfall.

Sedan från ett hemman i Yg sålts afverkningsrätt till skog under villkor om rätt för hemmansägaren till husbehofsvirke, instämde Hudiksvalls trävaruaktiebolag, såsom innehafvare af afverkningsrätten, ägaren af ifrågavarande hemman P. Berg med yrkande, att som denne af skog, till hvilken afverkningsrätten tillkomme bolaget, för afsalu afverkat timmer, han måtte härför fällas till ansvar och förpliktas utgifva skadestånd. Underrätten ogillade bolagets talan, enär bolaget icke genom den i saken å dess sida förebragta bevisning kunde anses hafva mot Bergs bestridande ådagalagt, att ifrågavarande af Berg huggna timmerparti afverkats till afsalu eller varit afsedt till annat ändamål än husbehof. Hofrätten kom till samma slut, och nedre justitierevisionen hemställde om fastställelse af hofrättens dom. Efter sakens föredragning i högsta domstolen förklarade två justitieråd, att, då den mening, som vid öfverläggning till beslut gjort

sig gällande, syntes vara stridande mot den rättsgrundsats, som tillämpats i Kungl. Maj:ts förenämnda utslag den 4 februari 1907 på besvär af Kungsgården-Mariebergs aktiebolag, borde saken hänskjutas till afgörande af högsta domstolens afdelningar samfälldt. Högsta domstolens flesta ledamöter funno däremot saken icke böra hänskjutas till plenum. I sedermera den 25 juli 1907 utgifven dom yttrade Kungl. Maj:t (fyra justitieråd), att genom hvad i saken förekommit vore styrkt, att Berg såsom ägare af ifrågavarande fastighet under år 1901 låtit å en till fastigheten hörande skogstrakt, hvarå bolaget hade afverkningsrätt, afverka 2,349 timmer af träd, som uppnått eller kunnat under kontraktstiden uppnå de dimensioner, afverkningsrätten omfattade, samt att timret sedermera blifvit använd för annat ändamål än fastighetens husbehof; och emedan hvad Berg invändt därom, att timret varit afsedt till fastighetens husbehof, och att Berg icke vore ansvarig därför, att timret användts för annat ändamål, enär, sedan Berg afträdt sin egendom till konkurs, timret af konkursförvaltningen försålts tillsammans med fastigheten, desto mindre förtjänade afseende, som Berg erkänt, att efter berörda försäljning timret åter kommit i Bergs ägo eller under hans disposition, pröfvade Kungl. Maj:t lagligt att, med ändring af domstolarnas beslut, döma Berg, jämlikt 24 kap. 6 § strafflagen, att böta 200 kronor samt förplikta honom att utgifva skadestånd. Ett justitieråd var ense med pluraliteten utom därutinnan, att, då Berg vid tiden för afverkningen var ägare af den fastighet, hvarå afverkningen skett, och vid detta förhållande hans förfarande icke vore af beskaffenhet att för honom föranleda ansvar, domstolarnas beslut, såvidt därigenom bolagets ansvarsyrkande ogillats, af justitieråd fastställdes. Två justitieråd biföllo nedre revisionens hemställan. (Nytt juridiskt arkiv 1907, sid. 281.)

Beträffande skälen för den mening uti ifrågavarande afseende, som omfattades af högsta domstolens pluralitet i de två sist anmärkta rättsfallen, tillåter jag mig åberopa följande särskilda yttrande, afgifvet af ett justitieråd i målet emellan aktiebolaget Iggesunds bruk samt P. Eriksson och J. Eriksson: »Då lagstiftaren i 24 kapitlet strafflagen stadgat straff för åverkan å annans skog eller mark, har han därmed uppenbarligen afsett att bereda skydd icke blott för äganderätten till skogen eller marken utan äfven för laglig nyttjanderätt till densamma. Sålunda har ock lagkommittén, från hvars förslag i ämnet bestämmelserna i sagda kapitel väsentligen äro hämtade, angifvit begreppet 'åverkan' till 'olofligt ingrepp i annans nyttjanderätt till fast egendom i ändamål att därmed bereda sig själf nytta'. Rätten till afverkning af skog å annans mark måste, särdeles då denna rätt är utsträckt till en längre följd af år och innehafvaren af samma rätt således för trädens tillväxande äger draga nytta af jordens

alstringskraft, hänföras under begreppet 'nyttjanderätt'. Om nu den, som upplåtit afverkningsrätt å sin egendom till annan person, i egennyttigt syfte gör ingrepp i nämnda rätt, har jordägaren därigenom gjort sig skyldig till åverkan, och hans brott måste, när han själf har viss nyttjanderätt till samma skogsmark, såsom rätt att begagna marken till bete eller att däråt taga virke för sitt husbehof, och han således med den andre delar nyttjanderätten till marken, bedömas enligt stadgandet i 6 § af 24 kap. strafflagen.»

Enligt min uppfattning lärer det emellertid kunna ifrågasättas, om dessa skäl äro fullt tillfredsställande.

Väl är det obestridligt, att lagstiftaren med de i 24 kapitlet strafflagen meddelade straffbestämmelser för åverkan å annans skog eller mark afsett att bereda skydd icke blott för äganderätten till skogen eller marken utan äfven för laglig nyttjanderätt till densamma. Men häraf följer naturligtvis icke med nödvändighet, att innehafvare af nyttjanderätt till skog eller mark skulle vara sålunda skyddad jämväl gent emot skogens eller markens ägare. Fastmera synes, bland annat, följande omständighet tala för ett motsatt förhållande.

Om ägare af skog, hvartill annan innehar viss afverkningsrätt, vore hemfallen till straff enligt 6 §, i händelse han till förfång för innehafvaren af afverkningsrätten för egen del verkställer afverkning, skulle naturligtvis — och något annat har mig veterligen ej heller blifvit ifrågasatt — jämväl ägare af jordbruksfastighet, som utarrenderats med rätt för arrendatorn till viss afverkning å fastighetens skog, böra dömas till ansvar enligt samma lagrum, därest han genom egen afverkning kränker den till arrendatorn upplåtna afverkningsrätten.

Nu förutsätter emellertid, såsom nämnts, 6 § för sin tillämpning, att *delägare* i samfälld skog därifrån olofligen säljer bort något af hvad i 3 eller 4 § nämndt är eller eljest missbrukar sin rätt i sådan samfällighet. Häraf följer, att ägare af jordbruksfastighet, som enligt ifrågavarande lagrum dömes till ansvar, måste beträffande den till fastigheten hörande skog, hvari afverkningsrätt tillkommer arrendatorn, i förhållande till denne betraktas såsom delägare. Men då måste å andra sidan tydligen arrendatorn beträffande samma skog vara delägare i förhållande till jordägaren, i följd hvaraf straffbestämmelsen uti 6 § äfven skulle tillämpas å arrendatorn, där han öfverskrede sin afverkningsrätt. Men detta är icke förhållandet. A arrendatorn skall i stället tillämpas den strängare straffbestämmelse, som är fastställd i 3 §. I 7 § är nämligen stadgadt: »Svedjar brukare eller verkställer torf- eller ljungbränning olofligen å legd jord, eller gör han deråt annan åverkan; vare lag, som i 2, 3 eller 4 § sägs.

Säljer han från legd jord bort något af hvad i 3 eller 4 § omtalas, eller öfverträder eljest sin nyttjanderätt; varde straffad efter ty i samma §§ skils.»

Genom motsvarande sammanställning af bestämmelserna i 5 och 7 §§ torde man äfven kunna hämta bevis för oriktigheten af ifrågavarande mening.

Denna leder för öfrigt konsekvent till en synnerligen afsevärd oegentlighet.

Bestämmelserna i 7 § afse endast brukare af legd jord, i följd hvaraf de icke äro tillämpliga å den, som allenast innehar afverkningsrätt till skog. Afverkar denne andra träd, än hans rätt omfattar, måste alltså — under förutsättning att ägare af skogen ådrager sig ansvar enligt 6 § för kränkning af den upplåtna afverkningsrätten genom egen afverkning — äfven i fråga om innehafvaren af afverkningsrätten straffbestämmelsen i 6 § komma till användning.

Denna konsekvens har också dragits af högsta domstolen i följande rättsfall. A. Svensson instämde O. P. Öfvergren med yrkande att, enär Öfvergren, hvilken på grund af kontrakt ägde rätt att å ett till Svenssons hemman hörande skogsskifte afverka träd af vissa dimensioner, låtit å skiftet afverka träd, som icke uppnått dessa dimensioner, Öfvergren måtte härför fällas till ansvar äfvensom förpliktas utgifva skadestånd. Underrätten fann det vara utredt, att Öfvergren låtit å Svenssons ifrågavarande skifte afverka och därifrån bortföra timmer af ett antal träd, som icke uppnått den i kontraktet angifna minimidimension, samt dömde förty och på i öfrigt anförda skäl Öfvergren, jämlikt 24 kap. 6 § strafflagen, att för missbruk af rätt i samfälld skog böta 150 kronor och att utgifva skadestånd. Hofrätten utlät sig i utslag, att enär, på sätt underrätten yttrat, Öfvergren vore förvunnen att hafva under omstämda tiden låtit å Svenssons ifrågavarande skogsskifte afverka och därifrån bortföra 1,093 undermåliga träd, samt Öfvergren mot Svenssons bestridande icke visat, att berörda träd helt eller delvis afverkats för sådana ändamål, för hvilka enligt kontraktet afverkning af undermåliga träd varit tillåten, funne hofrätten, jämlikt 24 kap. 3 § strafflagen, ej skäl att göra ändring i den af underrätten stadgade straffbestämmelsen, hvarjämte hofrätten på visst sätt ändrade underrättens beslut i ersättningsfrågan. Kungl. Maj:t pröfvade i utslag den 22 maj 1906 rättvist att, jämlikt 24 kap. 6 § strafflagen, fastställa hofrättens utslag i ansvarsfrågan samt fann ej heller skäl att i öfrigt göra ändring i hofrättens utslag. (Nytt juridiskt arkiv 1906, sid. 305.)

Genom att på ifrågavarande sätt bedöma den, som öfverskrider honom tillkommande rätt till afverkning, kommer man till det resultat, att den,

som i samband med arrende af jordbruksfastighet fått sig tillerkänd viss rätt till afverkning i fastigheten tillhörande skog, skall för obehörig afverkning bedömas enligt ett annat, strängare lagrum än den, som obehörigen verkställer afverkning i skog, hvari han utan samband med arrende af jordbruksfastighet erhållit viss rätt till afverkning. Att en dylik oegentlighet varit af lagstiftaren afsedd, lärer man dock icke kunna antaga.

Med afseende å frågan, huru ifrågavarande lagrum skall tolkas, tillåter jag mig slutligen att åberopa Carléns kommentar till strafflagen, hvari vid 24 kap. 6 § yttras: »Till 'delägare' kan ej räknas den, som af jordägaren fått på sig öfverlåten t. ex. afverkningsrätten till träd af vissa dimensioner. Öfverskrider han sin afverkningsrätt och hugger andra träd, straffas han efter 3 §.» Af detta uttalande lärer indirekt framgå, att, enligt Carlén, ägaren af skog, hvartill afverkningsrätt blifvit upplåten, ej heller kan betraktas såsom »delägare». Då följaktligen ej 6 §, och naturligtvis än mindre 3 §, kan vara tillämplig, i händelse jordägaren genom skogsafverkning å eget område kränker till annan upplåten afverkningsrätt, måste ett dylikt förfarande vara strafflöst.

* * *

Med hvad nu yttrats har jag icke afsett att från lagstiftningssynpunkt bestrida lämpligheten däraf, att ägare af skog eller mark, hvartill annan innehar nyttjanderätt, enligt 6 § dömes till ansvar, i händelse han å skogen eller marken vidtager åtgärd, som kränker nyttjanderättshafvarens rätt. Tvärtom synes mig den allmänna rättskänslan kräfva en lagändring i dylikt syfte.

Genom ett särskildt tillägg af angifna innehåll till 6 § skulle därjämte vinnas den beaktansvärda fördelen, att det visserligen indirekt men ändock med tillfyllestgörande tydlighet blefve utsagdt, att denna paragraf icke såsom »delägare» betraktar innehafvare af afverkningsrätt.

För öfrigt synes det mig vara desto önskvärdare, att den af mig härmed förordade lagändringen kommer till stånd, som det nuvarande osäkerhetstillståndet, hvilket väl får antagas hafva ytterligare skärpts, sedan båda de motsatta principerna kommit att inflyta i högsta domstolens minnesbok, tydligen kan hafva menlig inverkan å hela rättsskipningens anseende, och vill jag i samband härmed framhålla, att mål af ifrågavarande slag äro synnerligen ofta förekommande.

Ett tillägg till 6 § i enlighet med hvad jag ofvan föreslagit påkallar tydligen ett motsvarande tillägg till 5 §.

Följdriktigheten lärer emellertid äfven kräfva, att 1, 8, 9, 10, 11 och 14 §§ undergå jämkning i nu antydd riktning.

Till stöd för samtliga ifrågasatta lagändringar vill jag till sist åberopa den jämkning, som 13 § undergick genom lagen den 5 juli 1901. Före denna lags tillkomst lydde första stycket af sistberörda lagrum sålunda: »För oloflig jagt å annans mark, som ej till jagtpark eller djurgård inhägnad är, bötes — — —.»

I det förslag, som låg till grund för nyssnämnda lag, var uti stadgandet, frånsedt straffbestämmelsen, ej annan ändring vidtagen, än att ordet »mark» utbytts mot »område».

Vid granskning inom högsta domstolen af förslaget jämte andra därmed sammanhängande lagförslag yttrades:

»Med det på flera ställen i förslagen förekommande uttrycket 'annans område' afses, enligt hvad föredragande departementschefens yttrande gifver vid handen, den mark eller det vattenområde, hvarå jakträtten tillkommer annan. Nämnda uttryck kan emellertid förstås såsom betecknande det område, som af annan äges eller med nyttjanderätt innehafves. I de fall, då jakträtten och äganderätten eller nyttjanderätten icke tillkomma samma person, skulle därför tvekan vid lagtillämpningen kunna uppstå. Ett tydligare uttryck synes därför böra väljas.»

I anledning af denna anmärkning ändrades uttrycket »annans område» till »annans jaktområde».

På grund af hvad jag ofvan anfört får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte för sin del antaga följande

Lag

om ändrad lydelse af vissa paragrafer i 24 kapitlet strafflagen.

Härigenom förordnas, att 1, 5, 6, 8, 9, 10, 11 och 14 §§ i 24 kap. strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §. Hvar, som olofligen bygger, gräfver, plöjer, sår eller planterar å annans jord eller å egen jord, hvartill annan innehar nyttjanderätt, eller deraf något intager, straffes med böter. Det, som sådt eller planteradt är, vare förverkadt till den, som jorden lagligen innehafver.

5 §. Delegare i samfäld skog eller mark, som olofligen derå svedjar eller verkställer torf- eller ljungbränning; böte från och med tjugo till och med tvåhundra Riksdaler.

Lag samma vare, der egare af skog eller mark, hvartill annan innehar nyttjanderätt, genom svedjande eller torf- eller ljungbränning kränker nyttjanderättshafvarens rätt.

6 §. Säljer delegare i samfäld skog eller mark derifrån olofligen bort något af hvad i 3 eller 4 § nämndt är, eller missbrukar han eljest sin rätt i sådan samfällighet; straffes med böter.

Lag samma vare, der egare af skog eller mark, hvartill annan innehar nyttjanderätt, å skogen eller marken vidtager åtgärd, som kränker nyttjanderättshafvarens rätt.

8 §. Släpper någon med uppsåt olofligen kreatur på annans egor eller på sina egor, då annan till desamma innehar nyttjanderätt; böte från och med tio till och med tvåhundra Riksdaler. Missbrukar man rätt i samfäldt bete; vare bot högst etthundra Riksdaler.

9 §. Den, som genom försummelse i den vård om egna eller andras kreatur honom åligger, eller på annat sätt vållar, att kreatur olofligen inkommer på egor, hvarom i 8 § sägs; böte högst femtio Riksdaler.

10 §. Bryter eller nedkastar någon olofligen hägnad eller grind, böte högst tjugo Riksdaler, der ej gerningen, efter 19 kap. 20 §, med högre straff beläggas bör.

11 §. Tager någon oloflig väg eller gångstig öfver tomt, åker, äng, plantering eller andra egor, hvilka deraf kunna skadas; böte högst femtio Riksdaler.

14 §. Den, som olofligen fiskar å annans fiskeområde eller sätter ut fast fiskeredskap i vatten, der fiskerätt tillkommer hvarje svensk undersåte, eller genom gräfning eller annorledes drager till sig annans fiske eller genom stängsel eller fiskeredskap afhåller fisk från annans fiskeområde, dömes till böter. Missbrukar man rätt i samfäldt fiske; vare bot högst etthundra Riksdaler.

Framställning till Riksdagen om ändring af 14 § i 22 kap. strafflagen.

Före tillkomsten af lagen den 28 juni 1895 angående ändring i vissa delar af strafflagen hade 14 § i 22 kap. af sistnämnda lag följande lydelse:

»Går fullmäktig i sak, den honom betrodd är, svikligen hufvudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot hufvudman, vare lag som i 11 § [1] sägs; och varde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

[1] Denna paragraf innehåller följande stadgande: »Förfalskar man, svikligen förbyter, försnillar eller eljest uppsåtligen förskingrar annans gods, det man i besittning hafver; straffes högst med straffarbete i två år.»

Förleder man, i sviklig afsigt, annan till oskälig rättegång; straffes med böter.»

Genom berörda lag af den 28 juni 1895 tillsattes mellan första och andra stycket uti ifrågavarande paragraf följande stadgande:

»Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagdt är, ledamot i styrelse för aktiebolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.»

Detta stadgande, som tillkom på förslag af den år 1885 tillsatta bolagskommittén, motiverades af kommittén sålunda:

»Då kungl. förordningen om aktiebolag den 6 oktober 1848 betecknar ledamöterna i ett aktiebolags styrelse såsom sysslomän, måste utan tvifvel stadgandena i 22 kap. 14 § strafflagen om ansvar å syssloman, som begår svek eller eljest visar trolöshet mot hufvudman, vara tillämpliga å ledamot af aktiebolags styrelse, hvilken på angifvet sätt förgår sig emot bolaget. En sådan lagtillämpning torde ock i allo öfverensstämma med rådande rättsuppfattning; och som aktiebolag i vissa fall kunna representeras jämväl af revisorer, särskilda af offentlig myndighet utsedda förtroendemän, gode män m. fl., synes följdriktigheten fordra, att äfven dessa representanter äro underkastade ifrågavarande ansvarsbestämmelser. Detsamma gäller om ledamöter i styrelse för registrerad förening för ekonomisk verksamhet och andra, som kunna komma att representera dylik förening, enär ju dessa intaga alldeles samma ställning gent emot föreningen som aktiebolagets representanter gent emot bolaget. På grund häraf och då kommitténs förslag till lagar om aktiebolag och om föreningar för ekonomisk verksamhet icke beteckna styrelseledamöter såsom sysslomän, har kommittén ansett nödigt, att uti 22 kap. 14 § strafflagen, sådant detta lagrum lyder i lagen den 20 juni 1890, göres tillägg, hvarigenom förklaras, att såsom syssloman skall ock straffas, efter ty i samma paragraf är sagdt, ledamot i styrelse för aktiebolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.»

Sin nuvarande affattning erhöll 14 § genom lagen den 24 juli 1903. Då blef nämligen, i samband med utfärdandet af lagen om försäkringsrörelse, stadgadt, att andra stycket af ifrågavarande lagrum skulle erhålla följande ändrade lydelse:

»Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagdt är, ledamot i styrelse för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.»

Med hänsyn till den rättsliga ställningens likhet synes det mig vara uppenbart, att hvad sålunda gäller angående representanter för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag och registrerad förening för ekonomisk verksamhet också bör äga tillämpning i fråga om ett solidariskt bankbolags representanter. Dessa äro emellertid icke i lagen angående solidariska bankbolag betecknade såsom sysslomän, i följd hvaraf till förekommande af hvarje missuppfattning en lagändring i antydda riktning torde vara erforderlig; och får jag alltså vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte för sin del antaga följande

Lag

om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 22 kap. 14 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Går fullmäktig i sak, som honom betrodd är, svikligen hufvudmannens vederpart tillhanda, vare sig med skrifts uppsättande, eller med råd eller skäl, eller eljest till hufvudmannens skada främjar sin eller andras nytta, eller begår syssloman vid annat uppdrags utförande trolöshet emot hufvudman; vare lag som i 11 § sägs; och varde fullmäktig, som med sådant brott beträdes, dömd ovärdig att vidare föra andras talan inför rätta.

Såsom syssloman skall ock straffas, efter ty nu sagdt är, ledamot i styrelse för aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag, solidariskt bankbolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet, så ock annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter.

Förleder man, i sviklig afsigt, annan till oskälig rättegång; straffes med böter.

Framställning till Riksdagen om ändring af 4 § i 23 kap. strafflagen.

Genom kungl. förordning den 6 oktober 1882 insattes i 23 kap. strafflagen under § 4 följande stadgande:

»Har aktiebolag kommit i konkurstillstånd, och finnes någon af de sysslomän, hvilka enligt bolagets ordning äro utsedde att utgöra bolagets styrelse eller eljest leda dess angelägenheter, hafva mot bolagets borgenärer sig förbrutit, som här ofvan[1] sägs; då skall den syssloman straffas, som vore han gäldenär i konkursen.»

[1] D. v. s. öfvat bedrägeri, oredlighet eller vårdslöshet emot bolagets borgenärer.

Stadgandet tillkom i anledning af en framställning till 1882 års Riksdag af dåvarande justitieombudsmannen, som till stöd för framställningen anförde, bland annat, följande.

Lagstiftaren hade vid nedskrifvande af 23 kapitlet strafflagen icke uppmärksammat aktiebolagens säregna beskaffenhet, hvilken vållade, att på dessa bolags delägare och styrelser ej kunde användas benämningen *gäldenär* i den mening konkurslagen använde detta ord, enär delägare i ett aktiebolag ej svarade för bolagets skulder med mera än han insatt eller åtagit sig att insätta. Ett dylikt bolag vore därför, så att säga, ett opersonligt väsende, och det af delägarne sammanskjutna aktiekapitalet vore en död förmögenhetskomplex, som för att komma i någon verksamhet och kunna sätta sig i beröring med människor ovillkorligen måste föreställas af personer. Det syntes då ligga i sakens natur, att dessa personer, som å bolagets vägnar inläte sig i förbindelser med andra personer, också vore å bolagets vägnar ansvariga för dessa förbindelser, och likasom de i följd af dylika förbindelser kunde blifva fordringsägare, så måste de, å bolagets vägnar, äfven kunna blifva gäldenärer. Häraf följde, att, om de i sistnämnda egenskap gjorde sig skyldiga till de förbrytelser, som 23 kapitlet strafflagen uppräknade, de ock, när bolaget råkade i konkurs, borde stå i samma ansvar som andra gäldenärer, åtminstone i så måtto, att de, likasom förbrytare i allmänhet, skulle ståndа ansvar för sina förbrytelser och för den skada, som af dem vållats, äfven om de icke med sin egendom häftade för bolagets skulder, såsom andra konkursgäldenärer. Huru detta ansvar skulle fördelas dem emellan, när de vore flere, när några vore öfverordnade, andra underordnade, torde i detta fall ej vara svårare att utreda, än i andra, med detta jämförliga. Det syntes vara klart, att, ur den synpunkt här ofvan blifvit framställd, det icke kunde inverka på ansvarigheten, om en styrelseledamot eller flere icke vore delägare i bolaget, där bolagsordningen sådant tillstadde, äfvensom att mellan styrelseledamöterna ej finge antagas en sådan solidaritet, att alla öfriga skulle ansvara för sådana förbrytelser, som här vore i fråga, när de beginges af en ledamot inom den del af styrelsens verksamhet, som vore åt honom särskildt uppdragen. Lika klart torde ock vara, att det underordnade biträdet icke i detta fall vore underkastadt ansvar för hvad det på förmans befallning uträttat. Den åter, som under den tid han hade om hand bolagets angelägenheter, gjort sig skyldig till någon af de förbrytelser, som här omtalats, men lämnat sitt uppdrag, innan bolagets konkurs inträffade, hade väl därmed ej gjort sig oåtkomlig för åtal och ansvar, därest icke laga tid för brottets åtalande förflutit.

I samband med utfärdandet af lagen om registrerade föreningar för

ekonomisk verksamhet erhöll ifrågavarande stadgande genom särskild lag af den 28 juni 1895 följande ändrade lydelse:

»Har aktiebolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet kommit i konkurstillstånd, och finnes styrelseledamot eller annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter, hafva mot borgenärerna sig förbrutit, som här ofvan sägs; då skall han straffas, som vore han gäldenär i konkursen.»

Den sålunda vidtagna ändringen motiverades därmed, att »den rättsliga ställningens likhet» fordrade, att hvad uti ifrågavarande lagrum vore stadgadt om dem, som utsetts att utgöra aktiebolags styrelse eller eljest leda dess angelägenheter, utsträcktes att vinna tillämpning å representanter för registrerad förening för ekonomisk verksamhet.

Sin nuvarande affattning erhöll 4 § genom lagen den 24 juli 1903. Då blef nämligen i samband med utfärdandet af lagen om försäkringsrörelse stadgadt, att lagrummet i fråga skulle lyda sålunda:

»Har aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag eller — — — — konkursen.»

Klart synes mig vara, att hvad sålunda är stadgadt angående styrelseledamot eller annan, som är satt att leda ett aktiebolags, ett ömsesidigt försäkringsbolags eller en registrerad förenings angelägenheter, måste äga tillämpning jämväl i fråga om representant för ett solidariskt bankbolag. Till förekommande af hvarje missuppfattning torde emellertid en uttrycklig bestämmelse därom vara erforderlig.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte för sin del antaga följande

Lag

om ändrad lydelse af 23 kap. 4 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 23 kap. 4 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Har aktiebolag, ömsesidigt försäkringsbolag, solidariskt bankbolag eller registrerad förening för ekonomisk verksamhet kommit i konkurstillstånd, och finnes styrelseledamot eller annan, som är satt att leda bolagets eller föreningens angelägenheter, hafva mot borgenärerna sig förbrutit, som här ofvan sägs; då skall han straffas, som vore han gäldenär i konkursen.

Framställning till Riksdagen om löneförbättring åt tjänstemännen i justitieombudsmansexpeditionen.

Med anledning af särskilda framställningar af Kungl. Maj:t beviljade Riksdagen åren 1901—1904 dyrtidstillägg att till statens ämbets- och tjänstemän med vissa undantag och under vissa förbehåll för samma år utgå med 10 procent af deras aflöningsförmåner. Dyrtidstillägg skulle icke i något fall få utgå med högre belopp än 500 kronor, och voro från åtnjutande af dyrtidstillägg undantagna, bland andra, de tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för ifrågavarande år uppgingo till högre belopp än 7,000 kronor.

För år 1905 beviljade Riksdagen jämväl dyrtidstillägg, därvid i sistnämnda begränsningar gjordes den ändring att dyrtidstilläggens högst medgifna belopp för samma år bestämdes till 300 kronor, och från dyrtidstillägg uteslötos tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst för året uppginge till högre belopp än 5,000 kronor. Under samma villkor har Riksdagen beviljat dyrtidstillägg för åren 1906 och 1907.

På framställningar af justitieombudsmannen har Riksdagen åren 1902—1907 anvisat medel för beredande af motsvarande förbättrade löneförmåner åt tjänstemännen i justitieombudsmansexpeditionen.

Då någon nedsättning i lefnadskostnaderna icke synes hafva inträdt under den tid, som förflutit efter det Riksdagen senast beviljade dyrtidstillägg, och Riksdagen följaktligen torde komma att äfven under innevarande år pröfva, huruvida medel till dyrtidstillägg eller liknande lönetillägg må anvisas, får jag härmed vördsamt hemställa,

> att Riksdagen, under förutsättning att dyrtidstillägg eller annan därmed jämförlig tillfällig löneförbättring innevarande år beviljas statens ämbets- och tjänstemän, måtte tillerkänna enahanda förmån jämväl åt tjänstemännen i justitieombudsmansexpeditionen.

Jag anhåller, att denna berättelse, i hvad angår förevarande framställning, måtte hänvisas till statsutskottet.

Ämbetsresor under år 1907.

Mina ämbetsresor under år 1907 hafva omfattat Västerbottens och Norrbottens län samt en del af Uppsala län. Under dessa resor har jag

inspekterat länsstyrelserna i Umeå och Luleå, domkapitlet i Luleå äfvensom rådstufvurätter och häradshöfdingar tillika med länsfängelser samt krono-, stads-, härads- och militärhäkten. Krigsrätternas protokoll hafva äfven varit föremål för granskning; och har jag åt domstolarnas arkiv ägnat nödig uppmärksamhet.

Redogörelse för hvad under resorna förekommit lämnas i de därunder förda diarierna, hvilka jämte justitiecombudsmansexpeditionens diarium och registratur komma att för granskning öfverlämnas till Riksdagens lagutskott.

Handlagda klagomål och anställda åtal.

Vid 1907 års början voro af förut inkomna klagomål fortfarande under handläggning härstädes	13
Under året hafva inkommit klagoskrifter till ett antal af	186
Summa	199

Af dessa ärenden hafva	
såsom återkallade afskrifvits	5
till annan myndighet öfverlämnats	3
efter vederbörandes hörande fått förfalla	51
» annorledes verkställd särskild utredning afskrifvits	2
utan åtgärd afskrifvits	101
till åtal hänvisats	8
föranledt annan åtgärd än åtal	9
vid årets slut varit hvilande i afbidan på förklaring eller påminnelser	14
» » » » på pröfning beroende	6
Summa	199

Under år 1907 hafva 14 åtal mot ämbets- eller tjänstemän anställts, nämligen:	
på grund af förd klagan	8
» » » anmärkning vid granskning af fångförteckningar	1
» » » » » ämbetsresa	2
af annan anledning	3
Summa	14

Sålunda har jag under år 1907 för nedan angifna fel eller försummelser i ämbete eller tjänst förordnat om åtal mot:

1) stadsfogde, för dröjsmål med utmätning;

2) t. f. ordförande i häradsrätt, för obehörigt ådömande af straffskärpning;

3) t. f. ordförande i häradsrätt, för ett beslut, hvarigenom en person obehörigen förklarats omyndig;

4) kyrkoherde, för vägran att tillhandahålla en af skolrådets handlingar;

5) regementschef, för underlåtenhet att för en konstituerad sergeant utfärda fullmakt å sergeantsbeställningen;

6) t. f. ordförande i häradsrätt, för felaktigt expeditionssätt vid relaxation af inteckningar;

7) länsstyrelse, för fel i fråga om afverkningsförbud;

8) kronofogde, för dröjsmål med utmätning;

9) häradshöfding, för lagstridigt ådömande af vanfräjdspåföljd vid sammanträffande af brott;

10) kronokassör, för vägran att tillhandahålla bevis om en fastighets taxeringsvärde;

11) generaltullstyrelsen, för obehörig tillrättavisning åt två tullvaktmästare;

12) auditör, för försumlighet vid insändande af uppgifter till straffregistret;

13) densamme, i egenskap af t. f. borgmästare, för enahanda försumlighet; och

14) roteman i Stockholm, för vägran att tillhandahålla mantalsboken.

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har på förfrågan tillkännagifvit, att sedan början af senaste lagtima riksmöte någon förklaring af lag, i den ordning 19 § regeringformen bestämmer, icke blifvit af Kungl. Maj:t meddelad.

För fullgörande af den i 14 § af instruktionen för justitieombudsmannen lämnade föreskrift om afgifvande af redogörelse för behandlingen af Riksdagens hos Kungl. Maj:t anmälda beslut och gjorda framställningar har jag från de särskilda statsdepartementen förskaffat mig uppgifter, ej

mindre om hvilka åtgärder blifvit vidtagna i anledning af de utaf Riksdagen år 1907 aflåtna skrifvelser, än äfven — beträffande sådana genom föregående Riksdagars skrifvelser hos Kungl. Maj:t anhängiggjorda ärenden, hvilka vid 1906 års slut voro i sin helhet eller till någon del oafgjorda — om hvilka åtgärder blifvit med samma ärenden vidtagna under nästlidna år.

De sålunda vunna upplysningarna, som angifva samtliga ifrågavarande ärendens ställning vid utgången af år 1907, innefattas i tre särskilda, i bilagan till denna berättelse intagna förteckningar. Bilagan innehåller därjämte en tabell öfver de skrifvelser, Riksdagen år 1907 aflåtit till Kungl. Maj:t.

Stockholm i justitieombudsmansexpeditionen i januari 1908.

BERNDT HASSELROT.

Knut von Matern.

Berättelse af kommitterade till tryckfrihetens vård;

afgifven år 1908.

Till RIKSDAGEN.

Under den tid, som förflutit efter afgifvandet af senaste berättelse utaf kommitterade till tryckfrihetens vård, har något ärende af beskaffenhet att påkalla kommitterades åtgärd icke förekommit, hvilket kommitterade få för Riksdagen härmed anmäla.

Stockholm i januari 1908.

BERNDT HASSELROT.

G. F. GILLJAM. HANS HILDEBRAND. CARL LINDHAGEN.

OSCAR MONTELIUS. C. F. SVEDELIUS. IVAR AFZELIUS.

Knut von Matern.

BILAGA

till

JUSTITIEOMBUDSMANNENS ÄMBETSBERÄTTELSE

till 1908 års Riksdag.

I.

*Förteckning på Riksdagens år 1907 till Kungl. Maj:t aflåtna skrifvelser, jämte anteckningar om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning af samma skrifvelser.**)

1:o. Justitiedepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 23 februari 1907, angående val af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare. (16.)

1907 den 8 mars i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

2:o af den 27 februari, i anledning af väckta motioner om internering af alkoholister. (19.)

Ärendet beror på Kungl. Maj:ts pröfning.

3:o af samma dag, i anledning af väckt motion om ändring af 18 kap. 16 § strafflagen. (20.)

Efter högsta domstolens hörande har Kungl. Maj:t den 12 juli 1907 utfärdat lag i ämnet.

4:o af den 8 mars, i anledning af väckta motioner om ändring af 11 kap. 38 § rättegångsbalken. (26.)

Efter det högsta domstolen blifvit hörd, har Kungl. Maj:t den 28 september 1907 utfärdat lag i ämnet.

5:o af samma dag, i anledning af väckt motion om upphäfvande af frälsemäns och deras vederlikars rätt till särskildt forum i vissa mål. (27.)

---

*) Det vid slutet af hvarje rubrik utsatta siffertalet utvisar skrifvelsens nummer i tionde samlingen af bihanget till Riksdagens protokoll.

Sedan Kungl. Maj:t den 28 september 1907 infordrat ridderskapets och adelns yttrande, huruvida ridderskapet och adeln godkände det i Riksdagens skrifvelse innefattade lagförslaget, och ridderskapet och adeln i skrifvelse den 18 november 1907 anmält, att ridderskapet och adeln funne förslaget icke kunna godkännas, har Kungl. Maj:t med afseende härå i beslut den 6 december 1907 funnit Riksdagens skrifvelse icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

6:o Riksdagens skrifvelse af den 15 mars 1907, i anledning af justitieombudsmannens framställning om nedsättning af straffet för barnamord. (29.)

Sedan högsta domstolen blifvit hörd, har Kungl. Maj:t den 12 juli 1907 utfärdat lag i ämnet.

7:o af samma dag, i anledning af justitieombudsmannens framställning om nedsättning i straffet för ämbetsbrott. (30.)

Efter högsta domstolens hörande har Kungl. Maj:t den 12 juli 1907 utfärdat lag i ämnet.

8:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till lagbestämmelser mot användande af mutor eller bestickning vid ekonomiska uppgörelser. (31.)

Kungl. Maj:t har den 4 oktober 1907 anbefallt *dels* kommerskollegium, fångvårdsstyrelsen, arméförvaltningen, marinförvaltningen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen att afgifva utlåtande öfver Riksdagens ifrågavarande framställning, *dels och* öfverståthållareämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länen att lämna föreningar eller andra sammanslutningar mellan enskilda, hvilkas intressen af frågan beröras, tillfälle att i ärendet yttra sig samt att med afgifna yttranden och egna utlåtanden till Kungl. Maj:t inkomma.

9:o af den 19 mars, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående aflösning af afgäld från afsöndrad lägenhet. (32.)

Efter det högsta domstolen blifvit hörd öfver den af Riksdagen för dess del antagna lag i ämnet, har Kungl. Maj:t den 19 april 1907 däri utfärdat lag.

10:o af den 20 mars, angående sociala regeringsärendenas sammanförande under ett statsdepartement m. m. (59.)

Ärendet är på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

11:o af den 28 mars, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om nyttjanderätt till fast egendom m. m. och dels tre med föranledande af propositionen väckta motioner. (60.)

Sedan högsta domstolen blifvit hörd öfver de af Riksdagen för dess del antagna lagar om nyttjanderätt till fast egendom, om servitut, om inskrifning af tomträtt samt af fång till sådan rätt, om ändrad lydelse af 17 kap. 5 och 6 §§ handelsbalken samt om ändrad lydelse af 39, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 55, 56 och 57 §§

i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom, har Kungl. Maj:t den 14 juni 1907 utfärdat lagar i samtliga de i ofvan omförmälta proposition innefattade ämnen.

12:o Riksdagens skrifvelse af den 28 mars 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om handräckning för fordrans utfående. (61.)

Lag i ämnet utfärdad den 26 april 1907.

13:o af samma dag, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till tryggande af aftal rörande leverans af elektrisk energi. (62.)

Kungl. Maj:t har den 4 oktober 1907 anbefallt *dels* kommerskollegium att afgifva utlåtande öfver Riksdagens ifrågavarande framställning *dels ock* öfverståthållareämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länen att lämna vederbörande kommunala myndigheter och representationer tillfälle att yttra sig i ärendet samt att med afgifna yttranden och egna utlåtanden till Kungl. Maj:t inkomma.

14:o af den 13 april, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning i inmutningsrätten. (73.)

Lag i ämnet utfärdad den 19 april 1907.

15:o af den 19 april, i anledning af väckta motioner i fråga om utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning. (75.)

Ärendet beror på Kungl. Maj:ts pröfning.

16:o af den 23 april, i fråga om skogslikvider vid laga skiften och hemmansklyfningar. (78.)

Den 3 maj 1907 har den kommitté, som den 5 oktober 1906 fått i uppdrag att företaga en fullständig revision af skiftesstadgan samt därmed sammanhörande författningar, anbefallts att taga under öfvervägande jämväl Riksdagens berörda framställning.

17:o af samma dag, angående revision af bestämmelserna om jordlösen vid expropriation. (80.)

Ärendet beror på Kungl. Maj:ts pröfning.

18:o af den 24 april, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning i rätten att erhålla laga skifte. (81.)

Lag i ämnet utfärdad den 25 april 1907.

19:o af den 27 april, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om stadsplan och tomtindelning m. m., dels ock tio med föranledande af nämnda proposition väckta motioner. (82.)

Efter det högsta domstolen blifvit hörd öfver den af Riksdagen för dess del antagna lag angående stadsplan och tomtindelning, har Kungl. Maj:t den 31 augusti 1907

utfärdat *dels* lag i berörda ämne *dels ock* lag om ändrad lydelse af 2 § i lagen den 26 maj 1899 angående förändring af tomts område.

20:o Riksdagens skrifvelse af den 30 april 1907, i fråga om åtgärder, afseende att vid platser på landet med sammanträngd befolkning ordna förhållandena med afseende å redan befintlig eller för samhällets utvidgning erforderlig tomtmark. (92.)

Ärendet är på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

21:o af samma dag, i fråga om ändring af lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar. (93.)

Ärendet beror på Kungl. Maj:ts pröfning.

22:o af den 2 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 1, 2 och 3 §§ i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar. (101.)

Sedan högsta domstolen blifvit hörd öfver den af Riksdagen för dess del antagna lag i ämnet, har Kungl. Maj:t den 31 augusti 1907 däri utfärdat lag.

23:o af samma dag, i anledning af justitieombudsmannens framställning till Riksdagen om upphäfvande af vissa bestämmelser angående ränta. (102.)

Efter högsta domstolens hörande öfver den af Riksdagen för dess del antagna lag om upphäfvande af vissa §§ i 9 kapitlet handelsbalken jämte förordningen angående ränta vid försträckning på viss kort tid utan säkerhet i fast egendom den 13 september 1864, har Kungl. Maj:t den 28 september 1907 utfärdat lag i ämnet.

24:o af den 6 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 35, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen. (106.)

1907 den 17 maj i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

25:o af den 17 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6, 7, 8, 10, 11, 13 till och med 22, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen. (147.)

Vid anmälan den 4 juni 1907 af ifrågavarande skrifvelse har Kungl. Maj:t förordnat, att skrifvelsen, hvilken, så vidt den rörde ändring af rikets grundlagar, icke föranledde någon åtgärd, skulle, i hvad den anginge vallagen, ånyo anmälas, sedan frågan om grundlagsändring blifvit slutligen afgjord.

26:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillämpning af vissa bestämmelser i den vid internationella konferensen i Algeciras år 1906 antagna generalakt. (149.)

Lag i ämnet utfärdad den 14 juni 1907.

27:o Riksdagens skrifvelse af den 17 maj 1907, i anledning af väckta motioner angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamhemmanet m. m. (153.)

Efter det högsta domstolen blifvit hörd öfver de af Riksdagen för dess del antagna lagar angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamhemmanet m. m., har Kungl. Maj:t den 18 oktober 1907 utfärdat lagar i samtliga dessa ämnen.

28:o af den 24 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utförande och nyttjande af elektrisk anläggning för telegrafering eller telefonering utan tråd. (190.)

Lag i ämnet utfärdad den 31 augusti 1907.

29:o af den 28 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande särskilda bestämmelser om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne. (201.)

1907 den 15 november i statsrådet anmäld; och ny proposition i ämnet beslutad.

30:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förekommande af vanhäfd å jordbruk i Norrland och Dalarne. (202.)

1907 den 15 november i statsrådet anmäld; och vidare åtgärd ej vidtagen.

31:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i 20 § 1 mom. och 22 § af lagen om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring den 27 juni 1896. (203.)

Efter det högsta domstolen blifvit hörd öfver den af Riksdagen för dess del antagna lag i ämnet, har Kungl. Maj:t den 31 augusti 1907 däri utfärdat lag.

32:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 21 § grufvestadgan den 16 maj 1884. (205.)

Ärendet beror på Kungl. Maj:ts pröfning.

33:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af 30 kap. rättegångsbalken. (207.)

Ärendet är på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

34:o af den 1 juni, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående understöd m. m. åt vaktkonstapeln vid tvångsarbetsanstalten i Karlskrona J. A. Nilsson. (227.)

1907 den 14 juni i statsrådet anmäld; och föreskrift i ämnet vederbörande meddelad.

35:o Riksdagens skrifvelse af den 30 maj 1907, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet. (2.)

1907 den 28 juni i statsrådet anmäld; och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.

2:o. Utrikesdepartementet.

36:o Riksdagens skrifvelse af den 20 mars 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förhyrande af ett beskickningshus i London. (58.)

Föredragen den 7 augusti 1907, hvarvid Kungl. Maj:t bemyndigade ministern för utrikes ärendena att uppdraga åt ministern i London att underteckna kontrakt angående förhyrande för svenska statens räkning för 15 år från den 24 juni 1907 af huset n:r 73 Portland Place i London att användas till beskickningshus mot en årlig hyra af £ 600 för de 13 första åren och £ 300 för de två sista åren.

37:o af den 2 maj, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser rörande tullen å brännvin och sprit samt vin. (98.)

Öfverlämnad från finansdepartementet. Ärendet beror på Kungl. Maj:ts pröfning.

38:o af den 13 maj, i fråga om vissa punkter rörande regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet. (136.)

Föredragen den 4 juni 1907, hvarvid Kungl. Maj:t anbefallde statskontoret ej mindre att under 1907 af tillgängliga medel till utrikesdepartementet utanordna dels till personliga godtgörelser för mistade konsulatafgifter 11,000 kronor, dels till personligt lönetillägg åt generalkonsuln Danielsson 3,000 kronor samt till personligt lönetillägg åt generalkonsuln Ameen 2,500 kronor, dels ock såsom godtgörelse för mistade löneinkomster åt kanslirådet, envoyén i disponibilitet grefve Strömfelt 4,000 kronor, än äfven att under år 1908 utanordna berörda Danielsson och Ameen tillkommande lönetillägg äfvensom de personliga godtgörelserna för mistade konsulatafgifter.

39:o af den 30 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet. (3.)

Föredragen den 21 juni 1907, hvarvid Kungl. Maj:t förordnade, att Riksdagens i punkterna 1—4 samt 8 af förevarande skrifvelse anmälda beslut skulle delgifvas statskontoret till kännedom och efterrättelse, i hvad på detta ämbetsverk ankomme.

3:o. Landtförsvarsdepartementet.

40:o Riksdagens skrifvelse af den 10 april 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till landtförsvaret af en del utaf förra bergshauptmansbostället Väsby i Västmanlands län. (69.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 19 april 1907 förordnade Kungl. Maj:t, att ifrågavarande del af berörda boställe skulle den 14 mars 1908 till landtförsvaret öfverlämnas.

41:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till landtförsvaret af två ägoskiften, tillhörande förra skogvaktarbostället Käpplunda n:r 2, Gransikagården i Sköfde socken, Skaraborgs län. (70.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 19 april 1907 förordnade Kungl. Maj:t, att ifrågavarande ägoskiften skulle den 14 mars 1908 öfverlämnas från domänstyrelsen till förvaltning af arméförvaltningen för att användas till utvidgning af Göta trängkårs öfningsfält och till skjutbana för samtliga till staden Sköfde förlagda truppförband.

42:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till landtförsvaret af förra hospitalslägenheterna n:r 67 Elisabeth och Nils Ihres åker samt n:r 68 och 69 Trumslagareåker å Visby stads område. (72.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 19 april 1907 förordnade Kungl. Maj:t, att förvaltningen och vården af nämnda fastigheter skulle från den 14 mars 1908 öfverflyttas från domänstyrelsen till arméförvaltningen.

43:o af den 10 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående öfverlåtande åt en kasernbyggnadskommission att handhafva uppförandet af åtskilliga nya byggnader för armén. (123.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 14 juni 1907 har Kungl. Maj:t beslutat, att en kommission skulle under benämning arméns kasernbyggnadsnämnd för ifrågavarande ändamål tillsättas.

44:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående uppförande af ett ridhus för ridskolan vid Strömsholm. (124.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 14 juni 1907 uppdrog Kungl. Maj:t åt arméförvaltningen att gå i författning om uppförande af ifrågavarande byggnad för en kostnad af högst 60,000 kronor, att bestridas af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

45:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen an-

gående ändrings- och tillbyggnadsarbeten å krigsskolans gymnastikhus m. m. (125.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 14 juni 1907 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för krigsskolan att låta verkställa ifrågavarande arbeten för en kostnad af högst 65,000 kronor, att utgå från fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

46:o Riksdagens skrifvelse af den 13 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del utaf skogsinstitutets nuvarande tomt. (139.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 31 maj 1907 har Kungl. Maj:t förordnat, att Kungl. Maj:ts och Riksdagens i ämnet fattade beslut skulle vederbörande myndigheter till kännedom meddelas.

47:o af den 14 maj, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet, dels ock två i ämnet väckta motioner. (145.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 21 juni 1907 fastställde Kungl. Maj:t stat för arméförvaltningen och meddelade öfriga erforderliga bestämmelser.

48:o af den 21 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ändring i det med staden Hälsingborg träffade aftal i fråga om Skånska husarregementets förläggning. (158.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 21 juni 1907 bemyndigade Kungl. Maj:t arméförvaltningen att träffa nytt aftal med staden Hälsingborg, äfvensom att inkomma med förslag till nytt kasernetablissemang för regementet, afsedt för fem skvadroner.

49:o af den 25 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till landtförsvaret af förra landshöfdingebostället Rydhof n:r 1 i Jönköpings län. (174.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 21 juni 1907 har Kungl. Maj:t, som samma dag förordnat, att Jönköpings regemente skulle förläggas till staden Jönköping, föreskrifvit, att ifrågavarande boställe skulle, med visst undantag, den 14 mars 1908 öfverlämnas till landtförsvaret.

50:o af den 30 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvarsdepartementet. (4.)

Vid föredragning den 21 juni 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut rörande anslagen under fjärde hufvudtiteln, i hvad beslutet skilde sig från Kungl. Maj:ts framställningar i ämnet, förordnat, att skrifvelsen skulle meddelas arméförvaltningen och statskontoret till kännedom och efterrättelse, i hvad på dessa ämbetsverk ankomme, äfvensom att innehållet af samma skrifvelse i de delar, som rörde andra ämbetsverk och myndigheter, skulle dessa delgifvas; hvarjämte Kungl. Maj:t meddelat de särskilda föreskrifter, som för verkställande af de fattade besluten erfordrats.

51:o Riksdagens skrifvelse af den 30 maj 1907, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Skrifvelsen anmäldes inför Kungl. Maj:t i de till landtförsvarsdepartementets föredragning hörande delar den 12 juli 1907, då Kungl. Maj:t förordnade, att innehållet af skrifvelsen skulle vederbörande till kännedom och efterrättelse delgifvas.

4:o. Sjöförsvarsdepartementet.

52:o Riksdagens skrifvelse af den 10 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående användande af allmänna besparingar å riksstatens femte hufvudtitel till inredande af kanonbåten Verdande till sjukvårdsfartyg för kusteskadern m. m. (127.)

Anmäldes den 14 juni 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

53:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anordningar för eldens ledning å pansarfartygen. (126.)

Anmäldes den 21 juni 1907 i sammanhang med regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1908, och beslötos därvid erforderliga åtgärder.

54:o af den 13 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1907 åt en del tjänstemän och betjänte m. m. (137.)

Sedan skrifvelsen den 31 maj 1907 genom finansdepartementet anmälts för Kungl. Maj:t, som därvid, bland annat, förordnade, att protokollsutdrag skulle till sjöförsvarsdepartementet expedieras för den handläggning af frågan beträffande dyrtidstillägg till ämbets- och tjänstemän samt betjänte vid lotsverket, som på sistnämnda departement ankomme, har Kungl. Maj:t den 26 juli 1907 meddelat föreskrifter angående dyrtidstillägg åt ämbets- och tjänstemän m. fl. vid lotsstyrelsen.

55:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående användande af allmänna besparingar å riksstatens femte hufvudtitel till förvärfvande af vissa områden i Göteborgs skärgård och invid Göteborgs stad för befästningsändamål. (140.)

Anmäldes den 31 maj 1907, och beslötos därvid erforderliga åtgärder.

56:o af den 21 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förflyttning af flottans station i Stockholm till Elfvik å Lidingön. (157.)

Anmäldes den 14 juni 1907, och meddelades därvid erforderliga föreskrifter.

57:o Riksdagens skrifvelse af den 25 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte af en kronan tillhörig tomtdel i 8:e kvarteret, Sparre, i Karlskrona mot en annan, enskild person tillhörig tomtdel i samma kvarter. (173.)

Anmäldes den 14 juni 1907, och beslötos därvid erforderliga åtgärder.

58:o af 30 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, innefattande anslagen till sjöförsvaret. (5.)

Anmäldes den 21 juni 1907, och förordnades därvid om erforderliga åtgärder.

59:o af samma dag, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Sedan skrifvelsen den 21 juni 1907 genom finansdepartementet anmälts inför Kungl. Maj:t och transumt af skrifvelsen tillika med protokollsutdrag öfverlämnats till sjöförsvarsdepartementet, har Kungl. Maj:t den 19 juli 1907 fattat beslut i de på sistnämnda departements föredragning beroende delar af ärendet.

60:o af den 1 juni, angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af extra lönetillägg för år 1907 åt vaktmästare. (241.)

Sedan skrifvelsen den 21 juni 1907 genom finansdepartementet anmälts för Kungl. Maj:t, som därvid, bland annat, förordnade, att protokollsutdrag skulle till sjöförsvarsdepartementet expedieras för den handläggning af frågan om extra lönetillägg åt vaktmästare vid lotsverket, som på sistnämnda departement ankomme, har Kungl. Maj:t den 2 augusti 1907 meddelat föreskrifter om sådant lönetillägg för bemälde vaktmästare.

5:o. Civildepartementet.

61:o Riksdagens skrifvelse af den 31 maj 1907, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (6.)

Anmäldes, utom hvad angick 6:e, 24:e och 41:a punkterna, den 28 juni 1907, därvid:

beträffande 30:e punkten, angående bidrag till nybyggnad vid kuranstalten Sans Souci, medicinalstyrelsen anbefalldes dels att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag angående de villkor, som lämpligen borde föreskrifvas för utbetalande af det anslag af 6,000 kronor, som Riksdagen på extra stat beviljat att utgå såsom bidrag till berörda nybyggnad, dels ock att anmoda styrelsen för kuranstalten att, därest den ville komma i åtnjutande af anslaget, föranstalta om erforderlig ändring uti det för styrelsen gällande reglemente;

beträffande 39:de punkten, angående anslag till uppförande vid Lunds hospital

och asyl af tre boställshus för gifta sjukskötare, öfverintendentsämbetet anbefalldes att, i anledning af hvad Riksdagen under denna punkt anfört samt en af medicinalstyrelsen i ämnet ingifven skrift, i ärendet afgifva utlåtande;

beträffande 42:a punkten, angående anslag till färdigbyggande af Kronprinsessan Victorias kustsanatorium, medicinalstyrelsen anbefalldes att underrätta föreningen för skrofulösa barns vård om Riksdagens beslut i ämnet, för att föreningen skulle, därest den ville komma i åtnjutande af det till färdigbyggande af ifrågavarande kustsanatorium beviljade anslaget, föranstalta om erforderliga ändringar af de för föreningen gällande stadgar, äfvensom i öfrigt vidtaga de på föreningen ankommande åtgärder, som af Kungl. Maj:ts och Riksdagens beslut påkallades; samt

beträffande de öfriga af skrifvelsens ifrågavarande delar erforderliga åtgärder beslötos.

Sedan öfverintendentsämbetet inkommit med det från ämbetet infordrade utlåtande, anmäldes frågan angående anslag till uppförande vid Lunds hospital och asyl af tre boställshus för gifta manliga sjukskötare den 2 augusti 1907, därvid erforderliga åtgärder härutinnan beslötos.

Efter det medicinalstyrelsen afgifvit förslag angående villkor för utbetalande af det af Riksdagen enligt 30:de punkten beviljade anslag samt den för åtnjutande af samma anslag erforderliga ändring i reglementet för styrelsen för kuranstalten Sans Souci blifvit vidtagen, meddelades vid förnyad anmälan den 21 december 1907 erforderliga bestämmelser i denna del af ärendet.

Från föreningen för skrofulösa barns vård har ännu ej ingått anmälan, att de för utbetalande af ofvan omförmälta föreningen beviljade anslaget erforderliga ändringar i föreningens stadgar blifvit vidtagna.

41:a punkten i skrifvelsen, angående ändring i gällande bestämmelser rörande en vid Lunds hospital för Malmöhus läns räkning uppförd vårdanstalt för sinnessjuka, anmäldes den 5 juli 1907, därvid erforderliga åtgärder härutinnan beslötos.

6:e och 24:e punkterna, rörande dels inrättande af en statsmedicinsk anstalt, dels ock anskaffande af inventarier m. m. till samma anstalt, anmäldes den 13 september 1907, därvid af dessa punkter föranledda åtgärder beslötos.

62:o Riksdagens skrifvelse af den 30 maj 1907, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Anmäldes den 26 juli 1907 i de delar, som tillhörde civildepartementets handläggning, därvid förordnades, att aftryck af skrifvelsen i omförmälta delar skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse, i hvad på detta ämbetsverk berodde, äfvensom att innehållet däraf skulle delgifvas öfriga vederbörande ämbetsmyndigheter.

63:o af den 19 februari, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning af lägsta viktsatsen för inrikes bref. (11.)

Anmäldes den 3 maj 1907, därvid beslöts utfärdande af kungörelse angående förhöjning af lägsta viktsatsen för inrikes bref.

64:o Riksdagens skrifvelse af den 27 februari 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda järnvägsanläggningar. (13.)

Anmäldes den 27 mars 1907, därvid förordnades, att styrkt afskrift af skrifvelsen skulle öfverlämnas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

65:o af den 19 februari, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till vissa hamnarbeten. (15.)

Skrifvelsen, i hvad den angick Simrishamns och Skanörs hamnar, anmäldes den 5 juli 1907, därvid erforderliga åtgärder härutinnan beslötos. I fråga om anslag till iståndsättande af hamnen i Abekås är ärendet ännu beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

66:o af den 8 mars, i anledning af vissa af Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för statens järnvägar. (23.)

Anmäldes den 17 maj 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

67:o af samma dag, i anledning af Kungl Maj:ts proposition angående befrielse för Dejefors—Forshaga järnvägs- och slussverks aktiebolag från skyldighet att underhålla järnväg vid Dejefors. (24.)

Anmäldes den 27 mars 1907, därvid Kungl. Maj:t, jämte medgifvande att trafiken å Dejefors järnväg finge nedläggas, förklarade, att, på sätt Riksdagen medgifvit, förenämnda bolag finge befrias från skyldighet att underhålla samma järnväg.

68:o af den 20 mars, med begäran om framläggande af förslag till en invandringslag. (33.)

Anmäldes den 12 april 1907, därvid kommerskollegium anbefalldes att, efter inhämtande af yttranden öfver skrifvelsen från öfverståthållareämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län, till Kungl. Maj:t inkomma med nämnda yttranden och eget utlåtande i ärendet. Efter det kommerskollegium med utlåtande af den 25 september 1907 öfverlämnat vederbörandes yttranden, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

69:o af den 28 mars, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående upplåtande af kronojord för framdragande af vissa elektriska ledningar. (47.)

Anmäldes den 26 april 1907, därvid beslöts, att bestyrkt afskrift af skrifvelsen skulle öfverlämnas till kommerskollegium.

70:o af den 20 mars, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för Sveriges deltagande i 1907 års internationella idrotts- och turistutställning i Berlin. (57.)

Anmäldes den 12 april 1907, därvid af skrifvelsen föranledd åtgärd beslöts.

71:o Riksdagens skrifvelse af den 10 april 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Göteborgs hospital af viss del utaf hemmanet $^5/_8$ mantal Storhagen i Backa socken af Göteborgs och Bohus län. (71.)

Anmäldes den 3 maj 1907, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

72:o af den 23 april, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 19 och 35 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862. (79.)

Anmäldes den 17 maj 1907, därvid lag i ämnet utfärdades.

73:o af den 26 april, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inköp af vissa fastigheter för Trollhätte kanal- och vattenverk m. m. (83.)

Anmäldes den 3 maj 1907, därvid af skrifvelsen föranledda åtgärder beslötos.

74:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till fortsättande och fullbordande af en kraftstationsanläggning vid Trollhättan m. m. (85.)

Anmäldes den 31 maj 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

75:o af den 27 april, angående införande af skärpta bestämmelser i fråga om offentliga föreställningar m. m. (89.)

Anmäldes den 31 maj 1907, därvid ej mindre öfverståthållareämbetet än äfven Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga länen anbefalldes att, efter vederbörande magistraters och stadsstyrelsers inom länen hörande, i ärendet afgifva utlåtanden.

Af de sålunda infordrade utlåtanden hafva alla ännu icke inkommit.

76:o af den 30 april, med begäran om utredning och förslag rörande inrättandet af en statens arbetsförmedlingsanstalt till tjänst för utomlands bosatta svenskar. (91.)

Anmäldes den 4 juni 1907, därvid åt förste aktuarien, filosofie doktorn G. Sundbärg uppdrogs att verkställa den för frågans behandling erforderliga utredning samt därmed äfvensom med eget yttrande och förslag i ärendet till Kungl. Maj:t inkomma.

Den sålunda anbefallda utredningen har ännu icke afslutats.

77:o af den 10 maj, angående anslag till fortsättning af statsbanan från Morjärv till Lappträsk m. m. (107.)

Anmäldes den 14 juni 1907, därvid af skrifvelsen föranledd åtgärd beslöts.

78:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om upprensning af det s. k. Väckholmssundet. (108.)

Anmäldes den 14 juni 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

79:o Riksdagens skrifvelse af den 10 maj 1907, i fråga om koncession å en ny förbindelseled mellan Baggensfjärden och den inre Stockholmsskärgården. (109.)

Anmäldes den 14 juni 1907, därvid förordnades, att styrkt afskrift af skrifvelsen skulle öfverlämnas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, äfvensom att utdrag af statsrådsprotokollet i ärendet skulle öfverlämnas till landt- och sjöförsvarsdepartementen.

80:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel för år 1907 för fortsatt utveckling af statens telefonväsende. (112.)

Anmäldes den 31 maj 1907, därvid föreskrefs, att telegrafstyrelsen skulle meddelas kännedom om Riksdagens beslut i ärendet.

81:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anläggning vid Göteborgs hospital af en hållplats å statsbanan genom Bohuslän. (115.)

Anmäldes den 14 juli 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

82:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anläggning af ledningar för distribuering af elektrisk energi från statens kraftstationer vid Trollhättan. (116.)

Anmäldes den 31 maj 1907, därvid af skrifvelsen föranledd åtgärd beslöts.

83:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till utläggning af ytterligare ett järnvägsspår mellan Älfsjö och Huddinge järnvägsstationer. (118.)

Anmäldes den 4 juni 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

84:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ombyggnad af Genevads station å Västkustbanan. (120.)

Anmäldes den 31 maj 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

85:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om godkännande af förslag till öfverenskommelse mellan svenska staten, å ena, samt Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag, aktiebolaget Gellivare malmfält och trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan, angående viss grufegendom m. m. (121.)

Anmäldes den 21 juni 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

86:o af den 11 maj, angående utredning, huruvida läkare må såsom straffpåföljd eller af annan orsak kunna fråntagas rätten att utöfva läkareverksamhet. (133.)

Anmäldes den 31 maj 1907, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att öfver skrifvelsen afgifva utlåtande, hvilket ännu ej inkommit.

87:o Riksdagens skrifvelse af den 11 maj 1907, angående nedsättning i afgiften för växelprotest. (134.)

Öfverlämnad från finansdepartementet.

Anmäldes den 4 juni 1907, därvid öfverståthållareämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länen anbefalldes att, sedan tillfälle lämnats notarii publici och andra personer, hvilka ägde befogenhet att verkställa växelprotest, äfvensom magistrater samt handelskammare och därmed likställda sammanslutningar att häröfver yttra sig, med de yttranden, som sålunda kunde komma att afgifvas, äfvensom eget utlåtande till Kungl. Maj:t inkomma.

Några af de sålunda infordrade utlåtandena hafva ännu ej inkommit.

88:o af samma dag, angående ordnandet af apoteksväsendet efter utgången af år 1920. (135.)

Anmäldes den 21 juni 1907, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att, efter apotekaresocietetens direktions hörande, öfver skrifvelsen afgifva utlåtande, hvilket utlåtande inkom den 30 november 1907. Ärendet är beroende på pröfning.

89:o af den 13 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående aftal med Norge om gemensamma undersökningar rörande de svenska flyttlapparnes renbete i Tromsö och Nordlands amt. (138.)

Sedan aftal träffats mellan Sverige och Norge om verkställande af de i skrifvelsen omförmälta gemensamma undersökningar, anmäldes ärendet den 28 september 1907, därvid uppdrogs åt dåvarande landshöfdingen m. m. grefve H. E. G. Hamilton och landshöfdingen m. m. K. J. Bergström att, i egenskap af svenska kommissarier, jämte utsedde norska kommissarier företaga gemensamma undersökningar af åtskilliga förhållanden rörande de svenska flyttlapparnes renbete i Tromsö och Nordlands amt i öfverensstämmelse med i statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 15 mars 1907 omförmält öfverenskommelse den 19 januari och den 6 februari 1907 med däri angifna förutsättningar; hvarjämte af skrifvelsen i öfrigt föranledda åtgärder beslötos.

90:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk att försälja tomter från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter vid Trollhättan m. m. (142.)

Anmäldes den 28 juni 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

91:o af den 17 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner n:r 29 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet samt till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i stad, n:r 30 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om landsting den 21 mars 1862, n:r 69 med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 6, 7, 12 och 15 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd

den 21 mars 1862, och n:r 70 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862. (148.)

Anmäldes den 4 juni 1907, därvid förordnades, att skrifvelsen, hvilken icke nu föranledde någon åtgärd, skulle ånyo anmälas, sedan frågan om ändring af rikets grundlagar i öfverensstämmelse med ett af Riksdagen såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaget förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 i riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen blifvit slutligen afgjord.

92:o Riksdagens skrifvelse af den 17 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med dels förslag till lag angående ändrad lydelse af § 57 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, dels ock förslag till förordning angående särskild grund för beräkning af rösträtt och utgörande af utskyld eller annan afgift i förhållande till inkomstbevillning på grund af taxering år 1908. (152.)

Anmäldes den 13 september 1907, därvid författningar i förevarande ämnen utfärdades.

93:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående dels ändrad lydelse af § 45 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862, dels ock upphäfvande af § 47 i samma förordning. (155.)

Anmäldes den 12 juli 1907, därvid lag i ämnet utfärdades.

94:o af den 25 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett område från länsmansbostället ett mantal krono Stratomta n:r 2 Norrgården i Törnevalla socken och Åkerbo härad af Östergötlands län. (160.)

Anmäldes den 21 juni 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

95:o af den 22 maj, angående ordningsföreskrifter för landskommuner. (177.)

Anmäldes den 12 juli 1907, därvid Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga länen anbefalldes att öfver Riksdagens ifrågavarande framställning afgifva utlåtanden. Dessa utlåtanden hafva ännu ej fullständigt inkommit.

96:o af den 24 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående befogenhet för riksförsäkringsanstalten att för arbetare, som af anstalten försäkras för olycksfall i arbete, upptaga försäkring jämväl för olycksfall, som inträffa utom arbetet. (186.)

Anmäldes den 21 juni 1907, därvid riksförsäkringsanstalten anbefalldes att inkomma med förslag till de ändringar uti den för anstalten gällande instruktion, som af den ifrågasatta utvidgningen af anstaltens verksamhet kunde föranledas, äfvensom an-

gående den tidpunkt, då denna utvidgade verksamhet borde taga sin början; och sedan det sålunda infordrade utlåtandet inkommit, utfärdades vid förnyad anmälan af ärendet den 28 september 1907 kungörelse angående ändrad lydelse af § 1 i instruktionen för riksförsäkringsanstalten den 19 december 1902, hvarjämte öfriga af Riksdagens skrifvelse föranledda åtgärder beslötos.

97:o Riksdagens skrifvelse af den 28 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rikets vapen. (206.)

Anmäldes den 31 december 1907 och lades till handlingarna, hvarjämte förordnades, att nytt förslag till rikets vapen skulle uppgöras.

98:o af den 30 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till Mörbylånga köping af ett till köpingen gränsande jordområde i Kalmar län. (213.)

Skrifvelsen remitterades den 12 juni 1907 till öfverintendentsämbetet för afgifvande af utlåtande; och, sedan detta inkommit, anbefalldes Konungens befallningshafvande i Kalmar län genom remiss den 12 december 1907 att lämna vederbörande tillfälle att med afseende å stadgandena i lagen angående stadsplan och tomtindelning den 31 augusti 1907 samt i kungörelsen af samma dag angående bestämmelser i fråga om behandling af förslag till stadsplan och tomtindelning taga frågan om utsträckning af den för Mörbylånga köping gällande regleringsplan, i hvad ärendet rörde köpingens nuvarande område, under förnyad ompröfning samt därefter jämte eget utlåtande till Kungl. Maj:t inkomma. Detta utlåtande har ännu ej inkommit.

99:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående rätt för Kalmar läns södra landsting att förvärfva postmästarbostället Stora Rör n:r 1 i Högsrums socken af Kalmar län. (214.)

Anmäldes den 19 juli 1907, därvid af skrifvelsen föranledda åtgärder beslötos.

100:o af den 29 maj, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rättegångsbiträde åt genom olycksfall i arbete skadad arbetare. (217.)

Anmäldes den 13 september 1907, därvid riksförsäkringsanstalten anbefalldes att i ärendet afgifva utlåtande, som ännu ej inkommit.

101:o af den 1 juni, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afsättande af medel till pensionering af statens järnvägars personal. (228.)

Anmäldes den 21 juni 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

102:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning af spårsystem och frilastplatser vid Albano järnvägsstation. (229.)

Anmäldes den 19 juli 1907, därvid af skrifvelsen föranledda åtgärder beslötos.

103:o Riksdagens skrifvelse af den 1 juni 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning af en statsbana från Järna station å västra stambanan öfver Vagnhärad och Nyköping förbi Lunda till Norrrköping. (230.)

Anmäldes den 2 augusti 1907 i samband med Riksdagens i nästföljande två punkter omförmälta skrifvelser, skrifvelsen under punkten 45 dock endast för så vidt den afsåg byggnad af statsbana från Östersund till Ströms vattudal, därvid järnvägsstyrelsen anbefalldes att, efter det ytterligare undersökningar blifvit verkställda, inkomma med förslag till definitiv plan för ifrågavarande järnvägsanläggningar dels från Järna öfver Vagnhärad och Nyköping förbi Lunda till Norrköping, dels från Bastuträsk till Skellefteå och Kallholmsfjärden, dels ock från Östersund till Ströms vattudal (Ulriksfors) jämte bispår från Ulriksfors till Strömsund, hvarjämte Kungl. Maj:t, som fann förstnämnda järnvägsanläggnings utförande böra så vidt möjligt öfverlämnas på generalentreprenad, förständigade järnvägsstyrelsen dels att med anledning häraf yttra sig samt till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till entreprenadkontrakt och de öfriga bestämmelser, som i sammanhang härmed kunde finnas erforderliga, äfvensom därvid afgifva yttrande, huruvida och i hvilken mån byggnadsarbetena vid de öfriga järnvägsanläggningarna kunde med fördel för staten verkställas med tillämpning af entreprenadsystemet, dels ock inkomma med alternativa förslag för ifrågavarande statsbaneanläggningars utförande, uppgjorda det ena under förutsättning att banan Järna—Norrköping komme att öfverlämnas till byggande på generalentreprenad och det andra under antagande, att samtliga anläggningarna komme att utföras hufvudsakligen genom statens egen försorg, dels ock underställa Kungl. Maj:ts pröfning under nyssnämnda förutsättningar uppgjorda alternativa förslag till de för ifrågavarande järnvägsbyggnader erforderliga tjänstemän och deras löneförmåner samt till de stadganden i öfrigt, som kunde vara erforderliga i afseende å byggnadsarbetenas utförande.

Tillika förständigades Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands och Västerbottens län att vidtaga erforderliga åtgärder för utrönande, huruvida landsting, kommuner eller enskilda utfäste sig att uppfylla vissa villkor med afseende å järnvägsanläggningen Järna—Norrköping samt järnvägen Bastuträsk—Kallholmsfjärden.

104:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning af bibanor från norra stambanan till Skellefteå och Piteå. (231.)

Anmäldes den 2 augusti 1907, i samband med de i punkterna 103 och 105 omförmälta skrifvelser.

105:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag dels för ytterligare undersökningar angående den s. k. inlandsbanan, dels ock för byggnad af statsbanan från Östersund till Ströms vattudal (232.)

Anmäldes den 28 juni 1907, i hvad skrifvelsen afsåg byggnad af sistnämnda bana,

och anbefalldes Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jämtlands län vidtaga erforderliga åtgärder för utrönande, huruvida landsting, kommuner eller enskilda utfäste sig att uppfylla vissa villkor med afseende å ifrågavarande järnvägsanläggning.

Skrifvelsen anmäldes, på sätt af 103:e punkten här ofvan framgår, i denna del ånyo den 2 augusti 1907. Sedermera har Kungl. Maj:t den 31 december 1907 meddelat erforderliga bestämmelser i anledning af hvad skrifvelsen innehåller rörande anslag för ytterligare undersökningar angående den s. k. inlandsbanan.

106:o Riksdagens skrifvelse af den 1 juni 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förvaltningsbidrag åt sjukkassor m. m. (235.)

Anmäldes den 19 juli 1907, därvid förordnades, att ett aftryck af skrifvelsen skulle öfverlämnas till statskontoret för kännedom och efterrättelse, i hvad på statskontoret ankomme.

107:o af samma dag, angående statsregleringen för år 1908 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp. (237.)

Öfverlämnad från finansdepartementet.

Anmäldes den 6 december 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

108:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af telegrafverkets utgiftsstater för år 1908 m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (240.)

Anmäldes den 28 juni 1907, därvid Kungl. Maj:t, med förklarande att Kungl. Maj:t framdeles ville meddela beslut i fråga om förslaget till utgiftsstater för telegrafverket samt aflöningsreglemente för tjänstemän vid telegrafverket, dels förordnade, att Riksdagens beslut i ärendet skulle meddelas telegrafstyrelsen, dels meddelade erforderliga bestämmelser i anledning af vissa delar i skrifvelsen. Därjämte anbefallde Kungl. Maj:t samma dag, med öfverlämnande af ett utaf särskilda sakkunniga afgifvet förslag till instruktion för telegrafstyrelsen, styrelsen att, under iakttagande af de utaf chefen för civildepartementet och Riksdagen gjorda uttalanden i ämnet, uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till ny instruktion för styrelsen, äfvensom att låta genom särskilda kommitterade utarbeta förslag till nya reglementen för telegrafverkets pensionsinrättning samt änke- och pupillkassa samt, efter inhämtande af yttrande af fullmäktige för delägarna i telegrafverkets pensionsinrättning, med samma förslag och eget utlåtande till Kungl. Maj:t inkomma, hvarjämte statskontoret och kammarrätten erhöllo befallning att hvar för sig afgifva utlåtande beträffande § 9 i omförmälta af sakkunniga uppgjorda förslag till instruktion för styrelsen.

Sedan telegrafstyrelsen inkommit med förslag till ny instruktion samt statskontoret och kammarrätten afgifvit omförmälta yttranden, anmäldes ärendet ånyo den 11 oktober 1907, därvid fastställdes instruktion för telegrafstyrelsen samt aflöningsreglemente för tjänstemän vid telegrafverket, hvarjämte öfriga för telegrafverkets omorganisation erforderliga bestämmelser meddelades.

109:o Riksdagens skrifvelse af den 1 juni 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående löneregleringen för personalen vid statens järnvägar m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (242.)

Anmäldes den 5 juli 1907, därvid Kungl. Maj:t, med förklarande att Kungl. Maj:t framdeles ville meddela beslut i fråga om förslaget till aflöningsreglemente, bemyndigade järnvägsstyrelsen att till den ordinarie personalen vid statens järnvägar utbetala personligt lönetillägg i öfverensstämmelse med de i protokollet öfver civilärenden för den 23 april 1907 och järnvägsstyrelsens skrifvelse den 27 juni 1907 angifna grunder med iakttagande tillika af hvad Riksdagen anfört beträffande provision å fraktkredit och notispenningar. Därjämte anbefalldes järnvägsstyrelsen att, med hänsyn till hvad särskilda, af tillsatta kommitterade afgifna betänkanden och förslag till reglering af löneförhållandena för järnvägsstyrelsen och järnvägsstaten i öfrigt samt beträffande förändrad organisation af nämnda styrelse och därunder lydande förvaltningar, nyssnämnda statsrådsprotokoll samt riksdagsskrifvelsen innehölle, dels efter hörande af direktionen för statens järnvägstrafiks pensionsinrättning samt fullmäktige för delägarne i samma pensionsinrättning afgifva yttrande beträffande afgift till och pension från pensionsinrättningen samt statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa under tiden från och med den 1 januari 1908, intill dess nya föreskrifter i pensionshänseende kunde komma att träda i kraft, dels till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande och förslag rörande närmare bestämmelser eller grunder såväl i fråga om öfvergång på ny stat för den personal, som antagits i ordinarie tjänst, innan den nya lönestaten vore afsedd att träda i kraft, som ock i de öfriga hänseenden, förslaget till aflöningsreglemente kunde betinga, dels utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till ny instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar, dels ock i öfrigt afgifva de yttranden och förslag, som af den ifrågasatta löneregleringen och omorganisationen kunde föranledas.

Sedan järnvägsstyrelsen fullgjort, hvad den sålunda fått sig anbefalldt, har Kungl. Maj:t dels den 15 november 1907 fastställt aflöningsreglemente för tjänstemän vid statens järnvägar och meddelat vissa af Riksdagens skrifvelse föranledda beslut, dels ock den 31 december 1907 fastställt ny instruktion för järnvägsstyrelsen med underlydande distriktsförvaltningar samt i sammanhang därmed meddelat af järnvägsstyrelsens och därunder lydande förvaltningars omorganisation i öfrigt föranledda bestämmelser.

6:o. Finansdepartementet.

110:o Riksdagens skrifvelse af den 10 maj 1907, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna. (1.)

Vid föredragning den 14 juni 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t förordnat, att innehållet af skrifvelsen skulle meddelas riksmarskalksämbetet och statskontoret till kännedom och efterrättelse.

111:o Riksdagens skrifvelse af den 31 maj 1907, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet. (7.)

Vid föredragning den 21 juni 1907 af berörda skrifvelse har Kungl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut rörande anslagen under sjunde hufvudtiteln, i hvad besluten skilde sig från Kungl. Maj:ts framställningar i ämnet, förordnat, att Riksdagens ifrågavarande skrifvelse skulle delgifvas statskontoret till kännedom och efterrättelse i hvad på detta ämbetsverk ankomme, äfvensom att innnehållet af samma skrifvelse i de delar, som rörde andra ämbetsverk och myndigheter, skulle dessa meddelas.

112:o af den 30 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Vid föredragning den 21 juni 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t förordnat, att skrifvelsen skulle i de delar, som tillhörde handläggning af annat departement än finansdepartementet, för sådant ändamål öfverlämnas till vederbörande departement samt att innehållet af skrifvelsen i öfrigt skulle till kännedom och efterrättelse meddelas statskontoret.

113:o af den 19 februari, angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften. (12.)

Vid föredragning den 15 mars 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t låtit utfärda kungörelse angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften.

114:o af den 8 mars, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående sättet för verkställande af stämpelbeläggning af stämpelpliktiga handlingar och kontrollen därå. (28.)

Den 22 mars 1907 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att i anledning af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse afgifva utlåtande.

Sådant utlåtande har ännu icke inkommit.

115:o af den 20 mars, angående val af tre fullmäktige i riksbanken och af tre suppleanter för Riksdagens samtlige fullmäktige i nämnda verk. (34.)

116:o af samma dag, angående val af ordförande och två fullmäktige i riksgäldskontoret jämte tre suppleanter för samtlige fullmäktige i nämnda verk. (35.)

Den 12 april 1907 äro båda dessa skrifvelser för Kungl. Maj:t anmälda och såsom icke påkallande åtgärd lagda till handlingarna.

117:o af den 19 mars, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt att hos generaltullstyrelsen erhålla upplysning rörande tullbehandlingen af varor, afsedda att till riket införas. (41.)

Vid föredragning den 31 maj 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t låtit utfärda förordning i ämnet.

Beträffande i skrifvelsen gjord framställning om rätt att hos generaltullstyrelsen erhålla upplysning beträffande tillämpningen af, förutom gällande tulltaxa och tarataríff, jämväl andra författningar, hvilkas tillämpning helt eller delvis ankomme på tullverket, har, sedan generaltullstyrelsen afgifvit utlåtande i ärendet, Kungl. Maj:t vid föredragning den 21 december 1907 af skrifvelsen i denna del funnit förevarande framställning icke till någon vidare åtgärd föranleda.

118:o Riksdagens skrifvelse af den 28 mars 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter torparen Johan Fredrik Åbergs från Risbäcksled under Skålltorp i Skärfs socken hustru Kajsa Andersdotter Åberg. (45.)

119:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter sjömannen Karl Elias Andreas Hesselberg. (46.)

120:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter barnmorskan Ulrika Harrison från Hillersjö socken. (55).

121:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter urmakeriarbetaren Johan Edvard Andersson från Bosö i Lidingö socken. (56.)

Vid föredragning den 12 april 1907 af dessa skrifvelser har Kungl. Maj:t förordnat, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen i de uti skrifvelserna omförmälta ärenden beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

122:o af den 10 april, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af egendomen n:r 1 i kvarteret Sjöhästen i Klara församling i Stockholm samt ett inom Riksdagen väckt förslag i ämnet. (64.)

Vid föredragning den 12 april 1907 af denna skrifvelse, i hvad densamma innefattade *dels* medgifvande af Riksdagen till försäljning för kronans räkning af ofvannämnda egendom *dels ock* Riksdagens beslut, att af de medel, som vid försäljningen komme att inflyta, ett belopp af 550,000 kronor finge ställas till Hans Kungl. Höghet Kronprinsens disposition, hvilket belopp finge under innevarande år af tillgängliga medel förskjutas, har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att förskottsvis af under händer varande medel till riksmarskalksämbetet utanordna förenämnda belopp, 550,000 kronor, att ersättas af den vid en blifvande försäljning inflytande köpeskillingen för ofvanberörda fastighet.

I sammanhang härmed förklarade Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t ville framdeles meddela närmare bestämmelser såväl angående sättet för fastighetens försäljning som ock angående dispositionen af därför inflytande medel.

Därefter har Kungl. Maj:t *dels* den 26 april 1907 anbefallt riksmarskalksämbetet att, efter samråd med chefen för hofstallet, uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till utförande af de för inrymmande i hofstallet å gamla artilleriplanen af kronprinsens stall erforderliga ominrednings- och ändringsarbeten *dels ock* den 8 november 1907 bemyndigat öfverintendentsämbetet att gå i författning om utförande å egendomen n:r 3 i kvarteret Europa i Nikolai församling i Stockholm af ny byggnad till hofhållningens disposition i stället för det därstädes befintliga f. d. Indebetouska huset.

123:o Riksdagens skrifvelse af den 30 april 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition i fråga om ändringar i och tillägg till förordningen den 22 juni 1883 angående en postsparbank för riket. (74.)

Den 17 maj 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda kungörelse i ämnet.

124:o af den 26 april, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ökning af lånefonden för rederinäringens understödjande. (87.)

Den 3 maj 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda kungörelse i ämnet.

125:o af den 2 maj, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser rörande tullen å brännvin och sprit samt vin. (98.)

Vid föredragning den 14 juni 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t förordnat, att densamma skulle för vidare behandling öfverlämnas till utrikesdepartementet.

126:o af samma dag, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upphörande af rätt för tullverket att för införd vara utkräfva ytterligare tull, sedan varan till importören utlämnats. (99.)

Vid föredragning den 14 juni 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t anbefallt generaltullstyrelsen att afgifva utlåtande och förslag i ämnet.

Sådant utlåtande har ännu icke till Kungl. Maj:t inkommit.

127:o af samma dag, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 5 och 6 i tulltaxeunderrättelserna. (100.)

Vid föredragning den 14 juni 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t beslutit, att densamma skulle öfverlämnas åt den af Kungl. Maj:t tillsatta kommitté för revision af gällande tulltaxa för att af kommittén tagas i öfvervägande vid fullgörande af det kommittén lämnade uppdrag.

128:o af samma dag, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående framläggande af förslag till lag om s. k. emissionsbanker. (103.)

Vid föredragning den 4 oktober 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t anbefallt den af Kungl. Maj:t den 13 sistlidne september tillsatta kommitté för afgifvande af förslag till ändringar i gällande lagstiftning angående bankbolag och bankaktiebolag m. m. att vid fullgörande af det kommittén lämnade uppdrag taga i öfvervägande innehållet af ett utaf bankinspektionen afgifvet utlåtande i anledning af Riksdagens i skrifvelsen gjorda

framställning äfvensom i ämnet afgifva förslag. Sådant förslag har ännu icke till Kungl. Maj:t inkommit.

129:o Riksdagens skrifvelse af den 6 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst. (104.)

Den 13 september 1907 har Kungl. Maj:t i anledning af denna skrifvelse låtit utfärda förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst.

Riksdagens ifrågavarande skrifvelse, i hvad densamma afser förändrade bestämmelser rörande tiden för kronouppbördens verkställande, är på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

130:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående en inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1908. (105.)

Den 13 september 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda förordning om inkomstskatt.

131:o af den 10 maj, om anvisande af de i 63 § regeringsformen föreskrifna kreditivsummor. (114.)

Vid föredragning den 31 maj 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t förordnat, att Riksdagens i skrifvelsen anmälda beslut skulle meddelas statskontoret till kännedom.

132:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående omföring till en pensionsfond för civila tjänsteinnehafvare af vissa löneinnehållningar. (128.)

Den 11 oktober 1907 har Kungl. Maj:t meddelat beslut i anledning af denna Riksdagens skrifvelse.

133:o af den 14 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ny aflöningsstat för statskontoret jämte i ämnet väckta motioner. (131.)

Den 18 oktober 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda dels ny instruktion och ny aflöningsstat för statskontoret dels ock kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande af de från och med 1908 års början fastställda nya aflöningsförmånerna för statskontoret.

134:o af den 8 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande gränstrafiken mellan Sverige och Norge. (132.)

Den 13 maj 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda förordning i ämnet.

135:o af den 11 maj, angående nedsättning i afgiften för växelprotest. (134.)

Den 22 maj 1907 har ärendet öfverlämnats till civildepartementet.

136:o af den 13 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1907 åt en del tjänstemän och betjänte m. m. (137.)

Vid föredragning den 31 maj 1907 af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse har Kungl.

Maj:t dels låtit utfärda kungörelse angående dyrtidstillägg för år 1907 åt en del tjänstemän och betjänte, dels ock förordnat, att protokollsutdrag skulle expedieras till sjöförsvarsdepartementet för den handläggning af frågan om dyrtidstillägg till ämbets- och tjänstemän samt betjänte vid lotsverket, som ankomme på nämnda departement.

137:o Riksdagens skrifvelse af den 13 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande af kostnaden för en tullbehandlings- och upplysningsbyrå inom generaltullstyrelsen. (141.)

Vid föredragning den 31 maj 1907 af Riksdagens berörda skrifvelse har Kungl. Maj:t meddelat särskilda föreskrifter angående inrättande af en tullbehandlings- och upplysningsbyrå inom generaltullstyrelsen.

138:o af samma dag, i anledning af Kungl. Majts proposition till Riksdagen med förslag till lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension m. m. (143.)

Den 11 oktober 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda dels lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension dels ock kungörelser med föreskrifter ej mindre om verkställighet af berörda lag än äfven angående de medel, af hvilka pensioner, som jämlikt samma lag komme att beviljas, skulle utgå m. m.

139:o af den 17 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående bestridande af kostnaden för en kontroll- och justeringsstyrelse. (146.)

Kungl. Maj:t har dels den 14 juni 1907 beslutit inrättandet af en kontroll- och justeringsstyrelse dels ock den 15 november samma år låtit utfärda instruktion för nämnda styrelse.

140:o af den 22 maj, angående val af en suppleant för fullmäktige i riksgäldskontoret. (175.)

Den 4 juni 1907 är skrifvelsen för Kungl. Maj:t anmäld och såsom icke påkallande åtgärd lagd till handlingarna.

141:o af den 24 maj, angående tullbevillningen. (179.)

Den 14 juni, den 5 juli och den 15 november 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda särskilda kungörelser i anledning af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse.

142:o af samma dag, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående skatt å fin stärkelse, tillverkad af importerade råämnen. (180.)

Vid föredragning den 12 juli 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla högst tre sakkunnige för att jämte chefen för nämnda departements kontroll- och justeringsbyrå verkställa utredning och afgifva förslag i frågan, såvidt anginge åsättande af skatt å fin stärkelse, tillverkad af majs.

143:o af samma dag, angående tiden för ikraftträdandet af tilläggsafgiften för bränvin, tillverkadt af majs m. m. (181.)

Den 25 oktober 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda kungörelse i ämnet.

144:o Riksdagens skrifvelse af den 24 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin. (182.)

Den 11 oktober 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda förordning i ämnet.

145:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordningar om frihamn och om frilager. (183.)

Den 15 november 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda förordning om frihamn.

Vidare har Kungl. Maj:t samma dag dels uppdragit åt kommittén för revision af gällande tulltaxa att utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag om tilläggstullar å vissa varor, då de från frihamn uttagas för att efter förtullning införas i landet, dels ock anbefallt kommerskollegium att utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande den minsta kvantitet ej mindre af spannmål än äfven af andra varor, som få på en gång från frihamn införas.

Sådana utlåtanden hafva ännu icke till Kungl. Maj:t inkommit.

Ärendet är i hvad afser utarbetandet af administrativa föreskrifter i ämnet likaledes beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

146:o af den 29 maj, med ny förordning om beskattning af socker. (184.)

Den 11 oktober 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda förordning i ämnet.

147:o af den 25 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande stämpelförordning. (191.)

Den 14 juni 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda kungörelse i ämnet.

148:o af den 29 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående om- och tillbyggnad af det gamla riksdagshuset å Riddarholmen för beredande af lokaler åt vissa statens ämbetsverk m. m. (192.)

Vid föredragning den 14 juni 1907 af Riksdagens berörda skrifvelse har Kungl. Maj:t anbefallt öfverintendentsämbetet att gå i författning om utförande af tillbyggnad å gamla riksdagshustomten samt förändrad inredning af gamla riksdagshuset för beredande af lokaler åt ämbetsverk m. m.

149:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter timmermannen Karl Karlsten från Skönsmon. (199.)

150:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter hustru Sofia Rosalie Andersson, född Backman. (200.)

151:o af den 30 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre stationskarlsförmannen Per Perssons hustru Johanna Christina Persson, född Falkengren, från Malmö. (208.)

Vid föredragning den 14 juni 1907 af dessa tre skrifvelser har Kungl. Maj:t förordnat, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen i de uti skrifvelserna omförmälta ärenden beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

152:o Riksdagens skrifvelse af den 29 maj 1907, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning. (218.)

Den 7 augusti 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda kungörelse i ämnet.

153:o af samma dag, med ny förordning angående tillverkning af brännvin. (220.)

Den 11 oktober 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda förordning i ämnet.

154:o af samma dag, med ny förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (221.)

Den 7 augusti 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda förordning i ämnet.

155:o af den 30 maj, angående undersökning och utredning rörande landtarbetarnes lefnadsförhållanden. (222.)

Vid föredragning den 14 juni 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium att i anledning af Riksdagens förevarande framställning afgifva utlåtande. Sådant utlåtande har ännu icke till Kungl. Maj:t inkommit.

156:o af den 29 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till gästgifvare, som afstå från dem jämlikt 10 § i förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905 tillkommande rätt till utskänkning af brännvin. (223.)

Den 12 juli 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda kungörelse i ämnet.

157:o af den 31 maj, angående beräkningen af statsverkets inkomster. (236.)

Vid föredragning den 21 juni 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t förordnat, att skrifvelsens innehåll skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

158:o af den 1 juni, angående statsregleringen för år 1908 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp. (237.)

Vid föredragning den 21 juni 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t förordnat, att hvad Riksdagen i förevarande ämne beslutit skulle i erforderliga delar meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

Därjämte har Kungl. Maj:t förordnat, att skrifvelsen skulle i vissa delar öfverlämnas till civildepartementet.

159:o af samma dag, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret. (238.)

Den 21 juni 1907 har denna skrifvelse blifvit för Kungl. Maj:t anmäld och såsom icke påkallande åtgärd lagd till handlingarna.

160:o af samma dag, med öfverlämnande af ny riksstat. (239.)

Vid anmälan den 21 juni 1907 af denna skrifvelse har Kungl. Maj:t förordnat, att, jämte meddelande af Riksdagens i samma skrifvelse omförmälta beslut, berörda riksstat skulle till kännedom och efterrättelse öfverlämnas till statskontoret.

161:o Riksdagens skrifvelse af den 1 juni 1907, angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af extra lönetillägg för år 1907 åt vaktmästare. (241.)

Den 21 juni 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda kungörelse i ämnet, hvarjämte Kungl. Maj:t förordnat, att utdrag af protokollet skulle expedieras till sjöförsvarsdepartementet för den handläggning af frågan om extra lönetillägg åt vaktmästare vid lotsverket, som ankomme på nämnda departement.

162:o af den 31 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen tilll civildepartementet. (6.)

Den 22 november 1907 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser rörande ordnandet af sjukkasse- och olycksfallsstatistiken under år 1908.

7:o. Ecklesiastikdepartementet.

163:o Riksdagens skrifvelse af den 23 april 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande af ett nytt hvalmuseum. (76.)

Kungl. Maj:t har den 3 maj 1907 meddelat beslut i ärendet.

164:o af den 30 april, angående vidtagande af åtgärder för införande af undervisning i skogsvård vid folkskolorna på landsbygden. (90.)

Sedan infordrade utlåtanden inkommit från samtliga domkapitel, är nu ärendet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

165:o af den 17 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863. (156.)

Kungl. Maj:t har den 12 juli 1907 utfärdat lag i ämnet.

166:o af den 24 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag i visst fall till aflönande af småskollärarinna. (187.)

Kungl. Maj:t har den 14 juni 1907 utfärdat kungörelse i ämnet.

167:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts i punkten 30 under åttonde hufvudtiteln af statsverkspropositionen gjorda framställning om förändrade bestämmelser angående aflöningen för vissa extra ordinarie examinerade folkskollärare. (188.)

Kungl. Maj:t har den 28 juni 1907 utfärdat kungörelse i ämnet.

168:o af den 30 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Kungl. Maj:t har den 28 juni, den 31 augusti och den 28 september 1907 utfärdat kungörelser och meddelat andra föreskrifter i enlighet med Riksdagens beslut i de till ecklesiastikdepartementets föredragning hörande delar af skrifvelsen.

169:o Riksdagens skrifvelse af den 31 maj 1907, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)

Kungl. Maj:t har den 28 juni, den 23 augusti, den 13 september, den 4, 11 och 18 oktober, den 1, 8, 15 och 22 november samt den 21 och 31 december 1907 slutligen afgjort olika delar af ärendet; dock äro punkterna 4, 7, 13 och 85, 33, 76, 95, 105, 147, 149 och 171 ännu icke slutbehandlade.

Punkten 4, i hvad den rör af Riksdagen ifrågasatt förändring af extra ordinarie professuren i geologi och mineralogi vid universitetet i Lund till ordinarie professur.

Sedan kanslern för rikets universitet efter vederbörandes hörande afgifvit infordradt yttrande i frågan, är denna beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Punkten 7, angående realskolans i Borås förändring till högre allmänt läroverk.

Sedan öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk inkommit med infordradt utlåtande i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Punkterna 13 och 85, angående statsunderstöd åt enskilda läroanstalter.

Sedan öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk afgifvit infordradt förslag till fördelning af det utaf Riksdagen under denna punkt beviljade anslag, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Punkten 33, angående uppförande af byggnader för ett landsarkiv i Östersund.

Sedan riksarkivarien afgifvit infordradt yttrande och förslag i anledning af hvad Riksdagen under denna punkt anfört, hafva domkapitlen i Uppsala, Härnösand och Luleå samt Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Gäfleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län anbefallts afgifva utlåtanden med anledning af sagda yttrande och förslag. Dessa utlåtanden hafva ännu icke fullständigt inkommit.

Punkten 76, i hvad den rör poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm.

Öfverståthållareämbetet har anbefallts att från Stockholms stadsfullmäktige infordra yttrande, huruvida de vore villiga att för polikliniken tillskjuta 2,800 kronor för år 1908. Detta yttrande har ännu ej inkommit.

Punkten 95, angående uppförande af byggnader för ett folkskoleseminarium i Luleå m. m.

Den 28 juni 1907 har Kungl. Maj:t anbefallt öfverintendentsämbetet att låta upprätta nya ritningar till byggnader för seminariet.

Sedan stadsfullmäktige i Luleå å stadens vägnar förbundit sig att, under förutsättning att seminariet trädde i verksamhet med höstterminen 1907, kostnadsfritt tillhandahålla lokaler för fyra seminarieklasser under viss tid, har Kungl. Maj:t den 7 augusti 1907 förordnat om upprättande af seminariet från och med början af höstterminen 1907.

Efter det öfverintendentsämbetet inkommit med de infordrade nya ritningarna, är nu ärendet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Punkten 105, angående utbildningskurs i hälsolära och alkohologi för ämneslärare vid folkskoleseminarierna och de allmänna läroverken.

Ärendet anmäldes den 28 juni 1907, därvid dels samtliga domkapitel med undantag af Visby äfvensom Stockholms stads konsistorium, efter vederbörandes hörande, dels ock öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk anbefallde att inkomma med yttranden i anledning af Riksdagens i denna punkt omförmälta beslut. Dessa yttranden hafva ännu icke fullständigt inkommit.

Punkten 147, angående bestridande af kostnaderna för viss utredning rörande ecklesiastika boställen.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Punkten 149, angående uppförande af en kapellbyggnad i Gargnäs by af af Sorsele församling.

Sedan med anledning af Riksdagens beslut Kungl. Maj:t i ärendet infordrat yttrande af Sorsele församling, samt vidare efter af Kungl. Maj:t erhållet uppdrag öfverintendentsämbetet den 28 oktober 1907 inkommit med förändrade ritningar till ifrågavarande kapellbyggnad, har domkapitlet i Luleå, efter inhämtande af församlingens yttrande, afgifvit infordradt utlåtande. Ärendet är för närvarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Punkten 171, angående fasta årliga understöd åt inhemska skönlitterära författare af utmärkt förtjänst.

Sedan Kungl. Maj:t den 28 juni 1907, med gillande af Riksdagens i denna punkt omförmälta beslut, bland annat förklarat sig vilja åt fem sakkunnige, af hvilka en skulle väljas af svenska akademien och en af styrelsen för Sveriges författareförening samt de tre återstående utses af Kungl. Maj:t, anförtro uppgörandet af förslag till fördelning af ifrågavarande understöd, samt nämnden i enlighet med de sålunda gifna bestämmelserna blifvit konstituerad, har Kungl. Maj:t den 4 oktober 1907 uppdragit åt nämnden att före 1907 års utgång till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till utdelning af understöden och till bestämmelser i sammanhang härmed. Efter det sådant förslag af nämnden afgifvits, har detsamma för utlåtandes afgifvande remitterats till statskontoret. Detta utlåtande har ännu ej inkommit.

170:o Riksdagens skrifvelse af den 1 juni 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för rektorn vid folkskoleseminariet i Strängnäs S. F. G. Lundqvist till uppflyttning i högre lönegrad. (234.)

Kungl. Maj:t har den 28 juni 1907 meddelat beslut i ärendet.

8:o. Jordbruksdepartementet.

171:o Riksdagens skrifvelse af den 8 mars 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till förra militiebostället Forstena n:r 1 i Älfsborgs län hörande område. (25.)

Anmäldes den 15 mars 1907, därvid förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen i ärendet beslutit skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse samt för vederbörandes förständigande.

172:o af den 28 mars, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af delar af de till $4^1/_4$ mantal Rönö kungsgård n:r 1 i Östergötlands län hörande torpen Fyrtorpet och Språkstorpet. (42.)

173:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till Fogelsta—Vadstena—Ödeshögs järnvägsaktiebolag af ett område utaf förra häradshöfdingebostället 1 mantal Västerlösa n:r 1 i Östergötlands län. (43.)

174:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra regementsfältskärsbostället Stickelösa n:r 1 kronogård i Jönköpings län hörande lägenhet. (44.)

175:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa till indragna landssekreterarebostället Kjöflinge n:r 1 i Hallands län hörande lägenheter. (48.)

176:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af mark från förra militiebostället Stora Folåsa n:r 2 i Östergötlands län. (49.)

177:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra häradsskrifvarebostället $^3/_4$ mantal Sätinge n:r 3 Lars Börjesgård i Hallands län hörande lägenhet. (50.)

178:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af förra kronofjärdingsmansbostället $^5/_8$ mantal Krigsberga n:r 2 i Östergötlands län tillkommande andel i Krigsberga utjord. (51.)

179:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till förra mönsterskrifvarebostället Görtorp n:r 1 med Vallerängstorp i Östergötlands län hörande lägenheter. (53.)

180:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till Bråborgs kungsgård n:r 1 med underlydande i Östergötlands län hörande utjord. (54.)

Sistberörda nio skrifvelser anmäldes den 19 april 1907, därvid förordnades, att hvad Kungl.

Maj:t och Riksdagen i dessa ärenden beslutit skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse, hvarjämte erforderliga åtgärder i öfrigt beslötos.

181:o Riksdagens skrifvelse af den 28 mars 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förvaltningen af de på grund af arrendekontrakt om säteriet Stenhammar m. fl. hemman och hemmansdelar i Södermanlands län inflytande medel m. m. (52.)

Anmäldes den 26 april 1907, därvid förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen i ärendet beslutit skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

182:o af den 10 april, angående Kungl. Maj:ts under nionde hufvudtiteln gjorda framställning om anställande af torfingenjörer och torfassistenter. (63.)

Anmäldes den 19 april 1907, därvid landtbruksstyrelsen anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande användningen af det i berörda skrifvelse omförmälta anslag. Sedan detta åläggande af styrelsen fullgjorts, anmäldes ärendet ånyo den 17 maj 1907, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

183:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till Gottlands soldatmissionssällskap af ett till lotten n:r 1 af Visborgs kungsladugård i Gottlands län hörande område. (65.)

184:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till förra lagmansbostället 1 mantal Viby n:r 4 i Södermanlands län hörande område. (66.)

Sistberörda två skrifvelser anmäldes den 19 april 1907, därvid dels förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen uti ifrågavarande ärenden beslutit skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse, dels ock i öfrigt erforderliga åtgärder i dessa ärenden beslötos.

185:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ökning af fonden för torfindustriens befrämjande. (67.)

186:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af ytterligare medel till norrländska nyodlingsfonden. (68.)

Sistberörda två skrifvelser anmäldes den 19 april 1907, därvid förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen i dessa ärenden beslutit skulle meddelas statskontoret till kännedom.

187:o af den 23 april, angående användande af skogsvårdsafgifter till inköp af allmänningsskogar. (77.)

Anmäldes den 17 maj 1907, då domänstyrelsen anbefalldes att efter vederbörandes hörande afgifva utlåtande i anledning af Riksdagens i förevarande skrifvelse gjorda framställning. Sådant utlåtande har ännu icke till Kungl. Maj:t inkommit.

188:o Riksdagens skrifvelse af den 2 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett utskifte till förra häradshöfdingebostället Höija n:r 7 i Kristianstads län. (94.)

189:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af den till förra häradshöfdingebostället 1 mantal Enögla n:r 3 i Uppsala län hörande andel i soldattorpet till roten n:r 83 vid Enköpings kompani af Upplands infanteriregemente. (95.)

Sistberörda två skrifvelser anmäldes den 17 maj 1907, därvid förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen i dessa ärenden beslutit skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse.

190:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordägareandel i grufva. (96.)

Anmäldes den 7 maj 1907, därvid kungörelse i ämnet utfärdades.

191:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af marmorfyndigheter å kronojord. (97.)

Anmäldes den 7 maj 1907, därvid förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen i ärendet beslutit skulle meddelas kammarkollegium och kommerskollegium till kännedom.

192:o af den 10 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning af fonden för fiskerinäringens befrämjande. (129.)

Anmäldes den 14 juni 1907, därvid statskontoret och landtbruksstyrelsen anbefalldes att inkomma med förslag till bestämmelser i ämnet. Sedan detta åläggande af nämnda ämbetsverk blifvit fullgjordt, anmäldes ärendet ånyo den 7 augusti 1907, då kungörelse i ämnet utfärdades och i öfrigt erforderlig åtgärd beslöts.

193:o af den 13 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om enskilda vägar på landet. (144.)

Anmäldes den 31 maj 1907, därvid förordnades, att öfver förenämnda, af Riksdagen för dess del antagna lagförslag högsta domstolens utlåtande skulle för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas. Sedan detta utlåtande inkommit, anmäldes ärendet ånyo den 5 juli 1907, då lag i ämnet utfärdades.

194:o af den 17 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse af 23 § i kungl. stadgan den 31 maj 1878 angående skjutsväsendet. (150.)

Anmäldes den 13 september 1907, då förordning i ämnet utfärdades.

195:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet. (151.)

Lag i ämnet utfärdad den 13 september 1907.

196:o Riksdagens skrifvelse af den 17 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af § 3 i förordningen den 24 juli 1903 angående skogsvårdsafgifter. (154.)

Anmäldes den 31 maj 1907, därvid statskontoret, generaltullstyrelsen och domänstyrelsen anbefalldes att inkomma med yttrande och förslag i visst hänseende. Sedan detta åläggande fullgjorts, anmäldes ärendet ånyo den 13 december 1907, då dels förordning om ändrad lydelse af § 3 i förordningen den 24 juli 1903 angående skogsvårdsafgifter, dels förnyad kungörelse angående uppbörd af skogsvårdsafgifter m. m. utfärdades.

197:o af den 25 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra militiebostället Visteby n:r 1 i Uppsala län hörande ägoskiften jämte ett mindre jordområde. (159.)

Anmäldes den 14 juni 1907, därvid Kungl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut i hvad detsamma skilde sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, förordnade, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen sålunda beslutit skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse samt för vederbörandes underrättande.

198:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte af mark mellan kronan och Söderfors bruks aktiebolag. (161.)

199:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om ändring i beslut angående försäljning af vissa områden af 16 förut till löningsjordar anslagna lotter under förra kungsladugården Ladugårdsgärdet i Östergötlands län. (162.)

200:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för jägmästaren E. M. Janse att för ålderstillägg räkna sig till godo tjänstgöring såsom föreståndare för skogsskolan vid Skogshall. (163.)

201:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till Löfvestads församling af vissa områden af förra militiebostället Löfvestads kungsgård n:r 46 i Malmöhus län. (164.)

202:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett område från $^1/_4$ mantal Sollida under kronodomänen Stenhammar i Södermanlands län. (165.)

203:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra militiebostället 1 mantal Ekeby n:r 2 och 3 i Södermanlands län hörande lägenheter. (166.)

204:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en under kronosäteriet Boda n:r 1 om ett mantal i Skaraborgs län hörande lägenhet. (167.)

205:o Riksdagens skrifvelse af den 25 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett område från förra militiebostället $^3/_8$ mantal Lysteryd n:r 1 i Kronobergs län. (169.)

206:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra länsmansbostället $^3/_8$ mantal Förlösa n:r 5 i Kalmar län hörande lägenhet. (170.)

207:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af fem till förra majorsbostället 1 mantal Östbro n:r 1 Södra i Värmlands län hörande ägolotter. (171.)

208:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en landshöfdingen i Västerbottens län förut på lön anslagen lägenhet Herrgärdan invid Umeå stad i Västerbottens län. (172.)

Sistberörda elfva skrifvelser anmäldes den 14 juni 1907, därvid dels förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen uti ifrågavarande ärenden beslutit skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse, dels ock i öfrigt erforderliga åtgärder i dessa ärenden beslötos.

209:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande till Jönköpings läns landsting af nyttjanderätten till förra barberarebostället Långanäs n:r 1 i Jönköpings län. (168.)

Anmäldes den 14 juni 1907, därvid dels förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen uti ärendet beslutit skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse samt för vederbörandes underrättande, dels ock i öfrigt erforderliga åtgärder beslötos.

210:o af den 22 maj, i anledning af väckta motioner angående undervisningen i landthushållning. (178.)

Kungl. Maj:t har vid föredragning den 14 juni 1907 af detta ärende beslutit uppdraga åt en kommitté att utarbeta förslag rörande ett ändamålsenligt anordnande af den lägre landtbruksundervisningen jämte hvad därmed ägde sammanhang. Sådant förslag har ännu icke af kommittén afgifvits.

211:o af den 24 maj, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upphörande af kronans rätt till storverksträd och ekar å häradsallmänningar. (185.)

Anmäldes den 4 juni 1907, därvid domänstyrelsen anbefalldes att, efter vederbörandes hörande, afgifva utlåtande i ärendet. Sådant utlåtande har ännu icke inkommit.

212:o af den 25 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället Ekenäs n:r 1 i Jönköpings län hörande torfmosse. (189.)

Anmäldes den 14 juni 1907, därvid beslut i ärendet fattades.

213:o Riksdagens skrifvelse af den 29 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronan tillkommande andel af hemmanet $^1/_4$ mantal Mjölby n:r 2 Kanikegården i Östergötlands län. (193.)

214:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa lägenheter från förra regementspastorsbostället $^3/_4$ mantal Bondeby n:r 2 i Södermanlands län. (194.)

215:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från förra kronofogdebostället 1 mantal Sör Gerdsbo n:r 5 i Västmanlands län. (195.)

216:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två områden från förra hospitalshemmanet $^1/_2$ mantal Dufvedal n:r 1 i Östergötlands län. (196.)

217:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af förra militiebostället $^1/_4$ mantal Spiksborg n:r 1 i Östergötlands län. (197.)

218:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa till kungsgården Schenäs i Östergötlands län hörande lägenheter. (198.)

Sistberörda sex skrifvelser anmäldes den 14 juni 1907, därvid dels förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen uti ifrågavarande ärenden beslutit skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse, dels ock i öfrigt erforderliga åtgärder i dessa ärenden beslötos.

219:o af den 28 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om bredden af hjulringar å arbetsåkdon på landet. (204.)

Anmäldes den 31 maj 1907, därvid förordnades, att öfver det af Riksdagen för dess del antagna förslag till lag i ämnet högsta domstolens utlåtande skulle för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas. Sedan högsta domstolens utlåtande inkommit, har den 28 juni 1907 utfärdats lag i ämnet.

220:o af den 30 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (10.)

Öfverlämnades från finansdepartementet i de delar, som tillhörde jordbruksdepartementets handläggning, och anmäldes i dessa delar den 5 juli 1907, därvid beslöts, att vederbörande ämbetsmyndigheter skulle behörigen delgifvas skrifvelsen.

221:o af den 30 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af viss del af skillnadsarrende för förra militiebostället ett mantal Edsberga n:r 4 i Östergötlands län. (209.)

222:o Riksdagens skrifvelse af den 30 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till förra militiebostället 1 mantal Ånsta n:r 3 och 4 i Örebro län hörande jordområde. (210.)

223:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra profossbostället $^3/_4$ mantal Flundrarp n:r 2 och 3 i Malmöhus län. (211.)

224:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Borgholms stad af jordområden från Borgholms kungsladugård i Repplinge socken af Kalmar län. (212.)

225:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från förra länsmansbostället Mjogaryd Mellangård n:r 2 i Jönköpings län. (215.)

Sistberörda fem skrifvelser anmäldes den 14 juni 1907, därvid dels förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen uti ifrågavarande ärenden beslutit skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse, dels ock i öfrigt erforderliga åtgärder i dessa ärenden beslötos.

226:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till Mörbylånga köping af ett till köpingen gränsande jordområde i Kalmar län. (213.)

Ärendet har den 12 juni 1907 öfverlämnats till civildepartementets handläggning.

227:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af Kronobergs kungsgård i Kronobergs län. (216.)

Anmäldes den 21 juni 1907, därvid dels förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen i ärendet beslutit skulle meddelas domänstyrelsen till kännedom och efterrättelse, dels ock i öfrigt erforderlig åtgärd beslöts.

228:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående utlämnande under år 1907 af egnahemslån inom Fors och Klosters socknar af Södermanlands län. (225.)

Anmäldes den 14 juni 1907, därvid förordnades, att hvad Kungl. Maj:t och Riksdagen i ärendet beslutit skulle meddelas Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län till kännedom och för vederbörandes underrättande.

229:o af samma dag, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet. (9.)

Kungl. Maj:t har den 5 juli 1907 utfärdat särskilda kungörelser dels angående villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten för veterinärinstitutet upptagna aflöningsförmåner, dels angående anslag till understöd åt mindre bemedlade lärjungar vid med statsmedal understödda landtmannaskolor samt dels angående villkoren

för erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag från allmänna frostminskningsanslaget, hvarjämte Kungl. Maj:t samma dag samt den 15 november 1907 beslutit i öfrigt af skrifvelsen föranledda åtgärder.

230:o Riksdagens skrifvelse af den 1 juni 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förändrade grunder för den af staten utöfvade egnahemslånerörelse. (224.)

Anmäldes den 28 juni 1907, därvid Kungl. Maj:t beslöt, att skrifvelsen ej skulle till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

231:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till bildande af en jordförmedlingsfond jämte en i ämnet väckt motion. (226.)

Anmäldes den 28 juni 1907, därvid Kungl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens i ämnet fattade beslut, i hvad detsamma afvek från hvad Kungl. Maj:t därutinnan föreslagit, utfärdade kungörelse angående allmänna bestämmelser för lån från jordförmedlingsfonden.

232:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser i fråga om försäljning och utarrendering af kronan tillhörig fast egendom. (233.)

Anmäldes den 28 juni 1907, därvid Kungl. Maj:t utfärdade dels förordning angående ändrade bestämmelser i fråga om försäljning af kronan tillhörig fast egendom, dels ock kungörelse om ändrad lydelse af 7:e punkten i kungl. kungörelsen den 10 november 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner.

II.

Särskild förteckning på sådana i förteckningen under I här ofvan upptagna ärenden, som vid utgången af år 1907 i sin helhet eller till någon del icke hos Kungl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande.

Justitiedepartementet.

2:o Riksdagens skrifvelse af den 27 februari 1907, i anledning af väckta motioner om internering af alkoholister. (19.)

8:o af den 15 mars, i anledning af väckta motioner angående skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till lagbestämmelser mot användande af mutor eller bestickning vid ekonomiska uppgörelser. (31.)

10:o af den 20 mars, angående sociala regeringsärendenas sammanförande under ett statsdepartement m. m. (59.)

13:o af den 28 mars, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till tryggande af aftal rörande leverans af elektrisk energi. (62.)

16:o af den 23 april, i fråga om skogslikvider vid laga skiften och hemmansklyfningar. (78.)

17:o af samma dag, angående revision af bestämmelserna om jordlösen vid expropriation. (80.)

20:o af den 30 april, i fråga om åtgärder, afseende att vid platser på landet med sammanträngd befolkning ordna förhållandena med afseende å redan befintlig eller för samhällets utvidgning erforderlig tomtmark. (92.)

21:o af samma dag, i fråga om ändring af lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar. (93.)

25:o Riksdagens skrifvelse af den 17 maj 1907, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6, 7, 8, 10, 11, 13 till och med 22, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen. (147.)

32:o af den 28 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 21 § grufvestadgan den 16 maj 1884. (205.)

33:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af 30 kap. rättegångsbalken. (207.)

Civildepartementet.

61:o Riksdagens skrifvelse af den 31 maj 1907, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (6.)

65:o af den 19 februari, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till vissa hamnarbeten. (15.)

68:o af den 20 mars, med begäran om framläggande af förslag till en invandringslag. (33.)

75:o af den 27 april, angående införande af skärpta bestämmelser i fråga om offentliga föreställningar m. m. (89.)

76:o af den 30 april, med begäran om utredning och förslag rörande inrättandet af en statens arbetsförmedlingsanstalt till tjänst för utomlands bosatta svenskar. (91.)

86:o af den 11 maj, angående utredning, huruvida läkare må såsom straffpåföljd eller af annan orsak kunna fråntagas rätt att utöfva läkareverksamhet. (133.)

87:o af samma dag, angående nedsättning i afgiften för växelprotest. (134.)

88:o af samma dag, angående ordnandet af apoteksväsendet efter utgången af år 1920. (135.)

91:o af den 17 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner, n:r 29 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet samt till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i stad, n:r 30 med förslag till lag angående ändring i vissa delar i förordningen om landsting den 21 mars 1862, n:r 69 med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 6, 7, 12 och 15 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, och n:r 70

med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862. (148.)

95:o Riksdagens skrifvelse af den 22 maj 1907, angående ordningsföreskrifter för landskommuner. (177.)

98:o af den 30 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående öfverlåtelse till Mörbylånga köping af ett till köpingen gränsande jordområde i Kalmar län. (213.)

100:o af den 29 maj, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rättegångsbiträde åt genom olycksfall i arbete skadad arbetare. (217.)

103:o af den 1 juni, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning af en statsbana från Järna station å västra stambanan öfver Vagnhärad och Nyköping förbi Lunda till Norrköping. (230.)

104:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning af bibanor från norra stambanan till Skellefteå och Piteå. (231.)

105:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag dels för ytterligare undersökningar angående den s. k. inlandsbanan, dels ock för byggnad af statsbanan från Östersund till Ströms vattudal. (232.)

108:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af telegrafverkets utgiftsstater för år 1908 m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (240.)

Finansdepartementet.

114:o Riksdagens skrifvelse af den 8 mars 1907, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående sättet för verkställande af stämpelbeläggning af stämpelpliktiga handlingar och kontrollen därå. (28.)

122:o af den 6 april, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af egendomen n:r 1 i kvarteret Sjöhästen i Klara församling i Stockholm samt ett inom Riksdagen väckt förslag i ämnet. (64.)

125:o af den 2 maj, i anledning af väckt motion om ändrade bestämmelser rörande tullen å brännvin och sprit samt vin. (98.)

126:o af samma dag, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upphörande af rätt för tullverket att för införd vara utkräfva ytterligare tull, sedan varan till importören utlämnats. (99.)

127:o Riksdagens skrifvelse af den 2 maj 1907, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 5 och 6 i tulltaxeunderrättelserna. (100.)

128:o af samma dag, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående framläggande af förslag till lag om s. k. emissionsbanker. (103.)

129:o af den 6 maj, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst. (104.)

142:o af den 24 maj, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående skatt å fin stärkelse, tillverkad af importerade råämnen. (180.)

145:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordningar om frihamn och om frilager. (183.)

155:o af den 30 maj, angående undersökning och utredning rörande landtarbetarnes lefnadsförhållanden. (222.)

Ecklesiastikdepartementet.

164:o Riksdagens skrifvelse af den 30 april 1907, angående vidtagande af åtgärder för införande af undervisning i skogsvård vid folkskolorna på landsbygden. (90.)

169:o af den 31 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)

Jordbruksdepartementet.

187:o Riksdagens skrifvelse af den 23 april 1907, angående användande af skogsvårdsafgifter till inköp af allmänningsskogar. (77.)

210:o af den 22 maj, i anledning af väckta motioner angående undervisningen i landthushållning. (178.)

211:o af den 24 maj, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upphörande af kronans rätt till storverksträd och ekar å häradsallmänningar. (185.)

III.

Förteckning på ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrifvelser från Riksdagen före år 1907 men vid 1906 års slut varit i sin helhet eller till någon del oafgjorda, jämte uppgifter om den behandling, dessa ärenden undergått år 1907).*

Justitiedepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 3 mars 1893, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 105 § i skiftesstadgan. (7.)

Kungl. Maj:t har den 3 maj 1907 beslutat, att handlingarna i ärendet skulle öfverlämnas till den för revision af skiftesstadgan och därmed sammanhörande författningar den 5 oktober 1906 tillsatta kommitté för att komma under öfvervägande vid utförande af dess uppdrag.

2:o af den 5 maj 1893, om åtgärder till motverkande af osedlighet. (90.)

Ärendet har under år 1907 ej varit föremål för någon behandling.

3:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående förbud emot frälseräntas skiljande från hemman, hvarmed den förenats. (99.)

Ärendet är fortfarande under öfvervägande af lagberedningen.

4:o af den 11 maj 1894, om utredning rörande bolags förvärf af jordegendom i vissa delar af landet. (119.)

I fråga om denna skrifvelse hänvisas till hvad nedan under 25:o meddelas.

5:o af den 8 maj 1897, angående beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare, i synnerhet de s. k. tattarne. (80.)

Ärendet är fortfarande på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

---

*) Det vid slutet af hvarje rubrik utsatta siffertalet utvisar skrifvelsens nummer i tionde samlingen af bihanget till vederbörande Riksdags protokoll.

6:o Riksdagens skrifvelse af den 8 maj 1897, angående vidtagande af åtgärder för kontroll öfver vården och förvaltningen af fromma stiftelser inom landet. (82.)

Ärendet beror fortfarande på Kungl. Maj:ts pröfning.

7:o af den 11 maj 1897, i anledning af väckt motion angående ändring i lagarne om aktiebolag och om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895. (88.)

Den kommitté, till hvilken ärendet öfverlämnats, har ännu ej däri afgifvit förslag.

8:o af den 11 maj 1898, i anledning af väckt motion angående åtgärder mot missbruk af vissa äldre aktiebolags rätt att inlösa egna aktier. (101.)

Den kommitté, till hvilken ärendet öfverlämnats, har ännu ej däri afgifvit förslag.

9:o af samma dag, med begäran om utarbetande af förslag till ny legostadga. (102.)

Ärendet har under år 1907 ej varit föremål för någon behandling.

10:o af den 19 april 1899, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser till skydd för det fria arbetsaftalet. (52.)

Ärendet har under år 1907 ej varit föremål för någon behandling.

11:o af den 10 maj 1899, i anledning af väckta motioner angående ändrad lagstiftning om skillnad i trolofning och äktenskap. (90.)

Ärendet har under år 1907 ej varit föremål för vidare behandling.

12:o af samma dag, angående ordnandet af rättsförhållandena mellan kommuner och enskilde vid genomförande af stadsplaner m. m. (93.)

Proposition med förslag till lag angående stadsplan och tomtindelning m. m. aflåts till Riksdagen den 1 februari 1907. (Jämför ofvan I: 19:o.)

13:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående registrering af jämväl andra föreningar än sådana, som hafva ekonomisk verksamhet till sin uppgift. (101.)

Högsta domstolens utlåtande har den 27 mars 1907 infordrats öfver förslag till lag om registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksamhet och vissa därmed sammanhörande lagförslag. Sedan högsta domstolens utlåtande afgifvits den 28 november 1907, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

14:o af den 12 maj 1899, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 2, 20 och 21 §§ i lagen om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring samt 6 § i lagfartslagen. (127.)

Beträffande denna skrifvelse hänvisas till hvad här nedan under 25:o meddelas.

15:o Riksdagens skrifvelse af den 27 februari 1900, i anledning af justitieombudsmannens framställning om åtgärder för åstadkommande af en förbättrad lagskipning i vissa skuldfordringsmål. (9.)

Proposition med förslag till lag om handräckning för fordrans utfående afläts till Riksdagen den 22 februari 1907. (Jämför ofvan I: 12:o.)

16:o af den 8 maj 1900, i anledning af väckt motion angående tillägg till 11 kapitlet strafflagen. (65.)

Ärendet har under år 1907 ej varit föremål för vidare behandling.

17:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående åtgärder till befrämjande af frånstyckad hemmansdels eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från viss intecknad gäld. (66.)

Vid utarbetande af de lagförslag, som den 31 december 1907 afgifvits af lagberedningen, har hänsyn tagits till ifrågavarande framställning.

18:o af den 9 maj 1900, i anledning af Riksdagens år 1899 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1898. (81.)

Ärendet beror fortfarande på Kungl. Maj:ts pröfning.

19:o af den 20 mars 1901, i anledning af väckt motion angående ändring af 117 § i Kungl. Maj:ts förnyade stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866. (27.)

Kungl. Maj:t har den 3 maj 1907 beslutat, att handlingarna i ärendet skulle öfverlämnas till den för revision af skiftesstadgan och därmed sammanhörande författningar den 5 oktober 1906 tillsatta kommitté för att komma under öfvervägande vid utförande af dess uppdrag.

20:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående ändring af 26 kap. 4 § byggningabalken i syfte att åstadkomma tillräckliga och lämpliga lokaler för häradsrätternas sammanträden. (28.)

Ärendet har under år 1907 ej varit föremål för någon behandling.

21:o af den 19 april 1901, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 35 § i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875. (37.)

Vid utarbetande af de lagförslag, som den 31 december 1907 afgifvits af lagberedningen, har hänsyn tagits till förevarande framställning.

22:o af den 1 maj 1901, i anledning af Riksdagens år 1900 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1899. (64.)

Ärendet har under år 1907 ej varit föremål för någon behandling.

23:o Riksdagens skrifvelse af den 3 maj 1901, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser angående häradsnämnd. (72.)

Ärendet har under år 1907 ej varit föremål för någon behandling.

24:o af den 1 juni 1901, i anledning af väckta motioner angående revision af de s. k. krigslagarne. (121.)

Det från högsta domstolen i ärendet infordrade utlåtande har afgifvits den 20 november 1907; och är ärendet på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

25:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående lagstiftningsåtgärder för vidmakthållande af jordbruksnäringen inom skogsbygderna i Norrland och Dalarne. (128.)

Propositioner hafva till Riksdagen aflåtits *dels* den 10 januari 1907 med förslag till lag, innefattande särskilda bestämmelser om arrende af viss jord på landet inom Norrland och Dalarne samt med förslag till lag angående ändring i 20 § 1 mom. och 22 § af lagen om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring den 27 juni 1896, *dels ock*, sedan högsta domstolen afgifvit utlåtande jämväl öfver förslag till lag angående förekommande af vanhäfd å jordbruk i Norrland och Dalarne, den 9 april 1907 med förslag till lag i detta ämne. (Jämför ofvan I: 29, 30 och 31.)

I öfrigt har ärendet ej under år 1907 varit föremål för behandling.

26:o af den 11 mars 1902, i anledning af väckt motion om förklaring af 7 kap. 3 § strafflagen. (11.)

Ärendet beror fortfarande på Kungl. Maj:ts pröfning.

27:o af den 15 april 1902, i anledning af väckta motioner om åstadkommande af förbättrade bestämmelser till skydd för omyndiges egendom. (41.)

De i ärendet infordrade utlåtandena hafva ännu icke fullständigt inkommit.

28:o af den 29 april 1902, i anledning af väckt motion angående bestämmelser i fråga om revision af aktiebolags och registrerade föreningars för ekonomisk verksamhet räkenskaper och förvaltning. (52.)

Den kommitté, till hvilken ärendet öfverlämnats, har ännu ej däri afgifvit förslag.

29:o af den 7 maj 1902, i anledning af väckt motion om ändring i vissa delar af lagen om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring den 27 juni 1896. (62.)

Ärendet har under år 1907 ej varit föremål för vidare behandling.

30:o af den 8 maj 1902, angående offentliga revisorer. (83.)

Ärendet har under år 1907 ej undergått någon behandling.

31:o af den 10 maj 1902, i anledning af Riksdagens år 1901 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1900. (80.)

Statskontorets i ärendet infordrade utlåtande har ännu icke inkommit.

32:o Riksdagens skrifvelse af den 11 maj 1902, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, och till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen. (87.)

Kungl. Maj:t har den 4 oktober 1907 anbefallt kommerskollegium, telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen att afgifva utlåtanden öfver Riksdagens ifrågavarande framställning.

33:o af den 13 maj 1902, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken m. m., så vidt angår den vid behandlingen af propositionen inom Riksdagen väckta frågan om ett vidsträcktare användande af fyllnadsed. (94.)

Ärendet har under år 1907 ej undergått någon behandling.

34:o af den 20 maj 1902, i anledning af väckt motion med förslag dels till lag, innefattande särskilda bestämmelser i afseende å vissa bolag, dels till lag angående ändring af vissa paragrafer i lagen om aktiebolag den 28 juni 1895. (135.)

Den kommitté, till hvilken ärendet öfverlämnats, har ännu ej afgifvit yttrande och förslag.

35:o af samma dag, angående tryckfrihetsförordningens föreskrifter om boktryckerier och om tillsynen öfver tryckta skrifters offentliggörande. (139.)

Ärendet beror fortfarande på Kungl. Maj:ts pröfning.

36:o af den 4 mars 1903, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser rörande bokföringsskyldighet. (20.)

Ärendet har under år 1907 ej undergått vidare behandling.

37:o af den 18 mars 1903, i anledning af väckta motioner om ändringar i lagstiftningen angående aktiebolag. (32.)

Den kommitté, till hvilken ärendet öfverlämnats, har ännu ej däri afgifvit förslag.

38:o af samma dag, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 9 kap. 1 § giftermålsbalken m. m. (33.)

Ärendet har under år 1907 ej undergått någon behandling.

39:o af den 28 mars 1903, i anledning af väckt motion i fråga om lagfart å fång till tomt i municipalsamhälle eller köping m. m. (41.)

Vid utarbetande af de lagförslag, som lagberedningen afgifvit den 31 december 1907, har hänsyn tagits till ifrågavarande framställning.

40:o af den 11 april 1903, angående användning af torf till eldning vid statens järnvägar och öfriga verk. (53.)

Efter det fångvårdsstyrelsens i ärendet infordrade utlåtande inkommit — däri styrelsen tillkännagifvit, att styrelsen låtit införa torfeldning vid en del fångvårdsanstalter, där sådan eldning ansetts kunna ske utan någon mera afsevärd olägenhet, äfvensom anmodat Kungl. Maj:ts samtlige befallningshafvande att med uppmärksamhet följa torfindustriens utveckling och, så snart ett dugligt torffabrikat kunde erhållas, därom lämna styrelsen underrättelse — har Kungl. Maj:t, vid föredragning den 8 mars 1907 af Riksdagens förevarande framställning, funnit godt låta vid fångvårdsstyrelsens anmälan i ärendet bero.

41:o Riksdagens skrifvelse af den 22 april 1903, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser om exekutiv försäljning af fastighet. (55.)

Vid utarbetande af de lagförslag, som lagberedningen afgifvit den 31 december 1907, har hänsyn tagits till denna framställning.

42:o af samma dag, i anledning af väckta motioner om ändringar i vissa delar af inteckningslagstiftningen. (56.)

Vid utarbetande af de lagförslag, som lagberedningen afgifvit den 31 december 1907, har hänsyn tagits till denna framställning.

43:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser om sammanträffande af brott m. m. (58.)

Ärendet har under år 1907 ej undergått någon behandling.

44:o af den 28 april 1903, i fråga om en administrativ högsta domstol. (75.)

Sedan den i ärendet anbefallda utredning inkommit, har ärendet inom departementet varit under behandling, därvid biträdt personer, som jämlikt Kungl. Maj:ts medgifvande af departementschefen tillkallats.

45:o af den 15 maj 1903, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande förekommande och släckning af skogseld. (107.)

Ärendet har under år 1907 ej undergått vidare behandling.

46:o af den 20 maj 1903, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet. (109.)

Ärendet har i den del, hvarom här är fråga (angående ersättning åt nämndemän för biträde vid vägsyner), under år 1907 öfverlämnats till jordbruksdepartementet.

47:o af den 22 maj 1903, angående skogslagstiftning och därmed i samband stående ämnen. (136.)

Ärendet har under år 1907 icke varit föremål för någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

48:o af den 22 mars 1904, i anledning af väckt motion med förslag till ändrad lydelse af 17 kap. 7 § handelsbalken. (24.)

Kommerskollegium har ännu icke inkommit med infordradt utlåtande i ärendet.

49:o Riksdagens skrifvelse af den 7 april 1904, i anledning af väckt motion angående tillägg till § 21 i grufstadgan. (33.)

Efter det högsta domstolen afgifvit infordradt utlåtande i ärendet, har proposition däri till Riksdagen aflåtits den 27 mars 1907. (Jämför ofvan I: 32:o)

50:o af samma dag, i anledning af väckt motion om ändring af § 136 i skiftesstadgan m. m. (34.)

Vid anmälan den 3 maj 1907 af Riksdagens förevarande framställning har Kungl. Maj:t beslutit öfverlämna densamma till den kommitté, som den 5 oktober 1906 undfått uppdrag att företaga en fullständig revision af skiftesstadgan och därmed sammanhörande författningar; och skulle kommittén vid utförande af sitt berörda uppdrag hafva att taga under ompröfning jämväl den ändring i skifteslagstiftningen, som kunde ifrågakomma i anledning af Riksdagens nu öfverlämnade framställning.

Vid utarbetande af de lagförslag, som lagberedningen afgifvit den 31 december 1907, har hänsyn tagits till samma framställning.

51:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående undanskiftande i mindre bemedlade dödsbon af medel till minderårigt barns underhåll och uppfostran. (37.)

Ärendet har under år 1907 ej varit föremål för någon behandling.

52:o af samma dag, i anledning af väckt motion om tillägg till 14 kap. 45 § strafflagen. (38.)

Ärendet beror fortfarande på Kungl. Maj:ts pröfning.

53:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående lagstiftningsåtgärder i syfte att område, hvarå lifligare byggnadsverksamhet är att emotse, må kunna regleras redan innan detsamma erhållit större sammanträngd befolkning. (39.)

I fråga om denna skrifvelse hänvisas till hvad ofvan under 12:o meddelats.

54:o af den 13 april 1904, i anledning af dels justitieombudsmannens framställning om åtgärder för större skyndsamhet i fråga om för brott häktade personers inställande för domstol, dels ock två i liknande syfte afgifna motioner. (65.)

Ärendet beror fortfarande på Kungl. Maj:ts pröfning.

55:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående rätt att medelst expropriation förvärfva mark för linbaneanläggningar i vissa fall. (66.)

Ärendet har under år 1907 icke undergått någon behandling.

56:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående omarbetning i vissa hänseenden af gällande bestämmelser om tillsättning af prästerliga tjänster. (69.)

Sedan särskilde kommitterade den 9 november 1907 afgifvit förslag till ändrade be-

stämmelser angående tillsättning af prästerliga tjänster, har Kungl. Maj:t den 26 november 1907 anbefallt dels samtliga domkapitlen i riket, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium att afgifva utlåtanden öfver ofvannämnda betänkande och förslag, dels fängvårdsstyrelsen och öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk att däröfver afgifva yttranden, den förra i hvad angår rättigheten för de vid de centrala straff- och arbetsanstalterna anställda predikanter att utan förslag hos Konungen söka vissa kyrkoherdetjänster och den senare i hvad angår den förändrade ställning lärarna vid de allmänna läroverken enligt kommitterades förslag skulle komma att intaga vid tillsättning af prästerliga tjänster, dels ock domkapitlen i Karlstads, Härnösands och Luleå stift att efter vederbörandes hörande afgifva utlåtanden, huruvida de prästerliga beställningar inom nämnda stift, hvilka, på sätt ofvanberörda betänkande angifver, för närvarande tillsättas af domkapitlet utan val af församlingarna, må kunna tillsättas i den för tillsättning af prästerliga tjänster i allmänhet föreskrifna ordning.

57:o Riksdagens skrifvelse af den 15 april 1904, i anledning af väckt motion angående formen för äktenskaps ingående. (74.)

Sedan högsta domstolen afgifvit infordradt utlåtande öfver förslag till lag om äktenskaps afslutande, har proposition i ämnet den 31 december 1907 aflåtits till Riksdagen.

58:o af den 10 maj 1904, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande vattenrättslagstiftning. (97.)

Den i ärendet tillsatta kommitté har ännu icke afgifvit förslag i detta ämne.

59:o af den 19 maj 1904, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t dels med begäran om framläggande af förslag till lag angående gemensamhetsskogar för kommuner, korporationer och enskilde, dels ock i fråga om viss ändring i förordningen angående skogsvårdsstyrelser den 24 juli 1903. (166.)

Kungl. Maj:t har den 15 november 1907 förordnat, att kammarkollegium och domänstyrelsen skulle anbefallas att gemensamt afgifva utlåtande i förevarande ärende.

60:o af den 11 mars 1905, i anledning af väckt motion angående lagstiftningsåtgärder för stäfjande af illojal konkurrens. (20.)

Ärendet har under år 1907 icke undergått någon behandling.

61:o af den 28 mars 1905, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående förändrad lagstiftning rörande verkställighet af icke laga kraft ägande utslag i brottmål. (45.)

Sedan de i sist afgifna förteckning omförmälta utlåtandena numera inkommit, beror ärendet på Kungl. Maj:ts pröfning.

62:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående ambulatorisk handel med tobak å gator och allmänna platser. (46.)

Kungl. Maj:t har den 29 november 1907 anbefallt öfverståthållareämbetet äfvensom Kungl. Maj:ts samtlige befallningshafvande att afgifva utlåtanden öfver Riksdagens förevarande framställning, Kungl. Maj:ts befallningshafvande efter vederbörande magistraters hörande.

63:o Riksdagens skrifvelse af den 31 mars 1905, angående åtgärder för inskränkning af kungörelsers uppläsande i kyrkorna. (50.)

Ärendet beror fortfarande på Kungl. Maj:ts pröfning.

64:o af den 13 april 1905, i anledning af väckt motion om inskränkning i förmånsrätt för ränta å intecknad fordran. (62.)

Vid utarbetande af de lagförslag, som den 31 december 1907 afgifvits af lagberedningen, har hänsyn tagits till förevarande framställning.

65:o af den 6 maj 1905, i anledning af väckt motion angående lagbestämmelser i syfte att bereda innehafvare af förlagsinteckning större trygghet mot förlust i de fall, då rörelsen öfverlåtes å annan person eller flyttas från ort till annan. (117.)

Ärendet har under år 1907 icke undergått någon behandling.

66:o af den 12 maj 1905, i anledning af väckt motion angående konsumtionsföreningar med syfte att sälja varor äfven till andra än föreningsmedlemmar. (129.)

Den kommitté, till hvilken ärendet öfverlämnats, har ännu ej däri afgifvit förslag.

67:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående utarbetande af förslag till lag om försäkringsaftal. (132.)

Sedan det från försäkringsinspektionen infordrade utlåtandet inkommit, är ärendet på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

68:o af den 19 maj 1905, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af ett nytt statsdepartement för handel, industri och sjöfart. (182.)

Ärendet har under år 1907 icke varit föremål för någon behandling.

69:o af samma dag, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af 60 § regeringsformen. (183.)

Ärendet har under år 1907 icke varit föremål för någon behandling.

70:o af samma dag, i anledning af väckta motioner i fråga om proportionellt valsätt vid val af Riksdagens utskott m. m. (184.)

Den 31 december 1907 har proposition i ämnet aflåtits till Riksdagen.

71:o af den 20 februari 1906, i anledning af väckt motion angående lagstadgad stängningstid för handelsbutiker. (13.)

Sedan de i sist afgifna förteckning omförmälta utlåtandena inkommit, beror ärendet på Kungl. Maj:ts pröfning.

72:o Riksdagens skrifvelse af den 20 februari 1906, i anledning af väckta motioner angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till lag rörande invallning. (14.)

Den kommitté, till hvilken ärendet öfverlämnats, har ännu icke afgifvit förslag i ämnet.

73:o af den 28 mars 1906, i anledning af väckt motion angående revision af skiftesstadgan och därmed sammanhängande författningar. (40.)

Den i ärendet tillsatta kommitté har ännu icke afgifvit förslag i ämnet.

74:o af den 31 mars 1906, i anledning af väckt motion angående sluten omröstning vid prästval. (56.)

Samtliga domkapitlen, Stockholms stads konsistorium och hofkonsistorium hafva afgifvit infordrade utlåtanden i ärendet. I öfrigt hänvisas beträffande denna skrifvelse till hvad här ofvan under 56:o meddelas.

75:o af den 12 april 1906, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag i anledning af Sveriges anslutning till den internationella godstrafikkonventionen. (78.)

Sedan diplomatiska underhandlingar blifvit förda angående Sveriges anslutning till ifrågavarande konvention, hvilka underhandlingar ledt därtill att de stater, mellan hvilka fördraget är gällande, lämnat sitt bifall till Sveriges anslutning, har Kungl. Maj:t den 22 november 1907 utfärdat lag i ämnet.

76:o af den 2 maj 1906, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till lag om dödande af bortkomna handlingar. (97.)

De kommitterade, åt hvilka, enligt hvad sist afgifna förteckning förmäler, ifrågavarande framställning öfverlämnats, hafva ännu icke inkommit med förslag i ämnet.

77:o af den 8 maj 1906, i anledning af väckta motioner angående dels revision af konkurslagen m. m., dels ock tillägg till 73 § i samma lag. (104.)

Kungl. Maj:t har den 21 juni 1907 beslutit uppdraga åt en kommitté att företaga en revision af gällande konkurslagstiftning.

78:o af den 12 maj 1906, om ändring eller upphäfvande af mom. 7 i kungl. brefvet den 17 oktober 1778 m. m. (136.)

Ärendet beror fortfarande på Kungl. Maj:ts pröfning.

79:o af den 17 maj 1906, i anledning af väckta motioner angående rösträtt för kvinnor vid val till Andra kammaren. (148.)

Den enligt sist afgifna förteckning i ärendet infordrade utredning har ännu icke inkommit.

80:o Riksdagens skrifvelse af den 21 maj 1906, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 10 till och med 22 äfvensom §§ 25 och 38 riksdagsordningen, så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen. (151.)

Ny proposition i ämnet aflåts till Riksdagen den 30 januari 1907. (Jämför ofvan I: 25:o.)

81:o af den 25 maj 1906, i anledning af ifrågasatt inskränkning af de ordinarie häradshöfdingarnes tjänstledighet samt skärpta kompetensvillkor för erhållande af domareförordnande. (188.)

Ärendet har under år 1907 icke undergått någon behandling.

Af dessa ärenden äro således de under 12:o, 15:o, 40:o, 49:o, 53:o, 57:o, 70:o, 75:o och 80:o upptagna af Kungl. Maj:t slutligen afgjorda, de under 1:o, 3:o, 7:o, 8:o, 17:o, 19:o, 21:o, 27:o, 28:o, 31:o, 32:o, 34:o, 37:o, 39:o, 41:o, 42:o, 44:o, 48:o, 50:o, 56:o, 58:o, 59:o, 62:o, 64:o, 66:o, 72:o, 73:o, 74:o, 76:o, 77:o och 79:o antecknade föremål för behandling af annan myndighet, lagberedningen eller särskilde kommitterade, det under 46:o omförmälta öfverlämnadt till annat departement och de öfriga på pröfning beroende.

Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrifvelse af den 17 maj 1904, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i gällande förordning angående stämpelafgiften. (152.)

Vidkommande denna skrifvelse, hvilken öfverlämnats till utrikesdepartementet, i hvad den afsåge utverkande för svenska försäkringsbolag af vissa förmåner i utlandet, har meddelats, att underhandlingar, som för berörda ändamål inledts med Danmark, ledt till det resultat, att en författning i Danmark utfärdats, hvarigenom det af Riksdagen afsedda syfte vunnits, samt att ärendet därefter afskrifvits från vidare behandling i utrikesdepartementet.

Landtförsvarsdepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 14 maj 1899, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, innefattande anslagen till landtförsvaret. (63.)

Ärendet är hvilande i afvaktan på vidare utredning och afgörande i sammanhang med frågan om ny inkvarteringsförordning.

2:o Riksdagens skrifvelse af den 11 april 1903, angående användning af torf till eldning vid statens järnvägar och öfriga verk. (53.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

3:o af den 19 maj 1904, angående uttagningen till tjänstgöring af icke vapenföre värnpliktige. (164.)

4:o af den 15 mars 1905, i anledning af väckt motion om afskaffande af de i 32 § värnpliktslagen föreskrifna mönstringarna. (21.)

De under 3:o och 4:o upptagna ärendena äro öfverlämnade till arméfördelningscheferna m. fl. för ytterligare utredning och torde därefter komma att pröfvas af Kungl. Maj:t i sammanhang med andra ifrågasatta ändringar i värnpliktslagen.

5:o af den 12 maj 1905, i anledning af Riksdagens år 1904 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1903. (119.)

I ärendet, som numera afser endast sättet för förvarande af generalstabens hemliga handlingar, har från öfverintendentsämbetet infordradt yttrande och förslag ännu icke inkommit.

6:o af den 27 april 1906, i anledning af Riksdagens år 1905 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1904. (87.)

Kungl. Maj:t har den 14 juni 1907 uppdragit åt en kommission, benämnd arméns kasernbyggnadsnämnd, att handlägga ärenden rörande uppförande af nya kasernetablissemang.

7:o af den 25 maj 1906, i fråga om mera betryggande garantier för utförande på ett tillfredsställande sätt af byggnader för arméns behof. (187.)

8:o af den 27 maj 1906, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af medel till uppförande af nya byggnader för armén. (195.)

Kungl. Maj:t har den 14 juni 1907 uppdragit åt en kommission, benämnd arméns kasernbyggnadsnämnd, att handlägga ärenden rörande uppförande af nya kasernetablissemang.

Af dessa ärenden äro alltså de under 6:o, 7:o och 8:o upptagna af Kungl. Maj:t slutligen afgjorda, de under 1:o, 3:o och 4:o omförmälta föremål för vidare utredning, det under 5:o antecknade föremål för särskildt yttrandes afgifvande och det under 2:o upptagna på pröfning beroende.

Sjöförsvarsdepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 13 maj 1898, angående åtgärder till höjande af den svenska sjöfartsnäringen och till främjande af svenska alsters afsättning i utlandet. (120.)

De i ämbetsberättelsen till 1903 års Riksdag omförmälta sakkunnige, hvilka på grund af Kungl. Maj:ts beslut den 17 oktober 1902 af chefen för sjöförsvarsdepartementet tillkallats för att inom departementet biträda vid en revision af gällande skeppsmätningsförfattningar, hafva nu afslutat sitt arbete. Den 9 februari 1907 afgåfvo nämligen de sakkunnige betänkande och förslag i fråga om skeppsmätningsförfattningarna. Häröfver infordrades den 4 påföljande april utlåtande från kommerskollegium och generaltullstyrelsen, men sådant utlåtande har ännu icke inkommit. Den 27 mars 1907 afgåfvo de sakkunnige särskilda utlåtanden och förslag dels angående särskilda mätbref för fart genom Suezkanalen och dels i fråga om föreslagen ny lagstiftning rörande appendixmätbref. Frågan om särskilda mätbref för fart genom Suezkanalen afgjordes den 31 augusti 1907 och utfärdades därom författning. I fråga om föreslagen ny lagstiftning rörande appendixmätbref afgåfvo kommerskollegium och generaltullstyrelsen den 30 juli 1907 infordradt utlåtande, och beror ärendet i denna del på föredragning inför Kungl. Maj:t.

2:o af den 14 maj 1900, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde (tionde) hufvudtitel. (80.)

Sedan det i ämbetsberättelsen till 1905 års Riksdag omförmälta, den 13 december 1904 från direktionen öfver flottans pensionskassa infordrade utlåtande den 29 maj 1905 afgifvits, beror ärendet fortfarande på Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

3:o af den 13 maj 1901, angående åtgärder med hänsyn till transport af timmer sjöledes m. m. (80.)

Detta ärende har öfverlämnats till finansdepartementets handläggning.

4:o af den 13 maj 1904, i anledning af Riksdagens år 1903 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1902. (108.)

De i ämbetsberättelsen till 1906 års Riksdag omförmälta, från marinförvaltningen den 25 januari 1905 infordrade upplysningar i detta ärende hafva lämnats med förvaltningens ämbetsskrifvelse den 19 december 1905; och beror ärendet på Kungl. Maj:ts afgörande.

5:o af den 25 maj 1906, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret. (141.)

Sedan Kungl. Maj:t den 14 december 1906 fastställt nya stater för skeppsgossekåren och för skeppsgosseskolan, samt 1907 års Riksdag anvisat medel till ordnande af religionsundervisning i skeppsgosseskolan, har Kungl. Maj:t den 17 maj 1907 fastställt bestämmelser för skeppsgossekåren i Marstrand äfvensom den 14 juni 1907 meddelat föreskrifter i afseende å ordnande af berörda undervisning.

Af dessa ärenden äro alltså det under 5:o antecknade slutligen afgjordt, det under 3:o omförmälta öfverlämnadt till annat departementet och de öfriga beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Civildepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 16 maj 1895, angående omarbetning utaf gällande resereglemente af den 11 februari 1881 i syfte att åstadkomma större sparsamhet med statens medel. (87.)

Anmäldes jämte det i punkt 17 här nedan omförmälta ärende ånyo den 13 december 1907, därvid nytt resereglemente utfärdades.

2:o af den 10 maj 1899, i anledning af Riksdagens år 1898 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1897. (103.)

Järnvägsstyrelsen har ännu icke inkommit med det från styrelsen infordrade utlåtandet öfver skrifvelsen, i hvad den rör frågan om ersättning till tullverkets personal i Hälsingborg för visst öfvertidsarbete.

3:o af den 15 maj 1901, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition i anledning af en ansökning om koncession å anläggning af järnväg från Kiruna station vid statsbanan mellan Gellivare och Riksgränsen till Svappavaara i Norrbottens län. (85.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

4:o af den 1 juni 1901, i anledning af väckta motioner angående lagstiftningsåtgärder för vidmakthållande af jordbruksnäringen inom skogsbygderna i Norrland och Dalarne. (128.)

Det från kammarkollegium den 27 november 1906 infordrade, i senaste ämbetsberättelsen omförmälta utlåtande har ännu ej inkommit.

5:o af den 26 april 1902, angående allmänna bestämmelser, afseende skydd för djur vid deras transporterande. (48.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

6:o af den 6 maj 1903, angående kompetensvillkoren för lokomotivpersonalen vid järnvägarna m. m. (80.)

Sedan den i senaste ämbetsberättelsen omförmälta kommitté i sitt betänkande och förslag, som till Kungl. Maj:t den 12 november 1907 inkommit, afgifvit yttrande i detta ärende, är detsamma beroende på vidare utredning.

7:o Riksdagens skrifvelse af den 11 maj 1903, angående åtgärder mot smittosamma könssjukdomars spridning. (87.)

Den af Kungl. Maj:t den 6 november 1903 tillsatta kommittén har ännu ej inkommit med förslag.

8:o af den 16 maj 1903, i anledning af Riksdagens år 1902 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1901. (101.)

Ärendet, i hvad det afser Riksdagens framställning om utdelandet af fribiljetter för resor å statens järnvägar, är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

9:o af den 18 maj 1903, angående omreglering af rikets indelning i provinsialläkaredistrikt. (132.)

Sedan den af Kungl. Maj:t den 17 juni 1904 tillsatta kommitté för frågans utredning den 10 september 1907 inkommit med betänkande och förslag i ämnet, anmäldes ärendet ånyo den 4 påföljande oktober, därvid Kungl. Maj:t anbefallde dels Kungl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län att, efter det vederbörande landstings yttrande inhämtats samt inom länen anställde förste provinsialläkare och provinsialläkare blifvit i ärendet hörda, med de sålunda afgifna yttrandena äfvensom eget utlåtande till Kungl. Maj:t inkomma, dels ock medicinalstyrelsen att skyndsamt afgifva utlåtande öfver de i betänkandet föreslagna förändrade bestämmelser i fråga om tillsättande af provinsialläkaretjänster.

Af de sålunda infordrade utlåtandena har endast medicinalstyrelsens inkommit.

10:o af den 20 maj 1903, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkringsbolag samt till lag om utländsk försäkringsanstalts rätt att drifva försäkringsrörelse här i riket, dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § rättegångsbalken, till lag om ändrad lydelse af 22 kap. 14 § och 23 kap. 4 § strafflagen, till lag om ändrad lydelse af 2 § i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar samt till lag om ändrad lydelse af 8 § i lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura. (134.)

Det från försäkringsinspektionen den 19 maj 1906 infordrade utlåtande har ännu ej inkommit.

11:o af den 9 mars 1904, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för anordnande af inspektion å enskilda järnvägars rullande materiel. (14.)

Sedan den af Kungl. Maj:t den 31 december 1904 tillsatta kommitté den 12 november 1907 inkommit med betänkande och förslag i ämnet, är ärendet beroende på vidare utredning.

12:o Riksdagens skrifvelse af den 13 maj 1904, angående åtgärder till förekommande af att järnvägsanläggning må kunna förhindra eller försvåra jords afdikning. (106.)

Sedan kommittén för utarbetande af förslag till ny lagstiftning angående jords torrläggning och därmed sammanhängande ämnen den 20 januari 1907 inkommit med en framställning i ärendet, remitterades detsamma den 4 påföljande februari till järnvägsstyrelsen och till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för afgifvande af utlåtanden, af hvilka endast det från järnvägsstyrelsen infordrade inkommit.

13:o af samma dag, angående utredning af emigrationsfrågan m. m. (107.)

Anmäldes ånyo den 30 januari 1907, därvid uppdrogs åt förste aktuarien, filosofie doktorn G. Sundbärg att *dels* företaga undersökning, huruvida anledning förefunnes att till samtliga Kungl. Maj:ts befallningshafvande utsträcka den öfverståthållareämbetet samt Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län åliggande skyldighet att månatligen lämna meddelanden angående antalet utvandrare till främmande världsdel, hvilka under månaden från hamn inom länet befordrats till utlandet, *dels* i enlighet med närmare angifna grunder och med ledning af redan befintligt material verkställa en statistisk-historisk utredning af emigrationsfrågan, *dels* afgifva förslag till de ändringar i gällande lagstiftning rörande emigrationen, som kunde vara af behofvet påkallade, *dels ock* till chefen för civildepartementet inkomma med plan för bedrifvande af ifrågasatt utredning angående de orsaker, som kunde anses leda till den allt fortfarande stora emigrationen från riket och därmed sammanhängande spörsmål, samt därefter i enlighet med de bestämmelser, chefen för nämnda departement meddelade, verkställa jämväl berörda utredning.

De sålunda anbefallda utredningarna pågå.

14:o af samma dag, i anledning af Riksdagens år 1903 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1902. (108.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

15:o af den 14 april 1905, angående understöd åt äldre barnmorskor. (64.)

Sedan det från statskontoret den 22 mars 1906 infordrade utlåtande den 9 mars 1907 inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

16:o af samma dag, angående åtgärder till förekommande eller lindring af olägenheterna för skärgårdsbefolkningen af sjöfarten inomskärs vintertiden. (65.)

Ärendet har för vidare behandling öfverlämnats till jordbruksdepartementet.

17:o af den 12 maj 1905, i anledning af Riksdagens år 1904 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1903. (119.)

Ärendet, i hvad det rörer civildepartementets föredragning, anmäldes i samband med ärendet under punkten 1:o af denna förteckning.

18:o Riksdagens skrifvelse af den 12 maj 1905, i anledning af väckt motion angående ändringar i lagen om försäkringsrörelse. (128.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

19:o af den 18 maj 1905, angående beviljande af ytterligare låneunderstöd för anläggning af järnväg från Orsa till Sveg. (152.)

Anmäldes ånyo den 12 april 1907, därvid meddelades af skrifvelsen föranledda bestämmelser rörande kostnadsberäkningar och kontroll öfver enskilda med statslån understödda järnvägsanläggningar.

20:o af den 24 april 1906, i anledning af väckt motion angående befogenhet för riksförsäkringsanstalten att för arbetare, som i anstalten försäkras för olycksfall i arbetet, upptaga jämväl försäkring för olycksfall, som inträffa utom arbetet. (81.)

Anmäldes ånyo den 15 februari 1907, därvid beslöts aflåtande af proposition i ämnet till Riksdagen. (Jämför ofvan 1: 96:o.)

21:o af den 8 maj 1906, angående bestämmelserna om rang. (103.)

Utredningen af detta ärende är ännu ej afslutad.

22:o af den 12 maj 1906, angående en allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter. (135.)

Sedan inom civildepartementet af tillkallad sakkunnig person utarbetats förslag till reglemente för polispersonalen i riket, har genom remisser den 20 juni 1907 öfverståthållareämbetet och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga länen anbefallts att, efter inhämtande af yttranden från magistrater och stadsstyrelser, polismästare och styrelser för municipalsamhällen inom länen, afgifva utlåtanden öfver berörda förslag, hvilka utlåtanden ännu ej fullständigt inkommit.

23:o af den 23 maj 1906, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (142.)

Sedan kommerskollegium fullgjort, hvad kollegium genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1906 fått sig anbefalldt, anmäldes ärendet den 20 september 1907, därvid kungörelse angående understöd af statsmedel för år 1907 till befrämjande af den offentliga arbetsförmedlingen i riket utfärdades samt i öfrigt erforderliga åtgärder beslötos.

Den utredning med förslag, som den 22 juni 1906 i anledning af 57 punkten i skrifvelsen infordrats från Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län, har ännu ej inkommit.

24:o af samma dag, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beredande af fast anställning åt personer, som hos statens ämbetsverk äro på ett stadigvarande sätt sysselsatta med skrifgöromål m. m. (171.)

Anmäldes ånyo den 22 februari 1907, därvid kommittén för afgifvande af förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden m. m. anbefallides att yttra sig i förevarande ämne; och sedan kommitténs yttrande den 11 påföljande november inkommit, remitterades detsamma till vederbörandes utlåtanden, af hvilka de flesta ännu ej inkommit.

Af dessa ärenden äro sålunda de under 1:o, 17:o, 19:o och 20:o upptagna af Kungl. Maj:t slutligen afgjorda, de under 2:o, 4:o, 6:o, 7:o, 9:o, 10:o, 11:o, 12:o, 13:o, 21:o, 22:o, 23:o och 24:o omförmälta föremål för behandling af annan myndighet eller för särskild utredning, det under 16:o antecknade öfverlämnadt till annat departement och de öfriga på pröfning beroende.

Finansdepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse den 11 maj 1884, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel. (49.)

Kommerskollegium har ännu icke till Kungl. Maj:t inkommit med utlåtande öfver det af kommittén för utredning af frågan om förbättradt pensioneringssätt för sjömän afgifna betänkande med förslag.

2:o af den 5 maj 1888, angående omarbetning af förordningen den 12 februari 1864 om hvad i afseende å passagerareångfartygs byggnad, utrustning och begagnande iakttagas bör. (46.)

Den af Kungl. Maj:t den 21 december 1906 tillsatta sjöfartskommittén har ännu icke afgifvit yttrande och förslag.

3:o af den 7 maj 1894, i anledning af Riksdagens år 1893 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1892. (76.)

Den 12 januari 1907 aflät Kungl. Maj:t proposition med förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension. (Jämför ofvan I: 138:o.)

4:o af den 16 maj 1895, om utarbetande och framläggande af förslag till lärlingslag. (91.)

Kungl. Maj:t har den 5 juli 1907 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunnige för att inom departementet biträda med åstadkommande af utredning och afgifvande af förslag i ämnet.

5:o af den 30 april 1897, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående det i statens tjänst använda papper m. m. (46.)

Den 12 juli 1907 har Kungl. Maj:t låtit utfärda förordning angående de slag af papper, bläck, skrifmaskin- och stämpelfärger, som må till vissa offentliga handlingar användas.

6:o Riksdagens skrifvelse af den 5 maj 1897, i anledning af väckt motion angående ändrade grunder för den kommunala beskattningen. (65.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

7:o af den 13 maj 1898, angående åtgärder till höjande af den svenska sjöfartsnäringen och till främjande af svenska alsters afsättning i utlandet. (120.)

Sedan kommerskollegium afgifvit utlåtande i fråga om dispaschörsinstitutionen, har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att i ärendet inkomma med yttrande.

Kungl. Maj:t har den 31 december 1907 låtit utfärda förordning angående taxor å hamnafgifter och förordning angående taxor å grundpenningar.

8:o af den 10 maj 1899, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension af staten m. m. (121.)

Den 12 januari 1907 aflät Kungl. Maj:t proposition med förslag till lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension. (Jämför ofvan I: 138:o.)

9:o af den 14 maj 1899, angående rätt för jordägare att inlösa till statsverket indragna hospitalsräntor m. m. (140.)

Sedan statskontoret numera afgifvit yttrande i ärendet, är detsamma beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

10:o af den 11 maj 1900, angående förbättradt sätt för sjöfolks pensionering. (96.)

Kommerskollegium har ännu icke inkommit med det infordrade yttrandet.

11:o af den 27 februari 1901, med anhållan om förslag till bestämmelser om arfsskatts utgörande i vissa fall. (22.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

12:o af den 13 maj 1901, angående åtgärder med hänsyn till transport af timmer sjöledes m. m. (80.)

Öfverlämnadt från sjöförsvarsdepartementet.

Den 1 november 1907 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för sjöförsvarsdepartementet och chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunnige personer för verkställande af utredning i ämnet.

13:o af den 1 juni 1901, angående utredning rörande åstadkommande af förbättrade uppgifter om rikets in- och utförsel af varor m. m. (119.)

Den i föregående förteckningar omförmälta kommitté har ännu icke fullgjort sitt uppdrag.

14:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående lagstiftningsåtgärder för vidmakthållande af jordbruksnäringen inom skogsbygderna i Norrland och Dalarne. (128.)

Sedan de tillkallade sakkunnige för verkställande af utredning och afgifvande af förslag till förändrade bestämmelser angående beskattning af skog numera afgifvit förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

15:o Riksdagens skrifvelse af den 2 maj 1902, i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande provision vid försäljning af stämplar. (57.)
Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

16:o af den 12 maj 1902, angående beskattning af tobak ock tobaksfabrikat. (98.)
Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

17:o af den 20 maj 1902, angående kvinnors anställande vid yrkesinspektionen. (141.)
Den i föregående förteckningar omförmälta kommitté har ännu icke afgifvit utlåtande och förslag.

18:o af samma dag, angående åtgärder i fråga om importen af och rörelsen med artificiella sötämnen. (143.)
Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

19:o af den 20 februari 1903, i anledning af justitieombudsmannens framställning om kontrollen öfver stämpeluppbörden. (10.)
Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

20:o af den 28 februari 1903, i anledning af väckta motioner i fråga om åtgärder, som kunde föranledas af beslutade tullförhöjningar i främmande länder. (16.)
Denna skrifvelse är icke vidare på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

21:o af den 14 mars 1903, i anledning af väckta motioner om revision af lagen angående skydd mot yrkesfara m. m. (27.)
Den i ämbetsberättelsen till 1906 års Riksdag omförmälta kommitté har icke afgifvit utlåtande och förslag.

22:o af den 11 april 1903, angående åtgärder mot de olägenheter, som förorsakas genom vissa slag af fabriksdrift. (52.)
Den 12 juli 1907 har Kungl. Maj:t uppdragit åt den af Kungl. Maj:t enligt beslut den 13 juli 1906 tillsatta kommitté för utarbetande af förslag till ny lagstiftning angående jords torrläggning m. m. att verkställa utredning och afgifva förslag i anledning af Riksdagens förevarande skrifvelse.

23:o af samma dag, angående användning af torf till eldning vid statens järnvägar och öfriga verk. (53.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

24:o af den 22 april 1903, med anledning af väckta motioner angående beskattning af utlänningar för konserter och dramatiska eller andra föreställningar. (59.)
Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

25:o af den 16 maj 1903, angående förändrad organisation i fråga om rikets officiella statistik. (130.)
Den i föregående förteckningar omnämnda kommitté har ännu icke fullgjort sitt uppdrag.

26:o Riksdagens skrifvelse af den 27 april 1904, i anledning af väckt motion om viss ändring i bevillningsförordningen i fråga om gift kvinnas beskattning. (85.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

27:o af den 13 maj 1904, angående undersökning rörande antalet vanföra och lytta i Sverige. (102.)

Ärendet är under handläggning af statistiska centralbyrån.

28:o af den 14 maj 1904, med begäran om utredning och förslag till afhjälpande af vissa missförhållanden i afseende å stämpelbeläggning af köp af fast egendom m. m. (146.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

29:o af den 17 maj 1904, angående dels förändrad lydelse af 33 § bevillningsförordningen dels ock ändrade föreskrifter rörande bevillning för inkomst af kanalanläggning och järnvägsdrift. (153.)

Den 15 februari 1907 har Kungl. Maj:t aflåtit proposition till Riksdagen med förslag till ny förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst.

30:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande sjöfartslagstiftning. (155.)

Den i föregående förteckning omförmälta kommitté har ännu icke fullgjort sitt uppdrag.

31:o af den 31 mars 1905, angående revision af de författningar. som afse priskuranters och markegångstaxors upprättande. (51.)

Det från kammarkollegium infordrade utlåtandet har ännu icke afgifvits.

32:o af den 12 april 1905, i anledning af väckta motioner angående förändrade bestämmelser i fråga om beskattning af inkomst af skog. (59.)

Sedan de tillkallade sakkunnige för verkställande af utredning och afgifvande af förslag till förändrade bestämmelser angående beskattning af skog numera afgifvit förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

33:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående rätten att idka realisation och gårdfarihandel. (61.)

Det från kommerskollegium infordrade yttrandet har ännu icke till Kungl. Maj:t inkommit.

34:o af den 12 maj 1905, i anledning af Riksdagens år 1904 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1903. (119.)

Den 15 februari 1907 har Kungl. Maj:t förordnat, att den från det å sjunde hufvudtiteln uppförda anslag till byggnader och reparationer hittills utgående afgift till underhåll

af viss del af vägen mellan Drottningholm och Haga lustslott skulle för framtiden besparas statsverket.

35:o Riksdagens skrifvelse af den 10 maj 1905, i anledning af väckta motioner i fråga om utredning och förslag angående inlösen af de fiälseräntor, hvilkas inlösande ej åligger statsverket. (120.)

Sedan det från samtliga Kungl. Maj:ts befallningshafvande infordrade utlåtandet numera inkommit, har Kungl. Maj:t anbefallt kammarkollegium att i ärendet afgifva yttrande, men har sådant yttrade icke ännu afgifvits.

36:o af den 18 maj 1905, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inredande i fastigheten n:r 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm af lokaler för utrikesdepartementet m. m. samt angående uppförande af ny byggnad för Kungl. Maj:ts kansli m. m. (170.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

37:o af den 19 maj 1905, angående beskattningen af socker. (178.)

Det i föregående förteckning omförmälta förslag till bestämmelser rörande beviljande af frihet från sockerskatt för socker, som användes vid tillverkning af vissa slag af exportvaror, är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

38:o af samma dag, angående en inkomstskatt för år 1906. (180.)

Den 15 februari 1907 har Kungl. Maj:t aflåtit proposition till Riksdagen med förslag till förordning om inkomstskatt. (Jämför ofvan I: 130.)

39:o af den 3 mars 1906, i anledning af väckt motion angående åtgärder mot tobaksförbrukning bland ungdomen. (28.)

Sedan det från kommerskollegium infordrade utlåtandet numera inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

40:o af den 27 april 1906, i anledning af Riksdagens år 1905 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1904. (87.)

Det i anledning af Riksdagens i skrifvelsen gjorda framställning om verkställande af utredning, i hvilka afseenden reglering af den till vissa stapelstäder utgående tolagsersättningen borde äga rum, från kommerskollegium infordrade yttrandet har ännu icke inkommit.

41:o af den 12 maj 1906, i anledning af väckt motion om bestämmande af tullen å maskiner och verktyg efter vikt m. m. (129.)

Tulltaxekommittén, som erhållit uppdrag att i anledning af denna skrifvelse afgifva yttrande och förslag i ärendet, har ännu icke fullgjort detta uppdrag.

42:o af samma dag, i anledning af väckt motion rörande tullbehandlingen af vissa för fartygs byggande m. m. afsedda materialier och skeppsförnödenheter (130.)

Tulltaxekommittén, som erhållit uppdrag att i anledning af denna skrifvelse afgifva yttrande och förslag i ärendet, har ännu icke fullgjort detta uppdrag.

43:o Riksdagens skrifvelse af den 12 maj 1906, i anledning af väckta motioner om viss ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker m. m. (132.)

Den 8 mars 1907 har Kungl. Maj:t till Riksdagen aflåtit proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Jämför ofvan I: 154:o.)

44:o af den 19 maj 1906, i anledning af väckt motion om afskrifning af återstående köpeskillingen för hemman och lägenheter, som få till skatte lösas. (133.)

Det från kammarkollegium infordrade utlåtandet har ännu icke till Kungl. Maj:t inkommit.

45:o af den 23 maj 1906, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen den 3 december 1897 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst m. m. (168.)

Den 15 februari 1907 har Kungl. Maj:t aflåtit proposition till Riksdagen med förslag till ny förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst. (Jämför ofvan I: 129:o.)

46:o af samma dag, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften dels ock i ämnet väckta motioner. (170.)

Ärendet är på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

47:o af den 25 maj 1906, angående inrättande inom generaltullstyrelsen af en byrå för lämnande af upplysningar i tullteknisk afseende. (189.)

Den 1 februari 1907 har Kungl. Maj:t aflåtit proposition i ämnet. (Jämför ofvan I: 137:o.)

Af dessa ärenden äro de under 3:o, 5:o, 8:o, 20:o, 29:o, 34:o, 38:o, 43:o, 45:o och 47:o upptagna af Kungl. Maj:t slutligen afgjorda, de under 1:o, 2:o, 4:o, 7:o, 10:o, 12:o, 13:o, 17:o, 21:o, 22:o, 25:o, 27:o, 30:o, 31:o, 33:o, 35:o, 40:o, 41:o, 42:o och 44:o antecknade föremål för behandling af annan myndighet eller särskild utredning samt de öfriga beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Ecklesiastikdepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 7 juli 1887, angående undervisnings-, examens- och studieväsendet vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. (75.)

Ärendet beror delvis på Kungl. Maj:ts pröfning. (Jämför uppgifterna under 9:o här nedan.)

2:o Riksdagens skrifvelse af den 5 maj 1897, i anledning af väckta motioner angående ändring i prästerskapets aflöningsförhållanden. (62.)

Sedan Kungl. Maj:t den 29 november 1906 bemyndigat departementschefen att för beredning af vissa delar af förslagen tillkalla förutom förut anmodade kammarrådet K. Rydin högst två andra sakkunnige, har departementschefen den 5 april 1907 anmodat kammarrådet V. Dyberg att biträda departementschefen vid beredande till föredragning af ifrågavarande ärende, i hvad det afser förslag till ecklesiastik boställsordning och till förordning om ecklesiastika byggnadslånekassor. Ett inom ecklesiastikdepartementet utarbetadt förslag har af Dyberg föredragits i högsta domstolen, hvars yttrande ännu icke inkommit.

3:o af den 11 maj 1898, i anledning af Riksdagens år 1897 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896. (84.)

Departementschefen har den 4 december 1907 uppdragit åt direktören Sven Nissvandt att jämte förut tillkallade förste revisorn K. Beckman såsom sakkunnig biträda departementet vid uppgörande af förslag till nytt formulär för universitetets i Uppsala hufvudbok. Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

4:o af den 14 maj 1899, i fråga om upphörande af det från viss jord i Skåne, Halland och Blekinge utgående landgillet, äfven kalladt smörränta. (139.)

Kammarkollegium har den 5 april 1907 afgifvit infordradt utlåtande i ärendet, hvilket nu är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

5:o af den 8 maj 1900, angående undervisning i teknisk hygien m. m. vid rikets tekniska läroverk. (61.)

Sedan Kungl. Maj:t den 4 oktober 1907 tillsatt en kommitté för afgifvande af utlåtande och förslag, huru den lägre tekniska undervisningen i riket lämpligen bör ordnas, har ärendet öfverlämnats till denna kommitté.

6:o af den 3 juni 1901, om utredning rörande vissa ecklesiastika boställen. (130.)

Utredningen fortgår.

7:o af den 26 april 1902, angående ändring i folkskolestadgan. (49.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

8:o af den 10 maj 1902, i anledning af Riksdagens år 1901 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1900. (80.)

Sedan infordradt utlåtande inkommit från öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk, beror ärendet på Kungl. Maj:ts pröfning.

9:o Riksdagens skrifvelse af den 8 maj 1902, angående undervisnings-, examens- och studieväsendet vid rikets universitet och karolinska mediko-kirurgiska institutet. (82.)

Sedan Kungl. Maj:t den 15 mars 1907 aflåtit proposition till Riksdagen angående vissa anslag med anledning af en förändrad anordning af det medicinska undervisnings- och studieväsendet, samt Riksdagen enligt skrifvelse den 31 maj 1907 angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel anvisat anslag för ändamålet, har Kungl. Maj:t den 28 juni 1907 utfärdat stadga angående medicinska examina.

Sedan från kanslern för rikets universitet infordradt utlåtande inkommit, har Kungl. Maj:t den 1 november 1907 utfärdat stadga angående filosofiska examina.

Slutligen har Kungl. Maj:t den 13 december 1907 utfärdat öfvergångsbestämmelser till ofvannämnda stadga den 28 juni 1907.

Sedermera hafva de för biträde vid utarbetandet af förslag till stadga angående medicinska examina tillkallade fem sakkunnige på särskildt uppdrag till Kungl. Maj:t inkommit med förslag till praktiska utbildningskurser för läkare för behörighet till vissa tjänstläkarebefattningar äfvensom i samband därmed förslag till vissa ändringar i stadgan angående medicinska examina. Ärendet i denna del är beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

10:o af den 11 april 1903, angående användning af torf till eldning vid statens järnvägar och öfriga verk. (53.)

De från myndigheter, lydande under ecklesiastikdepartementet, infordrade redogörelserna i ämnet hafva ännu ej fullständigt inkommit.

11:o af den 22 maj 1903, angående en ny katekesutveckling för skolans behof. (158.)

Från professorn F. A. Johansson infordradt förslag har ännu ej afgifvits.

12:o af samma dag, angående antecknande i prästbetyg af vitsord om kristendomskunskap. (160.)

Ärendet beror fortfarande på Kungl. Maj:ts pröfning.

13:o af den 20 maj 1904, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (136.)

Punkten 84, angående bidrag till restaurering af gråbrödraklostret i Ystad.

Infordradt yttrande från Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län har ännu ej inkommit.

14:o af den 27 april 1905, i anledning af väckt motion angående grunderna för aflöning af lärare vid fortsättningsskolor. (101.)

Det från den s. k. seminariekommittén i ärendet infordrade utlåtande har ännu icke inkommit.

15:o Riksdagens skrifvelse af den 27 februari 1906, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förslag till bestämmelser om rätt att fullfölja talan mot kyrkoråds och skolråds beslut. (25.)

Sedan de från Konungens samtliga befallningshafvande och de ecklesiastiska konsistorierna infordrade utlåtandena inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

16:o af den 21 april 1906, angående undervisning i hälsolära vid rikets offentliga skolor. (79.)

Sedan öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk afgifvit infordradt utlåtande i ärenhet, har Kungl. Maj:t den 8 februari 1907 meddelat beslut i detsamma.

17:o af den 23 maj 1906, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (144.)

Punkten 21, angående lönetursberäkning för lektorer vid de tekniska elementarskolorna.

Sedan proposition i ärendet aflåtits till 1907 års Riksdag, har Kungl. Maj:t den 28 juni 1907 utfärdat kungörelse i ämnet. (Jämför ofvan I: 169:o.)

Punkten 82, i hvad det rör poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm.

Sedan anmäldt blifvit att stadsfullmäktige i Stockholm för ifrågavarande poliklinik anslagit af Riksdagen ifrågasatta medel, har Kungl. Maj:t den 25 januari 1907 förordnat om utbetalning af det utaf Riksdagen för år 1907 för ändamålet anvisade belopp.

Punkten 95, angående öfverlåtande å Växjö stad af viss del utaf folkskoleseminariets i Växjö tomt med därå befintliga byggnader mot utbyte af annan mark m. m.

Rörande dispositionen af vid 1907 års ingång ännu ej anvisade 85,000 kronor af det utaf Riksdagen för år 1907 beviljade anslag har Kungl. Maj:t den 8 februari 1907 meddelat föreskrifter.

Punkten 123, angående bestridande af den på Sverige belöpande andelen i kostnaderna för den internationella jordmätningen.

Kungl. Maj:t har den 18 januari 1907 meddelat föreskrifter angående utbetalande af Sveriges bidrag för år 1907.

Punkten 140, angående kostnader för viss utredning rörande ecklesiastika boställen.

Kungl. Maj:t har under år 1907 anvisat de för ändamålet erforderliga beloppen.

Punkten 155, angående bidrag till kostnaderna för den elfte internationella geologkongressens hållande i Stockholm.

Kungl. Maj:t har den 28 juni 1907 förordnat om utbetalning af de utaf Riksdagen för ändamålet anvisade medlen.

18:o Riksdagens skrifvelse af den 23 maj 1906, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (146.)

Punkterna 20 och 21, i hvad de angå uppförande å allmänna indragningsstaten af adjunkten vid lägre allmänna läroverket i Sölvesborg Adolf Henrik Hallberg och teckningslärarinnan vid lägre allmänna läroverket i Söderköping Nanny Emerentia Sofia Reuterskiöld.

Sedan öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk afgifvit infordradt utlåtande uti ifrågavarande pensionsärenden, har Kungl. Maj:t den 3 maj 1907 meddelat beslut i desamma.

Af dessa ärenden äro alltså de under 16:o och 17:o upptagna slutligen afgjorda, de under 3:o, 5:o, 6:o, 10:o, 11:o, 13:o och 14:o antecknade föremål för behandling af annan myndighet eller särskild utredning samt de öfriga på pröfning beroende.

Jordbruksdepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 17 mars 1885, om ändrade stadganden angående den s. k. allmänna strömrensningen. (20.)

De i senaste ämbetsberättelsen omförmälta kommittéerna hafva ännu icke afgifvit förslag i ärendet.

2:o af den 19 maj 1892, angående utfärdande af en särskild ordningsstadga för hafsfisket vid rikets västkust. (85.)

Ärendet har den 20 juni 1907 remitterats till landtbruksstyrelsen, hvars utlåtande emellertid ännu icke till Kungl. Maj:t inkommit.

3:o af den 2 maj 1894, i anledning af väckta motioner om lagstiftning rörande byggande och underhåll af utfarts- och byvägar. (55.)

Sedan det från högsta domstolen infordrade utlåtande till Kungl. Maj:t inkommit, anmäldes ärendet ånyo den 8 mars 1907, då Kungl. Maj:t aflät proposition till Riksdagen med förslag till lag om enskilda vägar på landet. (Jämför ofvan I: 193:o.)

4:o af den 11 maj 1896, angående utredning rörande fiskeribefolkningens i Göteborgs och Bohus län nuvarande bostadsförhållanden. (66.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

5:o af den 2 maj 1898, angående utredning i fråga om vissa af landets vattenfall m. m. (67.)

Kungl. Maj:t har den 17 januari 1907 anbefallt kammarkollegium och domänstyrelsen att gemensamt uppgöra och inkomma med förslag till författning angående förvaltningen af svenska statens vattenfall.

Jämlikt af Kungl. Maj:t den 5 juli 1907 erhållet bemyndigande har chefen för jordbruksdepartementet tillkallat tre sakkunniga personer att inom departementet biträda vid utarbetandet af förslag till åtgärder för tillgodogörandet af svenska statens vattenfall äfvensom att, sedan förenämnda från kammarkollegium och domänstyrelsen infordrade utlåtande inkommit, afgifva slutligt förslag i ämnet; och hafva bemälte sakkunnige den 27 november samma år till departementschefen afgifvit skriftligt förslag angående inrättande af en särskild styrelse för förvaltningen af statens vattenfall.

6:o Riksdagens skrifvelse af den 12 maj 1899, i anledning af väckt motion om ändringar i gällande lagstiftning rörande fattigvården. (126.)

Anmäldes den 21 juni 1907, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt en kommitté att utarbeta förslag till den förändrade lagstiftning dels angående fattigvården och dels angående lösdrifvares behandling, som kunde finnas erforderlig och lämplig, äfvensom till de ändrade bestämmelser i andra delar af lagstiftningen, som häraf påkallades. Sådant förslag har ännu icke inkommit.

7:o af samma dag, angående lindring i fraktkostnaderna vid järnvägstransport af kalk m. m. (130).

Kungl. Maj:t aflät till Riksdagen proposition i ämnet den 12 januari 1907. (Jämför ofvan I: 229:o.)

8:o af den 14 maj 1900, i fråga om ändring af gällande föreskrifter angående hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren. (120.)

Det från medicinalstyrelsen och landtbruksstyrelsen infordrade utlåtande rörande de delar af ärendet, i fråga om hvilka Kungl. Maj:t icke förut fattat beslut, har ännu icke inkommit.

9:o af den 19 april 1901, i anledning af väckt motion om utarbetande af skärpta lagbestämmelser för uraktlåtenhet att utgifva bidrag till underhåll af oäkta barn. (38.)

10:o af den 17 maj 1901, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 i syfte att undanröja vissa med densamma förenade olägenheter för gränskommuner. (88.)

De i sistberörda två skrifvelser omförmälta ärenden anmäldes den 21 juni 1907, därvid tillsattes den under mom. 6:o här ofvan omnämnda kommitté.

11:o af den 1 juni 1901, i anledning af väckta motioner angående lagstiftningsåtgärder för vidmakthållande af jordbruksnäringen inom skogsbygderna i Norrland och Dalarne. (128.)

Den uti det af den s. k. Norrlandskommittén afgifna betänkande gjorda framställning angående anslag till aflöning åt kringresande jordbrukskonsulenter anmäldes den 12 januari 1907, därvid proposition i ämnet aflåts. I öfriga delar är ärendet, utom för såvidt det-

samma, på sätt ämbetsberättelserna till 1906 och 1907 års Riksdagar innehålla, blifvit afgjordt eller för vidare behandling öfverlämnadt till annat departement, fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

12:o Riksdagens skrifvelse af den 12 april 1902, i anledning af väckt motion om ändring af 15 § i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871. (32.)

Anmäldes den 21 juni 1907, därvid tillsattes den under mom. 5:o här ofvan omförmälta kommitté.

13:o af den 10 maj 1902, angående vissa förhållanden vid Malmberget och Kiruna. (85.)

Detta ärende är ännu beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

14:o af den 11 april 1903, angående användning af torf till eldning vid statens järnvägar och öfriga verk. (53.)

De uti ämbetsberättelsen till 1904 års Riksdag omförmälta infordrade redogörelserna hafva ännu icke fullständigt inkommit.

15:o af den 6 maj 1903, angående åtgärder för tillvaratagande af de inhemska häststammarne. (79.)

Ärendet är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

16:o af den 20 maj 1903, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet. (109.)

Öfverlämnad från justitiedepartementet i den del, som angår ersättning åt nämndemän för biträde vid vägsyner, anmäldes skrifvelsen i samma del den 31 december 1907, därvid Kungl. Maj:t beslöt, att högsta domstolens yttrande öfver ett inom jordbruksdepartementet utarbetadt förslag till lag om ändring i 35 § af lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skulle för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas.

17:o af den 22 maj 1903, angående skogslagstiftning och därmed i samband stående ämnen. (136.)

Kungl. Maj:t har den 21 juni 1907 återkallat den i ämbetsberättelsen till 1904 år Riksdag omförmälta, domänstyrelsen den 5 juni 1903 gifna befallning, i hvad denna afsett att verkställa utredning samt till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande och förslag i anledning af Riksdagens framställningar i fråga om lagstiftning angående upprättande af hushållningsplaner för sockenallmänningarna och besparingsskogarna i Kopparbergs och Gäfleborgs län; och har Kungl. Maj:t därefter den 5 juli 1907 öfverlämnat ärendet, utom för såvidt detsamma, på sätt ämberättelserna till 1904 och 1905 års Riksdagar innehålla, blifvit afgjordt eller öfverlämnadt till annat departement, till behandling af en kommitté för undersökning af de åtgärder, som borde vidtagas för att åstadkomma en

rätt vård af kronans och de under skogsstatens tillsyn ställda enskilda skogarna i Norrland och Dalarne. Kommitténs utlåtande har ännu icke inkommit.

18:o Riksdagens skrifvelse af den 22 mars 1904, i anledning af väckt motion om ändring af § 5 i förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894. (26.)

Sedan det från domänstyrelsen infordrade utlåtandet inkommit, remitterades ärendet den 13 juni 1907 till kammarkollegium, hvars utlåtande inkom den 20 påföljande oktober. Ärendet är nu beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

19:o af den 22 april 1904, i anledning af väckt motion angående lagbestämmelser i syfte att hjulringar å arbetsåkdon skola hafva viss fastställd bredd. (77.)

Efter det högsta domstolens yttrande öfver ett inom jordbruksdepartementet uppgjordt lagförslag i ämnet blifvit för det ändamål, § 87 regeringsformen innehåller, inhämtadt, aflät Kungl. Maj:t den 19 april 1907 proposition i ämnet till Riksdagen. (Jämför ofvan I: 219:o).

20:o af den 13 maj 1904, i anledning af Riksdagens år 1903 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1902. (108.)

Sedan det från statskontoret infordrade utlåtandet inkommit, remitterades handlingarna i ärendet den 15 februari 1907 till den s. k. löneregleringskommittén, hvars yttrande emellertid ännu icke till Kungl. Maj:t inkommit.

21:o af samma dag, angående skydd för vårt lands natur och naturminnesmärken. (104.)

Sedan chefen för jordbruksdepartementet, jämlikt bemyndigande den 14 juni 1907, tillkallat tre sakkunniga personer att inom departementet biträda vid ärendets behandling, hafva bemälta sakkunnige den 4 december 1907 till departementschefen afgifvit skriftligt yttrande i ämnet. Ärendet är på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

22:o af den 12 april 1905, i anledning af väckt motion om tillägg till 5 § i förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Västerbottens och Norrbottens län den 24 juli 1903. (60.)

Kungl. Maj:t har den 21 juni 1907 återkallat den i ämbetsberättelsen till 1905 års Riksdag omförmälta, domänstyrelsen den 26 april 1905 gifna befallning; och har ärendet därefter anmälts den 5 juli 1907, därvid tillsattes den under mom. 16:o här ofvan omnämnda kommitté.

23:o af den 14 april 1905, angående åtgärder till förkommande eller lindring af olägenheterna för skärgårdsbefolkningen af sjöfarten inomskärs vintertiden. (65.)

Sedan ärendet öfverlämnats från civildepartementet, har utlåtande inhämtats från landtbruksstyrelsen. Därefter har ärendet remitterats till kammarkollegium, hvars yttrande ännu icke inkommit.

24:o af den 27 april 1905, i anledning af väckta motioner om ändringar i stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878. (100.)

25:o Riksdagens skrifvelse af den 10 maj 1905, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förändrade bestämmelser för skjutsskyldighetens fullgörande i Stockholm. (125.)

26:o af den 20 maj 1905, beträffande ändrad lydelse af 8 och 28 §§ i stadgan angående skjutsväsendet. (175.)

Det i senaste ämbetsberättelsen omförmälta, från kammarkollegium infordrade utlåtandet har ännu icke till Kungl. Maj:t inkommit.

27:o af samma dag, med anhållan om utredning angående den enskilda och kommunala sinnessjukvårdens förbättrande. (169.)

Ärendet anmäldes i den del detsamma öfverlämnats till jordbruksdepartementet den 21 juni 1907, därvid tillsattes den under mom. 6:o här ofvan omförmälta kommitté.

28:o af den 10 maj 1905, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande afvittringen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. (124.)

Sedan de i senaste ämbetsberättelsen omförmälta, från kammarkollegium, domänstyrelsen och landtmäteristyrelsen infordrade förslag inkommit samt Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Västerbottens län, till följd af remiss, afgifvit förnyadt utlåtande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

29:o af den 12 maj 1905, i anledning af väckta motioner om revision af fattigvårdslagstiftningen m. m. (131.)

Anmäldes den 21 juni 1907, därvid tillsattes den under mom. 6:o här ofvan omförmälta kommitté.

30:o af den 3 mars 1906, i anledning af väckta motioner angående upptagande af skogsvårdsafgifter för trävaror och trämassa, som utföras från riket annorledes än genom skeppning eller å järnväg. (29.)

Ärendet anmäldes den 12 april 1907, därvid beslöts proposition till Riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse af § 3 i förordningen den 24 juli 1903 angående skogsvårdsafgifter.

31:o af den 31 mars 1906, i anledning af väckt motion med begäran om framläggande af förslag till ändring af förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Västerbottens och Norrbottens län den 24 juli 1903. (55.)

Kungl. Maj:t har den 21 juni 1907 återkallat den i sista ämbetsberättelsen omförmälta, domänstyrelsen den 20 april 1906 gifna befallning; och har ärendet därefter anmälts den 5 juli 1907, därvid tillsattes den under mom. 16:o här ofvan omnämnda kommitté.

32:o af den 27 april 1906, i anledning af Riksdagens år 1905 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1904. (87.)

Ärendet är i den del det öfverlämnats till jordbruksdepartementet fortfarande på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

33:o Riksdagens skrifvelse af den 27 april 1906, i fråga om ändring i bestämmelserna angående sättet för försäljning och utarrendering af kronans jordbruksdomäner. (95.)

Sedan det från domänstyrelsen infordrade utlåtandet inkommit, anmäldes ärendet ånyo den 12 april 1907, då proposition i ämnet till Riksdagen beslöts. (Jämför ofvan I: 233:o.)

34:o af den 19 maj 1906, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till kronolägenheten Barnabro n:r 1 i Hallands län hörande område. (113.)

Det från domänstyrelsen infordrade förnyade förslaget i ämnet har ännu icke inkommit.

35:o af den 23 maj 1906, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående disposition af den för statsverkets räkning utarrenderade delen af kronolägenheten Halmstads slottsjord. (173.)

Det från järnvägsstyrelsen infordrade utlåtandet har fortfarande icke inkommit.

Af dessa ärenden äro således de under 3:o, 7:o, 19:o, 30:o och 33:o upptagna af Kungl. Maj:t slutligen afgjorda, det under 16:o omförmälta föremål för granskning i högsta domstolen, de under 1:o, 2:o, 6:o, 8:o, 9:o, 10:o, 12:o, 14:o, 17:o, 20:o, 22:o, 23:o, 24:o, 25:o, 26:o, 27:o, 29:o, 31:o, 34:o och 35:o antecknade föremål för behandling af annan myndighet eller särskilda yttrandens afgifvande och de öfriga på pröfning beroende.

Tabell,

utvisande under hvilka nummer åtgärderna i anledning af Riksdagens år 1907 aflåtna, i tionde samlingen af bihanget till Riksdagens protokoll för samma år införda skrifvelser finnas upptagna i den under I här ofvan införda förteckningen.

(Första siffertalet utvisar skrifvelsens nummer i ofvannämnda samling, och det senare talet angifver numret i förteckning I.)

1	110	40	*)	81	18	122	**)	163	200	204	219
2	35	41	117	82	19	123	43	164	201	205	32
3	39	42	172	83	73	124	44	165	202	206	97
4	50	43	173	84	**)	125	45	166	203	207	33
5	58	44	174	85	74	126	53	167	204	208	151
6	61, 162	45	118	86	**)	127	52	168	209	209	221
7	111	46	119	87	124	128	132	169	205	210	222
8	169	47	69	88	**)	129	192	170	206	211	223
9	229	48	175	89	75	130	**)	171	207	212	224
10	51, 59, 62, 112, 168, 220	49	176	90	164	131	133	172	208	213	98, 226
		50	177	91	76	132	134	173	57	214	99
		51	178	92	20	133	86	174	49	215	225
11	63	52	181	93	21	134	87, 135	175	140	216	227
12	113	53	179	94	188	135	88	176	*)	217	100
13	64	54	180	95	189	136	38	177	95	218	152
14	**)	55	120	96	190	137	54, 136	178	210	219	***)
15	65	56	121	97	191	138	89	179	141	220	153
16	1	57	70	98	37, 125	139	46	180	142	221	154
17	*)	58	36	99	126	140	55	181	143	222	155
18	*)	59	10	100	127	141	137	182	144	223	156
19	2	60	11	101	22	142	90	183	145	224	230
20	3	61	12	102	23	143	138	184	146	225	228
21	***)	62	13	103	128	144	193	185	211	226	231
22	**)	63	182	104	129	145	47	186	96	227	34
23	66	64	122	105	130	146	139	187	166	228	101
24	67	65	183	106	24	147	25	188	167	229	102
25	171	66	184	107	77	148	91	189	212	230	103
26	4	67	185	108	78	149	26	190	28	231	104
27	5	68	186	109	79	150	194	191	147	232	105
28	114	69	40	110	†)	151	195	192	148	233	232
29	6	70	41	111	**)	152	92	193	213	234	170
30	7	71	71	112	80	153	27	194	214	235	106
31	8	72	42	113	**)	154	196	195	215	236	157
32	9	73	14	114	131	155	93	196	216	237	107, 158
33	68	74	123	115	81	156	165	197	217	238	159
34	115	75	15	116	82	157	56	198	218	239	160
35	116	76	163	117	**)	158	48	199	149	240	108
36	*)	77	187	118	83	159	197	200	150	241	60, 161
37	*)	78	16	119	**)	160	94	201	29	242	109
38	*)	79	72	120	84	161	198	202	30		
39	*)	80	17	121	85	162	199	203	31		

*) Utfärdade förordnanden. — **) Skrifvelse till fullmäktige i riksgäldskontoret. — ***) Skrifvelse till fullmäktige i riksbanken. — †) Skrifvelse till justitieombudsmannen.